

ההיררכיה והרכיבין בין מאמריו בעצמם עדיין אין הענין שלם. זה לקצרים וזהיתרם ויהיה להם; כי אם כשנשלים בשלשלה השטח החוליית החסרית. או הבלתי מבוטאת לבין. עפ"י ההקשר וההשכלה בעצם דבריו. ובוה המעשה, יהי לנו הצורך לאזהרה ולמסירה, שלא יזקף על דבריו, מה שלא עלה על דעתו כלל, או אפילו מה שיהיה בכח דבריו ולהקיש מהם, אך לא היה לו בזה מרע ברור, ועל כן נהאמין בכל יכלתנו. להכדיל ולהעיר בזה כל שלשה החליקיה:

(א) מה שבא מבואר בדבריו ואחר העריכונו אותם וגלינו מצפוניהם;
 (ב) ומה שיהי נגלה לעין, שהשכיל כדברים קשורים בהכרח עם הנאמר ממנו, שאין אפשרות כוללתם, והיה להחכם בזה מרע מבורר, הגם שלא אמרו כמאמרים שהגיעו עדינו (ורבים עוד החכמים אלינו);

(ג) ומה שהביא הנידוך לט כפי דרך השכלתנו בזה הוסן להודיע ולבאר. והיה נמשך מדבריו או טעיל להבנתם הגמורה, אכן אין אתנו זודע, אם השכילם החכם ככה במרע מבורר. — ולהיות לפי זה, הדרך והמהלך בבואר השטה חלי וקשור, כמאמריו המפורסם. שנאמרו על הרוב לא לבאר החכמה על דרכה, כי אם לאורו הכלית ביאר כהובים ודעות תריות; הנה יבין המשכיל, כמה יקשה עלינו למצוא סדר קבוע ונכון בדברינו, בקריכת ואחור ענין ענין וכמעט שהוא כלהי אפשר, וכל תקינה ומסתנה אך לבר, כי לבסוף אחר השלמת כל הענינים והבאורים כלם כשיעבור עליהם המשכיל וישנם וישלשם, יגיע עם זאה ליריעה ברורה, ויפתחו לפניו שערי השמה, וינלו לפניו עומק דברי החכם למקומהם, וייתחכם גם ימצא ענין ומחברים לנפשו. וראינו לחלק דברי השער הזה לששה חלקים:

א הקדמה כוללת.
 ב ראשי חלקי המציאות, או שלשלה העולמית והבנתם בקצור ועד ספור.

ג מהותות ושרשי העיון. עומק הבאר בסוד השם והעולם העליון.

ד עומק הבאר בענין העולם התיכון.
 ה עומק הבאר בדברי העולם השפל ומעשה בראשית וסוד האדם.
 ו סתרי התורה והנבואה.

ז וכלל אחר מן המיסמים האלו ירשמו המקומות השייכים לו ויהבארו ממנו, ודין מן המקומות המפורשים בהמשך וכפנים המיסן עצמו. ונתחיל ומהשם נשאל עור.

א סכוא כולל.

יסוד ואבן הראשה בשטה החכם, המה מאמריו והנתיחו, בענין הכל והחלק, הכללים והפרטים, המינים ואישים, ולהיותם שלא בא כאחד המקומות מדבריו, מאמר ארוך מעם מכאר כוונותיו בזה. הנה הצורך לנו לבארה עפ"י אורח ההשכלה. שאנו משכילים בענינים אלו היום הזה. ועם זאת כתיבנו לבסוף המקומות הרמזו אליהם, יהרע, שלא מינו מעל כוננו, בתוסף על דבר שלא כוון אליו.

עיקר היריעה כשכל לא בתושים. ד"ם. כי שלא ראה ביה מיסוי, כשיבוא לנגד עיני, ישאל: מה זאה? הייט שלא ימסיק לו במה שהוא רואה בעיני וממשש.

כידיו את אשר לפניו רביים רבים חלוקים, האבנים הסיד והעצים; כ"א יבקש, שינת לו מכלל אלו החומרים שנעשו ע"י המלאכה לדבר אחר, ציור כולל אחר שירקעו - ובה הוא הדיקה ו שהגיע; ומנה במיעו ציור הבית, באופן שאם יודענו לפניו בתים עוד, יאמר שכבר ידע ענינם. והנה השכל בפעולה עצמו, כבר הפשט לו מציורו הראשון את הצורה והתאר המיוחדים לבית שהוא, והחזיק לדבר בכל המצטרף לציור הבית בכלל, והוא שב בזה לקצין שכלו שהגיע אליו, ולזה נאמר שהשני מישג הבית. והנה הסדר החושי עסוק בעיורים פרמיים של הדברים המיוחדים ע"י הרגש ברה, ודמרו השכלי עסוק במושגים כוללים של הדברים המיוחדים שהשכל בהם - וכן בכל דבר וענין, הכללי שבו, היינו עצמות הדבר וסדרו וזקק היידי וחקי פעולתו, הוא המושכל מן הדבר, ובה שינת סבנו לשכל - אולם התאר והגוון והחומריות שבו, כסה וכל עוד שהם בפרמיותם, נשארים טוחשים, היינו קצין לחושים בלבר, כל עוד שלא יגיע לאיזה בלילה וסדר חק, שע"יו יושג לשכל - ר"ס, צבע הלבן וטעם המתיקה, כל עוד שלא נתבאר כחכמה עצמתם וזקק היותם הנם סדע חיושי בלבר, קצין לחושים ולבה הרסיון, אין כבחה התודע ולהתודע ילחיו כשיתראה בפועל והרגש העין והחך, אולם כאשר יתבאר שסמאה הלבן הוא עירב כל הגוונים חדר, וענין טעם המתיקה (לפי דעת קצת חכמי רשעים) היות חלקי הגוף המתוק בתמינה עולה ומחליק לחך, או כבר השכלו בשכל, וישג נדרם וזקק היותם קצין לשכל המיוחד שהשיגם - וזה לפי שלא עמרו הציורים החם בפרמיותם שבחושים, הכלתי עוסד להיות נגדר בפה ומישג לשכל והגיע מהם עתה לשכל ציור עכ"פ יותר כולל מן ציור חכמי הרגשה לבד, הנם שעדיין לא השלים השכל פעולתו בזה, ועדיין ישארו לנו, במשלתו זה, ענין הגויון בכלל, וחלקי המורכב הקטנים, ושניהם עוד מוחשים בלבר, באופן שצריך עוד פעולה ועבודה לשכל, לנקותם נכמיו מן החושות, ולהציאם מושכלים, אם ישיבו קצין כעצם וכמחולש לשכל - ולזה כל עוד שיוסף השכל להפשיט פרמיותן של דברים ולעשותם כללית, וכל מה שיצדק ועולה יותר, לעשות מן מה שהיא סודגש וקצין לחוש, כששכל וקצין לשכל, יגיע יותר לעושר מושגים סקניני שכל נקוה מן הזיכריות היינו פרמיות החושות - והנה אף כשנגיע ע"י ההפשטה וההשכלה הנוכחים בנסצאות לרעת הטבתם ועדן סרדיהם וחקי היותם ודרכי פעולתם, וזרו צורה העצמית אשר להם, עוד ישאר בנסצא החומר הנשא לכל אלו ההטות, שבו יחול הכל - ובששכל דורש ושואל גם עליו, כדרכו לבקש המושכל סכל דבר, מהו עצם החומר? היינו מה המושכל שבו? וישיב לעצמי, שנצמם החומר הוא התפשטותו במקום, ונבולו בשלשה פרמקים, המטותו בדגבלה ו, וכברו בהרגש נושא אותו, הנה כבר התר יתחיל לעשות גם מן הקצין הנשאיר להשכלה והוא החומר, כללות וקצין שבו, ועם זאת עדיין אינו שכל נקו, שעדיין לא יצא יד חוכתי כביאור אותה הכחות מה היא, וזה המקום יארו מרחיקי, יאוחן המטות הנובעות לחוש ע"י הרגש, ולרמיון ע"י הציור החיושי, מה כהותם בשכל? כללו של דבר, פעולה השכל, היא לבסל בהשכלתו פיסיית החושה החושה - שהם סרטיה מקיימת פרמיות וכלתי נאחרתה לכלל, ולשטת ולהפק אותם ענינים ומושגים שכליים, שהם הם עצמיתם וכלליתם וחקם של המוחשים החם הסמופלים - או בקצור עוד, שעל ידי פעולתי יתעלה החומרי והחוש והדמויני, לשב שכלי קצין לשכל וסמאתה עם עצמיתו, כ"א שכבר התאחד החומרי עם החוש

ונעשה מחש, ועם הרבין ונעשה ציור דכייני. — ורע עוד כי לפי ההשגה ההמנית. שהיא רק בציוורים חוישים או גם בציוורי החלה המחשבה, נרד המציאות יאה לבר לסוחשו; הענין הבא בחושים, כמו הנוף, האורם, והמתוק, על אלה יאמר שהם נמצאים; אמנם על המושכלות והענין הנמצא בשכל, לא יגורו עליהם נרד המציאות בפני עצמם ויאמרו שמציאותם רק לבר בשכל המשבילים, וזה אמר מצד. רק המקור בציוור ההמוני שיאמר שאין זה מציאות, והחכמים יאמרו בהיפוך (ושרין בזה כל השמות הפילוסופית, ונברלים בזה רק ברוב או כמעט המרע המבורר והכבסי והמשכו בכל חלקי שפתם), שהמושג ונרע לבר בחוש, לפי מה שהוא משתנה וחולף ונפטר, אין לו מציאות על דרך אמתי, ולא יאות שם היות ומציאות למציאותם וחלושם, כואם וסודם כרנע, ורק המושכל מסרואה אלו, והם הכליות המושכלות, שסודתם בשכל, והם כמהורם ועצמותם שכל, להם יאות שם היות ומציאות אמתייה קיימת. וישאלו החכמים, איך יקרא מציאות לבלתי עומד בעינו במעמד אחד בעצמו, אמילו כרנע היותר קטן, שתוכלו לציוורו למשל? ובכדי לקרב אל הדעת המשותפת, הן ידענו שבכל זמ ובכל שעה, יותכו ונתחרו מן האדם כמו מכל חתי, חלקים, רישות המורתם אחרים ע"י המון. ודעת יונח בהכרח שמסקן איהו עת מסים, כבר הלפני להם כל חלקי נופו שבתחלת הולדו (ובלא זה היו רק מעטים בנוף קטן מאד) ועמדו אחרים תהם, ואיך תאמרו, שזה הנוף הנוכחי והוא הנוף האדם הראשון בעצמו. וכן הרבר ככחות הגופניות הנראות בו, לא יעמדו רנע אחר בעינים ואף אם כרד אחר יתראה למסוף כח מתחלת הווייתו, הנה כרד אחר גם ימסד סתם ככל רנע, וכן כשהיה לאדם זה בצאתו לארץ העולם, כח פניס נכון לעמד בו חשעיים שנה, ולאדם אחר כח נכון לעמד בו באמצעיים הצריכים שבעים שנה, הנה כשהיו חדש, כבר חסרו הכחות הרוה כפי חסרון הזמן שעבר מחידם, ובאמת הלפני החכמה הראשונה וקמה הבנה אחרת תחרתה, וכן לעולם בכל שעה ובכל רנע. — והם האמר אלינו שזה הנוף ואלה כחותיו משתנים באמת, באים ועוברים הויים ונפסדים לזמן גדול או לזמן קטן, ועם כל זאת אני הנני אדם אחד בעצמי, ואני הוועד ונוכר, כי שאני אני והא אשר הייתי מלפנים, ואין כאן שנים; הנה נשיב לך ישמעו אוניך מה שפך מדבר, "אתה אחד בעצמך" כלומר רק העצמיות שבך, במה שאחתה חי ואדם, והוא ה מ ו ש כ ל ס מ ך, והא העומד קיים, ובלתי משתנה וחולף לפי האמת, אולם כל מה שהוא נראה ונרנש ומצוייר ומרחה כך, הכל חולף, והוא ונפטר כרנע. אין לו קיום ומעמד בעצמו, כי אם בעצמהך, שהיא השכל המושגי עצמו ומשוג גם רך וסדר של אלו התנויות המתראים ונחרים, באים ועוברים אצלו ולפניו, וזה כח שאמרנו לך, שרק למושכל יאות שם מציאות אמתייה, וכי המוחשות בפני עצמם אין להם מציאות אמת כי אם בשתוף שם לבר.

ורע עוד. יאלו המושכלות והחקים והסדרים שוכרנו כמה שהם בעצמותם שכל ביחם זה, הם נצחיים עומדים בלתי נופלים תחת הזמן כלל ובכדי להקינך גם בות במשל הקרוב, הנה תזק שבמריבע אלכסון גדול מצלעו ושהוא בריבועו שיה למחזעי שני הצלעות העומדים על נקודות קצותיו. לא נאמר שהוא מוסן אלף או אלפים או רבבות שנים. כמו שלא נאמר כך על המשפט שהכל גדול מן הליו ויהו לקבוצם, או שכספר חשניס בפלו שיה למריבועו שהם מוסן כך וכך או סכריאה העולם או מקורם ליצירה, אלא נאמר שאין אלו המשפטים נופלים תחת הזמן ושהזמן למשה מן

במציאות. — אמנם כן הוא הדבר בכל מושכל כולל, ובמה שהוא מושכל לבד לא מוחש, אין לו דבר עם הוסף, עם המקום, כמו ענין העצם, והמקרה, החבה והמסוכב האחרות והרבו, ודומיהם מושגים כוללים וכן הדבר בענין המינים ודמונים כלם, שהם שמציאותם בעולם ובפרט הוא בזמן ובמקום, הנה המושכל מהם נצחי עימד לעד, ואילו לא נבראו, אנו משבילים שבהכרח עלו במחשבת השם ב"ה, ועצמית מושגם נמצא בהכרח. וד"ס מושג החיות, כולל, כח פועל חיוני. והמושג כולל שכלי, יוצא לאור המציאות החיונית ק"י מה שהוא הפרט לפרטי במשני חיות, החיה הבהמה, העוף והדומם, ומתפרט יותר למיני הסוס, החסיד וכדומה, והמינים הללו ישלשלו עוד יותר עד לאישים פרטיים, יתנה הסין אינו דבר וולת המושג הכולל מן הפרטים או האישים ובאשר יאבד יפסד אישורו ופרטיותו, הנהו חוזר לכללותו, ולזה לא יאבד הסין אבל האישי, והמבצע עישה כזה מה שהשכל עישה היינו שמבטל את הפרטיות, ומקיים את הכללות. ובכלל שאין אמתת הנמצאים כי אם עצמות שכל כללי ערוך והונבל ביחוד ופרט ערך והגבלה ידועה, ולזה עצמותן של דברים כמה שהם שכליים, אינם נופלים תחת שהוא צורת המשתנה ולא תחת המקום שהוא צורת המציאות. אולם מציאותם החושית, אינו עצם כיא מקרה עומד להשתנה ולהפסד וניפל תחת הוסן והמקום וצריך לשכל כולל המחחילו ומעמידו לוסן מינבל. ועל זה הדרך אוכר הרב שממציאות מקרה קרה לנמצא, כונתו כזה על המציאות החיונית של הנמצא הפרטי שהוא אפשרי המציאות. ונחיצת הלשון לבר הכיאו לרבר מן הנמצא כאלו היה דבר עוד בממרי המציאות ובאמת טרם מציאותו לא היה דבר, היינו עצם פרטי מונבל במקום ובזמן ובכל איזה גבול, כיא רוחניות שכלי כולל וכלתי מינבל והפשי סבל גבול. ועד"ו אמרם שוב לארם שלא נברא ממבטא, נ"כ נחיצת הלשון, והדברים עתקים, ועד יעני לבאר יותר בהמשך השער.

הרוחני וכל עצם קיים תמיד בלהי משתנה וזה לבד יקרא לו החבם מציאות אמת וכל המשתנה הוא אצלו נ"כ נפסד ואיבר יקרא לו בשם כבוד מישאל בשם כונר בשביל קיומו ומעמדו בתכונתו כעצמית נשמת האדם העליונה שהוא המשכלת, ורוחו על זה הבהובים, "ואחר כבוד הקחני", "לסען יומרך כבוד", "אף שמת לבי וינל כבודי", לנגלים וצבאוהם יקרא הנויות הנכבדות. על העולם שבו הסלאכים העליונים יאמר. וכל זה העולם כבוד וכלו עומד". עוד יקרא שם של ארבע וחצי השם, ושם אוהי השם הנכבד ולא יקרא כן לשאר שמות הקדש והמקם יתבאר בהמשך.

ובזה יתבאר לנו הדבר הרגיל סאר בני החבם. הכללים שמינים והפרטים אבירים ובמקום אחר (שפית נ"י) סבאר יותר, יחבסי לב דמו המינים שהם הכללים, כי הפרטים אובדים, דמו אותם המינים הכללים העוכרים לצל עץ על סים רצים הסיד" כונתו במשל העין על הלמוד המושכל העומד קיים וכלתי משתנה, כמי במשלתו של מעלה מושג החיים, ובמשל הצל על הגבלה המושכל הכולל בתכונת פרטיות וסרדיות וחקותם שהם הביאים את הביול, במשלני מושג הבהמה פרטי של מושג החי ומושג הסוס והחמור היהרי פרטים, וכדומר סים רצים הסיד, כיון אל הנמצא הפרטי החושי בהוכר הנשמי, שהוא משתנה לעולם לא יעמוד רגע על בהבונת אחת. — ועד יאמר (תהלים ק"ב) על הסקרא: לפנים הארץ

יִסְדָּה וּמַעֲשֵׂה יְדִירָה שְׂמִים ... הַמָּה יִאֲכֹרוּ. וְהַנְּכֹן כִּי וְאֵת הָאָרֶץ הִיא הַיְבֵשָׁה, וְכַעֲשֵׂה יְדִירָה שְׂמִים הוּא הַרְקִיעַ, וְהֵם עוֹסְדִים בְּכָל־לַם וְאוֹבְדִים בְּסָרְסִיָּה; עַל כֵּן אֲכַרְהֶם יִאֲכֹרוּ. כִּי הַפְּרָסִים אֲיֹבְדִים וְהַכְּלִיִּים יִמְרוּם - וְהֵם שִׂימְרוּ: כִּי שְׂמִים כַּעֲשֵׂן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבְּנֵה הַכְּלָה, עַל הַפְּרָסִים אֲמֵר הַיּוֹצֵאִים מִן הַכְּלָל (מִתְּפָרְסִים וְנִלְוִיִּים מִמֶּנּוּ), כִּי הֵם מִשְׁהַנִּים וְאוֹבְדִים, רַק הַכְּלִיִּים שָׂרֵם הַחֲקִים, הַעֲמִיכִים חֵק; וְלֹא יַעֲבֹד. הִנֵּה יִרְאֵה מִזֶּה כִּי הַמִּינִים וְהַכְּלִיִּים וְהַחֲקִים לְכָל הַנִּמְצָאִים הֵם אֲצֵלוּ דְבַר אֶחָד, וְהוּא הַמִּשְׁנִים הַשְּׁכֵלִיִּים הַכּוֹלֵלִים מִכָּל דְּבַר - וְכַבֵּר וְכַרְנוּ. כִּי יֵשׁ מִדְּרָגָה בְּמוֹשְׁכָל, וְשֶׁהֵיא צוֹעֵד וּמַחְלָה נִקְיִנוּ וְכַלְלוּתוֹ, כַּאֲפִן שֶׁהַמוֹשֵׁן בְּשִׁכָל מִכָּל דְּבָרִים הַחוּשִׁיִּים, הַמִּינִים וְהַחֲקִים וְהַסְרָרִים: הַנְּכֵלִיִּים לְפִלוֹסוֹפִים בְּמִאֲמָרוֹת, הֵם כַּמְעַלָּה הַמִּשְׁכָּל, בְּמִדְּרָגָה יְרוּעָה לְחַכְמִים בְּפִלוֹסוֹפִיא הַהִנְיֻוֹת - מִדְּרָגָה לְמַעְלָה מֵהֵם בְּמוֹשְׁכָל, הוּא מֵה שְׂרָאָה יוֹתֵר טוֹלָל, וְהֵמָּה צִידִים חֲבוּנִיִּים, וְכַמֵּי צִיּוֹר מִשֵּׁן הַחַיּוֹת, הַמּוֹב, הַשְּׁלֵם, הַחֶפֶץ, הַחֲכָמָה, הַיּוֹפִי, הַתְּשׁוּחָה, הַדּוּמִיָּה, שְׂמִצִּיאוֹתָם בְּמוֹשְׁכָל, וְיוֹצֵאִים לְמִצִּיאוֹת חַיְצוֹנִי חוֹק בְּרָפְסִים וּבְכֵלִיִּים, וְלְמוֹשְׁכָל כְּבָלָל וְכִיחֹדֵר לְצִיּוֹרֵי הַבֵּינָה הַנוֹכְרִים, הוּא שְׂקָרָה אֶפְלָטוֹן בְּשֵׁם אִידִיָּאָה, וְרֵם הַצּוֹרוֹת הַאֶפְלָטוֹנִיּוֹת הַמְּפֹרְסָמוֹת לְחַכְמִים, שֶׁאֲמֵר עֲלֵיהֶם אֶפְלָטוֹן, שֶׁהֵם לְכַד הַנִּמְצָאוֹת הָאֲמִתּוֹת, וְשֶׁהַרְבִּירִים הַחוּסְרִיִּים הַמְּרִנְשִׁים הֵם לְכַד הַצֵּלִי־דוּמָה הַנִּרְאָה שֶׁל אוֹתָן הָאִידִיאוֹת. וְמוֹה לְקַח נֵם חַכְמֵם דְּבוּרוֹ הַנוֹכֵר בּוֹה - וְכַאֲמֵר אֵין דְּמִיּוֹן הַצֵּל מִסְּפִיק כָּלָל, וְאֵין דְּבָרִים הַמּוֹחֲשִׁים עַל לְכַד, וְאֵין הַרְבֵּי הַמוֹשֵׁן מֵהֵם בְּחוּשׁ, הוּא בְּאֵמֶת רַק כְּצֵל, וְהֵה אֲדוּרֵם וְהֵה מַחְסוֹן הַנְּרִשׁ, לֹא עֲצִמִית הַמּוֹחֲשׁוֹת. וְהַחֹק הַמּוֹשְׁכָל מֵהֵם בְּשִׁכָל, שׁוֹה הוּא כַּעֲצֵמוֹ הָאִידִיָּאָה הַכּוֹלֵלָה הַיּוֹצֵאת לְפַעַל עֵי־בִיָּאָה בְּפִרְשׁוֹתָהּ; אִוִּלֵּם הַטּוֹנָה אַחַת אוֹ קְרוּבָה לְרַבֵּי אֶפְלָטוֹן, שְׂרוּב דְּרַבֵּי חַדִּיּוֹת וּמְשִׁלִּים, כַּמֵּי שׁוֹכֵר הַרֵב בְּאֲנָת -

וְדַע עוֹד, שׁוֹדֵה כַּמֵּי כֵּן עֵינֵן נוֹף וְנִשְׁמָה שְׂנַמְצָא בְּפִי הַכָּל, אוֹ חוּסְרִיּוֹת הַדְּבָרִים וְרוּחִיּוֹתָם, שֶׁאֵין בְּעוֹלָם הוּוֹה דְּבַר חֲסַר לְבַטְרֵי מִשְׁנִיָּה; אִלֵּא שִׁיְהַעֲסֵם הַרוּחַ נִי נִקְצָה הַרְבִּירִים. וּבִקְצָתָם יִרְאֵה זֶה־יּוֹתֵר, כַּמֵּי הַנּוֹפִים הַחוּסְמִים, שֶׁאֵין נִפְשָׁם וְרוּחִיּוֹתָם נִיכֵר, אֵפֵן עַל פִּי שְׂנַמְצָא בְּרֵם, וְהֵם כַּחַתוּרֵיהֶם הַרְבוֹת וְהַחֲבָנָה הַנִּמְצָאת בְּרֵם לְכָל מוֹפְלְאוֹת חֲקוֹת הַבִּיטִיָּאָה, כַּמְעַלָּה מִן הַרוּחִיּוֹת נְבוֹה הַרְבֵּה. הַצִּיּוּחַ שְׂנַפְשׁוֹ וְרוּחִיּוֹתָהּ מִתְּגַלִּית לְעֵינֵי הַמִּבִּים בּוֹ, וְנִפְלָאִים מַעֲשֵׂה הַחֲכָמָה בּוֹ וְכַחַתוּרֵי: זַבְנִדּוּלֵי לְדוּרְשִׁים בּוֹ, מִן הָאֵרוֹ וְעַד הָאוּב; לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ הַנֶּשֶׁף הַחַיְצוֹנִי, יִשְׁבֵּה כַּחַתוּלִים וְנִרְאִים חַיּוֹת וְהַרְגֵשׁ וְהַחוּשׁ וְהַרְמִיּוֹן. כַּחַתוּ פְּנִיִּים וּמַתְעַלִּים כַּבֵּר הַרְבֵּה מִן הַחִימְרִי; אֲמַנֵּם כְּבָל אֱלֹהֵ הַמְּדְרָגוֹת, לֹא הִינִיעַ תְּרוּחָתָם שְׂכָהֵם לְמַעְלָה הַרְעַת הַשְּׁכֵלִי, לִירַע לֹא אֵת וּלְחַוֹ אוֹ אֵת עֲצֵמוֹ, וְלֹא נִרְדַּע כִּי אֵם לְוִלְחָם, הַחוּשׁ וּמְשִׁכָל בְּרֵם, וְעַל כֵּן עֲצִמּוֹתָם וְרוּחִיּוֹתָם בְּעֶרְךְ שִׁינָה וְהִרְדָּמָה, שֶׁהֵם הַנְּכַמוּנִים כַּחֲשֵׁךְ הַכּוֹחִיּוֹת, וְלֹא יִצָּאֵה הַרוּחִיּוֹת לְפַעַל שְׁלֵם, בְּהֵם בְּעֲצֵמָם, כִּי אֵם בְּהַשְּׁכֵל בְּהֵם שֶׁהוּא הַכּוֹלֵל בּוֹה בְּעֵצֵם רוּחִיּוֹת אֵת פְּרָמֵי רוּחִיּוֹת שֶׁל כָּל אֱלֹהֵ הַמְּדְרָגוֹת הַנוֹכְרִים. וְהוּא הָאֵדֵם, שֶׁבֵּן נַמְעוּרָה הַרוּחִיּוֹת בְּשִׁלְטוֹת לְרַעַת כָּל וּלְחַוֹ, וְיוֹתֵר לְרַעַת אֵת עֲצֵמוֹ. וְכַל מֵה שִׁיִּשְׁכָּל יוֹתֵר, יִסְחָלֵק חֲשֵׁךְ הַכּוֹחִיּוֹת, וְהִיָּה לְמַאֲוֵר מֵאִיר עֲצֵמוֹ וְכַל אֲשֶׁר סִבְיָוִי - וְהוּא דוּמָה בּוֹה לְהָאֵרוֹ הַגִּשְׁמִי, שֶׁנֵּם הוּא הַעוֹבֵד כֵּן שֵׁי עוֹלָמוֹ קָץ לְעוֹלָם הַמּוֹחֲשׁ חַחֲמוּרֵי וְהַחֵלֵל הָעוֹלָם הַמּוֹשְׁכָל הַרוּחִי. וְכַזֵּה חֲבִין רְכוּוֹ כַּפְּרָה: חֲרָשׁוֹן מַחְבּוּרוֹ שַׁעַר הַשְּׂמִים (וְהַחֲבוּר הוּוֹה הוּא הַקְּרָמָה לְפִירוּשׁוֹ בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁיָּה:

ואין אהנו כ"א הפרק הראשון ממנו י' הוקר מאד ויבאר כלו'. דע כי שבע סעלות
 הוא העין (הם העורות יבעין), והפנימי הוא הגרניד הלכן. והנה האור איננו
 נורא. ואר הגשם (הוא ע"ש הרוחני היודע עצמו וכבידותו כנכור) צריך לאור אחר
 מיצוני (להכמת הרוח), ואם היתה יכולת כך להבין, איך תראה העין צורות משונות
 ברגע אחר. ואיך יכילו השמים בגרניד הלבן; או תהל להשכילי.
 וכנתה מה שאמרנו, שכבר ברוש הנכבר והיא העין, החלו לסור האויקים של המקום
 והזמן. וברגע אחר צורות משונות, ורחבי שמים יהכללו ברוחב חצי אצבע, ונעשים
 כזה קנין להננת החוש. גם הפלוסוף הגדול האשכנזי שהיה בדרט, כבדו על
 העין הזה העיר, כי סלת אויפגעהאבען שבלשטי, היא המורה כאחד על
 הכרת הדבר, ועל רוסמתו למציאות יותר אמתית וקיימת, ועל כן ישחמט בה לרוב.
 והנה גם בלשוננו תורה המלה נעלה, ועוד יותר הרטר נעלה או נסתלק
 והשם העלות או הסתלקות בעברי שאחר, על היצור ההנבני הזה, מציאות
 דבר בדרך רוחני כללי, החת היהוה לפניו פוחש פרמי (דיא אידעאלע עקסיטענין).
 כבר רמזנו בענין הפרע החושי, הנקנה ברגש, שעל יד קבלת החושים
 נעשה הרבר המוחש קנין לחוש ואחר לרמיון, ובשאיני רואה ושומע, הנה הרברים
 שבים לפנימיתו ונאחרים עמה, כבר היא זו התחלה רוחניתה, שנעשו מוחשות.
 ואף גם החוש כולל במדעו פרטים רבים ושונים במרחב צר, והרבר הנפרד בעצמו
 בוסן ובמקום, הנה יכולתו החוש, ועוד יותר הרמיון. — אולם עוד יותר מזה השכל
 יכול להשתחו, עצמות הרבר וישכילם, ושבו לכוש כלות, שאינם נופלים כלל
 תחת הוסן והמקום, ואין נכול כזה להרוחני הנקי, שהוא משיג ומתאחד עם מושכליו,
 וכולם לבלי הכליה, ועל כן הרוחני השכלי הוא בעצמותו הכל. אולם הרומם
 והצוסח שלא הגיעו לפרע ולמירגש, הנה הם במציאותם הבודדת רק חלק, והחי
 כבר חלקו גדול מעט במציאות, לפי שכולל פרטים הרבה מטרודות הוסן והמקום.
 אולם האדם כבר יכול בעצמית כחניותו את הכל הנס שבסמה שהוא מיגבל
 בהשכלתו, עדיין הוא כפעל חלקי. וכל שישכיל יותר ויגיע למישיג הרברוב
 ויכללם במדעו השכלי, יותר ישוב כללי ובזה יודי לבאר הפלות כללים
 ופרטים, מינים ואישים. כל וחלק, ויתר באור הענין להם יבוא בהמשך.

ב שרשים ויסודות להשמה.

דע כי מדרך החכם המעסיק הזה, לחתור לבוא אל הבונת המציאות בכללי
 ויסודותיו, על פי היסודות והמחקרים השכליים, שיושכלו ויודעו בהם החכמות והרמיות
 השונים לסיניהם, ומכל הסגילות שהיא טוצא ומהבונן בהם בחכמות אלו, יקיש על
 המטאם כמו כן בכלל המציאות בעצם הבורא והברך, ובעצם עולמיו הברואים
 מאתו. — המצאנו אומר בזה חסיד, ואם הסתכל ספאת החשבון" גם ויבהקבת

" הפרק ההוא נדפס בכרך חמד חלק ד' מכתב ב', ויאמר שם הרב המחבר ז"ל
 שהוא כטולל בנחט מלוקיו חלק מטיס משתו הרמזים. אמנם לא נמלא המחבר
 המובא פה לא ככ"י המחבר עמלו ולא בנדפס. ובלי ספק שג קולמוסו גם פה גם
 להלן ורעה לנהוב פירוש הקדר לספר שמו כי כס (פרכה משפטים לד 72) כל
 המחבר ההוא על מכויו.

הכרתו יעזר, מדרך השלום ומדרך התושיה גם, ובשקל העצת, בחכמת הרבי
 ובחכמת אחרונים אלו, יכללו לו חכמת שרשי המעשים והמחשבות). ומגמתו בדברים
 כאלו, ליקח ראשית ויסוד הנחותיו, מן עצם ומבט האחד, שהוא ראשית חכמת
 החשבון, ומענין הנקודה שהוא ראשית חכמת המדות, ומענין הנישא והנשא
 וקשרם בנורה מספם, יסוד לחכמת הרגיון, ומדבר השם העצם והשמות החומר
 שבחכמת השיגן. והלך ומהבונן בחכמת היסודות הראשיים הללו, ובהכונת כל הגולל
 מהם, היינו, הכספרים, המוטות, ההקשים, והדברים, בכדי להגיע על יד כל אלה
 למדו המציאות והכונתו. וזה להיות יסודות ותולדות החכמות הנזכרות צורות ותארי
 הנבלה שמצטייר יותר העצם השכלי הרחני הכללי לעין המשכיל, שהוא הוא כמו
 מן אמרת כל המציאות, שכל עיקרו ויסודו אינו כי אם ערכים מושכליים כלולים זה
 בזה, והנבלות שונות לאין קץ, שהעצם הטלל השכלי לכלית הכלית מבייל ומתקק
 ומשכיל את עצמו בהן, כמבואר למעלה ויהבאר עוד סגלל דברים. ועל מן ככל
 מקומות הנכבדים, שראוי להתבונן בהם ביותר להיותם יסוד ומבן חכמת שמות
 יכנס החכם לדברו בקהתו הנושאים הראשיים מן החכמות השונות. ונביא בה קצת
 מהתחלתו אלה ונבארם. — (פ' ויגאל י' כ"א), האחד שהוא שרם החשבון, והוא
 סמאה אחת סבה כל החשבון, ומפאה אחרת הוא כל החשבון, לא יוסף ולא
 ירע, והוא סבה כל חשבון ואחרון. והוא לא יקבל ולא חילוק, והוא סבה
 שניהם. פלוסופיה של החכם במספרים תחבאר לו על זה הדרך: כבה שהם
 מספרים קדמים לדברים המספרים, המה ציורים שכליים לבד. וככה יקראו בלשוננו
 חשבון מלשון מחשבה. ואם נדרוש במותם והכונתם, נמצא שאין לו בהם כי אם
 באחד, כשרוא מנח ויחור וסוגו, והשכל הוא המניחו כמה פעמים; ולזה כל מספר
 הגדול מורכב מן המוסכב לנו לאחריה, ויקרא לו האחד, ומן פעולת השכל
 בהגותו, ותקרא לנו המנין או הפעם שהונח בו האחד הנזכר. ר"מ מספר
 השנים כשנצרה למטותו, היינו ליחוד, נוכל להניח לאחרי שלו מספר י"ב ולמנין שלו
 מספר החמשה, והאחר זה נסודו, ככה שנעשה לו מספר הו' לאחר, והג' למנין,
 וכן להלן. וככה בכל מספר יושכל בו שלשה ענינים: האחד המנח לעצמה המספר
 ויסודו, והמנין או פעולת הפעם שיונח (או בלשון בעלי המלאכה שיוכה בו) העצם
 המספר המיטוד והמנין הוא הגולל משיניהם. והנה הגענו לאחרי הניאשון, שהוא
 האחר במחשבה, ולפניו אין עוד, לפי שגם בשבירים ינוח כבר המספר; במחנה ינוח
 השנים, ובשליש השלשה, וכמו שאמרנו בברייתא דיצירה: ולפני אחד מה אתה
 סיגרי? והנה כל דבר תפיש לרמיון ולמחשבה, בעל כרחו נחשוב בו איזה המסך
 כמסותו ושיעורו; והפסוק למרי, לא יוהפש ברמיון, ולא במחשב חשבון שאני
 עסוקים בו כאן בכספרים. ולזה נאמר, שגם זה האחר שאנו מניחים אותו במספר,
 הוא ג"כ אחרי לבד, היינו קטין איזה המסך מסמות הנעשה לאחר, שזה מסמ לאחרי
 השנים והי"ב והר' והשלשה שוכרנו, או לאחרי הבר והמאה והקב שכמותו. וכי
 שלא יתהו המספרים הנזכרים לאחריים עד שנמצאים בתולה למספר באמרו ר"מ:
 ג' כעס א' הוא ג' או להיפך; מן הדבר באחד כעצמו, שלחיות גם הוא בעצם
 איזה מסמות והמסך ושיעורו, לא יושלם לו לאחרי ראשון, כ"א אחר שיעשו לזה
 השכל, בהגותו אותו כמשפם שכלי: אחד פעם אחד הוא אחר. והנה זה האחר
 האחרון הוא המספר המיטוד. להיותו כבר המסך סיחור ומנבל לצורך חשבון החשב

ספירתו. והאחד שבא שני במשפט הנזכר, הוא הפעולה השכלית של השכל הפנימי המספרים בהשכלתו. אולם האחד הבא ראשונה בזה, בעל"ש שיכביל מעצמיותו כל המספר ושיעורו ומשפחת הליקום, ילוה יקרא האחד המתמטי נבול וקין לחשבנה, שאינה תופסת בו כלל, ושיושכל בלבד היותו מוכרח להיות סוגה. בשביל שיגיע על ידו להשגת האחד המיוחד - והנה זולת הנתה האחד הראשון הסהטי, אין לשכל פעולת העצם, ואין יכולת לספער או חרוש סעיאות הספור והסנוי. וזכה יחבארו דברי החכם הנזכר, האחד שהוא מים החשבין", האחד הראשין הסהטי", הוא ספאה אתה סבת כל החשבין" לפי שאין חשבון כ"א ע"י האחדו הליקוף וחיזה לאחד הסהטי, ולפעולה השכלית הפשוטה של הנתה, "לא יוסף ולא יגרע", הפי שאין במספר גדול או קטן שלם או שבור אלא האחד לבדו. כינה וחזרו וסניח עצמו. והיא סבת כל הוספה וחסיין. והוא לא יקבל כפל זה חילוק", האחד המיכפל אי רמחילק באחד ישאר אחד, אך מיוחד, והוא סבת שניהם, בעשיית על ידו האחדו והכפין.

(פרשת שומת), ורע כי האחד סיד כל הספר ויסודו ... כי כל מספר הוא באחד בכח, והוא (האחד) בכל מספר במעשה (בפועל). והיא יעשה בפאה אתה סה שיעשה כל מספר בשתי פאות. והנה (גורו) כח האחד", ויוכן פירישו האסתי סדרניו, שבכל מספר האחדו הוא הפאה הארה, והסנין היא הפאה השנית, ויכולתם לא יספר ויכנה שום מספר. אולם כל האחרים ישובו בכחית אל האחד הסהטי, כמו שישוכו כל המנינים אל הפעולה הארה הפשוטה של הפעם, או דנהה הסהטי לאחד סיוחד, ויסוד הכל הוא עצם סהטי, ששטיני בעצמו ליחוד ע"י פעולת שכל, וככתו כבר נכללו כל המספרים שאין בהם זולתי האחד, כשהוא יוצא בפעל לאין קין ע"י הנתות הפעולה השכלית הנזכר - מקבול לה אחד, הנקרא במגולותיו במספר הראשוני המקבולים, פליאות האחדות, ישום החכם מספר העשרה. וזה לפי הוסוסם עליו סכל באי עולם בעלי קצה דעה, לחשבו גם הוא לאחרות בפעל. ולעשוות אחדו במדרגה שניה, כמו שהיא האחד במדרגה הראשונה. והנה יאמר היום, שאין נבול זה ענין שיסכל במספרים, סיוסר בחק וכלי, כ"א הסהטי בלבד. ועל כללות ההכנסה כזה יאמר, שבאה סן הדרגל למנית בעשר אצבעות, וסער הצורך לשוכ ולדחל סחדש בבלות הסהטים החוששים למספר הנזכר. אולם החכם ועמו קצת הקרמנים וסוכיו המקבולים יאכרו בוהפוך, ויבקשו להם על הסכמה זו סעם בהשכלתם בנינים המספר ומדותו. יאשיין החכם כזה במקום הנ"ל: והנה כל המספרים הם השעה כדרך אחת. והם עשיה כדרך אחת ... ומדרך אתה הם עשי ספירות בליטה, כי לא תוכל להחל אחד אם לא יהיו עשרה. והנה עשרה הוא דומה לאחד, והוא שם כולל האחדים שהם סאחד ועד עשרה. ישום העשרה כוללם, עם היותו (וכמו סן) מספר ראשין ותחלת המספרים הדוסים לאחדים, כי בהניעך אל עשרים או הם שני עשרות כנגד שני אחדים ... וכנהניעך למספר סאה (עשרה עשרות), הוא דומה לאחד ... יונה עשר ספירות במספר עשר אצבעות" - וכינתו תכבאר על זה האופן. לפי המסיאר, יוגבל כל סכות, ר"ל יולד בו המספר המיוחד, ע"י שתי פאות ופעולה הבאה זו בו, ותבבאר עוד סהאחד פאותו שוקן, היינו שהוא סניח עצמו, ושבהחזרו כבר ויכללו, אבנם כח אחד. כל המספרים לבלי סבלות, וכל מספר אצנו כי אם האחד סניח וחיזה ומינה ספעל. ובאשר נכתבל עוד אין יולדו מספרים אחד

אחד בפעל, נמצא כי הכנת האחד עצמו בפעל, כבר יש בכחו שנים, ובהצטרף
אליו פעולת ההנחה או הפעם, שהיא פעולה פשוטה פועלת לעולם ולאין הכליה,
שיוב מה שהוא שנים בכח להיות בפעל, אחד פעם שנים, שנים, היינו כמות
אחת המונבלת ומיוחדת לנו בשנים. אמנם לפי שפאיתו א' וב' בלתי שוין, איננו
דומה לאחד בטהוהו, שפאותיו שוין ומניח עצמו. והנה השלישה בכח השנים,
ובהצטרף הפעולה ישנו בפעל, ופאיתו א' ג'. אולם הארבעה כשינוחו בפעל, כבר
פאותיו שוין ב' ב', ועל כן יאמר החכם עליו ועל כל מספר מרובע: כלי המרובע
כאחד. היינו שהוא מספר כולל, ושכך בהתייחדו למבע האחד הנהה בפעל הכנת
עצמו. — אמנם להיות להנחת זאחר, בכדי שיוכל לבא במספר, ולהיות מינח ומרת
לכל קצב ובספר, צריך באמת שלשה: הסמיי, הפעם, והמיוחד; על כן באמינו,
שהאחד מניח עצמו, ויוצא ובא למספר, הנה בבוא הספר להשעה כבר יצא האחד
למרי מפניסיות העלסוה, היינו שבפאיתו ג' ג', הניח כל מה שיש בכחו יוצא
לפעל ע"י פעולת כל מה שיש בו, והוציא התשעה בפעל והעשרה בכח. ובהנחתו
ע"י פעולת הפעם הנזכר, יצא במה את חרשה כלולה, ואחרות כמררנה שניה,
לפי שמספר התשעה כבר בא היחוד וההנבלה האפשרי לה. יש לזה בתמונת רמיון,
והוא הווית הנצב, שאין כוויות מיוחדת בעצמה כלי הוספת ונרעין אלא היא, וכל
שאר הוויות הצרות והמרווחות צריכות ליתוד בשעורם, המל לק בתיספת ונרעין לאין
תכלית. וכן תוא לשפת החכם המספר השעה סיחוד בעצמו בתכלית בכח, ויוצא
לפעל בעשרה שהוא, המררנה השניה באחרות באופן, שבהיות כל מספר עד לאין
הכליה, עוסד נעלם בכח האחד הכולל כלם, הגה יהיה העשרה האחד הכוללם בכח
יותר נגלה ויותר מעם העלם, וכן המררנה השלישית במספר, והוא אחרות המאה,
ובן לעולם עד אין תכלית. וזכור כל זה כי יצטרך לך בהמשך להבנת דברי החכם
בכנין העולסות ותכונתם. — וכאשר יעידו החכם לרהבונן ולהקיש מן העינין במטולית
הא' על סוד הכונת המציאות ככללו. יאמר (פרשה השא), וזה השם הנכבד הוא
האחד, שהוא בעצמו עוסד, ואין לו צורך לאחד לפניו. ואם המהכל ספאת
חשבון, שהוא (האחד) ראש הכל וכל חשבון מהאחרים, הוא האחד שהוא
הכל. והוה הצריך ליתר באור, ויעלה לנו אחר שנוכיר הרך, שבו יתהוד החכם
לבו אל עוסק שפתו ספאת סולות המנוט, שבחככת המדות וערכיהן, ויתבאר
לנו כזה האופן: כמו שהאחד הוא יסוד כל המספר ויסודו, כן הנקודה יסוד
וראשית לכל התמוטות והתבניות כלן. שהרי הקו יתהווה מהנועת הנקודה במרחק
הפני, ויתרואה השמח מהנועת הקו. והנוף מהנועת הששח; ועם זאת אין הקו
מחובר מנקודות חומרות, שא"כ היתה הנקודה בעלת המשך ושיעור ומתהלקת
לחלקים, מה שהוא סותר ליסוד הראשי ההכריי בחכמה היא, שאין חלק ושעור
לנקודה כלל, כמו שאין להקו רוח, כ"א אורך בלבד, ואין להשטח עובי. ולזה אין
מציאות לנקודה בקו, כ"א הותנת בלבד, היינו שעל ידי פעולת הממשנות השכלית,
שבה הונח ותחוד ותניח, והוא הנקרא למראית החוש תנועתה של הנקודה, יבוא
התואר והמטות והגבול הראשון בעצם הסרח הפני וריק ובלתי נחפש למחשבה
כלל. וככה גם מצד אחר, הנקודה היא עקד כל התמוטות כלן, שהרי בהשכלי
אותה המשפט ומתרחבת לכל עבר תעשה תנונת הענולה, היתה היא בעצמה
למרי ובקיום שתעשה ויוצא ממנה בקרנים, היא מתרחבת והולכת, וככל נגלה

שנעמד אצלו יעשו הקים כקציהם את הקי העקום הסוכב העגולה, וכולל אותה להמינה שלמה, באופן שמידי המינה הסכל את הנקודה בעצם המרחק הפנימי, כבר הניח גם סרבו. הנקרא אצל החכם מוצק, גם קי רסוכב לעגילה, הנקרא אצלו רחב, וזה באמצעות פעולה השכלית של התנועה, שעל ידה קוי הצאי אלכמינין מתפרדים יותר יותר, כל עוד שיהיהקי הסמוצק; הגם שהם פראחדים בראשית סוצאם מן המוצק, ובפאחדים כמו מן עוד בהרבה, אשר כהתהוותו מינה הנונת העגילה הנאמרת. ההמונה, שהיא באמת היורה שלמה כאחרונה, וכלתי נברלת בסרוחה, כמו העלופסע; ועל כן היא הראשונה והאחרונה במחשבת בנקודה ובעגילה, שהיא כמו מן מקום ומשכן להמונה הראשונה בעלת קיום ישרים, היא המשושלת, והיא הכלול לכל מיני הבניות וערכי צלעיו וזוויותיו השונים לאין קץ. בתוך המינה העגילה, כמו שהיא המשושלת יסוד ואב ליותר ההמינות שכלם יושבו אליו בחיזק דרכהם (וכל זה טרע לסמינים בהנרסה).

הגט האים אפוא גם מפאת הכמות הסדרבק, גם מפאת המספר, סהלך ארד ליסוד המציאות בעיקר, שהיא המשושלת סמנו ודרוחני שבו, ורוח אחר לכל. היינו עצמות המעלה לאין קץ, חביי ומתעשף ססעל לכל הפיפת השנה, כמו האחד הסמיי בסספר, והסירק או המקום הרוק ופנוי ככל תואר והנבלה כחמונית - ובעולם זה יבוא פעולה שכלית, כמו הנחת הנקודה בסהדרבק, ופעולה של רסנין והפעלם בסספר, והנה יהי זה בסד המציאות, חכמתי הקרומה של העצם העליון, בה העצם המוחלם הכולל הכל. וכאשר ישכיל בה השם יהעלה עצמו, הנהו מושג לעצמו בכלל כהותו הנעלים לאין קץ ותכלית, והוא כביכול מינה עצמו הנעלם, בהנבלת כחית יוצאים כפעל תוצה לעצמותו נבולות שונות לאין תכלית, ועם זאת מולטי הגם אתו תורים אליו לעולם, ודבקים נאמחת עצמו, על דרך שנשכיל בוא האחד הסמיי, בסספר על ידי פעולה הנחתו בסנין, ובוא הנקודה בעגולה באמצעות חנונת הקו - ונשכיל עם זאת, כי האחד המינה עצמו, הוא בעצמו כל הטיפפר בכללותו, והנקודה היא בעצמה העגולה המפושפת, והכל לאין תכלית. וכאם זבעימק העיון יהיה המושג כשכל מן האחד הסמיי והמרחק הפנימי, ענין אחר נעצמו, הגם שהם נגלים למחשבה כשנים, וכמו מן הנקודה ופעולת הפעם השכלית הם ענין אחד, ושני הענינים הללו אמהתם הוא עצם פשוט מוחלם בלי תיאר ונורה, וצירה ראשונה בוללת לכל צורה ותואר נבול שכעולם. וכמו שיתבאר עוד לפנינו. וגם בשיער שיחדרנו לרבר בשפת חכמה הספירות המסובלת בעדנת, שגם מסובלים בתחלת דברהם הרבו באלה שני היסודות, ונקראים להם פליאת האחרות וסות הנקודה. — והנה מן הנמצא להחכם על דרך בחינה זו של הנקודה (סדר השא), הנה האחד אין לו המינה, מונתי על הנקודה בכמות הסהדרבק, שאין לה עריון שיעור ומשעות, והיא היא האחד הסמיי שנתשבון, והיא כדרך כלל לכל התמונות, שהנקודה אינה כ"א כח כפעל רוחני להתירות כל המינה כי סארת יצאו" שמהנקודה ובאמצעות פעולה שניה, שהיא בניאה לחים הקו, תצא העגילה שבה כלולים כל שאר המינים האפשריים בעולם.

והנה יושל ויעמיק החכם במקובית רבים כפירושו ותבוינו, למציא סגולות דהמינות והספירים לכל הבדליהם וערכיהם זה לזה סגולות העגולה, המושלש והמובדע. הסגולות העלמה, הארבעה, דהמשה הששה השבעה, העשרה וספוליהם -

צָהֵן מְגִלֹת רֵאשׁוֹנוֹת מִיזְמֵרֹת בְּכַנֵּעַ הַעֲצָמִי שֶׁל הַכּוֹסוֹת הַמֵּתְרָבֵק בַּמְרָחֵק וּבְמַכְנֵעַ, פְּעֻלַּת הַמִּסְפָּר בְּכֻלָּהּ, וְקִצְהֵן אֵינֶן רַק תִּילְרוֹת נִמְשָׁכֹת מִן הַנְּתַת הַעֲשִׂירָה לְאַחֲרוֹת סוֹדְגָה שֵׁנִיָּה, כְּמוֹ מְגִלַּת הַמְּשׁוֹתֶפֶת אֶל הַחֲמִשָּׁה וְהַשֶּׁשֶׁה, לְשִׁמּוֹר עֲצָמָם בְּמַרְבּוּעַם (כִּרְבִּיעַ 6, 25; מַרְבּוּעַ 6, 86) • וְכֵן הַמְּגִלָּה, שְׁנֹר בְּמִקְוֵם הַרְשׁוּם, אִם תִּתְחַבֵּב הַשְּׁעָה בְּעִינְיֹל, הוּא אַתָּה עִם אוֹתָהּ שׁוֹמְרֵי מְקוֹבִלִים אַחֲרֵינוּם, שְׁכַל סִפְפָּר מְחֻבֵּר מִן תְּשִׁיעוֹת, וְיִהְיֶה גַם בְּמִסְפָּרוֹ הַקָּטָן (בַּחֲשׁוֹב הַעֲשִׁירִיּוֹת וְהַמֵּאוֹת הַאֲלָפִים וְכוּי לְאַחֲרֵים הַשְּׁעָה אֵךְ סוֹךְ הַשְּׁעִיּוֹת — 18, 73, 99, 108, 270, 1215). וְעַם סָה סוֹךְ אַחֲרֵים, שְׁבִרְצִיטָה הַפְּחִירָה הַמְּכֻרְחִים שֶׁלֵּנוּ, כָּל סִפְפָּר שֶׁבְּעֹלָם אִם נִמְדוּךְ מִדָּר קִיאוֹרָה, יִהְיֶה הַהֲפָרֵשׁ בֵּינוֹ וּבֵין מִתּוֹפְכוֹ תִשְׁעָה אֵךְ תְּשִׁיעוֹת; שְׁכַל זֶה נִשְׁפָּר כְּהִרְחַת מִסְתָּרֵן שֶׁל מִסְפָּרִים לְפִי חֵק הַעֲשִׁירִיּוֹת, וְיִשְׁחַנְגָה בְּעֶרְךְ הַשְּׁתַּנְתּוֹ הַסְּרוֹר הַרְעָא, לְפִי חֵק אַחֵר, וְהַחֲשׁוֹב יִכֵּן. וְעַל כֵּן אֵין לֵנוּ לְהַבְנִים יוֹהֵר בְּבֹאֵר אֵלֶּה הַמְּגִלֹת הַגְּרוֹסִים. — וְעוֹד רְאִי שְׁהַרְעֵ, כִּי הִנֵּם שְׁבֹאֲמָה כָּל נִמְצָא בְּפֻעַל, הִיא בְּהִרְחַת כְּעַל שְׁעוֹר מִתְּפַשֵּׁם וּכְמֵן מְנִימֵי אוֹ חִיצוֹנֵי הָאֲדָרִם יִפְעַל נְדֻלֹת כְּשִׁימּוֹר וּבְעֶרְכֵי, וְהִדְקֵן כְּלֵאֲבוֹת הַתְּעוּעָה כָּל, הַמִּזְיוּקָא, וְשְׁעוֹרֵי הַתְּרִכְבוֹת בְּכִיסְיָא; הִנֵּה עִם זֹאת יִהְיֶה פּוֹעַל רִיק כְּלֵאֲבוֹת מְכֻיָּא אֶל הַהֲכֵלִית, לְבַקֵּשׁ מִרְחַת הַמִּצִּיאוֹת גַּם בְּכֻלָּל, גַּם בְּחֻלְקוֹ, כְּלִי עוֹר עֵינֵן וְהַשְּׁכֵלָה כְּצִיּוֹר הַמִּשְׁכֵּלֹת בְּעַמְסוֹתֵם, וְאֵךְ ע"י הַכּוֹנֵת אִיּוֹה סִפְפָּר וְאִיּוֹה הַמְּנִגָה וְעִרְכֵי הַחֲשׁוֹבֵן וְהַנִּמְסָרִיא בְּלִבֵּר, כְּמוֹ שְׁתַּרְוֵי וְעַשׂוֹ בּוֹה הַנִּמְשָׁכִים אַחֲרֵי פִיתְאֹנֹרִם הַרִיבָה מִהַמְּקוֹבִלִים. וְלְפִי עוֹמֵק הָעֵינֵן אֵין הַמִּסְפָּר וְהִקְוֵי הַשְּׁתַּפֵּם וְהַכּוֹנִיּוֹה, וְזֹלְתוֹ צִוְרוֹת הַהֲבֵלִים בְּמִצִּיאוֹת הַמִּתְּפַשֵּׁם הַחִיצוֹנֵי לְעַצְמוֹ, וְכֹא כְּהוּא מוֹשֵׁשׁ מִתֵּר חִמְרִיּוֹתוֹ, וְעַל כֵּן הִסָּה הַעוֹמְדִים כְּתוּךְ בֵּין הַחוּשֵׁי וּבֵין הַשְּׁכֵלִי; אִמְנֵם זֹלְתָּ הוּא אֵין כְּהֵם תוּךְ וְתוּכֵן אַחֵר כָּלִי. וְכִשְׁאֲכַרְטָה בְּהֵם לְמַעַלָּה לְפִי שְׁמַת הַחֲכָם, הַיּוֹחֵם בְּכַח וּפְעַל, הַיּוֹסֵם וְסִהוּיִם זֶה לֹזֶה, הִנֵּה הָאֲמַת, שְׁכַל זֶה רַק בְּמִשְׁנֵן הַשְּׁכֵלִי שְׁלָהֵם, וְחִכְיֵנָה חִיא הַעוֹמֵקָה בְּהֵם כְּכַח צִוְרִית הַרְחֹתִית הַטְּלָלִים הָאֲמֵתִים בְּכֻלְלוֹתֵם, וְעִדְרֵם אֵין דְּרָךְ וְנַחֲטִיב לְהַנִּיעַ, עַד שִׁוְשְׁכֵלוֹ וְיִתְדַעְוֵי בְּעַצְמָם וּבְפִנֵי עַצְמָם. הַעֲצֵם וְהַצּוֹרֶה, הַכֵּחַ הַפְּעַל, הַגְּבוּל וְהָאֵינֵן תְּכֵלִית, הַחוּשֵׁי וְהַשְּׁכֵל, הַמְּצוּב הַיִּפֶּה וְהַדְּקֵק, הַחֲכָמָה וְהַרְשִׁיעָה. גַּם שׁוֹנֵדָה וְנֹאמֵר, שְׁאֲצֵל קְרִמּוֹנֵי חֲכָמֵינוּם וְחֲכָמֵיהֵם, שְׁלֹא נִמְצָא לָהֶם לְצִוְרִים תְּכֻנִים נְכִיִּים שְׁמוֹת רַק קִמֵּם מוֹעֵר, הִיָּה הַתְּעוּלָּת נְדֻלָּה, כְּמֹה שְׁמַשְׁמוֹ בְּצוֹרוֹת הַמִּסְפָּרִים וְהַתְּסוּמֹת מִתְּפַשֵּׁם הַחִמְסִיּוֹת בְּקִצְהֵן, בְּכִדֵי לְהַגִּיעַ סוֹהֵם וּבְעוֹדוֹתֵם אֶל הַמִּשְׁכֵּל הַמִּצְוִיר וְהַנְּקִי בְּרִשְׁתֵּי הַרְבִּים וְאֲמַתָּה מְצִיאוֹתָן. וּבְדֶרֶךְ אוֹת חוּשֵׁי וְסִימָן לְרוֹחְנֵי בְּלִבֵּר, יִכְשַׁר עוֹד גַּם לֵנוּ הַיּוֹם, וְגַם אֲנֹךְ נֹאמֵר, כִּי יִכְשַׁר, ד"ס, הָאֲחֵד לְמִסְנֵן הַפְּשׁוּם בְּתֵלְלוֹת; וְהַשְּׁנִים סִימָן לְהַפְּרִידוֹ בְּנִגְדֵי (וְכוֹה בְּתֵלְמוּדֵי דְרַב הוֹנוֹת יִדְעָהֵם); וְהַשְּׁלֵשָׁה לְמִצְוֵעַ וְהָאֲחֵד הַנְּפִרֵד וְכוּי; וְהַנְּקוּדָה סִימָן לְמִצִּיאוֹת הַנְּעֻלֵם בְּכַחֲנִיּוֹתוֹ; וְהִקְוֵי לְצִיּוֹתֵי סְפִינְסִיּוֹתוֹ לְחִיצוֹנוֹת יִשׁוּה; וְהַעֲגוּלָה סִימָן הַשֵּׁב חוֹזֵר לְעַצְמוֹ לְעוֹלָם נִצַּח וְלֹאֵין סִף. וְאוֹתֵר שְׁמַצָּא הַחֲכָם הַדְּרָךְ הוּא לְקְרִמּוֹנִים כְּמֵן הַרְבָּה, כְּמוֹ אֲצֵל הַיְּהוּדִים הַיּוֹנוּם (כְּמִיּוֹכֵר בְּשַׁעַר הַקְּרוֹם). וְכִסֵּף כֵּן בְּמִשְׁנֵת יְצִירָה הַקְּרוֹמוֹנָה, ד"ס, לְפִנֵי אַחֵר סָה אַתָּה סוֹדֵר ז' עִשְׂרֵי סְפִירוֹת כְּלִי סָה, שְׁהַשׁ קְצוֹת, וְהִכֵּל הַקְּדֵשׁ (הַשְּׁבִיעִי הַמִּרְכּוֹ) מִתּוּךְ בְּאֲמַצְעוֹ, לְפִיכֵךְ חֲבֵב שְׁבִיעֵי הַחַת לֵשׁ הַשְּׁמִים. דְּרָךְ עֲלֵיו גַּם הוּא הַיּוֹשִׁיב לְהַשְּׁכֵל כּוֹ • וְכִיזָא בּוֹה הַשְּׁכֵלִי, וְגַם זֶה כְּאוֹרֵחַ מִשְׁנֵת הַצִּירָה, כְּעִנְיֵן הַקּוֹל וְהַרְטוֹר וּמִצְוֹתָאֵתֵי, וּבִאוֹתוֹת הַדּוֹסוֹת לְגוּלְמֵי חוּטֵר, וּבְהַרְבוֹתוֹתֵינָן הַנְּתַנְתּוֹת כּוֹן חִיִּים, וּבְקִרְסוֹת לְשׁוֹנְנֵי הַהֲכֻרוֹת הֵן הַדּוֹסוֹת לְצוֹרָה, הֵן אוֹתוֹת הַמִּשְׁךְ א ה ו י . שְׁמָהֵם לִקְרֵי שְׁמוֹת הַעֲצָמֵם

וכפי שיוזכר עוד לפנינו — אסננס ביהר שאת ויהר יז יסר ההבס שמתו על העיץ בחכמת שרשי הדברים הנקראת לו סדרך ה תו ש י ה , ונקרים לכאר בקצה דמת בעצם וצורה ומקרים .

לכל ענין מה שיהיה אצל השכל יש, היינו שיהיה לו בו איזה הפישה השנה צורך שיושכל בו שני ענינים: א' העצם, ב' הצורה. העצם הוא הנושא עליו ובעצמו כל איכות והואר טיח, שישפטט השכל היותו טתאר העצם. ועורך השכלת העצם לראשונה היא בכדי, שלא ינשאו התארים והגבולים וכל המאסמות השכליות על האין. והצורה היא כל מה שיושכל השכל בעצם, בכדי לגרו ולהבירו ולהבריל וליהר דבר בדבר, שלא יעלה לו זה, רק באלה השנים, העצמית הכללה, והצטייר העצמית ההיא בצורה מיוחדת אליה. והנה בהפריד והפשיט במחשבתנו סן העצמות כל צורה פריטת מיוחדת, ונחזור להשכלו בעצם לבדי, נמצא כי העצם היא קרסן ודנאשן הפישה השנה; ועם זה הגרו לנכרי בלתי טושט, שכל השנה היה רק ע"י דנאה איכות וצורה באה בעצם ומיוחדת, והוא העצם עוטד בעצמו, בלתי סמוך על דבר וצויה וולתו ובלתי צורך לו, לפי שכבר השכלתוהו קודם והנאי לכל דבר איכות ורעין ומחשבה. שכלם נשואים עליו, והוא כל מה שיהוי בעצמו ובפני עצמו. ועל דרך זה לבד ישכילטו השכל, הנס שאינט רשאי לגורו עליו שום דבר משפט, היינו לצויר בו צורה והואר סה; שכל צורה והואר מירה על היות העצם הכולל כבר בא בגבול בהתהירות, והעצם כבר אמיתו בו, שהיא קודם הכל צורה ונשא את כלן. ולזה היא כולל ובלתי הכלית, ואין להתארו בצורה שיהיה קודם, ולומר עליו כי הוא זה וזה, ותארו כך וכך. — ולכבר הענין קצה לכהשבה. הנה יש בנרעין רע העין חין מצורתו הנראית, כמו סן צורה העין ההוה, כמתו, אלא שהיא נעלמת וכאילו היא גלוסת בעצמית הנרעין מהפשטת ויוצאה לאהר זמן ובאמצעים הצריכים. והנה אינטו עצמות לנרעין בלבר, כ"א כח שוה וכולל לצורה הנרעין שעתה, ולצורת העין ולכל הויה שאחריה הווצא סן העין. וכן העצם בכלל כח שוה לכל צורה נעלמת וחבויה בו. ובוה פירש החכם הרבור: לא נכחר עצמי כסך, נלכסי ראו עיניך. — ועל העצם בפני עצמי, לא יקרא אצל החכם יש, שהוא העצם הכתיאר ובה בחינה ע"י הארו, כי אם בלי מה. אולם הי ש יתי נפטי או נפשיי, רוחני או שכל נקי, ואפילו הויהר נעלה ומסבע אליה, דנא כבר בעל עצם וצורה, עצמות קיום נעלם הכלית בפני עצמו, מושכל ומוטנ באמצעות איזה צורה, מיוחדת ומגבלת העצם הנעלם, ומבשרת לבא בגבול ההוא, לישות ולהשנה.

והנה אצל ההברה החושית, חומר הנשמים הוא העצם, וההואר וההבנית והגון וכדומה בהגבלות היא הצורה. אסננס כבר סכואר כסיסן הקודם, שאין אמתת מצואות לשום דבר, לפי מה שהוא נראה לחוש, כי אם לפי מה שיושכל בשכל, ובי המושג הכולל סן כל דבר ודבר, הוא לבדו אמתה מציאותו. ועל סן גם העצם גם הצורות שאנו בהם עתה, אין אמתתן אותו החומר יאותן לתכונות המוכמות בחושים, כי אם המושג לנו בשכל סן המוחשות ההסה. וכל מה שיעשה השכל סן הצורות והתכונות ההן, ויכלול אותן בכללות עצמו, הוא לבד האמת וההושיה שבהן. יאך כהן יצטייר העצם הנעלם בחביון פנימיותו, בכדי לשונב מושג ויש. וכל אותן הצורות והמראות החיצונות, הבאות בחוש ובחחלת המחשבה מצטרפות ומסכמות אל העצם החומרי, אינן מציירות אה העצם האמתי הנעלם, וולתי בערך מה שישכילם

איתו השכל, ויכולו אותן האחת בחברתה בכללותו צועד סמעלה אל מעלה, שכות
 לבר יושכלו לצורות אמה, שכליות רוחניות. עוסדות כלולות, עד הצורה
 העליונה. המחשבה הנעלה, צורה הכוללת הכל, היינו כל נבול ותואר צוריי שכלי,
 עד לאין הכליות, ובצורה הקרומה היא, מצמייר העצם הכולל ונודע לעצמו
 עד לאין הכליות, החכמה הקרומה, שבה נברא כל מבלימה".

ובזה נבוא לבאר קצת נכבדי מברותיו, לפי מה שהם שייכים כאן (פרש
 תיבה), כל יש על שני דרכים. האחד יש שהוא גוף, שיש לו אורך ורוחב
 ויטק... ויש שאינו גוף והם מלאכי השם הקדושים, גם נשמה האדם.
 ואנה השנים דרכים השם בראם לבדו, ואין יכולה נברא, לברוא עצם, שיהיה
 גוף, אף כי יש שאיננו גוף, שהיא נכבד יותר. גם אין בו כח להבחירו עד
 שיעדר ולא יהיה ישי. טנת: על העצמים המינח בהכרח בכל יש, והוא נושא
 הצורה, ונברא ונגור מעצם הנעלם הקרסון, ולזה הוא נצחי עומד. כצורת
 על יש ונשקן עליו, ולא ימצא לבדו, והיא הצורה, שהיא מציירה ומתארת את
 העצם הפשוט הנעלם. גם היא על שני דרכים: האחת עוכרת ולא תסור, כצורת
 הקדושים, והחכמה בנשמה, גם בנופיה כחוס האש ולחות המים" יאמר,
 שגם בקדושים, והם השכלים הדבקים ועומדים בהשם בעולם העליון (שיבאר ענינו
 לפנינו), וישכל בהכרח עצם וצורה; ענין פשוט ובלתי הכלית הבא נבול השכלה.
 גם בנשמה צורתה הוא כח ההשכלה שבה, הכולל בעצמו כל יתר כחותיה שלמה
 היסג, ובצורה היא יתדע ויצמייר עצמותה. וגם בנפוש כאש וכמים צריך שישכל
 כחם צורה כלולת, מציירה לגוף והיא נבראו והברלו סכל מה שוולתו. והוא
 ענין שכלי, ששב לכראה הנושים בהכרעם לענין החוס ולענין האחות; לא שיהיו
 החוס והלחות כפי מה שהם נרנשים, צורות, ושדרי קראה החכם צורה עוסדת, ומסנח
 נחל אצלו, כי חדרגש לא ישיג רק המקרה, שהוא הצורה העוברת, וכמו שהיא
 אומר ותולך, והדרך האחר מקרים אינם עוסדים רק מהדפנים ונחלמים סרים
 ונעדדים, וכאלה יכול האדם לעשות, והם הכונת וחארי הדברים כמה שהם
 מורנשים, באים לחושים פרמים ומשהנים, לא כללים שכליים עוסדים. — והנה שחם
 הנה, שראוי לנו לשמוע מברוי החכם, ולהחויק גם כעיקר להבנת שמתו:

א כי גם העצם גם הצורה האמתית של כל דבר, הם באמת רוחנים שכליים,
 בלתי מהפשוטות לחוש כאכרתן, והעצמה שבהם כח שכל נעלם וצורחן מושכלת,
 עצם השכל הנעלם כשכא להשנה וישות ע"י הגבלה מיוחדת, והנה לא יתפש השכל
 כי אם לשכל כשינו, וכן הוא אומר בפירוש בהשובת השם למשה: כי לא יראני
 האדם וחי. וזהו האמת, כי הדרגשות אינם מרגישות רק המקרים. לא את העצם
 ולא את הצורה העומדת הנבילתו להיות יש מושג.

ב להיותו אומר כאן שרק העצם עומד בעצמו, כמו כן הוא מכפיל לרוב, שאין
 עמידה בעצמו, כי אם להשם יהעלה, כמו בפרשת שמה, ובעבור שהשם שוכן עד
 עומד לבדו ובו הכל עומד" על כן נשמע מזה, כי גם העצם שכלל דבר ודבר גם
 צורתו האמתית, והוא יתיר העצם והגבלתו לשיהיה יש (כי אין יש בלא צורת)
 שחיותו באות מאת השם ונאצלות סאתו, כאופן שעצמותם עומדת לענינות הקרסון
 והנעלם לכל הכליות, וצורתן המונבלת עומדת בצורה הכוללת תחכמה הקרומה, שבה
 נברא יש מכלים, וזה עיקר הבריאה, שככה חכתי בפנימיותו, והיא הישג

הענינם, ניתנה הצורה, הייט איכות והוא: והנבלה כפעל, ישעיהם באסרתן ענינים שכליים והענינים, וכמו שהבאר עוד לפנינו בכאר החכם למלת בר א. — ירחך החכם לבלול כדבור קצר במקום אחד, הסבואר לו בסקתו במקום אחר, ותנה יאמר בפ' המקרא: אני אני הוא, וזה היחוד שאין למעלה מפני; כי כל יש אינו נהו א כעצמו - ובפ' דבור, הצור המים, יאמר: והכל שנים חזין מוצר הכלי-יומר שכל יש, אהרות שנים; העצם והצורה, ושכל עצמות כוללת יותר, כמה יהא בישותה בצורה סונבלת - והעצם באמתו כולל הכל, אסנם בכח לבד, והיש הפעל, הינו כגבול צורה, הנהו יותר פרטית או כוללת, לא יגיע לעולם להטת אסרתו עצמו, וולתי השם לבדו, שאין בו הבדל הכח והפעל, יאמר: אני אני הוא - והנהו אומר בזה בהמשך, על כן השם הנכבד לא יחכן שיהיה דמות זה סונה, לא עומדת ולא נקדרת, כי הוא ברא עצם בל דבר - פירושו, הנה הצורה היא החיחרת את העצם ומנכילתו, ובה הוא נגדר להיות דבר, בעל דמות כל סונה. או רוחני בצורה עומדת. או נשמי בצורה עובדת - ולהיות הרבים כלם עומדים כהכם, והיא המעמידם בעצמותם, וכיראם ומצוירים בצורתם; הנה השם יתעלה הוא כלל העצמות, וכלל כל הצורות האפשריות עד לאין סוף, ואין יהיה בעל דמות והטינה? הייט דבר מה, בעל צורה אחת סינבלת, ואפילו שתהיה הצורה הייחד נבונה וכוללת. — ולסכר נהו לסחשבה, נעתקו בשלי רחכם החסיד בעל ספר הייחד בזה, שפלוסופיותו דוכה כמאר סאר לשפת החכם, וזה לשונו (שער ח'): כי הכחות אשר בס עורע כל דבר, הם סגדרו ומכסיתו ואיכותו וסן הנביתו וכו'... וכל אלה הכחות לא היו כי אם סכח הבריאה, אבל קודם הבריאה לא היו. והדמיון, אילי עשית על חוץ ים אוקייטס הרינו או סקיה סים, והבנים אליו מימי הים, ויהיה הגבול הסכסב אל הריחו, כמו גבול הבריאה, והמים אשר ברהים הוא דמיון לבריאים, והמים אשר בים, דמיון לאשר הוא מהיון לבריאה; והוכל להחליק ברהים והוא לכסח הלוקים שתרצה, ולדעת עסקו ורחבו ספני שהיא סינבל. אך המים אשר סחוץ לגבול הוא לא תוכל לחלק אותם, ולא לדעת עמקם, ולא תוכל לעשות בהם דבר סכל אשר עשית ברהים, ספני שאין להם לא גבול ולא סכלית (בערך). והטורא הוא קודם הבריאה, א"כ הכמות והאיכות והגדר אינו בו; ועל כן לא יודע הברוא מה ע"כ - ועוד יוסף כאיר העומדת או העצמית, ובצורה העומדת או הסקרה: „כי כל צורה עומדת או סקרה". ואין לך ססל אחר - הסוכן האסתי הגם שהלסון צר סעם הוא שרצונו ליתן דונסא על הצורה העומדת שוכר לאהרניה, קדרות הלבנה..... והנה קדרותה אינו גבול והואר כעצם הלבנה עצמה. כי אם כערך אלינו הרואים, וכן לדעתו הסקרים, בכל נמצא אינם בעצמיתו ולא בצורתו תאסרתו, כי אם תארים סריות עוברות עליו לטראות עינינו -

ואתן לך ססל אחר. ידענו כי כח הנשכה ככל הגוף, ויש (גם כל זאת) סקוטות בגוף האדם שיש בהם סן החכלים היוצאים סן המוח שירגישו יותר סן האורים, כמו העינים והאזנים, כי העצמות גם הבכר לא ירגישו. והנה הל סק כל ככל כח הנשכה יותר ככל אברי הגוף, על כן היו אברים רבים משרתים לו. כלי סכס סנטה החכם כססלו השני להבין הקורא עיני הצורה העומדת שוכר. וזה שיש לישאל בה: סאחר שלפי דעתו הכל עוסר בהים האחר וכלתי שני, סוכין יבוא ההבדל והדפדר בנמצאים? גם היתה השאלה בזה האופן, סאחר שערך ושות הריכים

הוא העצמה שבהם, והעצם כח קיום והיות שזה בכל דבר, וליך התעל בו הצורה ו שאמרנו היתה מגבלת העצם וסיחרתו לבעל רעות והמנה, וכל גבול הוא שלילה וחסרון והפסק הפך העצם. ועל זה ישיב החכם במשל מן החיות, שעל כה שהיא כח חיוני פשוט ושהו בעצמו, ומהפשוט בשה בכל נוף החיה - הגה כל אבר אינו כי אם חיות מוגבל שיואר בהואר פלוני - כי היר המה, כמו היר המצוירת בנותל אינה יד. והיא היה וכן הרגל ושאר האברים, ויובדלו רק בכמה ורגיש החיות וכמי שיבאר. ולזה על כרחך נאמר, שלא יצא הכח החיני סבתיותו אל הבעל החיני, עד שיהאר עצם פשיטותו בגבולות ובפחות ויהר, והגבולות אלו הן האברים כלם, שהם נערכים אחד לחברו ומתאימים לנוף אחד הו, היינו שהם שבים כלם לגבול הצורה האחת הפשוטה. כמו שהשכלנוה בעצמה, והוא צורה החיות - ומהו בא החכם להגמשל המבון לו בעיקר במאמרו זה: ,וכח השם הנכבד ידענו, כי כבודו מלא אל העולם, רק יש סקוסות שיהרא כח השם כם יותר מסקויה אחרים". ונהה זה מתיחה ודמה לסאבר הטדע בדברי קדמונינו (טרטות י'): בחמשה דברים וכו' מה הנפש מכללה כל הנוף אף הקב"ה מלא כל העולם - ובגרותה בתחלת ההשקפה מתנגדים ודברים להעקר באמונה, שאין השם כח בנוף - והחכם שהוא כמפיל לרוב: ,כי הכבוד הוא העצם" איך יאבר שכבוד השם מכלל המקומות בעולם המבני המושח, שהוא בוסן ומקום? והנהו אומר הרבר הגדול שהתקנו ובארט למעלה בהצעה: ,ואם היתה כך יכלה להבין, איך תראה העין צורות משונות ברנע אחד, ואיך יבילו השמים בגינר הלבן, או החל להשכיל". אמנם האמת הנכון כי גם המקום גם הדברים מכלאי המקום אינם בעצמיהם וכאמתם הענין המושח מהם ברוש, כי אם הענין המושח לנו מים בשכל, וכוה המבין, היינו כפי מה שכלם ערבים שכליים, המה מחשבות השיי העוסרות בו, היינו גבולות רוחניים שכליים, שהבן ישכיל עצמותו הנעלם, והם הצורות לחלקי העולם כלם, וכל הנכסא בהם. ובחכמתו הקדומה, שבה הוא יתברך יודע את עצמו, ישיב הצורות המוגבלות ההנה לעצמותו עד אין סוף - ע"ד משלו של החכם, שדרוח החיוני פשוט אחר בעצמו עם הגלות באברים רבים, שונים בכמות היותן, או במשל יותר נבן (וימצא גם הוא בדברי החכם בשה שיבוא לפנינו), על דרך היות הנפש הששכלה אחת פשוטה ושהו לעצמה, עם היותה בגלגלה לפעל, מחשבות ומשכלים רבים שונים - אמנם נכללים זה כזה ושבים וחוזרים בהתאחדם, לאחד עם עצמותה, הנעלם בכתימתו בתחלה ובפני עצמו, וכמי שיבוא עוד כסימן סוד השם והעולם העליון. ואולם להיות מה שהוא בעולם המושכל העליון, העצם הנעלם הקדסון, היא כצאתו לעולם המושח, המרחק הריק הפנוי, ומה שהוא במישכל, השכלה השם עצמו או חכמה קדומה, הוא כמושח הנקודה הריק, כח התנועה והיחכמה והחיות, שהם המכלאים את הריק והפנוי, עד היותו מקום סכיל בעצמו היש והדחה - על כן יצדק לומר כזה, שההברל בנסצאים בא כצד הנחתם בעולם למקומהם, השמים הארץ, הבעלה והכמה, מה שהיא יותר פרימי וחלק, כמו האקלים החם והאקלים הקר, ביותר הקשה לרחבים בו, ומה שהוא יותר כללי ואישי, כמו האקלים הממוצע המסונן המחמים - ומהו יביא החכם בדבור הניכחי, לדבר במקומה המקדושים וביקרתם לשכינת עצם הכבוד בתחתונים. מה שיבואר כסימן סתרי ההורה, ועיקר הכונה בסדר גוה אלו על המושכל ורמושנ הרהגי הוהר חלקי יפ"ם

ומשיב בערך אל המושבל הכולל וכאר יותר בזהנייתו. כמו שתא ערך הריבס אל הציבת, וערך הצומח אל החי, וכן בפרטי וערכי הבינים של המינים האלה. ונחזור ונתבונן עוד בקיצור כל העולה להחכם ליסוד שמתו, ע"י מה שחזר בעובק העיון ביסוד וראשית החכמות בחשבון, עלה לו שליש ביני האחד:

א האחד שהוא טרם החשבון, האחד הסתמי, שהוא קודם בהכרח במחשבה וכל פעולה מספר. ולהיותו כבלי שום פעולה, ובאין שיעור קצוב, בא לכלל תואר ונכול; על כן לא נובל לומר עליו, כי אם שהוא, היינו כח הויה בלתי טוטנ חבוי ונעלם בפניסיותו. המנתו בחשבון הקטן לבלתי חכלית.

ב האחד שהוא סבת כל החשבון, פעולה הפעם והמנין, פעולה שכלית היא העושה כסתמי בפעולה לאין קץ. והסונתו בחשבון הגדול לבלתי חכלית. מאחדות שני האחדים האלו, יצא לפעל:

ג האחד שהוא כל החשבון, האחד המיוחד, שהוא הכולל בחוכו בדרך רחני כל המספרים עד לאין קץ, שכל עיקרו איט אלא האחד סונת וחזור וסינת, ולזה האחד כרוחניותו בלתי בעל הכלית, הגם שבסציוארתו בפעל, כל מספר היוצא וכל כמה שיהיה, היא בעל הכלית ספיר ומניו.

מיסוד חכמת המדות עלה לו:

א המרחק הפנימי והריק. חלל של עולם כלו. הולך וסותרחב לאין הכלית, קודם במחשבה לכל רבר, שלא ידומה ויחשב, אלא בהמצא במרחק, והוא המרחק נעלם באין תואר ונכול השנה וולהי בחיצונות הויה בלבד. ולזה לא נאמר גם עליו, כי אם שהוא

ב פעולה ראשית הנקודה, ופעולה יציאתה לקו הסתאך לבלתי הכלית. ומאחרות שניהם, הויה של המרחק הפנימי ופעולתה של הנקודה, תצא ג הסונת הענוה. גם היא בכליותה בלתי בעלת הכלית, להויתה חוזרת חלילה לעולם, ראשיתה בסופה וסופה כראשיתה, ולהויתה כוללה בתובה כל התמונית עד לכלי הכלית, שכל אחת מהן בעלת הכלית וקצה.

סחכמת שרשי הסציוארת העלה החכם:

א העצם הנעלם, הקודם בהכרח במחשבה לכל יש בעל הבנית יצורה, ולהיותו עדיין באין תואר ובלי פעולה והגבלה יוצאת לפעל לכלי הכלית השנה, על כן לא יאמר עליו גם היא, כי אם שהוא. היינו כח על הדיה חבוי ונעלם לכלי הכלית בפניסיותו.

ב הצורה, היא הפועלת בעצם ומנבלה וסותרת אותו להיות יש בא לכלל והפישת השנה. יגם פעולה לכלי הכלית, להויתה הצורה הכוללת כל צורה פרטית עד אין קץ. לפי שכל צורה פרטית בלולה כצורה שאלמעלה ויותר כללית הוכנה, צורה הריבס לכל פרטיה, כלילה בצומח, ישל הצומח כלולה כחי, וצורה חמי במדבר וכן למעלה, עד הצורה העליונה הנעלה (חכמה הקדומה) ומאחרות שניהם העצם הכולל הנעלם, והצורה הכוללת, יצאו:

ג כלל המציוארת, שכל הנברא בו עד אין הכלית, כל אחד בעל הכלית ונביל השנה, או כללותו במרשנו התבניי, דגא העצם הכולל לאין הכלית, בא

בצורה הכוללת לאין הכללה, עצם כל העצמים וצורה כל הצורות, יתברך ויהעלה מטוא בהשגה לכל נברא מוגבל ומהואר בעצמותו ובצורתו.

גם מראשית חכמת ההגיון, המכונה לו חכמת הדבר (ור' שמואל אבן הכן הוא שהפיב לחרש השם הגיון), יקח החכם ליסוד שפתו, והוא אומר (ספר השם) "כי הנכבדים העליונים שאינם טף הם שנים, נושא ונושא; רק האחד לכרו נושא ואינו נושא". כונתו, שככל נזרה משפט שבהגיון יש הנודע נושא ונושא. הנושא הוא הענין הסתום עדיין בכללותו, קודם שיחדטרו ע"י מה שגורטו. עליו כמשפט, ולזה הוא המינה עצם הנעלם. והנשוא הוא איזה יחוד וחכונה הנכלה, ולזה הוא המינה לצורת העצם, והנמצא בפעל הוא כלל המשפט. — וזה כמו הרבה סוגרי החכם הוא מה שיאסרוהו פלוסופי אשכנזי האחרונים בביאור, והמשכיל יתבונן. ולזה יהיה כל דבר מה הכא במשפט השכל ככל החכמה הפרטיות, הוא בהכרח עצם מוגבל, חוץ סן הכינה הכוללת המתבוננת על חקיה השכל וכשפטי בדברים בכלל. ועל כן יאמר החכם שגם הרוחני היותר נקי סחיצוטה הנשמות, הנכבדים העליונים, לפי מה שיתפשט בהשגה, כל אחד לזהוה בפני עצמו, כבר יושכל בהם, נושא והוא העצמית, ונשוא והוא צורתם הסכודלת אותם, ומשימם לעצמים מיגבלים, מיוחדים בפני עצמם, הגם שאצלם שניהם רוחני מכלי. ואך השם ב"ה לכרו אשר משני הפנים יחד שצריך בהכרח שיושכל יתברך בהם, הוא כלתי הנכלת צורה מיוחדת, היינו גם כשיושכל כלתי בריאותו; וקודם לבריאה גם כשיושכל עם בריאתו בצורה הכוללת לאין הכללה; הגה לא יתכן שיגור עליו שום משפט הלוק בנושא ונשוא מפני שהוא נושא לבר. ועל כן כלתי בג במשפטי השכל וחקותיו, הגם שהוא נתון להתבוננת בבריאה הכינת הנקיה הנעלם, היינו להתבונן בו וכחכמהו. משוללי כל הנבלה ותואר ונזרת כל משפט מיוחד. יתברך המפליא חסדו וכלתי מתקנא בבריאותו הנעלים, וכמשה': לא אמרתי לזרע יעקב יהיו בקשוני.

המקומוה שבתם יקח ההכם רבים מיסודות חכמת הלשון הרבדור והמכתב ליסוד או לכאור שפתו, ויבואו קצתם בהספך השער, ושאריתם בסופן סתרי תודת ברימיות. וכאן נעורר לבר על המקום העקרי שבסדר שמות בכאור ענין שמות העצם, שיכונה בה השם יתברך בלשוננו: שם על ארבע אותיות: וחי השם והוא, ושם אחיה. והוא נבנם לזה בהקדמה, רע כי שם העצם הוא המושם לאות ולסימן לקראו ולשומטו סקום עצם הנקרא וכו'". ובכאר עתה השייך להמכוון. הגה בספר צחות יחלק השם לנ' חלקים: החלק האחד עצם הגוף. כמו ראובן. בגד. והחלק השני שאיננו עצם דבר, רק הוא נקרה (יאמר זה בדרך הלשון והעברה, שכונתו גם על הצורה העוסרה, כנראה סן המשלים), כמו חכמה וגבורה עצה. וזה השם נגור ספעלים. והחלק השלישי הוא השם, והנה הוא מורכב מה שנים הנזכרים, כמו איש חכמה, והמעם איש שיש בו זכמה, והנה הוא חכם. ואם אמר: איש חכם נשפט את איש איל, או יאמר חכם בלא זכר איש, אין נבון והכם כמדך, יספיק. והנה כאן יאמר, כי בארבעה דברים יפרד שם העצם סן עם התואר: א' כי כשם התואר יגור פעל, סן תקם תקם כצווי, תקם לכך כעבר, ותכום באחריתו כעריה. אולם שם העצם, הגם שהוא לפעמים נגור ספעולה או מסקרה, קנה כמה שהוא שם על עצם הדבר, לא יכנה ממנו עצם עוד, ולא יאמר סן יצחק, יצחקיה או איצחק, וחותם שם בדבור: "כי שם איננו מקרה". כונתו,

שגם הישבות בלשון, הם כהכינה זו, שהעצם בעצמו, הוא היות לבר, לא יאמר בו ענין תואר והגבלה פעולה וסקרה, שהכה הצורה שתחיל בעצם, והיא הנשוא את כלם.

ב שם העצם לא יתרבה, ולא יאמר אברהמים כמו שיאמר הכסמים; והמעם לפי שהעצם כשיושכל בלתי שום צורה צריך שיושכל אחר וינה בעצמו, כמו האהר הפתמי והמתרק הפני, ואין בו חלוק דברים ולא שהוף והענרפה ודסין דברים - ולזה גם שם העצם הפרטי בלשון, מורה רק על זה העצם לבר - ומצד שיושכל בעצם איזה צורה או איכות והכונה, כבר ישוב שם כולל מיותר לרבים דומה לשם פוס בהמה חיה - והוא שמוסף החכם, ולא מ ישראל (במה) שהוא שם העצם, אם היו שם שני אנשים ששמותיהם כך, לא יאמר ישראלים, רק יאמר בכח, כשיתחם איש אחד אל ישראל שהוא (עניני בזה) שם הסין".

ג שלא הביא היא הדיעה בשם העצם, לא נאמר האכרהם כמו שנאמר החכם - הטעם שהיא הדיעה מורה על היתדות לכלל או לפרט; החכם ענינו נראשו, כל חכם; הארץ, זו הפרטית - והכלל והפרט מצד הצורה והגבלתה, לכלילת ולכפרטה, והעצם בלתי צורה מיוחדת אין בו לא כלל ולא פרט, וכמו שלא יתרבה כן לא יתחד - ומובד החכם בזה, שאילו היה השם אדם שם עצם לאדם הראשון כלבר, לא הוצרך לו היא הדיעה ליתוד, והאדם הוא שם תואר, ויש לו מיד, כי היא שם הסין. והענין יבואר להלן בסוד החפא הקדמוני לפי שטת זה החכם - ד שלא יבוא שם העצם במסכות שם אחר, ולא יאמר יצחק הרור (נראה שהוא רבור איזה משורר על אחד מארבעה רבנים הגדולים שהיו כספרד שמות כלם יצחק, כמובא בספר הקבלה לרמב"ר. ועניו רבור החכם ב" צחית שמעה האוכר אין ביעקבים כיעקבנו) כמו שיאמר חכם לבב. וחזתם בטעם, כי האהר עוכר בעצמי" - וכוה נשלם בה שראינו לבאר בסימן זה סן השרשים והסירות לשפת החכם בכלל.

ג קצור הבניה כל המציאות בשלש חלקיו -

כל הנמצא בעולם השפל הזה הוא משהנה בעצמו ובסקריו, ולזה יאמר החכם (אע"פ ג' מ"ו) יבעבור אלו השנוים ושל מערכת הכוכבים) ישתנו כל הנבראים בעולם השפל בעצמם אף כי במסקריהם. אכנס כונה החכם כשינוי בעצם תוא רק לפי היות הנמצא נוחש בעל נשם חמרי, ומה שהוא מושכל בו לא יפרד לעולם סן החמרי המשהנה ונפטר והווה לנשם אחר וכשינוי עולמי. רק על נשבת האדם העליונה יאמר שהיא באה סן העולם העליון. ואוכר (ע"פ) ונשבת האדם מסינס (כל מלאכים שעליהם אמר, שאינם נופות ולא בנופות כנשמה האדם) ואכרו עוד שם על האדם, והשינוי יקרנו בעצמו, בנופות, גם כנפשו כנגד ס חשיבתו, גם בעניניו וכל עסקיו. ע"כ. הכן כינהו רבור כנגד מחשבתו שלפי האמת אין שינוי כלל כנפש המשכלה, שהוא השכל, עצמותו קיים בלתי משהנה, ורע ומכיר עצמו ואת רבונו, חפץ בטוב לעולם, יאין רע יירד מלשכלה. והשינוי בודעה ובחפץ בא מפאה החוש והרסין ושאר הבחיה החיני, וכמו שיבואר ע"ד בשהנו וי - לפי האמור הניח החכם שלש מדרגות במציאות, וקראם שלשה ע"פ ס' ע"ל ס' העליון: אשר דשם שוכן בחוכו בכלתי אמצעי, והוא האמציל

א הוּ, וּכְחוּ בַעֲצָמִים הַקְרוּשִׁים שֶׁבָּ, שֶׁהֵם כִּרְהוּי וְכַחַת הַנְהַנְתָּ לְכָל הָעוֹלָמִית .
 וְכַאֲשֶׁר הֵשֵׁם בִּי"ה מִסְבִּיל עֲצָמוּ בְּמִדּוֹתָיו לְכָלִי הַבְּלִיָּה , הֵנָּה יְהוּי הַהִשְׁכָּלוֹת הַלְלוּ
 לְעֲצָמִים עוֹסְדִים כּוּ וְרוֹחוֹ בָהֶם, וְהֵם כְּלוּלִים בְּעֶשֶׂר מִדְּרֹגוֹת וּוּ לְמַסָּה מִוּוּ, וְהֵשֵׁם
 בְּאַחֲדוֹת כּוֹלֵל אוֹתָן מִדְּרֹגוֹת כְּחוֹתוֹי, שֶׁהֵם כְּחוֹת פּוֹעֵלוֹת שֶׁל הַבִּי"ה, נִמְצְאִים בְּפִי
 עֲצָמִם, וְאִדּוּקִים כְּמוֹ כֵּן בְּעֲצוֹתוֹ יִתְעַלֶּה . זוֹה הָעוֹלָם עוֹלָם הַרוּחָנִיִּים, וְהֵם הַמְּלֹאכִים .
 וְעֲצוֹמָתָם שֶׁכֵּל נֶקֶד, מְעוֹלוֹתָם נִשְׁנָבוּ מִדְּרֹגוֹת הַנְּקֻלוֹת כִּנְגֻדִים . פִּי' שְׁחֲרָעוֹת, וְהֵם
 הַשְּׁכָל הַמְּקוּשֶׁר בְּכַחוֹת חוּזִינֹת וְכַחוֹת הַצּוֹמָח, הֵם נְקֻלוֹת בְּלַחֵי קִיּוּמוֹת בְּלִי שִׁינּוּי
 בְּעֶרְךָ אֵל שֶׁכֵּל נֶקֶד שְׁלֹחַם . וְלֹא כֵּל מְלֹאךְ עוֹשֶׂה דְּבַר הַשֵּׁם לֹא יוֹסִיף וְלֹא יִרְעֶה
 וְאִמֵּר בְּפִסְקוֹ כִּי שִׁבִי בְּקֶרְבוֹ, מִשֵּׁל לְעֵטֵל שֶׁהַנְּקֻדָּה הִיא קְרוּבָה אֵל כֵּל מִרְחָקוֹ .
 וְהֵנָּה עֲצוֹמוֹתוֹ חֵלֶק הֵשֵׁם הַנִּכְבָּד . וְכֵכָה יִפְרֹשׁ הַמְּקַרָּא אִם שְׁמוֹעַ הַשְּׁמִיעַ בְּקוֹלוֹ
 וְעִשִׂית כֵּל אֲשֶׁר אֵדְבַרְךָ . וְהַכִּיָּא מִשֵּׁל כֵּן אוֹר הַלְּבָנָה הַחֲשׂוּכָה בְּעֲצָמָה, מִקְּבֻלָּה
 אוֹרָה מִהַשְּׁמֵשׁ, וְנִכְל לִזְמַר עַל הָאוֹר הַזֶּה, שֶׁהוּא הַלְּבָנָה, הִלּוּת כְּבֵד מוֹנְבֵל בְּעֶרְךָ
 מִה שֶׁהוּא אוֹרָה גַּם אוֹר הַשְּׁמֵשׁ, הִלּוּת עֲצוֹמוֹתוֹ הָאוֹר הַשְּׁמֵשִׁי . וְכִמוֹ כֵּן יִקְרָא
 הַמְּלֹאךְ אֱלֹהִים . הִלּוּת שֵׁם זֶה תוֹאֵר לֹא שֵׁם הָעֵצָם, הֵזֵא כּוֹלֵל כֵּל קְרוֹשׁ שִׁינּוּי
 גּוֹף וְלֹא כַּח בְּגוֹף" . — וְהֵנָּה יֹאמֵר עַל זֶה הָעוֹלָם הַרוּחָנִי, "שְׁכָלוֹ כְּבוֹד וְכוּל עוֹסֵד"
 רַק מְעַמְדוֹ אֵינְנוּ בְּעֲצָמוֹ רַק בְּשֵׁם לְבָרוּי . מִנְהוּ שֶׁעֲצוֹמָתָם וְהוּיּוּחָם וְהוּיּוּחָם וְהוּיּוּחָם
 וּפְעוּלָתָם, שֶׁאֵצֶל הַכֵּל אַחֵד, הִלּוּתוֹם בְּלַחֵי גּוֹפוֹת, הוּא שְׁכָל מוֹנְבֵל בְּגוֹלוֹ, וְהוּא
 בְּעֲצָמוֹ שְׁכָל הֵשֵׁם הַנִּכְבָּד, שְׁבוּאֵ שְׁכָלִי בְּלִי גְבוּל . וְלֹא יֹאמֵר שֶׁהֵם הוּא
 מְעַמְדוֹ כִּי בְּהַשְׁבִּילוֹ יִחַבֵּל אֵת עֲצָמוֹ בְּכַדְךָ מוֹנְבֵל אֵה שֶׁל הַמְּלֹאךְ, שֶׁגַּם בְּהֵם יוֹנֵד
 הַחֲכָמִים מְעוֹלוֹת וּמִדְּרֹגוֹת, וְאוֹמֵר עַל מִיכָאֵל, "וְהוּא הַנְּקַרָּא הַגְּדוֹל, כִּי הוּא נִכְבָּד
 מֵאַתְרֵיהֶם רַבִּים" . וְאִמֵּר שֶׁהַמְּלֹאךְ הַמְּכַנְפֵּה לְיִשְׂרָאֵל בְּפִרְשֵׁת הַנֵּה אֲנִכִי שׁוֹלֵחַ
 מִלֵּאךְ הוּא מִיכָאֵל וְעַל הַמְּקַרָּא וְה' הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹסֵם כְּתוּב: יִרְעוּ כִּי
 הֵשֵׁם שׁוֹכֵן עִד וְיוֹשֵׁב קֶרֶם סֵלָה (בְּלַחֵי מִשְׁחַנְהָ וּבְלַחֵי מוֹנְבֵל וּבְלַחֵי מְתוּאֵר לְפִי זֶה
 כְּשׁוֹם הָאוֹר הַמּוֹרָה תְּסִיד הַגְּבֻלָּה) וְהַכְּתוּב יִדְבַר בְּלִשׁוֹן כִּנִּי אֲדָם, בְּעֶבְרוֹ כִּי כֵּה
 הֵשֵׁם הוֹלֵךְ עִם יִשְׂרָאֵל כְּדֶרֶךְ מִלִּיךְ לִימֵיךָ מִשֶׁה וְרוּעַ תְּפָאֲרֵתוֹ . וּכְפִסְקוֹ וְיִסְעַ
 מִלֵּאךְ הָאֱלֹהִים כְּתוּב: הוּא הִשָּׁר הַגְּדוֹל הוֹלֵךְ בְּעֵנָן, וְהוּא הַבְּחֻב עֲלִי
 וְה' הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹסֵם . וְהֵנָּה זֶה לְרֹאיָה עַל מַה שֶׁאֵמְרֵנוּ, כִּי הַמְּלֹאךְ הוּא
 אֲצִלוֹ כַּח הֵשֵׁם וְעֲצוֹמֹתֵי, שְׁכָל . מוֹנְבֵל בְּרֶךְ מִיּוֹחַד, הִיטֵב כְּנֻקַּת הַשְּׁכָל וְחֲגִירָהוּ
 כִּיכֵּן אֵי בְּמַעַם . וְזֶה דְּרֵעוֹת הַגּוֹבֵר גַּם כְּנִפְשׁ חֲעִלְיוֹנָה, שְׁחִיָּא מְסִינָם, וְאֵךְ בְּכַעֲלָה
 תְּחַוְוֵנָה מִדָּם . הִלּוּת הַגְּבֻלָּה הַגְּבוּל יוֹתֵר צָר וְקָצֵר, כְּהוּוֹתָה רַק בְּגוֹף וְקִשְׁיָה עִסוֹ .
 עוֹד הוּא קְרוּא לֹוֹ הָעוֹלָם הַרוּחָנִים (וְנִיָּאֵל) , מִרְאֵה כְּבוֹד הֵשֵׁם הַעֲלִיּוֹן . פִּי'
 שְׁכָלֵל הַגְּבֻלוֹת הָעֵצָם הַשְּׁכָלִי, שֶׁהֵם אֵין קִין כְּגְבוּלוֹתָם, הֵנָּם שׁוֹתֵת בְּעִינָם לְהַשְׁכֵּל
 בְּלַחֵי בְעַל הַבְּלִיָּה, שֶׁהוּא הֵשֵׁם יִתְעַלֶּה . וְאִמֵּר עוֹד שֵׁם, שֶׁאֵין לְעוֹלָם זֶה וְסָן וּמְקוֹם
 זֶה הַמְּסוּבָּר לְמַעַם מְעַצֵּם הַשְּׁכָל אֵי דְרוּחָנִי . עוֹד שֵׁם: זֶה הֵשֵׁם הַנִּכְבָּד בְּקֶרְבוֹ
 זֶה לְפִי שֶׁעֲצוֹמָתָם שְׁכָל, וְהֵם בְּפִגִּי עֲצָמִם, רַק בְּבַחֲמִית הוּיּוּחָם שְׁכָל מוֹנְבֵל בְּפַעֵל .
 אֲבָל לְחוּזוֹתָם בְּכַת לְהַשְׁבִּיל הַכֵּל, הֵנָּה בְּבַחֲמִית זֶה הֵשֵׁם הַנִּכְבָּד כְּקֶרֶם כֵּל אַחֵד מִהֵם
 כְּבֵה, וּבְכָלֵל הָעוֹלָם הַזֶּה . הַבְּלַחֵי בְעַל חֲכִלִית . כְּפַעֵל . וְלֹא יֹאמֵר הַחֲכָמִים עוֹד שֵׁם
 זֶה הָאֵחָד הוּא הָעוֹלָם הַרְאִשׁוֹן כְּנִגַּד הָעוֹלָמִים שֶׁהֵם אַחֲרֵיהֶם . זֶה כְּוֹנֵת בְּמִסּוֹ:
 הָאֵחָד עוֹד יִהְיֶה לְךָ הַלֵּךְ . וּכְפִרְק הַרְאִשׁוֹן מִחֲבוּרֵי שְׁעֵר הַשְּׁמַיִם, שֶׁהוּא הַקְּרָב
 לְצִירוֹשׁוֹ בְּמַעֲסָה בְּרֹאשִׁית, יִתְהוֹר הַחֲכָמִים עוֹד לְהַכִּין הַרְבֵּי, אֵיךְ עוֹלָם הַרוּחָנִים מִתְאַחַד

עם השם יתעלה. שהיא סממט הכיור בלשון, ודקים בו המלאכים הקדושים. ואמר שם וז"ל: ועתה אפרש לך סיד השם הנכבד והנורא וסוד המלאכים. ואמשול בשל באר הנפש היוצא מן העין וזה לפי רעת הקדמונים שחשבו, כי האור יוצא מן העין וכאן מן הנפש, וסתרנו לבד ע"י האור היצוני הפושט בו; ורע כי שבע מעלות הוא העין (הם הנורות שבעין). והפנימי הוא הנריר הלבן. והנה האור איננו נוף. ואר הנפש והיא עצם השכל היודע עצמו ומכירתו כנוכר) עריך לאור אחת היצוני (להבטה בחוש). ואם היה יכולת כך להבין, איך תראה העין צורות משונה ברע אחר, ואיך יבילו השמים בנריר הלבן, או תחל להשכיל (בונתו שכבר טעם הנכבד והיא העין. יסרו האויקים של המקום והומן, ויראה ברע אחר צורות משונה, ורחבי שמים יתבלו ברובם החי אצבע, ונעשים קנן לו). וראה השם כי האור הנרא הוא סמנה הוא, והיא הפועלת ולא יחסר עצמה ע"כ. וכונתו שמה יחבאר, איך יהי הובר בק"ו באור הבלתי נראה לעין הדק יותר, והיא עצם השכל והרוחני, איך יופיע מן השכל הבלתי הכלי, במלאכים, היינו בעצמים היחונים, ויצא גם מהם בהנבלתם, על ששם ומן השם. והיא ובכיואר רבירי משל לחי"ל בזה, יאמר, שנקרא להם זה העולם הרוחני בכנוי הורה, ובונתו השכלה נקה ועצם המישכל כסא שיכונה להם העולם התיכון, והוא כלל הגלגלים ומערכתם בכנוי כסא הכבוד או רכב אל תים, לפי שהוא למטה במקלה, גם הוא כבר במקום, מן העולם שעליו, כמו ששני העולמים קודמים לעולם השפל של ארבעה היסודות ויבאר בזה הרמז לחי"ל, וכבר קדמו המשל הקדמוני, כי התייה ובסא הכבוד נבראו קודם העולם, ואמר ר' אבא: התייה קדמה לכסא הכבוד, — ודעת החכם עוד. שהגם שאות הגבלות העצם השכלי בנכולות אין הכלית להם. וכמו שאמר הכתוב: היש מספר לנודויו. ולפי הנבולותיו מנקוין הארת השכל יהיה שינוי סודותם. עם כל זאת יכול אותן עשר מעלות זו לטעלה סוד, ודברנו בזה, בעשרה סממנות נברא העולם (האמצעי והשפל, שנבראו באמצעות העשרה סממנות, וכמו שיבוא). וקרוב בזה דעתו לדברי הסקובלים שאמרו בעשר ספרות שהן אצולות מאת השם לא נבראות. ידברתי פילא שאמר, בלאגיאם ובכתיביו, שפתרנו סאסר. וכמו שבארנו בשען המודם. ועוד כפי הרוסה (שמה לו) והנה י' וייעית היא המסכן, והמשכן קרא אחד כולל הכל; כי כל נוף אינו דבר אחד, רק היא מתערב סאתרים, וככה השם הנכבד, שהיא אחד כולל הכל, ונקרא אחד וכן העולם הקמן והגדול. ובמקום אחר (פרש יתיר) היא אוסר: יאמר רמח"ל מצאי כל דברי וגופות השם עשרה (עשר סממנות של ארמטו הטרעים), ועוד יתבאר רברי החכם כמה שאמר על הג' ה' ה': והאחד להלן ברבתי כמספר.

בשנת האחרת לשמות פסוק, יאסרו לו מה שמי" הוא אוסר: כל יש. עצם יצורה נבול. העצם שהיא עימד בעצמו, היצורה הפך הדבר, הנונה כמו שבארנו בהצעה שהעצם לבדו, כשלא יסמן לו עדיין שום האין, שהוא מנכילו ומתארו בדרך כך וכך. איננו עדיין יש מושג והפוש בשכל. ובשכיל שיהיה נפש להשגת כבר עיובין אנו לתארז באיזה איכות כמטה על העצם. ובנלף ה. הוא כבר בא כנכול, ולכן אמר, שאין ראוי להקרא יש, היינו מושג אלינו כתיפשה ההשגה, וזהו שיכוננו על עצם התחלה ראשון לכל התארים הנמסכים עליו. והיא העימד בעצמו, וינח לו עוד צורה איכות שתגבילנו. והאיכות העלוי היא

רבליה עיסדה בעצמה, כ"א תהי נמסכה ומונחת על העצם העוסד בעצמי. — והוא
 סוסיף ואמר, "על כן כל שנים הם אחד, ואין כל אחד שנים" — פי' שכל
 דבר חבא בהשגה, כל כמה שיהיה דק ורוחני, אהה צריך להשכיל בו שני דברים.
 עצמותו הבלתי מוגבל, וצורתו הגוהנת בו איה גבול ותמיד כמו מספר השנים, שכבר
 צריך שיניח השכל ענין האחדות, שיש דבר האחד בלי שום רבוי, כ"א אחד
 פשוט. עד שנגישה שנים בהכפלה. אולם לצורך הנחת האחד אין השגת השנים
 מוכרח. הגם שלפי העוסק גם להגבלת האחד בפועל, צריך שנסכיל בו איה דבר
 נמשך אך כחות ומובדל מוולתי. ועל כן יהי האחד בפועל גם כן כבר סיגבל על ידי
 עצמי, כעין שנאמר, שנגיף לאחד, אחד פנים אחד הוא אחד. הגה אחד פנים הוא
 המגביל, ואחד הוא העצם, ועל ידי הגבלה זו נעשה אחד בפועל, כמו שנעשים
 השנים כן האחד. הגה כנתנו נמסכה לרברי שמהו, שהשם הוא העוסד לברו ובלתי
 נמשך על דבר, וכשהוא באחרותו הפשוטה, אין לומר בו שום צורה המורה על
 הגבלה בעצמות או כותרא מה, ולזה הוא עצם לבר בלי צורה תבלתי מוגבל עיניו,
 ושה אל האין או הכתני לבר, ולא יתפש במחשבה, ולא יקרא יש אולם הכתני לבר,
 ולא יתפש במחשבה ולא יקרא יש, אולם כשנשכילתו ונאמר בו, כבר תגביל עצמו
 ובחתימתו תבלתי בעל תבלתי, במה שהוא משכיל יודע עצמו ככחותיו ותארו, והוא
 העולם השני, שהיא היש והוא הצורה להשם כ"ה: ולזה הוא אמר שם עוד:
 "והאחד שהוא בלא צורה, הוא העוסד לברו (והנה אמר למעלה כי
 כל יש עצם וצורה יגבול אותו). וע"כ כונתו בכאן על העצם קודם הצמיחו
 בעצמותו בפועל לאחד בהשכילו עצמו, ומשיב כל כחותיו לבלתי תבלתי שהם עצמותו
 בנכול הוא משיבם אל עצמותו הפשוטה, שקודמת לכל, לפי שזה עצם השכל (והשם
 כלו שכלי לבלתי תבלתי) וגם השכל בעל תבלתי, שישכיל כל כחותיו, כלומר
 עצמותו בנכול פלוני ופלוני, ומשיב כלם אל עצמי, ומשיבם לעצמית אחת, ואי"כ
 אני אני תהי והמרגיש היוודע. — ולזה הוא סוסיף, וגם השנים האחד
 מעסידם; כי אין מעסידם בעצמם. וזה העולם העליון עצמותו
 השם וצורתו המגבלת של כחותיו, שכלם תארי מחשבות בינת השם, אולם לא
 כמחשבות האדם הב"ה, כ"א מחשבות חיים וקיימים, והנה תבין עומק דעת החכם.

אך כי העצם בלי צורה אינו יש.

ב נתינת הכח בעצם היא הבריאה, ועל כן הבריאה יש מאין.

ג וי הבריאה היא הגבלה העצם ככחו כפחות וביתר עצמותו, שזוה צורתו
 הכבדלה אותו מולתו. — וכזה נבא לכאר כל סוד רבוינו וחידותיו כמלה ברא. —
 על מקרא בראשית ברא, ריבוי המפרשים אמרו, שהבריאה להוציא יש
 מאין וכן באם בריאה יברא ה' והנה שורה. ויברא אלהים את התנינים
 ושלוש כמסך אחד, ויברא אלהים את האדם, ובורא חשך. שהוא הפך
 האור שהוא יש. כונתו, שאילו הונח מלה ברא על ההוצאה מאפס המחלם,
 לא היה כתוב בריאה אצל תניני הים, אתר ששרצו אותם היםים עם כל ריבן היםים.
 ובאדם כתוב לכוון בריאה שלש פעמים כמסוק ויברא, אתר שהיה בכלל תוצא
 הארץ נפש חיה, ומבואר בפרשה שניה וייצר ה' אלהים את האדם עפר כן הארצה,
 וא"כ אין הנחת כאלה על הבריאה מאפס הנסיד, כמו שחשבו המפרשים הנוכחים,
 שזוה גדר מלה ברא. ולא עוד אלא שרבויר ובורא חשך מירה על תוצאה אין מיה

לפי שהאיר יש בעל טעם, עצם ועורה, ואינו נוף, לרעה זה הרבם, כמו שבכר
 בארתי, והנה יהיה החפץ אין שלי יש זה, והיא העצם לבד בלי צורה, לא
 האדם המחולק, שהוא אינו כלל (לא היה ולא עתיד להיות). מעתה חתר החכם
 לסגור עיקר שרש זה בהודאתו, ויצא שעיקרו על גורה דבר, כריחתו מרבר אחר
 ועשות לו נבולים בגורה זו. (ובאר שם של החכם מלשון לזיור ים סוף לגורים, נזרו
 את הילד לשנים ומלשון הנזרה והבניה שביחוקאל). וחכמי הפעל ובראה לך.
 בירושע, וברא אהתן חדרותיו ביחוקאל, ודימה ברא כבנין הקל להודאתו כבנין
 הכבד ואמר לפי זה, ומעמי לנזור ולשום נבול נזור, והמשביל יכין. והנה
 רבים חשבו, ועמם רוב מפרשיו, שלא עמדו על סוף ועיקר דערו ברובא דרובא של
 שפתי, להוכיח מה תקום, שהחכם היה מאמין בקרמט העולם כהחלם, או עכ"פ
 כסציאת חומר קדום; ואין הדבר כן, והרי התקטו דבריו לסעלה בחדשו, והאומר
 הפך זה, דפך והורם יסודי התורה, וקוצץ בנטיעות ועוקר עיקרי אמונתו, וגורם
 ספקות בחדוש העולם, וחושב על הכווא יתבי' התעה". ועוד שם: כי גלוי וידוע
 אצל מאמיני תורתנו כי, העולם בכללו בדבור אחד נברא. ועוד שם:
 "וכינת הפיר' לכארי, כי כל אלה הענינים הנראה מפשוטן שהם סתירים אפילו אכן
 אחת מה היסוד, ה"ל חדוש העולם, ושנברא בחפץ פשוט, שאנו צריכין
 להוציאם מפשוטן ולהאמין שהם משל, ויש להם סוד נעלם והוא גלוי למהבונן
 כהן עיני דק". ובסיים הפיר' ההיא, ושלא יעלה על לב איש, שיהיה שם דבר
 נברא קידם העולם, שהסציאות הוא מסנו, וזלהי העצם
 הקדסון שברא. ויתברך שמו שברא יש לא מיש ולא סרבר שקרמי.
 וזה החכם אינו נודע לסתניף בדבריו, הגם שהוא כסתיר ענין לפעמים סן האיני
 ראוי לו; ובכדי שלא ישוב רבורו כמרה לחצי פה סבל אירכ סיד כהחלה דראות,
 גם אין לחשוך ודאי שדרכיו יהיו סותרין זה אה זה, ושהניח דבר למשפם, ולא השיג
 המוכח ויוצא בהקש סמנו עד תכליתו — והאמת כי שמתו בזה ובהכל אחת ואחיהו
 בחוליותיה כששלה תכונה. וגם בענין הבריאה, קרובה לעיקר דעתם של המסובלים
 הראשינים, שגם הם מודים בכריאת יש מאין, ויכחישו באפם גמור ומחילם. והגם
 שלביאור שפתם ודבריהם ראוי ליתר סדור כפני עצמו. הצורך מכי' להעתיק פה
 איזה דבורים — המקובל והמפרש הגדול לספר יצירה אומר שם בפירוש על סענה השם
 לאיוב, שבו התחיל הכוור ואמר: ה' שפתי הפתח ופי יגיד ה'התקד', ומהחיל, ידוע
 היא כי לא יתהוו איזה דבר שיוצקן באיזה דבר שיוצקן, אע"פ ששניהם תחת סוג
 אה; כי לא יתהוו כמות מאיכה, ולא איכה מכמות, וק"ו שלא יתהוו סקרה
 בעצם, ולא עצם מפקרה, אע"פ ששניהם כלולים תחת הויה המציאות, וכן שלא
 יתהוו גשם כלאיגנסם, וזה ששאל הקב"ה את איוב ואמר לו: איפה וגו' פ"י, וכי
 היסנה הנהיב הראשון, אשר בו כח, להוציא דבר נשבי, סכח
 פשימותו הנסורה, אשר לא השתנה לזילתו, ועוד שם: וצריך אתה
 לדעת כי הפלוסופים אומרים, שלא יתהוו דבר מלאדבר, שלא בין כסית". ולרעה
 וכהתהוו הקדושה שהעולם סחודש, אם כן יש לאפיקרסום פה לשאל איתנו:
 העולם לא נפלם משני פנים, או שהיה לו חומר קדמון, שסמנו נברא העולם ומלואו,
 אי רא היה שם חומר כלל, אלא עלה העלות לכרו; אם תאמר, שהיה שם חומר,
 הרי האמנו יש דבר קדמון וזלה השם לכרו. וזה בפירה בתורה. ואם נאמר, כי לא

היה עם, אלא הקב"ה ברא את העולם מעצמו, אם כן הרי עצמותו נתבטא ועל זה הסוד בתיחוצו אמר: איפה היית ביסר ארץ הנד, אם ידעת כינה - פי' בכח החכמה ובכח הבינה היה סציואות זה העולם. ובס' משפחת ספרים להרב ר' יעקב עמדין נ"ע (דף נ"ט) בהצדיק שם סברת הוודר וקבלת המקובלים בענין הבריאה ואמר שם: משוכל ראשון הוא זה ומכת הנמנעות התהוות דבר מסה שאינו דבר (וכמו שלא יספר דבר ללא־דבר, ולא יאמר סכל וכל, ככה להפך לא ימצא דבר סן לא־דבר), שהוא מאמר סותר אה עצמו; כי אם אתה אומר, סמן לא־דבר יתהוו דבר, נמצא כבר הוא עצם סצוי, הלא דבר הוא סה שקראת לא־דבר; לכן והיא זה מאמר כסל בעצמו, להניח שיתהוו דבר סלא־דבר, שבוה אחת סקיים עצמה סציואות להעדר ואסם, כי עשיתו נשאו, וכמו שהכלתי נמצא אי אפשר שיפעל, ככה אינו נפעל והוא נסנע, עקל - ויפה התפלסף בזה הרב הקנאי. ובסוף דבריו אומר וז"ל: הפלוסופים החורניים (כוננו שאמר כביאר על הרב ועל רב סעריה יתרו האוסרים כחודש מאסם סהלאם ומלא־דבר) אין להם שום ראה לתהותם החפסית וכי. שלשן בריאה סורה על יש מיס, וגם בריאה אין מיס, כי הנה בורא חשך וכי, ועוד הוא מפליג סם כדרכו כסצו ויפיו של הסספס הפלוסופי, שלא יתהוו דבר סלא־דבר, עד שהוא אומר, שנגבוהו הפלוסופים סאהנו, ושסדהו בכליהם אל רעת המקובלים באצילות, ואל דבר ר' אליעזר והמרדשים היודעים, ומה יפה רבוה, הכתוב אומר: כדבר ה' שמים נעשו, וכרות פיו כל צנאם, דבר ח' ורח פיו אינם אין אסם, והיא סם הקורא כחבור הגובר (דף נ"ט) דברים כנים בעיקרם, הגם שעדיין לא ידד לעוסק הענין על פני כלו. לפי שחסר לו הסדע כהטונט הענין השכלי ובשרשי הפציואות. ואשוב לשפת החכם, שרצוני כמו סאסרתי רק לברר דבריו סדכרתי, ושלא נערכם כדרכים אחרים, ולא כאתי לזה רק כשכיל להצדיקו בעיני מי שעניניהם לאחור כבקש רק ראיות סדכרי אחרים, והנה עצמות כל הנמצא יוצא סעצמות השם כ"ח - אולם העצם כלא צורה איננו יש, היינו איננו בא בהשנה, ולא יתפש כלל, ומסננו כשיצטייר כצורה והיא הנכל סתגכילנו, לזה כח הצורה, גם היא באה סצורת השם, והיא השכלו עצמו, שהיא החכמה הקדומה שכארנו, שרתי כשאחה אומר, שהשם יודע עצמו ורוצה בעצמו, ותצב ופועל, כבר אחה אומר בעצמו שהוא סרות, וכרעתו וכרצונו וכסחשכתו וכח פעולתו שהם כלם נכלוה סצויירים העצם לצורה וסדוה. והנה כאשר יבואו התגבלות לאין קץ ככלי אמצעי וכאמצעות הדגבלות הראשונות, עד הגבלה יתוור כל נמצא, הנה יהי לנו כוח עצם וכח בעצם, שהוא צורתו והגבלתו, וכוח ייחוד ליש, העצם סעצמות השם, והצורה סתכסחו הקדומה, והנה אין לשון כריאה נופל על העצם והוא נצחי סעצמו אבל היא בליסח, וכמו שכארנו כה צעה; אסנם על הצורה, שהיא כח פועל ראשון, נפל לשון כריאה, לפי שהיא פעולה באה בעצם, נורתה אוחו ועושה בו ככול; ולפי סח שהכל שכלי. נאמר, כי גם נורת בו הסספס, היינו שעשה נושא ונשוא. והנשוא הסהמי שהוא העצם איננו נזור עדיין (ועד"ו אמרו פלוסופי אסכנו האחרונים, שכל נמצא הוא נורת סספס קדום אין אורמהייל) - חנה כוכור ההקדמה שכארנו כהצעה, שהלשון לקוח סן החושיי, יהיה כר א, לפי ענין החוש, רק חקיים הראשונים החיצונים, שיסמשכו כחוסר, סונע עד שיתחך הרב סרצונו לעשותו, וכאשר יוכלל החוסר, ויקבל התואר סרצונו בו, הנה עליו שרש יצר, ועל התיקון האחרון של חלקי המתואר, נאמר עשה הכלל,

יבלישן הנשמי, והנני על הציר ההתכני, ועל התואר, ועל התיקון, שלש הפעלים: ברא, יצר, עשה. אולם כל זה רק בצורה העוברת, שהיא מקרה תלויה אל היצג כמו שכתבנו. אולם בצורה העוסדת, שאנו עוסדין בה עתה, יונח בריאה על גבינה הגבול הכללי והבח האסון בעצם, ויצר על הבח הוא בעצמו כשהוא מתחדד ומתפרד לפרטי כחות בהבניהם, ופרש עשה על השלמתו ותיקון עמידתו בערך אל אחרים. והנכלא כי פרש ברא הגם שהוא לקיח סן התישיי, כמו השנים האחרים, כמי שהיה החכם המבט משרשי, השאירוהו העברים בלחץ על המוכן השגלי לבר, ולא נתנו כבודו לנבוא שהיה בורא.

וליתר הביאור נביא דבריו בזה בשפתו להאמת לבראשית: ואין סלה ברא כאשר חשבו הגוים. לעשות את שאינו ישנו, והמוכיח ויברא אלהים את ההננים הגדולים - והנה מצאנו: ואם בריאה וברא ה', שהוא כמי נורה שני, וכנה אמר הכתוב: ולכבודו בראתיו, שהוא נתינת הכת בעצם, ואחר כך "עשיתיו" שהוא התיקון כמו, ויסדר לעשות אותו" וסלת, וברא אותי" לשון התיק ונורה, ואם זאת הנורה היא סבנן הכבר, וע"כ כתוב, "בורא קצות הארץ בעבור כי הקצוות אינם גופות - וככה, ובורא חשך", כי החשך אינו דבר, והוא מקיף על דעת רבים, כן הוא העברה הדבר, וכעל ספר יצירה יקראת תסורה. וכבר בארנו דבריו כי הקצוות אינם גופות, כשה שהנקודה והקו והשטח עדין הם טחפות שכליות יש בלבד: ועל כן הם התחלת הגוף ונבוליו, וכעצמם רוחיים. ובישעיה על דבור, בורא השמים" אמר: "כי יש להם קו שהוא גבול להם" וכבר ידעת פירוש זה הקו, שהוא הגלגל העשירי, כלל רוחנית כל הגלגלים והמאורות הכוללים במציאות מחשבו ציוריו ועל דבור, "בורא קצות הארץ", כבר פירשתי בסדר בראשית, כי בורא קרוב סגורה גור, ומעם קצות הוא הקו הסובב ידעת אנשי הרושיה, כי הקו אינו גוף - וכבר בארנו דעתו בהעדר, שאינו אפס המוחלט, כי אם כח עצמו להסרת כח או צורה. וא"כ לא בלבד שאינו אפס, אלא גם שאינו מקיף, והיא הנראה יעובר, והוא מראה לבר, וזו כינתו באמרו: והיא מקיפה על דעת רבים, ואף כי שאינו יש ואינו גוף. וסוכף: כן הוא העברה הדבר ור"ל שבאבת אינו מקיף, כ"א כח אמתי שוללי, מסיר כח אחר, וזו ענין התמירה שבס"י. וכמו שאמרו שם: אילו לא היה חשך לא היה האור ניכר (ויעיין שם ובמדרש רבה), וא"כ אלו התמורות כחם שוה אצל השואה האחרת שהוכרת. והוא לנו, שבמובן הפשוט והתישיי, יונח סלת ברא על החתוך הראשון, שהוא מקצב בחומר בקי חתוך קצינים (בל"א איסרסם), וסוה בריאה להננים סוכף שרועה הסים, ונסכך לשם, בעבור רוב גדלם ועווסם, ונתחשק בהם כח גדול. ועד הבה תורה וכו'. וכן בריאה לאדם מצד גופו, סוכיבר שהוציאה הארץ במצות השם: והוא הארץ נפש חיה. ונסכך אל השם לרוב כחותיו, ודמיו כעולם שלם, כולל בעצמו ברוחניות שלו עולם קטן מלא, וסוד נפשו הונח בו לשון בריאה על חול הבח דאלהי בעצמותו, והוא הנכלל בדבור ויפה באפיו, וכדובר, בעלמנו, בעולם אלהים" וכן יונח בריאה כפסק הראשון, כמו שאמר על דבור, אלה הילוחי השמים והארץ כהבראם" בהיות התיקיע ונראתה הארץ, על הבח הראשון לחיותם, וכן, בורא השמים", בירא קצות הארץ", על הבח הנשעי

הבאה להם מאת כח השם וחכמתו, שהיא הצורה הנתנת בעצם, בכרי שיחיהו יש סן האין העצמות.

ודע הבן, שכל המפרשים יודו, שענין מעשה הבריאה קודמת לענין יצירת ולענין עשייה, וכמו שבא במקרא, בראתי ואחר כן יצרתיו ואחר זה עשיתיו, כבר יחשבו ענין יותר פשוט ויותר רוחני מבשני הבריאות הנוכחים. אך החכם העמיק בסובן השכלי שבה, ויורה שהנחתה העקרית על הדויה המחשבת, שהיא היות הציור השכלי מעצם ונבול, והם משכלי ומושיני כל הנמצא שבאנונם בהצעה, היותם מעצם השם וחכמתו הקדושה, ולבאור החכם יהי ד"ם, מושכל מוג החי, הוא הנביא מאת השם, ומינוי החיה החכמה והרמש, והמינים שהחכם, הם יצירתיו, והמפרשים האיישים שבהם הם מעשיו או מעשה מסעשיו. ובוה הבין סוד עומק דבריו, ופי' אשר ברא אלהים לעשות השרשים בכל הסינים שנתן בהם כח לעשות דמותם, וכבר שמעת והביטת דעתו במינים באישים, והוסיף עוד: והמפרש לעשה (שהוא בעתיד) תחת עשה, נסעשה תחת ברא איננו כן לפי דעתי, והנה באדם יוחם לפי דעתו הבריאה לנשמת החכמה, והיצירת ללב שהוא עיקר הנוף, והעשייה לתבנית האברים בערכם, ובן יפול בריאה על העולם העליון שכלו שכלי, ויצירה על החיכוך, ועשיה על השפיל, שיש בו אישים פרטים. והדע עוד ותשכיל שבבחינת היות האדם עולם קבן בהשכלתו דומה לכללו ובשכלו ההכלי היות בעל החכמה והעיון והעמיק האמתי בורא לסחשנות החכמה, ובעל המלאכה מושבת הוא יוצרם, ובעל המלאכה חרש הוא העושים לבד. ועל המפסוק (ישעה נ"ז י"ט): בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרב, אמר וז"ל: כל המפרשים אמרו כי השם הוא בורא (ר"ל כי זה בורא מוסב על השם) ותחפר מלת אמר (אמר: שלום וכד') לולי שאין ראוי לחדש כי הייתי אומר, שהוא לשון בריאה מנויה וברא חשך (שארין ענינו כמובן המורגל שאַלְעֵן כי אם אַרְמֵעֵן, בענרענצען) וכלה ניב כמו פרי הנובות שרי והמעס הדבור, וכן פירושו. אמרו (אתם הבוראים ומציירים להם דבורי שפתים) שלום לרחוק ולקרב (ממקומכם, ולא יתכן זה אצל השם) הודיעו שכבר רפא השם את ישראל, והמעס ורפאתיו אמר ה'. מוה חקק אשר בארנו בשטח החכם באחד ובעשרה, והוא מה שיקרא לו סדרך הסספר, יבא לו הענין בעצמות הכח"ח הקדום, שמשכיל עצמו בתגבלות שהם אחד (חכמתו הקדומה) וכלולים בעשר, והם בשלשה עולמות וכל שיכלול כל התגבלות, עד שישכיל השם בהם עצמו בכללי כחותיו לכלתי הכליח, הוא נקרא עשירי וקדש. וכלל הכל וכל וולתו יקרא חלקו. ובוה הבין עומק סוד דבריו (סוד נהקוה) והנה הנבחר הוא האחד, והעשירי שוה כמו זה, רק העשירי ינאלנו, ואין כן הבכור, ומסך לשם: ומי שיש לו לב להבין סוד העולם, או ידע סוד הבכור והעשירי והוסיף כוה ועוד אנלה קצת הסוד בוכרי מעשר שני אם יעורני אחד ואין לו שני.

וכסדר ראה, ודע כי אם תחל ממעל, הנה האחד ראש, ואם ממטה הנה העשירי, והם סוד הבכור והמעשר. ועוד הוא אומר שם, ודע כי אחד איננו בחשבון, וכן העשירי, כי הוא כנגד האחד, כי הוא ראש לסחברת הצויה, וסוף לסחברת הראשונה, וכוננו כוה, להיות אצלו הרימו בקדש הרמני הפשוט ועצמות הפנימי השכלי שכלל דבר, הנה ירמח לו הבכור על אחדות העצמי ודווחני הראשון, והעשירי על הרוחני המתעלה במציאותו לכללות הדווחנית בעצד

מעלותיו, שהוא יתעלה בהן להגיע לבללוהו - זה רמז שהעשירי כבול נאילה לימיו. שנעשה על ידי פעולה ודבוקה המחשבה, ואין כן הבכור להיות רסיוהו על עצמות הכלי היסודי שבכל נמצא כמבואר למעלה. ובספר השם (אנה הא"ה), ושמוה שהי צרות, לעבור שהיא חצי העשרה, והריות על שנים"ם... עיב הוצרכו לשום עשרה לאיא; כי האחד לא יתחלף". ובפרשת כי תשא, כמאסרו על שם העצם יאמר וז"ל: והנה האורך בין שהי הנקודות הנקודה הקרובה אל הפועל, שר הפנים ושר הבח, והנקודה האחרת סוף הכח" יאמר בזה, כי להיות האורך, הוא הקו הנמשך בן הנקודה הטריוויה עד לנבול מה, ומגמת בטרבו, ונקראת נקודת הפנים - ונקודתו השנית סונחה בתוך הסוכב; והנה יתר הנעשה סביב המרכז בשיעור רוחק הקו מן המרכז, ונקראת נקודת האחר; ש האורך והאיה האריך המופס והיסוד הרוחני של כל יש בעל עצם יצירה, המושך כמו וצורת ונבלתו מן הכח הכב"ה בעצם הטולל הכל, ונקודתו האחת דבקה בטרבו הכח, הנקרא לו שר הכח ושר הפנים (הכסה קרובה של העצם הכב"ה). ונקודתו השנית, דוא הגבלה עצמיתו הכיירה אותו לעצם נמצא בפני עצמו, ונקראת סוף דבר - הכלל, שהאורך או הקו הוא הגבול הראשון, הנעשה בעצם המקום, וכשהמקום עדיין פנוי מכל וכל, אין בו הגבל וחילוק חלקים כלל, לפי שאין בו הואר וההתחדות כל עיקר; הנה הוא המראה הראשית אל העצם הראשי שבארטורו, היות נעלם כהכליה. ועל דרך זה נקרא השם אצל חו"ל ס' ק'ס - ואכרו: הוא מקומו של עולם. היינו העצם הקודם להכל בשכל, ועדיין אין במקום דבר, והוא אין, וכשינח בו הנקודה, כדוא בכח סמלאת המקום ועגול מכל צד, הנה הוא הצורה הכלתי הכלית, לעצם הכלתי הכלית, והוא החכמה הקרוסה, ועדיין הוא המילוי ההוא נקודה, היינו בכח מילוי כלבר. וכשימושך הקו מנקודה המרכז ע"י הנעת הנקודה כנובר, שהיא החלה צאה נקודת הכח כפליאות העלמהה. והמלא המקום בהגבלתו וזו היא הבריא, ה טנינת הכח בעצם, נורת העצם הנעלם, שהיא רמחק הפנוי כאין הגבל והיא, לעצמים מונבלים בעלי כח ומילוי. וכמו שהעצם מן העצם הכולל, מן הכח מן הכח הכללי, והוא האייר המורכב מן העצם וההנעה יסקים ונקודה, הרויך ובהתחדות וכתרבת כל מה שיהקרב למרכז (רוחני ברור ושכל מוהיר ומסיג עצמי בהגבלתו, וזה שהוא למעלה מהגבלתו), ומספרד ומרחיב וממסעס, כל שיתרחק מסביבו (רוחניותו מעט הכיור והשנתו לא הגיע לעצמותו). וזה כונת החכם, כהה ששית. הקו או האורך כינוי נקודות הפנים והאחר, ובתנעת נקודת כמרחק הפשוט והמסויי, לטופס ולמראה העולם העליון בדרך ובהכונה, שהוא מראה ומתגלה בעולם הזה - ולהיות בפני השנתו, לצ מה שהיא קצרה ובעלת הכלית כזה העולם, הייחד כוכל הוא היותר נעלם, וכל מה שהוא מוהירד וכוסף הגבלה, יתרה הוהיך; הנה יתר האורך לבר עדיין בלהי מונבל לכדי, וכשינע הגבול ע"י הנעת הקו לביאות השמה האורך והרוחב, הנה היעצם יונבל ביותר דבקים. שהיא העצם הכולל הנגלים שהוא אצלו המופס וכראה החיצונה של עולם האמצעי, שכבר יש בו חסונת השמח העגול, הנעשה ע"י כלל הקיום היוצאים מן המרכז, שנקודת האחרית שלהם היא הסוכב והותם השמח העגול, כולל כל הימטות השמחיות, ועדיין הנכול כולל ונעלם בערך אלינו, הגם שנתוספו גבלי היסין והמסאל לנבולי הפנים והאחר, עד שניעשה דבף. והוא העטח המעוקב, והוא המיסיף אל גבולו היחד עד שני גבויים

זוּמַעְלָה וְהַסְמָה. וְהוּא הַסְמָה אֵת עַצְמוֹ הַמַּרְחָק הַנֶּעְלָם, וּמִיָּהְדוֹ וּמִנְבִּילוֹ לַעֲצֵם יֵשׁ
 גּוֹף גְּלוּת הַלְשׁוֹנָה וְלַחֲשׁוּיִם, וּבִכּוּפָם וּיְסוּד הָעוֹלָם הַשֶּׁפֶל.

וְהִנֵּה הַיְבֻטָּן הַמְשְׁכִּיל, שֶׁנֶּה סוֹרֵד וּמַפְעִילָה הוּא הַבְּרִחָה בִּשְׂכָל; אֲמֵנָם כֵּל
 הַנֶּאֱבָר וְהַמְצוּיִן בּוֹה, הַכֵּל לְפִי הַבְּרָאָה הַחִיצוֹנָה, הֵיטֵנוּ בָּהּ שִׂימָא כְּבִיטוֹל הַנֶּעְלָם
 הַרוּחָנִי הַרְצָה לוֹ לְבְרֹא הָעוֹלָם. יִצְמִיר לָנוּ הָעֲצֵם הַרוּחָנִי הַשְּׂכִילִי בַּמַּפְעֻלָּתוֹ עָרִיד עַד
 עַל הַדְּרָךְ הַזֶּה, הֵיטֵנוּ שֶׁהָעֲצֵם הַנֶּעְלָם, יִצְמִיר לָנוּ בּוֹה הַבְּרָאָה הַחִיצוֹנָה, שֶׁהִיא
 הַבְּקִים הַפְּנִי וְהַמַּרְחָק, מַפְעֻלָּת הַכַּח הַבְּכִי"ח, שֶׁהִיא חִכְמַתוֹ הַקְּרוֹמָה, יִצְמִיר לָנוּ
 כְּנִקְיָה סוֹמָה, שֶׁהִלְכָה וּמַתְשַׁבֵּטת כִּכְחָה וּבְהַגְבֻלוֹתֶיהָ וּבִיחִידָה הַרְאִשׁוֹן, וְהַשְּׂנִי
 וְהַשְּׂכִילִי, וְאֵלוֹ הַמְצִיבִידִים לָנוּ בַּחִיצוֹנֹת הַכַּח הַהוּא לָקוֹ וְלִשְׁמַח וְלַגּוֹף, כְּמוֹ שִׂימְפִיד
 לָנוּ רַבָּה הַהוּא בַּעֲצוּמָה פְּנִימִיוֹת וּבְרִאשִׁיתוֹ, בַּחִיצוֹנֹת הַסִּימָה, לַעֲנִי הוֹסֵן כְּמוֹ
 שֶׁנִּבְרָא לְהֵלֵן. אִלֵּם בְּעָרֵךְ אֵל אִסְתָּה פְּנִימִיוֹת הַדְּרָכִים, כֵּל זֶה אֵינֵנוּ כִּי"א מִיָּנִי
 הַשְּׂכִילִית וְצוּרִים תְּבוּנִים, מִיֻּחָדִים בְּהַגְבֻלוֹת הָעֲצֵם הַשְּׂכִילִי הַרוּחָנִי, וְיֻזְנֵן עַל הַדְּרָךְ
 שֶׁבְּאִינֵנוּ בַּהֲעֵה-וְלוֹה יִצְרָה הַחִכְמָה בַּמַּסְכָּא שְׂקוּרָה לֹה הַרְבוּר שֶׁבְּאִרְטוֹ עַתָּה
 יִהְיֶה אַחֲרָי אֵין לוֹ הַכּוֹנֵה, וְהוּא כְּדָרְךְ כֵּלל (רוּחָנִי שְׂכִילִי) לְכֵלל הַתְּמוּנָה בִּי פִּתְאוּ
 יִצְאִי. וְהִסְפִּי עוֹר, וְהִנֵּה הַנְּיוּת הַעֲלִיּוֹת, שֶׁהֵם הַסְּאוּרוֹת וְהַכּוֹכְבִים, אֵין לָהֶם פְּנִים
 וְאַחֲרָי, אֵף כִּי לְנִשְׁמָה הַעֲלִיּוֹנָה, וְאֵף כִּי לְמִשְׁרָהי עֲלִיּוֹן, וְאֵף כִּי לְעֲלִיּוֹן הַעֲלִיּוֹנִים.
 בְּנִתּוֹ, אֵין יִאֲבָר עֲלֵיו כַּאֲמַת הַרוּחָנִיוֹת, וְרִאִיתָ אֵת אַחֲרָי וּפְנֵי לֹא יִרְאוּ, וְהִי
 אֲפִיּוֹ בַּמַּסְקוֹ הַפְּשׁוּם, וְהִיא הָעֲצֵם לְמִרְאָה הַחִיצוֹנָה. אֵין בּוֹ שׁוּם נְבוּלִי מַרְחָק כֵּלל,
 הַבְּאִים בּוֹ רַק בְּהַנְתּוֹ לִישׁ, מִשְׁנֵן עַיִן נְבוּלוֹת הַנֶּקְדָּה וְהִקּוֹ הַשְּׁמַח, וְכֵן הַחַיּוֹת
 הַנֶּעְלָם כַּאֲמַתָּם וּבְצִירָם נְחָשִׁים, וְאִינֵם בְּאִים בְּנְבוּלֵי הוֹסֵן, שֶׁהֵם הָעֲבָר וְהַתּוֹה
 וְהַעֲתִיד, רַק בְּהַנְתָּם לַמַּפְעֻלָּה וְלַתְּנִיתָ כֵּחַ בַּעֲצֵם הַרְאִשׁוֹן הַקְּרוֹמָן.

וְעַתָּה נִפְן אֵל הַדְּרָי הַחִכְמָה בַּעֲוֹלָם הַאֲמִצְעִי, כֵּלל הַגְּלוּלִים הַשְּׂמִים
 דְּצַבְאוֹתֶיהֶן. הִנֵּה נֵם הוּא עַל מַעְלֹה רְבוֹה, אֵךְ יִקְרָא לְכֵלם כֵּשֶׁם הַנְּיוּת
 הַנֶּכְבֵּדוֹת, לְפִי כּוֹנֵנוּ בְּסֵלָה כְּכּוֹד שֶׁהוּא הַעֲמִידָה וְהַקִּיּוֹם-הוּא אוֹמֵר (שִׁמָּה ג')
 (פִּי): וְהִנֵּה הַחִמְשָׁה כּוֹכְבִים הַבְּשִׁרְתִים מַעְלָתָם גְּדוּלָה, כִּי הֵם עוֹסְרִים בַּעֲצֵמֵי
 לֹא יִכְלּוּ וְלֹא יִהְיֶה, וְלֹא הִשְׁהִנָּה הַנְּתַעַת, וְלֹא תוֹסִיף וְלֹא תִנְרַע, וְלֹא יַעֲלוּ
 וְלֹא יִרְדּוּ, רַק כְּפִי הַמַּעֲרַכָה (בְּעָרֵךְ וַיְחַם אֵל וְוֹלָהֶם) יֵשׁ לָהֶם שִׁנְיִים רַבִּים וְכוּ' וְכֵל
 זֶה כְּנִדְרָךְ הָאֵרֶץ ... וְהֵם בַּעֲצֵם וּבְאוּרָם לֹא יִשְׁתַּנוּ, עַל כֵּן לְמַשָּׁה סוֹחַם הַלְכָנָה
 כִּי כֵל מַקְרִיָּה יִקְרֹה וְיִתֵּר ... וְהִנֵּה לְמַעְלָה מִחִמְשִׁיתֵים הֵם טוֹכְכִי בְּלִגְלָל חִסּוּלָה,
 וְהֵם קְבוּצִים בְּגִלְגַל אַחֲרָי, לֹא כְּתִנְעִיעִים כְּמִשְׁרִיתִים, וְלֹא יִשְׁתַּנּוּ חֲחֵם, וְלֹא עָרֵךְ זֶה
 לוֹה, וְהַנּוּעָה אַחַת לָהֶם בְּלִי תוֹסֵפָה וּמִנְרִעָה, וְשִׁנְיֵי הַדְּאוּחָם כְּפִי סִקְסוּתָה הָאֵרֶץ
 וְהַנְּעִיָה הַשְּׂמִשׁ, עִבִי. וּבַמַּסְקוֹ אַחֲרָי (וַיִּנְאִל י'): וְהָעוֹלָם הַשְּׂנִי, שֶׁהוּא הַחִיכּוֹן, שֶׁם
 הַשְּׂמִית, צוּרֹת אִסְתָּה בְּלֹא נּוֹפּוֹת, גַּם נִשְׁכּוֹת בְּנוֹפּוֹת, וְאֵין לָהֶם
 מַסְפָּר אֲצִלְנוּ גַם הַנּוֹפּוֹת הַנּוֹפּוֹת, וְכֵלם גַּם נִכְבֵּדוֹת עִיבִי-פִי
 לְדְרָי. שֶׁהַגְּבֻלוֹת הַרְאִשׁוֹת שֶׁהֵם כְּחוֹת הַשֶּׁם הַעוֹמְדִים בּוֹ וּרְבִיקָם עִמּוֹ, אֵינֵם נְבוּלִים
 סִמְנוּ וּנְפִרְטִים לַעֲצֵם פְּרִטִי מוֹנְכֵל וְיִחִיד בְּפִרְטִיוֹתָי, וְאֵין לְהַעֲשֶׂר מַעְלוֹת שְׁבוּ עִמּוֹת
 פְּרִטִים מִיֻּחָדִים-אֲמֵנָם בּוֹה הָעוֹלָם, שְׁבוּ הַנְּבֵל הָעֲצֵם הַרוּחָנִי הַשְּׂכִילִי יוֹהַר, הִי
 הַרוּחָנִי לְנִשְׁמוֹת, הֵיטֵנוּ רוּחָנִים פְּרִיטִים. וְאֵךְ לְנִקְיֹן הָאִירָה הָעֲצֵם הַשְּׂכִילִי בְּתֵן הֵם
 כֵּלל גּוֹפוֹת, גַּם נִשְׁמוֹת בְּנוֹפּוֹת, וְהֵם נְפִשׁוֹת הַגְּלוּלִים, שֶׁהוּא עִם כֵּל הַקְּרוֹמָנִי
 חוֹשִׁים אוֹתָם לְחַיִּים וּמְשִׁכִילִים, וְאֲבָר, שֶׁאֵין לָהֶם מַסְפָּר אֲצִלְנוּ בַּעֲלֵי הַבְּלִיָּה, שֶׁלֹּא

יכלל מרענו התוויות בלתי בעלות הכלות בהנבליהן השיטות לאין קץ, ולא יוכר ויספרו כ"א להרחותי הבלתי בעל הכלות במהללם, וכש"ה: המוציא במספר צבאם ואס"ו: "כי הנפית בנפוח", רובו שהנפית ההם לשהיהם וזהו: לא ישינו לנופות השפלים שבארץ, והם תומר שמיים, קרוב לנשם האור שאתנו, ועוד יותר סתעלה כפנו, ולזה כלם נכבדות. — והוסף שם עוד: "וזה העולם יקרא היכל הקדוש היינו שהיא היכל ויספן להקדש השם והנבלות סודותי וכחותי, ויפרש בזה רברי התרגום על הדבור קדוש קדוש קדוש ה' צבאות וגו' שהכונה על שלשת העולמות והירגם הראשון קדוש, כפרומא בית שבינת יה, שזה הכונה והוא העולם השני הוא בית לשכינה, והשני תרגם, קדוש, על ארעא עובר נכורתהי והוא העולם השפל שהתבונן בנבורהו, ואמר החכם: והנה השנים העולמים (וכרפום בשבוש הנעלמים) והזכור אחרי כן קדוש בעלמי עלמאי שהוא העולם העליון וסדרנותו. — ואמר שם עוד: והם שמי השמים", כי החלק היותר עליון מעולם השפל, מקום משכן האש הזמירו או האור האיתורי בני קצה, עד לתחומי נגלל הירח, וקרא שמי השמים ושם כסא הכבוד", "בונתו על הנגלל השמיני הייסי הירש, הנקרא אצל הרב ערבות ו הקיצון ובמ"א (פ' הקצר לס' שפית), כי אראה שניך מעשה אצבעותיך, ד"ם בעבור היות השמים (במזכר בזה), ושמי השמים (בשבעה נגללי הנכונה). עם כסא הכבוד (היוסי) עשרה. והוא קץ כל הנפוח וגטולם, ובעבור זה בכחינה זו איננו נף, לפי שראו הקו הכיב, ונבולית הנף, הנקודה והקו והשטח אינם נפוח כ"א מחשביא. — ושם סיבאל ונכריאל, כלומר אותן הנבלות השכל בלתי הכלות, כשהן בתחירות לעצמים פרטים בעלי שם מיוחד, כבר הם מזה העולם השני, ובאלו הם מקושרים בנפוח וכות איתריות, היינו כפחות סעלה סנקיון העצם השכלי והארת בעצמו ובהכרת עצמו, והכל שסביביו. — ודי בזה לע"ע כבאר דעה החכם בעולם התיכון, ונבא לעולם השלישי, הנקרא לו העולם השפל סכלם, והוא אמר בו (שמות ז' ט'): "והיא על סעלות רבות רק שלש טוללם: האחד המתכות... ולמעלה מהם הנסחים, והם על סעלות רבות, ומעלה מהם החיים ומעלותם רבות, והארם לבר, היא במעלה העליונה בעולם השפל, והשינוי יקרנו בעצמו כנפוח. גם בנפשו כנרג מחשבתו, גם בעניו וכל עסקיו ע"כ פי' דבריו כפי המבואר בהצעה שבאלו המעלות השלש, רובם צומח חי, עצמות הכחניות אחד, עצם הרוחני, אלא שהוא בכלם נרגם ומסין, ולא יצא לאור הפעל עד להארם, ועם זאת גם הוא יקרנו השינוי, ועמו הפסד והחילוף בניפו ובעסקיו וכל עניו, וגם בנפשו יהי השינוי, אמנם רק לפי מחשבתו, ולפי הכוונה המורגש לחייו כלבר, וכמו שבארנו. — ובמקום אחר (ויאל) יאמר: והעולם השלישי הוא סתה לרקיע, וכלו מלא נפוח דקות גם עבות, ונפוחות גם בהם נשמות גם רוחות גם נפשות. והארם לבדו הוא סוד זה העולם השפל, ובעבורו נברא, ונשמתו קשורה בנשמות העליונות, ע"כ פי' דבריו, שרק מרקיע והחתיו, היינו כרתעבה האיתרי היסודי, יתחיל סילם השינוי וההמורה, ושם בו נפוח דקים קטנים, והם היסודות הרקים וחלקי המזיכב, ונפוח שבהם נפשות, והיא הצומח, ואחרים שבהם, רוחות והוא החי, והארם שבו נשפוח שבהם. ואמר: כי האדם לבדו סוד זה העולם, היינו שעמו ואצלו התעורר כתרבתו העצם האמתי של כל הנמצא, והגיע העצם להכרת עצמו, ולאמהת סצואותו. — העולם השפל הזה יכלול ארבעה היסודות הנקראים אצלו ארבעה

השרשים או המוסרים. הארץ בנקודה האמצעית או במרכז, שהיא ג"כ מרכז הגלגל היובי, או של העולמות בכלל, ועליה יסובבו המים, ועליהם יסובב האוויר, ועליו האש היסודי או האויר האותיווי, הנקרא גם רקע, רקיע השמים או גם שמים סהם. ועל זאת הוא סביא פסוקים רבים לראיה בחבורו יסוד מורה וכשאר מקומות, "לעשות לרוח משקל ומים הכן בסדה, כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראתי". וככה, מי מדר בשעלו סים ושמים בורת הנן וכל בשליש עפר הארץ מי הנן את רוח ה'. ועוד, "מי צרר מים כשמלה מי הקים כל אפסי ארץ, ועוד וורח השמש (כנגד השמים) והארץ לעולם עומדת טוכב סוכב הולך הרוח, כל הגלגלים הולכים אל הים. — סן העירוב של אלו היסודות ותהפוכם כשיגוי ערך כל אחד בהם לאין קץ בערכים, יהדו כל הגמצאים השפלים, והעירוב והמון ההוא יבוא מהנועות הגלגלים המנועים ליסודות בהנועות שונות משתנות, לא קיימות בלי שינוי. כפי הנועות הגלגלים בעצמם. — עד הנה מן מהותם וסדרם של שלשת העולמות, אולם יש להעסיק עוד בכחם ופעולותם של העצמים הגמצאים בהם.

ך טור האלהית והעולם העליון.

ידענו, כי התורה ואחריה גם הנובאה והחכמת הישראלית, צותה והכפיתה ברשימת השם ב"ה ברעתו והכרתו וכרעת דרכיו; יודעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, וכל ה' אלוהיך את לבבך, ואתה שלמה בני דע את אלוהי אביך ועבדו, כי כל לבבות יורש ה' - ,בי אם בואת יהדלל המתהלל השכל יודע אותי, כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ, כי באלה תפצתי. ,ומלאה הארץ דעה את ה', ודעת אלהים מעולות". דעת אלהים המצא, וכתובים וולתם רבו מלפנים, הנה שמהם את הרוח, שיש כח בעדם לדעה את אלוהי ואת דרכיו, ואין דעת אלא בחשנה, ולא יושג הרוחני בעין וסון בשר, על כן תהיה הדעת הסכונת לא ברצש או ברסיון, כי אם בשכל ובינה, אין כאן שלישי. והנה הדעה בשכל היא החכמה, אם כן יהי לנו במציאות חכמת דעת אלהים, שהתורה מצוה ברשימתה ומסמלת בהגיעה אליה. — גם חזיל הפלתי במעלה קצת החסידים כשמתם שהחסידו עם קונם, והתקרבו אל השם, וחכו ועמדו במחיצה שכינתו, וצפו במרכבתו, וירשו בשיעור הקוסת. וסח שתהיה הכונה ברסדי סימן ומשל אלו, תנה רברו טתם מהשנת השם דעת ודכיו, ותדו א"כ באשמתה. ולחיות כמו כן אי אפשר שירמוז על השנת תעשיה, הבטה עין או אפילו רסיון גם פלבד, שלא יאמרו בואת, כי אם פועים שאנעים לכרם. הנה יחי גם להם הכונה על איהו הכנה והכמה שבליה, צועדה למעלה מן הרצש והרסיון, וישוב חרבר אישוא למרע ולחכמה אליה, ועדות החכמים שיתכן והאוי להגיע עדיה.

מתנד לזה במותחם, הוא המוסכם ומקובל היות כמעט בפי הכל, שאין כח באדם להשנת הרוחני, ואף כי לדעת ולהכיר את השם לאמתו ולאמתת דרכיו. ונדרים בזה לא לבד אנשי העולם המרבים לעסוק בתעויות, כי אם גם הכמי תעוטי תורה, יעיתרו דברים וינערו כדורשים ויודיעום, שכל פעולונם וזשחרלם ברשימת השם והכרתו לרוי, ובפועל מסך כל תרדוש. ,אין לך עסק בנסתרות, תכלית הכל, שנודע שלא נודע, וכיצא באלו המלצות. ויביאו ראיחם כמו כן מהלכות אין הורשין, סשנה שנשנית לאוהרת השמידה לחסון ההלסידים כפרהסא של יעויות, איננה

סיגת חסידים כלל. גם נקל לשפוט כי בטעמה ונמוקה לא יבינה, וזוהי סי' שנכנס
 כנר בעובק החכמה ויתבאר לנו במקום המורמן). — והנה לו יהי ברברי המתנגדים
 המזכירים, אין יתרון אמה לא לבד לחכם מן המפיל, ולעומק כל ימיו בלמודים דשם
 על הנשים והקסמים, כי אם גם מותר האדם מן הכדוכה אין, וחלקו עוד רע וגרוע
 מננה, באותה ההשוקה ריקנית, שאין תקוה לאדם להגיע עדיה לעולם, לפי שזה אמת
 ברר ולא היתה אותו כל לשון סתרית, שיש בנו נמוע בשישי כציאותנו חפין עצים,
 להכיר את נפשנו ואת בוראנו, ולהבין את יסוד שרש כל הנמצאים באסתרם. —
 ואחרים יאמרו, כי די לנו ברעת השם וברכיו, במה שנלה מירו בתורה וברכיו
 עבריו הנביאים, ואלה יקנו באמונה, ואין צורך אפוא למחקר ולעיון. אף אני נדה
 בהקדמתם אך לא בהתולדה שרצו למשך מסנה. וזה לפי שסוף סוף ההתגלות הנוכרת
 היא באמצעות דבורים ופלות מונחית בלשון, ואות לעין ונשמעת לחוש, בשוה ליחיד
 ולצטר לרעם כלו, והענין והתיכון שכזו ההתגלות, אמנם אינו חשיו, נחפש לעין
 ולאנו לבד, כי אם מוכן יודיע בלב וברכיו נכון נפפש, או יורר בדיוק ביוחני הנק
 שהוא השכל והבינה: והנה עכ"פ הצורך רב למחקר ולעיון במה שנילו יתורה
 והנביאים, כבדו להבינם ולישבם בלבנו ונפשנו ובינתנו, וכל תופשי היתרה יורו,
 שאין הקריאה בתורה היא לברד המספקת לאמינה הלב, כי אם בהצטרף אליה
 הפירוש הנכון וההבנה הצריכה. וכשזו הגולה סבבל, יהשינו אל לבב, לפנות אל
 היתרה ולקראו בה בצבור, כתיב חיכף וסיר, כי ביום השני נאכפו אל עירא
 להשכיל אל דבריו התורה. ואל הונה נפשך ולא יוטך וולקך, כי היתה
 ההשכלה לבד בדינים, ובהגבלת משעים היריים, ולא ברעת אמינה השם, הרבו
 הצטרפותו אל האדם ככללו ובפרטיו. וכל השוקד להוציא מן התורה, איזה דעת
 תרגית, או איזה מסד מיישר וסבוין הלב, כבר הוא ששכיל בה, איש איש על
 דרכו, גם סבוין גם תלמיד. וכל זה החפץ להשכיל בתורה, הלוי ונמוע בלב, לא
 יות ממנו לעולם, כי אם על דרך סקרה בקורות היוד והאופה, וחזור ושכ בסוד
 המקרים הרעים, ובהרחש קצה מנוחה ושלוה נופניה. ובכל חיאר ואופן שיחזר,
 הנה ראוי וסחויב שתהיה ראשית השקודה גם אחריהה, דעת השם ודעת דרכיו. אמת
 אהה הוא ראשון ואחר הוא אחרון. וכמה מצאנוה באכת, כישוב בית השני ואחריו,
 בקצה גילוי אצל היהודים חיונים, וכיותר העלם אצל ההכמים החסידים שכא", כמו
 שיחבאר ויתראה במקומות רבים מזה המאמר. והנמצא אתנו מראשית דברי חכמים
 אחר חתום ספרי הקדש מן הדבורים: „על שלשה דברים" וכו'. „אל תהיו כעבדים",
 כבר יורו על סודנה בהשכלה בשם וברכיו, ועל העיון בחירה במחקר סבלי. ובמקו
 הכיה ואחריו טדע ענין רכן יתחן מן זכאי והלמידיו, וענין הארבעה שנכנסו בפרים -
 וכאשר נהפוך ברבר, יתראה לנו סיד ותחלה, היתה דעת והשגת השם יהעלה,
 על כל פנים ענין עסקו וקשה סאר, וכלתו נכון להגיע אליו רבים, עד שמצד זה
 לבד יורו ראוי להעליף, וכמו שאמר הכותב: כבוד אלהים הסתר דבר, ואם מן זה
 המעיד על שלילת ההכרח והצורך אליו הרבה. ונהפוך עוד ונתבונן, שלחיות כפי
 מה שהרמונו בקדם, זהו מסבב ההשגה השכלית, שהגיע אל מישניה, ותכלול איהם
 עמה על אופן יותר חזק ויותר עניסי, כאשר ישג החיים את מחשבו, והריוני המשיג
 שבט. כפי מה שיושג לנו, אינו בלתי בעל הכליה על כל פנים, הנה אין לתבין
 על איזה דרך הטא לבשל הגבול וההכליה השגת שכל, במה שאין לו גבול

וחלית. וכבר שב גם זה דקושי כמישכל ראשון בפי המהגנדים הנזכר ונדע כרכור
ההלציו: „אילו ידעהיו היהיו“ גם כחובים טרפיים על זה, מי עלה שמים, אלהים
הבין דרכה, ואי זה מקום בינה. ואשר יהגדר לזה, הוא לא בלבד החפץ הגדול הנמוע
בנו הכהרה זו, עד שכללה ובחמסונה יחשב לנו כל מדע לאפס וחתי, הנה נמצא
כחוכים ודגורים רוסים ומורים הדרך להגיע אליה: „אחרי ה' אלהיכם הלכו, ובו
הדבק, הדבק במדותיו, אם הרששו ימצא לך, ואני קרבת אלהים לי טוב לשפר
כל מלאכותיך, אהאלך באסתך“. אני בצדק אחזה פניך, נעימות בימיך
נצח“. ודומיהם רבים במקרא ובכרבי חז"ל, והנה דברי שני הצדדים טרין היות להם
יסוד כשכל ובכרבי התורה.

הגנו רואים, כי כל עוד שנהיה עומדים מחוץ לררישה עצמה, אין טמס סן
הכתירה והנגוד, והתראה הפענות והפכיות צורקית גם שתיחת. וכי אך אחרי
ההשחקק בעיון בכרבי החכמים האלהיים וכל שטוהיהם כאלהות, ואחרי ההתבוננות
הנבונה, אך עישו והעמיקו בעיון, ומה העולה לחם כמצורת ריישם, אך או יש
חקה לעסוד כסוד השם גם כשער זה, היינו מה פעל אל בחמסנה וחסרו לכבדו
בראיו, ועד כמה הרשה להם ויתוננם דעת כבודו ואמחתו. ולהיות ביחוד בדרך שמת
החכם כאלהות, סבאו גדול לישוב הקישי והסיר ההנגדות הנזכר, על כן ראינו
להקדים אלה הרברים, טרם הכניסה בכאור סודותיו בשם יהעלה, והעור בזה סבני
לכדו, כי ה' יתן חכמה ספיו דעה והבונה. כפרשה שסיה וג' ב') יאכר החכם: כי
עושיה שמים וארץ על גורת פועל, כי השם הוא עושה המסיר וסעסירם, כהנה
היוצא ספיו אדם. וזה כמו שפירש הרמב"ן ז"ל. רוח השם הגדול ספיו דעת והבונה;
כי הנופח באפי אחר שנשכחה יתן בו — והנה גם זה משל ודמיון להבין השומעים,
איך כל הנמצא דבק ביוצר בראשית, ולפי האמת כבר כארט, איך העצם חשבלי
המתחלם לבלתי חכמה, כשכא כנבול על ידי עצמו, יהו עצמים שכליים ששכלי
בסדרנותם, לפי ערך הגבלה השכלי בהם. והנה חכמה העצם ב"ה מציאורו כהאר
זה, היא שעשתה וסכבה וכראה כל היש (שכלו ביסודו וכודו עצמית שכלית) שכלי
מה דבר אחר חוצה להשם ב"ה, שיהיה לפניו כחוכר שפמנו יעשה, אמנם הוא
קדמון לכל, ראשית כל דבר קיים ואחריתו — ואומר בפירוש הכתוב ה' קנני ראשית
דרכו, החכמה ראשית כונתו בכריאה, קדם מפעליו מאו, והטעם קדימה, לעולם
קדימת חוב, לא קדימה זמן, כי הזמן שכלל הנבראות, כשפעם ה' בחכמה יסד ארץ,
פ' כמו שלא נוכל לחשוב באמתה כושני השכל וציורי הבינה ענין הזמן, כמו
שכארנו בהצעה, כן בעולם העליון השכלי, אין לחשוב בו זמן מהי נהווה, וכמה
אורך ההכרות, שאינו שייך בו כלל, והקדימה הנאמר בו, הוא רק קדימה הסדר
ודכעלה, כמו עישו חמסנה למספר הששה, והאחד לכלם, אי חסנית
הפשוט לשאר המסונות שהורכבו ממנו. וכן הוא נבולות התויות השכליות שבשולם
העליון מאותרים באחור שכלי כן השם ב"ה, שלא יושכל אמתתן כי אם בו, שהוא
ראשית והתחלה לחם, אלהי קדם, שפמנו יותחל היינו סהעצם הבלתי הבלתי, שלא
יהואר בשום תאר, ולא יאכר עליו שום סאמר, שכל חאריו אלו כורים הנבלה
ויתרו והמורה, נאמר שקנה החכמה, הינו התאר הראשון שחוא מתואר בה, וכוכל
כאמתה שאר האורים. ולהיות ככאן כבר הגבלה, הנם שנאחדה כתכליה עם
עצמותו, הנה היא קדם מפעליו, הקדמון שבכפעליו, שפמט ע"י הגבלת יוה-

סוחרים, נהגה הכל, והנה זו ההגבלה הראשונה שבה הוגבל העצם בלתי חכם, ובלתי נבול, לנביל ותאר ראשון, רגיל החכם לקיומה בחייו במקסימום הדבה, החכמה הקרוסה, שבה נברא יש סבליוסה", ויוגן ספירט בזה. ועל השם בינה אמר: שהוא סגורה בין, להבדיל בין דבר לדבר", והוא הבנת ענין הגבול וההתחיות והמורה שכבר נגבלו ונחידו בו הדיוות השכליות שבעולם העליון - והנה עוסק בינה דברי החכם בפירושו על הדבר הכתוב, אני בינה. ואמר: אני בינה, ולא אמר לי בינה, לפי שהבינה תולדת החכמה, ואם אין חכמה אין בינה, היינו שאין הבינה, והיא העולם העליון בהגבלותיו, דבר אחר חוצה להחכמה, ראשית ההגבלות של בליטה. ואמר בפ' הכתוב בשליו: החלת חכמה יראה ה' ודעה קדושים בינה - ר' דעת קדושים היא השנה מציאות השכלים הנפרדים והרוחניות כלם, כי יריעה מציאותם עיקר הבינה, וממנה יעלה למציאות הסעלה העליונה" וכבר שאם אין יראה אין חכמה, כן אם אין דעת אין בינה. בינה דריו, כי האדם נכאן היא חכמה האדם להכיר את השם הנכבד, והיותו עליון על כל האדם ואחריו אמתה היש וקיוכו - ולזה יאמר בפ' הכתוב: חצנה עמידה שבעה, העמידים הם שבע החכמות, שביה החכמה והאלהות) נכון עליהם". והנה זו החכמה, שהוא שרש הכל, היא בעצמה יראה השם הנכבד - והו כוננו דבריו: אם אין יראה אין חכמה - ועל שם בינה פירש החכם, להבדיל בין דבר לדבר" ודויו הכרת ההגבלה והדוד והתמורה לעצם השכלי הבכיה: זבלתי סוגל - והדעה היא דיעה הברה, אך היצמים השכליים והרוחניים והנשמות סוגלות ומיוחדות - ואיכר על זה שם בשליו כפסוק: ודעת סוסית אכצא, ולפי שהדעה היא הנמצאה אתר החכמה והבינה, אכר מלת אמצא - ובפ' תשא אצל בצלאל: החכמה היא הצורות האצורות כאחורנית סיה הראש - ובלה הכונה גם בינה סגורה בין, והוא הצורה העוסרת בין צורת הדעה ובין צורת החכמה, כנגד הנקב האמצעי במות הראש; כי החכמה כנגד הנקב האחרון, והדעת הסתחברה, בנקבי המוח על המצח, סההרנ שות, ובלשון ישמעאל קרין הדעה אלהכיל - והתכווה אלפברה, והחכמה אל הכמה - ובפ' הצוה, על ונשא אהרן את עין הקדשים וגו' על מצחו, כי הסתשה בתחלתה על המצח - וכישעיה ס"ד: לא ידעו ולא יבינו, הדעה היא בנקבים הקרובים אל המצח, והבינה היא בנקב האמצעי שהוא בתוך הראש - ובפ' זכור את יום השבת: דע כי באחורנית הראש היא הזכירה, והמקום סמך מססר הצורות, והנה הזכירה כוללת השמירה - והנה לפי כל זה, יכלול כח החכמה באדם עשייה הכושנים והצדורים ההבונים ובעגריפפע, אידעקן). וכח ההבונה הוא ההקשה השכליה והשופט, והמשכיל הצדורים הפערשטאנד, רעפלעקסאן, פערנפמט) וכח הדעת, היא לצדויה החלת המחשבה או צדויה הבוהושה (וינגליבע פארשטעללונגען). — והנה פירש החכם כל הפרשה הזאת על זה הדרך שפיי כל ראשית וכל קדם וכל מלת פעולם הנאמר על החכמה, הנמצא הראשון בהגבלותו, ע"ד קריסת חיוב, לא ומני. וכן באין ההוטה ומעוטה, וכן בטרם, לפני, עד לא, ראש. אבל פירש סכאן ואילך. בהכינו שמים וגו', על העולם הזה השפל, שנברא בוסן; ולזה אמר שם: ביית כו כינו, בחק, בשיט, בעוז, באמצו, בלא נשואי זסן". לפי שאלו הם על העולם השפל, שנעשה בזמן - יתכן לומר על החכמה, שאו היתה מצוואה, ושלא קרמו לה הברואים והמטעים

הנזכרים בזה. — ופירש ואהיה אצלו אסון, כלשון כאשר ישא האוסן את היונק, ואסון שם המפרקה (ערציהונוג) וכמו באסון. ואמר על חלק השני מן המסקרא, ואהיה שעשועים יום יום, ויהבן לפרשו, ואחר כן ואהיה שעשועים ולא בהיותה באבון". ועוד אמר: ויתבן לפרש שחמר ב"ה, והוא כמו בשעשועים יום יום ככל עת"י. וזה מוסק על חלק השלישי מהמקרא: משחקת לפניו ככל עת. ואמר בבאור המקרא שארציו, משחקת בתבל ארצו ושעשועי את בני אדם, ויהבן לפרש, שזה הפסוק הוא פירוש מה שאמר למעלה. אמר: משחקת בתבל שהיא ארצו, (וזה) פירוש מס חלקה לפניו ככל עת. ושעשועי את בני אדם, (וזה) פירוש ואהיה שעשועים יום יום. ועל הרבור את בני אדם, באורו, כמו עם בני אדם; כי הם מסק בליים והיא הסאלת והשעשוע שזה בשניהם". — וכונה החכם בדבריו אלה, כי במה שהשם ב"ה השכיל עצמו בחכמתו, נהיתה ההגבלה הראשונה הקדמונה ללי תכלית, עדיין היתה באמנה אתו, ואין הכונה בוטן, שאינו שייך כלל בזה המקום שאנו עומדין בו; אלא הכונה שאין דרך לעמוד על אמתת כל העולמות שלשון, אלא כשנעמוד על העצם לבלי תכלית ברחמינו, אך נעמידהו של בלי תכלית כמחולם, אין להשכיל ולומר ולחשוב בו וממנו דבר, והוא בליסם; אולם בפעולת רוחניות הראשונה (וכבר יצאנו מגדר התכלית ב"ה כמחולם, וכלי שום הגבלה והארץ, והוא השכלה עצמורה הבב"ה, נהיה המוגבל הראשון, כח יש מבלי מה. ועל זה אמר החכם, שקריה אתו באמנה, ולא בשעשועים, כגוי לשאר הרוחות השכלית כאשר יוצאות להייה נגליה, היינו שהעצם השכלי מוגבל יותר יותר. ולהיות עצמותם החכמה, שהיא העצם הבב"ה, וכל ההגבלות עוברות בה ושכוח למקורן, הנה יכנת זו הפעולה הנצחית של החכמה שעשועיה ומשחקה. והנה כונתו שהיא היתה אסון, ואח"כ נעשתה משחקת בעולם התיכון העוסר, ושעשועים בעולם השפל, היינו באדם שהוא יסודו וסודו. ולפי שרק בו מהגלית העצמות ושבה למקורה, שהיא החכמה, וכל וולתו הגבלות עוברות וסחזה העצם, אמר שהשעשועים רק בו לבד. — ונשוב להשלים שפת החכם בעולם העליון. הוא הגיח ליסוד מוסר, שמוד כלל הנמצא הוא עצם השכלי והרחמי, ושכלו מחורש מן העצם הרחמי השכלי הבב"ה הקודם לו. והקדמות והחריש שבלי לא בוטן. ואומר (פ"א משער השמים): וכונה מפרק לאבר כי כל אלה הפעולות (מאחרים הוברים לו שם) הגראה מפשוטן, שהם מותרים אצילו אבן אחת מזה הסוד, ר"ל חרוש העולם שנברא בחפץ פשוט, שאנו צריכין להציאם ומפשוטן וכי'. ואומר שם: וכבר הוכרעהו שעולם העליון הוא נקרא בכינויו תורה, וזה לפי שכלו שכלי תורני לא מעשה ופעולה יוצאת, שהיא כבר גוף. אולם גם העשר הגבלות של העולם העליון גם הן, נעשה כרצון, כפי מה שחייבה החכמה, וזה הנקרא לו חפץ פשוט, ורק זה והחפץ לבד והוא החכמה, ראשית הכל. ולזה הביא מאמר ר' אליעזר בפרקיו: עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו בלבד. ואמר עליו: וזה האמת והנובן. ועוד העיר שם על האמאר (פסחים נ"ד) שבעה דברים נבראו קודם העולם, שלא יתבן שיהיה הכונה בדבר קודם, על הקודם בוטן, וכדברו בית הפקש בפשוטו פקטו: שאם כן היה, וכן ימקום קודם העולם, ואם חוסן והמקום מצוי, הרי העולם מצוי? ואף אם נאמר שות משל בברמ"ק, והכונה כקודם על הקדשן במעלה, הנה חוסף החכם: ואעפ"י כן הקושיא במקמה עומדת, שגם זה ענף מה ענפות הסחיובים קדמות. פ"י

לדבריו, שאם נאמר, שהרכבה דברים ובהם ג"כ גופיה, קודמים במעולה המציאות העולם, הגנה יהיו שוים להישם והעלה, ומצא איהם כדרך סמטנים שהובדו במרשיה והעיקר הוא, שיהיה השם קרמו לבל מציוות, וכל עצם רק סמטנו, ברצון חכמה יתעלה; ועל כן ביאר שם החכם, שנעור בביאור ואח הכניכה ע"י מדרש ר' הנחיסא כ"כ", שרק התורה נבראה קודם שנברא העולם (הכונה לו האמצעי והשפלה), והשאר עלו במחשבה להבראת (פ') שהיו הכלות בבריאה, ובמחשבה התכלית קודם למעשה). והביא שם עוד שמכר ר' אבא, שהתורה קדמה לכמה הכבוד, שנאמר: ה' קני האשיות דרכו, וכבר זה מביאר. ואומר שם עוד: והאומר הפך זה הופך והחיים יסירות התורה, וקוצין בנטיעות (פ') שאינו מאחד כל הנמצא כלו לשריש אחר, ועישם לדרכה, ובה הוא קוצין הנטיעות זו סוז ומפריד בינותם), ועקר עיקרי אכונתנו, יגישם ספקות רבות בחרוש העולם (כמה שאינו משים השם ראשית אבת לכל הדברים, ואינו מייעל כמה שאומר בפיו, שהם סחורשים יש מאין, וכשיאמינם עימדים בפ"ע, כבר יאמרו חסרם ועצמותם עומד לעד וקום, וזה דעת הקדמות). ויחשב על הבורא יתברך הועה (שהוא התועה ברעה האלרות אלהים ואמתתו). כללו של דבר, דעת החכם, שאין להניח שים התחלה, כי"א השם ורצון חכמה, ההגבלה הראשית; ועל זה אומר: נלוי ורוע אצל סמטיני תורהו אמונה שלמה, כי העולם בכללו (ובכל שלשת חלקיו) בדבר אחר נברא. ואמר: וכן עשרה טאמרות, שבהם נברא העולם, יש בהם סוד אחר וכונה אמתית, והם עשר מעלות זו למעלה זו, שכל העולם האמצעי והשפלה נבראו באמצעותן. וכונת החכם על היות השכליות הראשונות, העומדות בהגבלתן בשם יתעלה, עפ"י רצונו הקדום, שמהן העולם העליון כלול; קרוב מאד, למה שאמרו הפקידים הקדמונים, שכל עולם האצילות בעשר ספירותיו, הוא אלהות סמט. והוסף החכם עוד להביא המאמר, וכן אמר: בעשרה סמטרים נברא העולם, ובשלושה כללו; שנאמר: ה' בן כסה ה' יסר ארץ, בוגן שמים בת בוגנה, בדעתו תחוסות נבקעו. והנך רואה בעיניך, לפי דעת אלה הגאונים, כי הג' סמין הו' בהכרח, ונעשו ה' סין האחד. והכן זה הויכח". כונת החכם, להיות שנמצא בדבריו הו"ל כבוד, שנברא העולם בדבר אחר. והיא ההגבלה הראשונה, ראשית הכל, איך נעשו אלו העשרה היות הראשונות סן האחר הראשון. ולהיות אמרם, שכללו, היות שהוציאו לפעל שלם ע"י שלשת היות השכליות הראשונות, הנקראים חכמה, בינה, דעה, איך גם כל העשר הם כמו כן הגבלות עצם השכלי סן כב"ה לפעל הכלית, וכלן היו ראשית וקדם לכל ההיות שאחריהן בהגבלותן אין מספר. ועוד יתבאר זה הענין בהגיענו לחכמת: סוד הסמטרים, אשר לחכם בשמטו. — וביאר החכם בזה עוד, המאמר: היתה קדמה אלפים שנה לבריאת עולם, ואמר: כי הוא סוד עמוק דק מאד, וכאמרו אלפים כאמרו שני אלפים (פ') שהעולם השכלי העליון קדם בשתי סדרגות לעולם השפלה, וכה"א: רבב אלהים רבותים אלפי שנאן, והסוד בכללו הסלות והאוהיות ופרסיהן (פ') שיש בזה רמזים הרבה: רבב אלהים, שני העלמות, שהם סרכבה לשם, להיותם עומדים בו ומסמיכים עליו; רבותים, הם שני רבבות, כנוי למספר רב, כי כל עולם מהם רב בהגבלותיו ופרסיו עד אין חקר; אלפי שנאן, בזה יוכלל לחכם סיד האלף, שהוא הרב הנתאחד ונתיחד לאחר, ויתבאר בסוד הסמטרים, והערך, ואהיה אצלו אסון, ואח"כ ואהיה שעשועים יום יום, והפ' משחקת לפניו בכל עת. והוסף החכם:

והראיה הגדולה שאין אחריה מפק (שהבינה בשעשועים אלה על האדם בעולם השפל, שיזכר להרבק בעליון העליונים כמדרגת שני האלפים; בעה"ז לרגעים ולע"ה"ב בנצחות. וכמו שאנו עתידין לבאר להלן בסוד האדם), הוא מה שאמרנו: משחקת בהכל ארצו ושעשועי את בני אדם (גם זה מכוון למעלה), נשארו שנים אחרונים מן החווים ומן החסשים. (יראה לי ככונת החכם בדבור ההוא, שה, שירטבו במלת חווים על גרמי עולם האמצעי, והם האור והשינוי בזה היום; ובמלת חסשים ירמוזו בנמפריא למלת האדם או אדם, שסמפרם בנמפריא הוא חסשים. ויאמר שהכתוב: משחקת בהכל (שהוא) ארצו ושעשועי את בני אדם, ישאיר לשני העולמות אחיזה ודביקות בעליון. וזה אצלו עיקר. שיבאר עוד שישוב הכל אל האחרות. ואמר שם: והמבין סוד האלף, ג"כ יבין, איך היא כוללת כל המספרים הוונים והנפרדים עד סוף כל הנכללים תחת החשבון, השומע ישמע והחדל יחדל, כן הדרך החכם לחתום באיזה מקרא ערך לו לפי ענינו, במקום שירמוז על ענין יקר לו לבארו כרמוז. ואמר עוד בסיום ביאור הסמרי. התורה קדמה לבי"ע אלפים שנה, וכן אהה צריך להבין, ספני סת נספל סיד הענין במלת שנה (ירמוזו שכל עולם, עשר הכלול באחד, משנה ועולם ויסוד, מעולם שלמעלה מסבו וממס לעולם שאחריו), ומה הוא כולל חשבון שנאן? גם בדבור סתים זה נראה, שירמוז בנימפריא, חשבון שנאן כולל הא, כלל האותיות, שהם כערך כלל המספרים הנכללים כל החיות הנמצאת בכלל הקולמות. — ובה ישלם לנו הביאור בעומק דברי החכם בעולם העליון שלו, ונבוא עתה לבאר דבריו בעולם האמצעי שלו.

(עוד מצאתי שני סמרים על שם הנכבד, ואף אם הם בלתי שלמים ביד הרב המנוח, אמרתי לתת להם יד בחתימת הסימן).

כמו המקובלים וכל האלהיים הקדמוניים יהחיל החכם לרוין אורח השכלתו בשם, שמצד עצמו לא יושג, היינו אם נקח המושג והמחייב לנו, להשכיל בראשית המחשבה, היותו נדר השם, לא טכל לומר עליו שום תאר בעולם, והוא נעלם בהכליה; כי מה יהיה? לפי שכל חומר שנתאררו בו, לא יאות בחקו. עד"ס חכם; הנה החכם הוא העושה חפציו על פי חקים המוכשרים, להשגת סמרת החפץ; ועל כן המעשה הוצא לנו וולחטו, ואנחנו צריכים אליו. גם החקים שבהם נניע למפריא, הם בפני עצמם בלתי הלוויים בנו, ואנחנו המשועברים להם. ואיך יאמר כל זה אצל השם, שמושגו הוא קדסו כלל ענין שהיה? וכן הגבורה שהוא המתגבר על כל סוגו, והיכולת שהשיג את החסר לו, וכן החיות ענינו שאברי הנוף. . . . והנה הונח בלשונו להשם בזה שם, שיש לו כל הארבע התבונה הביאיר למעלה, היותם איכות שם העצם, והוא שם של ארבע, הנקרא אצל החכם: השם הנכבד והנורא; ועל כן יסוד: על העצם הנעלם בלתי הפוש כלל לשכל ולמחשבה, לפי שהוא קודם כל האר והנבלה. ואומר החכם בסוד שמה: והנה ככה סלת אהיה גם השם הנכבד סארבע אותיות, כי שניהם שמה העצם. ובספר העצמים (מקור חיים פי' נשא) יאמר ויל: השם יתברך אתו דבר וולת עצמו, והוא הוא עצמו, ואין מקף אחרו מקום, וזה נקל בעין השכל. ומה שאמרנו, שהוא סמכע השכל ונדר, שלא יקף אותו מקום. דרי עם קלות ואת ההשגה בעין השכל. הוא כבד.

ברמיון, לפי שאינו משיג כח הרמיון דבר עד שימסך עצמו, בשכל, מקום, בזה הענין והושג... ואם האמר, שזה העצם הוא דבר מה, לא נמסך מחמתו בלשוננו. ואם תאמר: הוא הנמצא, זהו השם שאומרים הפלוסופים על הרך ההעברה: אינו נמצא אלא עצמו הוא אחר (ז) ואם תאמר: הוא העלה הראשונה, כמו שקראים אותו נ"כ, לא נשלם בזה מההנא סבל וכל. ואם תאמר: עלח העלות, זה גם כן שם נבחר מרוב וחיתום. ואם תאמר: ענין מה, זה הוא אצלי יותר קרוב שנקראתי ענין, האציל אורים ושבלים נאצל מהם גם כן אורים ושבלים אחרים, ומאיהם השכלים כחות, ומאיהם הכחות כחות אחרים. ומאיהם הכחות נפשוה נלגלים. ומתגלגלים יסודות, ומסודות צמחים וכל בעלי חיים והסתכות. ועל זה הענין הנאמר המצאם כלם נאצלים ונסצאים כסנו, נורה בסנו להמצאותם (ז) כי הרבור בזה הענין יקצר בכל לשון, אלא שלשון לעו נרחח סלתה ארו כנסצא, ואמרה במקום זאת המלה אשוי ואיפסע, וזאת המלה אציל רוצה לימר הוא. והנה זה טוב. ואולי שבלשונות אחרים ימצא בהם תואר יותר פשוט מזה. אך לא תקוה שימצא לשון בעולם, שיהיאר בו יתברך כהואר פשוט סבלי הרבכה כלל, ולא שיהיה בו שותפות או רמיון או התפעלות, הלילה לאל יתברך מזה. וזה לפי שהכלות הם מושאלים, וישהתפי בכל לשון מהפעולות המדינשות, אלא שיתחבלו (מלשון יוא חבל לה) ויוציאו הסלות הסושכלות. וכנססך שם אפר: "שססנו יתברך יבואו פעולות שיש לנו (להשתנות) בהם ציור הרחסנות, ופעולות שיש בהם חכמה גדולה, ופעולות כאלו הם קנאה, ופעולות כאלו הם נבירה, ופעולות נוראים סאר... ועל כן נקרא נורא, כמו שלפי הפעולות הבריות סאהו; מרחסנות נקרא רחום, וכן נקרא נבור, שרד, קנוא, נוקס, עליון, ססית על שם הפעולות, כמו שהאש נקראת השורפת והמבשלת, המקפאה והמהכת, והיא אחת. ובסדר בשלח: "ידענו כי השם שוכן עד וקרוב שמו, ויושב קרם כלח", הכונה על זה הענין, היותו בעצמו כלהו כצטרף לשום דבר נשמי או רוחני או שכלי, שכלם נבראים סאהו. ועל כן סאהרים בשכל לעצמותו העולם והפשוט בחכליה. והנה יורה השם הנכבד על העצמות העולם התוא, והיותו בעצמו התוא באין שיני, וכאין רבו, וכאין ססיות ובאין הצטרפות לשום דבר וצורה ותואר בעינים. אמנם אחר שנשכיל היות העצם ההוא שכלי כלו, והוא לכל אחר ששכיל ויודע עצמו. והשכלה זו היא הנכלה. ומחשבותיהם הם העומרים בו, והם הברואים הנכבדים כסכואר למעלה הריכה, ושעל כן דבר החכם הסוד, שהכל עומד בו כאמצעי העולם הריכוז והשפל, ובכלהו אמצעי העולם העליון; הנה סער זה יואה לימר, שהעצם העליון וכלהו תכלית ביה הוא העצם והסובל של הבריאות הנכבדה ביחיד ועצם, הכל כבהינה הכבוד, שנמצא בעצמות כל דבר, הייט כמה שיחיהו עצם וצורה עוכרת ותחלף עובר ומראה לבר שהוא המקרה. והנה על זה הסוד העמוק יורה אצלו השם הנכבד כשרוא סכוך: אל-אלהים או אליצבאות. ולזה הוא איסר שם; וכעבור שהשם שוכן עד עומד לברו, סמסד זה שם הויה היא שם העצם הנעלם, ובו הכל עומד. על כן פעם היא זה השם כמו תואר... והמעם שהוא המסמך, שכל הנמצא נאמתה מציאת קיים, וכלהו תחלף, עמידתו וקיומו היא בו יתברך; על כן ה' אלהים דבקים עמו הטלאכים

ד קדושים שבמדינת היהודים שבועות, שאובר, כמו שהתקנו כדבריו, שכלו עיניו
 יבטרו בשם, וככה ה' צבאות, השמים שמעמדם בשם באמצעות המלאכים, היינו
 באמצעות כללות רוחניותם בגלגל העשירי, שהיא רוחני שכלי כמסמור. — והנה עולם
 העליון לא יקרא להחכם צבא, לחיותו רוחני נקי עומד בשם, בלתי יוצא עדיין ממנו;
 אולם יונח שם הנבא על הרוחני, כשהוא יוצא חוצה לעצמו, ונתראה כגוף כגוף.
 והם בגלגלים מדויקים חסיד בשם יוסף אליהם; אולם גם ברוחני שארץ, כמה
 שהוא שכל סיג וכולל בהשגתו, בשעת השגתו ודבקותו בשם. יוסף השם הנכבד
 גם אליו, ויכונה לו כשכל זה האדם לברו, הנכבד כאדם. — וכבר ידעת חזרות
 סלה נכבד, שהוא העומד ויוצרך למעמיר, ועל כן בהכרח שיסמך גם אליו השם
 המיוחד. אולם להיות הבונה כזה על האדם השלם המשכיל ודבק בפעל, והוא יכונה
 להחכם בשם ישראל, ואמר הנכבד בארסה הוא האדם, והנכבד באדם ישראל; על
 כן יהי באדם פירוש ח' צבאות, נכלל גם האדם שהוא ישראל, שגם המ נקרא
 בכתיב צבאות השם, והוצאתי את עמי את צבאותי, ועוד יהבאר זה בדעינו למוד
 האדם לפי שפת החכם.

ובפי' וירא כתב: אל שרי שם התואר, ומעמו חקיף, מגורת שחד, שהוא סגנון
 ומהגבר, והנכון, כי השם הנכבד והנרא נקרא נכסה שהוא נ"ב שם האור) כנגד
 (מהגבר לשם שרי), וזה שם התיאר כנגד הסעשה (פי' שזה השם כולל הכח
 המסנה והמאפיס) הפרטים והחלקים ומחלקים בו לכללות, כמו ששם הדייה רמו על
 הכח המעמיד ומקיים הכללי ומחסיד, וכל המחשלה לכללי, היינו רוחני שכלי תפשי
 מרגבלות ושילוח הפרט. כי העולם עומד על אלו שני חסמות (חידת הפרטים
 והפרטם והתעלותם לכללים). והמבין סוד השם יאסין (פי' כשנדע לאברהם סוד זה
 הנצין, שהרוחני מבטח השמי, והחקים המבעים, והשחלשלות מבוזיהם, האסין וצא
 סן האצמנניות, חקי פעולה המבע, הבאים לפי שמתו מרגבלים וגורות השמים).
 אלוה בסמוך פירש, אברהם עם חוספת הרי"ש: אכיר הבין נויס, ולא בא השם לחסד
 איהם מציט, כי אם לחוסף. כוננו, ככדי שירמו פשו כן התי"א עם חס"ם על הבין
 היינו הפרטים, ואכיר על הנצוח של הכללי על תחלק, לא בלבד על ענין אב,
 שאם כן יחס הרי"ש מסמו. ולוח הוסף, שגם בשני שם שרה משרי, יש רימו
 הוה, לפי ששם שרה בבנוי סודר כעדה, ידמת על הפרט המגבל ומיוחד לעצם
 פירי, ושרה רמו על הציור השכלי הכללי של המשרה ומבשלה ורוחני על כל.

ה העולם האמצעי.

החכם יאמר חסיד בעולם העליון והמלאכים והנשמה, שהם צורות אמת,
 ונקראים לו ישי בעלי שנים. עוד על הכתוב (ויאל ב') די מרדחן, המלאכים
 העליונים, שהם צורות אמת ואינם כנופות, והנשמות כנופות סוף,
 כאמר היוצא מהשם ש, והנשמות הם בנופות. אולם העולם החיכוך, כבר יצא
 היש לנו, וכן תחשבו של הקו נעשו השלשה מרחקים של הגוף, ועל כן יקרא לו
 סיכולי. חנה תחלתי תבלתי ובליומה היא באחד, ברצונת הקיום, והיא בשנים
 בעולם העליון, בעצרת מדרגות הגבלות עצמות, והוא בשלש, בעולמות הגוף
 ובפעל ביאדם. והיי עומק בנות החכם, כמה שאומר שם להלן: וזה השם הנכבד
 בעקיר שהוא באחד, עומד בעצמו, ובעבור שימצא בשנים יוסף. על כן

אברו ה' אל הים ה' צבאות"'. ולהלן: "ומעם דברי יעקב, והיה ה' לי לאלים. כי יש כח במשולש לקבל, ואין צורך לשנים". ויחבאר כל זה עוד כסדר שם המפורש, ובמדר האדם - ואמר בזה המקום עוד: "על כן אמר יתרו: עתה ידועתי כי גדול ה' מכל האלים, וזה (גם כן) מעם, כי כי בשחק יערוך לה', כי לא יאמר לייצר אין ככליך במוך - ועוד שם: "ומעם אהיה, כאשר פירש, אשר אהיה; כי כל יש לא יעמוד כי אם השם, אי בשם, וכל זה יתבאר בסוד שם הספורש. — ועל המקרא באיוב: והוא באחר ומי ישיבנו. כתב החכם: "יש אמר שהבית נוסף, והאמת שאיננו נוסף, ולא אוכל לפרש, כי יש בו סוד גדול, והנה יביננו המשכיל מדברינו. — והנה בעולם האמצעי אמר החכם (פ' שמי'): וככה הגלגלים תשעה, שהם נופות נכבדות, והעשירי שהוא קדש נקרא כן, בעבור שחכו בכל כסא הכבוד היא התקיף, וכל הנופות סקיף - כונתו. להיות שכל תנועות המוכבים לעצמם מסערכ למרח, אולם ככלל היתה התנועה היומית בכל ב"ד שנית לבלל הצבאות השמים מסודר למערב, עד שהויתרכו הקטנות כמדוע הניחו למעלה כגלגל המולות עוד נלגל אחר, חלק שקראוהו נלגל היומי, הנה יסבור החכם שזה הגלגל כבר איננו נוף בעל שלשה המרחקים, כי"א יש רוחני. לא נוף ובעל שנים לבד, ומניע הכל כמו התנועה הנפש לנוף. וזה נכלל בדבריו שהוא העשירי וקדש, וזם קדש הניח אצלו על כל הנעלה מהנוף, ואינו נוף, ולא בנוף, ולא על הנוף. והנה התשעה שוכר לנופות נכבדות, ה' חלק הנוכח מאש היסוד או האתירי, והוא נבטנית העולם השפל עד נלגל הירח, והוא הנקרא אצלו שמים סהם, ועליו שבעה כוכבי הנבוכה או המשרהים, ועליהם נלגל המולות. ובספרו יסוד טירא כתב: ועד ידוע כי נלגל האש והרוח אחר, כן גם נלגל המים והארץ, והמקפים איהם ח' נלגלים בראיות נסורות - והנה יהי א"ב נלגל המולות העשירי. וזו סתירה העירו עליה קצת מפרשיו, אולם להעוסר כמדוד הרב נכון, כי לפי רבנו בסוד המספר שנבאר להלן, יבחן מספר העשר בשתי בחינות, בחינה שהוא כח מספר כך שיה בזה למספר תשעה ושמונה, ובחינת שהוא בה אחרות למספר העשרות הבאים אחריו. והנה נלגל המולות הוא עשירי במספר הקץ, והוא לכן נוף, ובשביל התאחר: האחרות נעלה, ונתיה כנבטניות לקדש ולעצם שכלי, המאחר הכל והתנועה רוחנית. והנה לפי זה הדרך יהיו גם שני נלגלי היסודות בכללותם נופות נכבדות, ולזה יקראם סוסרות הארץ, ועוד נחקור בזה בהגיענו לעולם השפל. — לאלה עשרה העולמים יכנה החכם חיות גם אופנים, כשביל באור מרכבת יחוקאל על דרך הרב, אולם ביותר עושק רוחניות הרברים סמני. — וזה העשירי שהוא קדש, יכנה ריקע שעל ראשי החיות, ואיסר בראש מאמרו כמעשה בראשיתו, "על ראשי החיה ריקע נקרא שער השמים, נמוי על ראשיהם ויהי מבריל בין שמים למים". — גם יכונה לו כמו שהבירט, כסא הכבוד, לפי שהם כסא לכבוד של מעלה סהם בעולם העליון השוכן בתוכם. והעשירי נקרא דמות כסא וכמו שהוכרתי דבריו, שחכו בכל כסא הכבוד". והראיה לפירושו נלגל העשירי. שהוא אחרות ורוחנית כל הגלגלים, ושלה נקרא לו שער השמים, הוא אמרו על הראות בפי שמי: "יש ער העין שער השמים, כי ברנע אחר יראה תמונות רבות רחוקות עם קרובה, ואין ככה (במדרגה ג' של הקבוץ לכלל ורוחניות) שער האונים והאף והחך

והי"ד. וכבר הבאנו מאמרו *), ואם היחה כך יכולה להבין, איך תראה העין צויתת סמונת ברנע אחד, ואיך יכילו השמים בנרנר הרלבן, אז תחל להשכיל. והנה אמר בביאור, שמדרגת העין כאדם מדרגת שער השמים, והיא אחתה הגלגלים כלם ברוחניותם. וכן יבואר לו הכקרא: אין לו ונו' וזה שער השמים, כמו שהבאר להלן בהגיענו אל באר סוד העולם השפל.

והנה אוסר החכם (פ"א משערי השמים) בהעירו שם על כאמר ר' אליקור הרוע. כדברים האלה, אבל סה שאמר (ר' אליקור) קדם לכן, השמים שהינן נבראין מאור לבוש לקח ונמה כשלמה, דכתיב: עומה אור כשלמה טמה שמים כריעה. העיר אותנו על סברא מופלאה; כי באמרו אור, כוון בשבילה השפע העליון הנאצל על הגלגלים, כמו שבאר טנת החכם, שכמו האור שאצלנו, שאמר עליו יש הוא עצם ואינו נוף, הוא ראשון לעצמי העולם הזה, ראשית כל הגופים ואחרן לעצמים שלמעלה בקלי עצם וצורה; כן האור שלמעלה הוא עצמת הרוחני, כשהוא נא כגבול וצורה מאה העצם הבכ"ח, ונכלל ומתאחד יותר וזהו מן עצמת העולם העליון, גבולי ראשונים. ולזה עצמות הגלגל הוא הכח והשפע הנאצל עליו, והיא אורה שלמעלה, ויהיה עצמותם אור פנימי רק יותר, ותארם נופות וכות מאמר לו, ויראה שהחכם סובר איהם שמחים בעל שני כרחקים כלבר, וזה יפירושו של החכם באמרו שהשמים נבראו מאור הלבוש. (והנה יהיה הלבוש כתי לעולם העליון העומד בשם, והוא הגבלת העצם בב"ה, כשהוא מסכיל עצמו בהגבלת ושעור כחותיו. ולמה יכונה זה כלבוש? והנה יאמר בזה: ומעם כניית הלבוש הוא סוד מופלא, כי ענין הלבוש הוא דבר נברל מהאדם ואינו עצמו, והוא קרוב אליו יותר מכל הדברים הנברלים ממנו. הוא מחליפו כוולתו כל זמן שרצה, בין כלו בין סקצתו, ולפעמים נמצא ערום סם סקצתו, ולפעמים סלבוש כרצונו ובחירתו. ועוד יתבאר סוד זה בפרשת בראשית ר"ל, סוד הלבוש, והכן והי, יתבאר זה בסדר השם הנכבד). והנה אמר החכם (היאל י"א): גופות העולם התיכון לא תחלינה ולא תכלינה. וכוננו להיות זה העולם עומד בעולם העליון, והוא עצם השכלי או האור העליון. כשהוא מונבל ומתפרס ויהר עד הקשותו לנשמות מיוחדות, למלאכי השרת, ולנשמות בגופים וכים סהמידים, לא יעבור עליהם השני בעצם, כי אב עצמותם לעולם שוה, הנה הם נבראים הסדר בחפץ הפשוט הנזכר. ולזה הביא החכם ראיתו מן המקרא לכהוב על זה העולם: הללוה כל סלא כיו גם צבאיו, גם המשרתים, גם שני הסאורות, ואמר על הכל, כי הוא צוה ונבראו. ועמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור. והנה זה לראיה שאין כונה החכם כדבור לא תחלינה ולא תכלינה, שאין להם התחלה, שהלא הוא סודה בהרוש כללי, ונזהר מאר מליון קרמות לשום דבר ח"ץ מהבורא יתברך; אלא טונתו שנתחלת היתם והפסדם והיותם, היינו הגבלותם לעצמים מיוחדים והפסדם, היינו שובם לעצמות הב"ה, והחחרשם שנית ושלישית עד לאין תכלית, אינו כוון, שלא בא לדיה, כי אם באמצעות אותה הנטות הנכבדות, כ"א בחפץ המשום, שיסודו בעצם הבכ"ח, שאין לכתוהו בשם, ולפיכך הכל נברא כצוויו סבליסה. — והנה ימסך מברדי החכם. שדעתו כי כל זה העולם ופעולתו שכל, ונעשה כרצון, ותעשתו אינה

*) עין למלה כמח טולל.
(במח"ז)

הנחת מצע ומסאנקה כיוון התנועה שבעולם השפל, יצק הבשיל יסמן התקפה
לחק שכלי, אולם בגשמים הם בעולם קרוין אדם שכל ברא פכני מיאנקה. אלה
מנפח הכום שבעולם הרוימן, קרו שטרטה שכלה על יחודי שרים, המנע את
נופם הך, רגם שגם והף הך והוא הוא פכני מיאנקה אל החוטי, שהא מליש
לו, התעה אתה סוככה נדחת, והא תעה העל המטב קשי הקום שכלים
יחדים תרשים להנפים, כי זה עקר, שכל נף אני מנע עצמי, כי אם קי גש
שבו, והא אומר על הדבור אל הים חיים, על קרוי להפריש בן אל הים ובין
הצבא, כי לא יתעק הוא פכנפלי. ובאמת הנה ואת דעה כל הקדושים ידו,
כדורים ודנים, ובפנים נקניו אולני השכום והכמות, כמו אלאמ ביהא של אל
אדון, המכסב הראשון גם חשני על העולם הקרוין, ובא בו מרת השם והאחי
בעצמם פעלים, גילו וסוכו, דעה והמנה, ומה ומשור, חסד ורחמים, והא באי
ידו הדרוים בעולם החיטון. השכר עליהם, שהם העצום מרת ויבנה, והאן ברת
חכא, לשליל מכל, ושכחים בעוליהם, וישום באמה דרוין קרם וכו'. וכן בברכה
נקראים: פעלי אמה שבעולין אמה. — אלה ופבר הכום פעלי העוקיהם והשפעת
כום, ויבו היתה והמפרי כל המקרים שבעולם השפל. והא הדבור והקרוי לו,
וסכול בספרו לרום, תבוא איה מרב עקרים פנים והרם מנהגו: ידע, כי נרות
הקרות והתורה באה סופים, הם רבתי הים וסוכו: קרוי ה' ה' רבך
גדב ששמים. וסוד הקרבת מהילי כרמם, על בן פעה כות חסמים
הם הספרים. ועד (ג' שמה) ואדו להעיל, בעבור הנה השמים נבחרם
סאקין, והשם מלא כבודו הכל. וכן בעבור כי כל הברות באות בן השמים, על
בן שלב אדו. ועד (ג' ואתק ה') הוא אויבו: ידע בן שרש כל המקרים והקניות
עולת השם, וכל המצאים הנה השמים ב' ה' ו' ה' ל' ה' ה', בני הקרבת העלונה
עם השרים לשכר, קם הכרבה, וכן בני העקום וים דם דת קר, כי קרוי
יהו שני, באשר פירש בעל ס'י. והנה גם לפי דעה הפליטנים הדנים, שאיתיהם
נמשך הרב, יסוד שטרטה והעלים הקדום וההמננה בארבעה הסדות על העולם
השפל, אכנם לפי דעה הכום הנה הנמשך אחרי חכמי קרם כה, ובה כל היתה וכל
בו קרם החפשה בקדוה לכלל העולם ולפרטי איתיהם בן העללים, ומהנה בשם
שפע, וכן גאל סום, והיא הנראה לחשים ברמה האור, הקרש אלה ההווה
הראשון בעוה"ז, ובאמת אין להנפים, שהם לשכר באיה קרלה טלה
בגשמים, וכשיתקרב אליה בקרני איה בכו ידו, הן עו יעשה כלל העצום בעלי
העגונה והמח והדו, והם העלו; וכשיתקרב קרם ויחקפו קרני, ואם אמת
דחלי, וכלו נרם מנע העצום כלם, ומה שחנם מרזי שנה, אלא מרחם מינו,
שו הפעלה הנראה סדחת לכל נטא מרם בעקולה נראה קרנים, כמו השמש,
וגם ליה פעולת כדוד נגזים הלחים נכרות סוס, תקולת כלת נכרות לחשים.
וכי תשפלה אלו הקולות, לא כלבו במרחח הראשונים, כי אם גם בכלל העולם
ובפרטי הארצים, וברלו זה כה, לפי חלקי המכל העקולה והמה, ואילו קדו כה
השיעה היה טוב, אלא שחנה העללים הראשונים במלאכה זו, להנביל פעולה כל
אדו ואדו סגללים וטובתם, חסדי שוכנם פלוג יחשג סמט כה מה המכה
כמה, החתוק או יחלי הכחה והמננה, לפי המצב על הסוכב ביושר או נפיש,
נגזב או בעקום לאין, כדרך שהא בשמש יראה. ועד יחשג ויחשג הנחת

השונות הללו השופעות מהכוכבים, לפי ערך מצבם אחד להבירו, וערך מצב כל כיבבי לכת אל לגלל הסולות ובוכבים הקיימים הצבא הנרול" ואלו הערכים, שהם רבים אין מספר, לפי ערך מספר הכוכבים הפרטיים, ומספר חבורי אגרות כוכבים, הנקראים צורות השמים, הוא הנקרא אצלם מערכת השמים, כשעה או בוסן ובשנה וביום מיוחד - והנה לא היה להם בהנחות שום מעט ויסוד מושכל, רק שבאו מצד הנסיון, שחשבו הכוכבים והמערכות בנקודת זמן סה, ועיינו בקורות העולם ביסודות ובמצבים כתיים באמות שלמות ובפרטי אנשים, ולפי הנסיונות ההם הגבילו פעולות הכוכבים בפני עצמם וקבושו מערכותיהם, ואסרו והניחו ביה יסודות וכללים, סול צומח ומול שוקק, סבט ובהב ומבט שנאה, בחבור או בטבח, ובארצות בקעו האקלימיים לפי קרבנם לקו השח או לציר, וכן באמות הושביתן חלקו להם לכל אחד ואחד איזה כוכב או צורה, ובפרטים בחנו רגע ההריון ורגע המולד, ולפיהן זמן חול הבהירות והקמירה והזקן, והכנת המערכה בנקודות ומנים אלו, ועל זה הגבילו הנותח האיש הוא ומקרו והמשך חייו. — וכל המורה עמד ברעות אלו ונהפרסמו מאד, שקראום חכמת האצטננינות ואסטרונוגיא, ונם בין חכמי קרטונינו הרבר סקיים - וטרע סה שאמרו לרוב כמול, ופי שנולד כמול כוכב זה או זה, שהוא משמש כשעה פלונית סהיום יוים פלוני מהשבוע. — והנה הרבר נגלה, איך כל ההנחות הללו אין להם יסוד ברור לכנות עליו, וזה לפי שאם אנו יודעים פעולת השמש באורה, ואיך היא מסופת כח ועצמות בנבראי מסה, וטרע נ"כ טעם מועד ספעולות הירח, הנה פעולה שאר הכוכבים לרוב דוקם סאהנו כסוחלם ואין בירינו להבחינו סח ואיך הוא, אולם בכלל הוא אמת ברור, שיש לכל צבא המרום פעולות הרבה בארץ בכללה, כסה שהיא כוכב הייט גרם סגריי העולם בין הכוכבים, או סוצק לגלגל הנחול לפי רעת הקרטונים. ועליו נם ביסודות ובפרטי המורכב סהם. ולא יסופק לאיש, שלא היתה הארץ קרובה או רחוקה ככפלים מהשמש מאשר היא כאמת, כבר היתה כאשה ובכסמיה ובאורה ובארמה מסונה הרבה מאשר היא עתה, והיו נם הרכבותיהם מסונים מאשר הם. וכן אין להכחיש פעולה שאר גרמי השמים ובניניהם וסריריהם על ארמהנו, והם הסיחרים ומגבילים כפעולותיהם כל הנעשה בארץ, כמו כן הארץ עצמה חתיה כפעולתה גדולה ורבת הפעולה על כל שוכניה, שהיא האם להם, לפי שינוי הסככות בהר וכשפלה באסציעיה ובקצוהיה, ושינוי האורים והסיסות המסונות. וכבר הוכנו לנו הדיסה חכמת מיוחדות עפ"י השכלה בנסיון אמהי, אולם ההשפעות והפעולות של הצבאות ומערכותיהן, הנם שהוא אמת וגדול מאד, ואולי הרבה יותר, מאשר נדמרו כחשוננו הלזשים ונסיונו הקצר, כי הסול אנתנו וכא נרע, לא נוכל לנזור דבר כדרכי הפעולות ההם סהותם ואיכותם. וזו המלאכה באיצטננינות שהחוק כה החכם, כהרבה סכני דורו והקורמים, שנמשכו לררכי חכמי הכלריים, היא שקרנית, אין לה סהסמוך כא על נסיון מסופק, ורובו ברור ודאי, עם היות היסוד הראשון ספעולות הגרסיים העליונים כחתהנים, והיות הרויות כלם בעולם הזה, סתרהות ככחות שופעות סעליונים, וכן כל סקררים שם כע יש לעליונים פעולה והשפעה בו, וזה לפי שכל המציאות קשור יחד, זה אמת ברור. — ואיך שיהיה הרבר כאמתת שמתו של החכם, אין אלו ההנחות הפרטיות, כסה שהם מספקות או שקריות, סויקות לה כלל, אם הות כחולל אמת, וכמו שבארנו. — והארכנו בזה כשביל היית זאת האמונה באיצטננינות לחרפה גדולה לחכם בעיני הכלתי כוחלם דרברים לאות ולסופת נגד חכמתו, ועסק שמתו ואמתה בעיני הכלתי סעמקים.

אִי הַדְרִיכִים כַּמְשַׁמְשֵׁם אַחֲרֵי הַמְצִוּוֹת בְּלִבְר־ וְלוֹה הַעֲנִין אִי שֶׁמִּפְּנֵי הַכֹּלֵל, בְּפִעוּלַת הַעֲלִינִים הַיָּדוּד וְסִבְאָר כְּתִיבִים וְכַמְצִוּוֹת רַבִּים, וְנִסְכֵּי כֹּהֵן קָצֵתָם, חֲזִין מִרְשִׁימִים. שֶׁכֵּן כִּיָּה בְּכַצֵּת וּבְכַמְרֵי הַתְּרֵה, שֶׁאֵלֵי יִבְאֵרוּ לְהִלֵּךְ בַּיָּחֹד, וְנִסְכֵּי עֵתָה לִיכָּן שֶׁמֶתוּ בְּקֹלֵם הַשֶּׁפֶל.

הַעוֹלָם הַשֶּׁפֶל:

צִיֵּר הַעוֹלָם הַשֶּׁפֶל, אִי עוֹלָם הַיְסוּדוֹת, לְמִבְרַת הַחֲכֵם עִם רֹב הַקְּרִיטוּסִים דְּרֹא, שֶׁאֲרֵבָה עֲנִלִּים נְדוּלִים וְהַחֲבִים זֶה כְּתֵדָּךְ זֶה- בְּאִמְצֵיֶתָם כְּדוֹר הָאָרֶץ, וְעֵלְיוּ יִסְבֵּב כֹּכַל צְדִיק, עַד שִׁיכְבְּדוּ עַל פְּנֵי כָּל־ וְזֶה קִדְם בְּרִיאַת עוֹלָם זֶה) עֵטֵל נַחַל שֶׁל מִים, וְעַל עֵינֹל דְּמִים יִחַפֵּה כֹּכַל מְכִיבֵי עֵטֵל שֶׁל אִירֵי גְבוּהָ, וְעֵלְיוּ הַמִּסְפָּף עֵינֹל שֶׁל אִירֵי אִירֵיזִי יוֹתֵר וְךָ וְדָק מִן הָאִיר, הַיִּסָּה כַּמְצִוּוֹת בְּקָצֵת לֹאֵשׁ הַנִּמְצָא אַהֲנִי, וְיִקְרָא לֹהֵה הָאֵשׁ הַיְסוּדִי, וְזֶה הַנִּסְפָּךְ בְּגִבְהַת וּמְכַל צְדִיק עַד אוֹתוֹ הַעֵינֹל שֶׁל כְּחֻבֵי כְרוּם, הַגְּקָרָא נִלְגַל הַיִּרְחָ, עַל שֵׁם הַיִּרְחָ הַשּׁוֹכֵן בְּמִרְחֵב הַיָּרֹחַ, וְהַתְּנִיעַ עֵכִי. — וְזֶה הַמְצִוּוֹת שֶׁלָּהֶם קוֹדֵם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְהָיוּ נְחִים שׁוֹכְבִים מִיָּסוּם זֶה עַל נְכִי זֶה. אִלֵּם כְּבוֹד אִיזָה כֹּה וְהַטְעָה בְּאִמְצֵיֶתָה הַכֵּל בְּרִאשֻׁנָּה, הַיְסוּסִים מִמְקוּמָהּ, נִם יִנְחָ, שֶׁהַתְּנִיעַ הַזֹּאת הַחֲכֵם וְהִיבֵשׁ אֶת הַיָּסוּם כֵּעַל פְּנֵי הָאָרֶץ וְהַיְסוּסִים, וְיִתְבַּרְכוּ הַיָּסוּסִים, וְיִרְדוּ בְּעַמְקֵי מְקוּם שֶׁנִּתְרַוְקָן מִיְסוּד הָאָרֶץ. וְהָנָה מְקוּם הַפְּנִי הַזֶּה הַזֶּה נִעֲשֶׂה עַצֵּם חֲרֵשׁ עֵלֵי אִיר הַשֶּׁפֶל וְשֶׁאֵר הַמְאֹרֹת עִמּוֹ, כִּיּוֹתֵר עֵלֵי הַשֶּׁפֶל, שֶׁהֵכֵה בְּאָרֶץ וְחֹדֵר, וְזֶהוּ הַחֲלָק הַקְּרוֹב לְאָרֶץ כְּהָאִיר, הַגְּקָרָא הַיּוֹם עֵינֹל הַנִּשְׁפִּיחָ, וְכִי נִתְּהַה הַמְקוּם לְבְּרִיאַת מְרֻכְבִים יוֹתֵר שְׁלִימִים, מֵאִשְׁרֵי הֵם כִּיּוֹדֵר הָאָרֶץ וְכִיּוֹדֵר הַיָּסוּם שֶׁעֲלִיו־ וְאוֹסֵר (בְּשִׁמְהָ אִירֵה שֶׁל בְּרִאשִׁית), וְהַנְּחֹן בְּעֵינֵי שֶׁהָאָרֶץ הִיְהִה מְכֻבָּה. וְהַיּוֹחַ יִבֵּשׁ דְּבִים מַעַל הָאָרֶץ, וְיִעֲבֵר אֱלֹהִים רִיחַ עַל הָאָרֶץ וְיִשׁוּבוּ הַיָּסוּם, אִו נִרְאָה (הָאָרֶץ) וּבְעֵבֹר הָאִיר רִקִּיעַ, וְהָיָה הָאִיר הַתְּהוּה עַל הָאָרֶץ, כַּמְצִוּוֹת אִיר הַשֶּׁפֶל, מֵאִשְׁרֵי יֵצֵעַ עַל הָאָרֶץ, יִתְהַפֵּךְ לְמַעֲלָה בְּעֵבֹר עוֹבֵי הָאָרֶץ, וְיִתְחַסֵּם הָאִיר, וְהַעֲקֵף מְעוֹפֵף עֲלָיו, וְעֵלְיוּ וְעַל רִקִּיעַ הַיָּסוּם כְּתוּב: וְיִמְתָּחֵם כֹּהֵל לְשִׁבְתָּ, הָאִירֵם הַחַיִּים, כַּמְצִוּוֹת הָאֱלֹהִים. — וְהָנָה נִילָה כֹּהֵר דְּעֵתָה, שֶׁזֶּוּ פְּעוּלַת הָאִיר כִּיּוֹדֵה עֵשֶׂה כּוֹסֵן וְהַתְּחִיל כֹּו. וּבְשִׁמְתוֹ אֲחִיָּה לְבְּרִאשִׁית, דְּעֵת זֶה הַחֲכֵם (ז) כִּי לֹא דָבָר מִשֶׁה רַבִּינֵי עֵיָה כְּבְרִיאַת עוֹלָם הַמִּלְאִכִים שֶׁנִּבְרָאֵי מֵאִין, וְלֹא כְּבְרִיאַת הָעוֹלָם הָאִמְצֵעִי, שֶׁנִּבְרָא מֵאֲצִילוֹת הַמִּלְאִכִים, רַק עַל עוֹלָם הַתְּרִיָּה וְהַחֲפֵסֵר. וְהָיָה נִי לְנִי הָאָרֶץ- וְעֵתָה כֹּכַל אַחֲרָי לָךְ. כִּי מִשֶׁה אֲרוֹנָנוּ לֹא נִתָּן הַתְּרֵה לְחֲכָמֵי לֵב לְבָרֵם, כִּי אִם לְכָל, וְלֹא רַבִּינֵי דְּדוֹ. כִּי אִם לְכָל דוֹר וְדוֹר, וְהָיָה לֹא דָבָר בְּמַעֲשֶׂה כִי אִם עַל עוֹלָם הַשֶּׁפֶל, שֶׁנִּבְרָא בְּעֵבֹר הָאִיר. וְעוֹד כְּתוּב שֵׁם: וְאִנְחֵנוּ נִסְטִיךְ עַל דְּבֵרֵי מִשֶׁה. עֵינֹל כִּיָּה אִירֵה וְיִפְתִּים, שֶׁהוּא שִׁלְחַת הַשֶּׁם, וְלֹא טוֹסִיף וְלֹא נִגְרַע; רַק אִם כְּצִאֵנוּ דְּבָרִים לֹאֲנֵינוּ הַמְחַקֵּר, שֶׁהֵינָה רִאשִׁית עַל דְּבָרֵינוּם, וְהֵם כְּדָבָרֵי מִשֶׁה אֲרוֹנָנוּ. נִשְׁמַח בָּהֶם, וְכִּי בְּתָה אִם כְּצִאֵנוּ מִיְדוֹת כְּדָבָרֵינוּ דְּבִיתֵינוּ וְלֵ, שֶׁהֵם רִשִׁית לְדָבָרֵינוּ חֲכָמֵי הַמְחַקֵּר, אִו נִשְׁמַח. עַל כֵּן לֹא נִתְקַדֵּם (כִּיָּה) מִתֵּי נִבְרָאֵי הַמִּלְאִכִים? (אִם בְּרִיאַת עוֹלָם הַעֲלִינִים הוּא כּוֹסֵן?) רַק אִם הַיָּסוּסִים נִבְרָאוּ תְּחִלָּה אִו הָאָרֶץ? (שֶׁאֵלֵה זֶו בְּעַצְמָה עַל עוֹלָם הָאִמְצֵעִי), רַק נִאֲמִין כִּי דְּרִקִּיעַ וְהִיבֵשָׁה, וְהַרְשָׁאִים וְהַמְאֹרֹת בְּרִקִּיעַ, וְשֶׁרֵץ הַיָּסוּם וְהַעֲקֵף וְהַחִיָּה בְּרֵאֵם הַשֶּׁם הַיּוֹם קְרוֹב מְחַסְתָּה אֲלֵפִים שָׁנָה, וְלֹא נִחַשֵׁשׁ אִם נִבְרָאוּ מִיָּסוּם. וְעוֹד פְּרִישׁ שֵׁם כֹּהֵל בְּרִאשִׁית: וְעֵינֵינוּ כִּי שֵׁם לְשִׁמִּים וְלְאָרֶץ רִאשִׁית, וְעֵלֵיכֵי יֵשׁ לֵהֶם.

סוף — ואמר (פי' יתה): והנה יספיק לם שכל בכל גויל, דבר אנכי ח'; כי עשית שמים וארץ היום קרוב סתמשת אלפי שנה, ישראל לברם מידים בזה, וחכמי האומות אינם כחכמים, כי השם הוא לברו, עשה לברם וארץ, רק הם צמחים, כי הם הוא עושה הדין בלי ראשית ואחרית. — והנה לא היתה הבריאה תרומה בתורה במעשה בראשית, חוץ המרכיבים, רק הרקיע, והוא הנקרא בכתוב גם שמים, והוא החלק האחרון מסוד האויר והיבשה, יסוד העפר שנתבל, וההרואת בתוספתו למעלה מן המים הפך תולדותו, כמו שהיה הרקיע במקום המים, ובוה נבוא לפשר דבריו בפרשה ראשונה סמקשה בראשית בשיעור הנגע לט עתה. — פירש בראשית סוף, אצל ברא, אקפ"י שהוא פעל עבר, כמו תהלה דבר ה' ברוע ויאמר ה' אל הרע, וכן כאן מוכח אל הפסוק השני, ומעטו בראשית ברא וכן היתה דארץ הרו. ופירש השם אלהים על הכח הנאצל מאת השם באמצעות עולב העליון והעולם האמצעי. ובארנו דעתו בשם אלהים בסוד השם, חכר כאן המקראות עופת אור כשלמה, בטובה לסייע פירשוו במקשה בראשית, והדבר כבר התקנהו. השמים, „בהא' הידעה, להורות כי על אלה הנראים ידבר", כמו שהם נראים לט ברקיע, עד היכן סיהפפם קו הראוה בעגול האויר, ולהוציא מדעת המשפטים האומרים, שהכונה על השמים העליונים, ומדעת המקובלים האומרים, שהכונה על עולם העליון. ובאר להלן: שאילו הכונה בפסוק זה על שמים אחרים, מאשר בא במקשה יום שני, והוא הרקיע, הגה היה גם הארץ וולתי הבאה אח"כ בסיפור הארץ לדעת החכם, או אפשר שהיתה יותר מאחת, כי היא אמצע ויכלם של שני העולמות הגופניים. ולפי דעה, כי אלה השמים הארץ, הם הרקיע והיבשה; כי לא ברא ביום אחד, כ"א דבר אחד, בראשון האור, ובשני הרקיע, ובשלישי הצמחים, וברביעי המאורות, ובחמישי ובששי נפישת החיות. היינו שהקוה המים והראת היבשה לא היתה בריאה, ולא נחשבה מעשה בפני עצמה. שאין המעשה נקרא אלא על הוויה ובריות שנחחרשו, לא על הפעולות ביסודוה. ולדעה האז האז הוא החיות הראשון וחינו הוא האויר הסמוג, שנתהווה ע"י יבושת המים והראות היבשה, והתיבשות מסוד העפר, וההלהמה האויר הרק לערקיע היה מעשה אחד, וכמו שנבאר להלן. וכן שם אלהים כח תולדתה להיות לפסמה מהמים, קודם שבא הוספת הכח מהשם ובאמצעות שתי העולמות, לחיות ברע בראים ביסודוה, ורוח אלהים, סוף הרוח אל השם. בעבור החיות שליח בחפץ השם ליבש המים, ולא נכנס אור השמש כי אם להאיר הנקי האיירי, הככונה אש הסדי. ובשהחל הרוח בחפץ השם ליבש את המים, רחקו קרני האור בינות והסודות הללו. — יהו רקיע פירשו. „דבר נפויה וזה הרקיע הוא האויר; כי כאשר רתחוק האויר על דארץ, ותרוח יבש מהארץ, נהפך הלהם ונעשה הרקיע". הכונה, שכל וכן שהיתה הארץ כסודה במים, לא היה עצם מקשה, כ"א סתפרד כמו החל, וקרוב לזב ונגר בבו המים, וקרני האור לא חורו, כי אם עברו בחיכה, והיה כח האור חלש; אולם באשר ע"י כח מאמר יקו המים סעל הארדה, ונתיבשה הארץ בעלותה למעלה מן

המים, והנה הכו קרני האור ביבשה, והיו לאור, כפי שהיא עד היום, ורבה האור בתחוק, או סדר האור בעצמו מן האדים המימיים, ונעשה הענול האוויר הכובב כל הארץ, שבו ומהובו יראו לנו השמים, ויהיו בי המטר והשלג והברק, ושאר אותות האור; ועל כן יקרא רחבם לחלק האור הזה, שחשב נ"כ המטבו עד לאיזה פרסאות מן הארץ ככו האחרונים, וקרא לי (הלים ק"ה) סגדיר, ויחשוב שרק עד גבולו יגיע עירוב היסודות האש והמים והנפיות ושאר חלקי עפר, שבהם התהווה אח"כ כל יצור מורכב. — והביא ראיה לשכתו מן הסוסר ק"ה, שאצל טבת שמים כריעה אפר, המקרה במים עלייתו. והכונה על פעולה הרוח במים. והזכיר שם גם העבים והרוח, גם יסר ארץ, ופי' יסר טבתה על המים, וכן כתוב: כי הוא על ימים יסדה. — והנה יפרש, ויהי סבדיל בין מים למים, בין המים שבארץ, ובין מי המטר, שמגיעים עד סוף חלק האור הזה. — ומעם ויהי כן, רבך עם הבא ארץ. — כוננו, לפי שכבר כתוב: ויעש אלהים את הרקיע, ויסה מעם למטר עוד ויהי כן אלא שמוכב, שהיה כן אתרי שאמר השם, יקוו הים, וכמו שאמר בספ"י, ויאמר אלהים יקוו הים. כפי דעהי שזו הפרשה רבקה עם אשר עליה, כי הקיע לא נעשה, עד אשר יבשה הארץ, והעד ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים, והנה ביום אחד נעשה, כמו שאמר למעלה; כי בראשון נברא האור, ובשני הרקיע הקוה המים. והוסף: והראות דבר נסתר והוא הארץ שנתהווה בתריאה ליבשה, והקוות ספוזר (שהיא המים שהיו ספוזרים עד לנבול חלק העליין שהייר שהוא הרוח) איננה בריאה ה' שלא נתרזה בו הפעולה לכד ענין ודבר חדש בשרה הבריאה הזו, שהוא ענול המים והעפר והמקום הפני, שנתהווה בו ע"י יבשית הארץ, ואין בו קמה בריאה אחרת וולתי האור ראה מלמעלה, והרקיע שהוא אור חדש לכמה מן הרוח. והנה תתר החכם להביא ראיה בספראות, שזה דרך הדבור הנכבד, שהיו מעם ויאמר אלהים יקוו המים, יכבד אפר אלהים (ביום השני) ובשלישי, הוא רק כמו הקרסה לבריאות יום שלישי, המהחיל בסודכבי הצבתים, ואמר: ועל זה הפירוש יהי וירא אלהים כי טוב, רבך עם בריאת יום שני (שהסר בו), והרשא הארץ החלת יום שלישי (שחכם בו גם כן בני מיב). — והנה בפסוק תרשא אפר: והנהוב תרשא הארץ, ישרצו המים, תוצא הארץ ונהה שם כח בארץ ובמים לעשות כמצות ה' תולדות. לפי שבת החכם רץ בכל נמצא חכמה, והיא העוז לפעול בעצמו ובפנימיותו, להוציא לפעל חיצונית והדבר הנראה בו. ולזה העיקר הוא הכח, שהוא נפש כל דבר, והוצא בעוז הבת למיאה, הוא הגוף. וזה הכח הוא רוחני מושג לכד כשכל, והוא העצם שכל דבר. ומרר הדברים שבנוף הבה סקרים עוכרים וחולמים לא יעמדו יגע, והכח הוא העצם שפעל עולם הגלגלים, כמו האור הנראה הוצא מן השמש. וכל פעולות מפעל אלו הכחות השונות יקראו לו, תולדות הדבר בעל הכח, והנה הכח בעצמו אינו בי אם המפעל; אולם כשהוא עדיין בפנימיותו, כלתי יוצא לאור גשמי, והכח הוא העצם אולם לא יצאו לפעל, עד שיתר טובן בתנאים הצריכים לצאתו לפעל, וזה התבנת נקרא אצלו סתונה תולדה. והנה כשיהי הכח מוכן, או יוצא לאור, ונעשה הדבר כדרכה, וימטר ככח המא עצמו כל ספק זמן עמידתו בדרכה זו. והיא אמר בפרשה משפטים, בח השומר הגוף, שיקבל אדם מן השמים, והיא הנקרא

הולדת" והנה אמר: שכל היצורים שבארץ ובמים, הישם בהם כאת השם באמצעות הגלגלים כח, להוציא אלו המורכבים, וזה תולדהם הקבוע בהם, וכשהובנו עתה על הראות היבשה והאוויר, שהמורכבים צריכים להם כאמת לחיותם, יצאו עתה לאור המציאות. — והנה הוא הולך ומפריש עפי" דרכו המאמר יהי סאורות, שלא נראו היסב המאורות בעולם השפל, עד שההכונן האויר בנקונו והארץ ביסודה ובהתלבשה בסעפה הצומח - ואמר: והנכון בעיני, שהשמש והלבנה וכל הבוכבים הם סאורות ברקיע, כי שם יראו, „שרק בשביל זה יקראו מאורות ברקיע, בעבור שיתראו לנו, רק מתוכו והוא לברו הנרעד והנראה לנו. ולסכת זה הוא אומר: „ואל ההסח על מלת ויתן. כי כן כתוב את קשת ה' - שלא יקשה לפי פירוש, שדכבת מראיתם לכד ברקיע, לא הם עצמם, לפי יאמר ויתן אותם ברקיע? ועל זה משיב: כי גם הקשת אינה נהונה ממס, כ"א נראית בו בלבד - והביא לו עוד ראיה סן תעף יעופף על פני הרקיע, שהעוף מתעופף לנכול האויר כפי הנראה.

(לפי המנחם הרב הסחבר כולל המימן הוה העומק בהכונת עולם השפל ובריאתו, גם פירוש פרשה דאשונה סמעשה בראשית - גם יבואר פה סוד האדם עד הכתוב: אשר ברא אלהים לעשות. ואולם לא מצאתי רק מאמר אחד ססברת הראיכע בפעולה העליונים, שבא כמסכת המימן הקודם, ואשר עליו רשם הסחבר אחרי כן המלות האלה: „זה שייך לסימן סוד האדם". והמאמר הוא זה):

הנה אומר פרשת משפטים (סמות כ"ג כ"ד): כח השומר הנף, שיקבל האדם סן השמים, והוא הנקרא הולדת. ועוד: ויש תולואים באים מרוץ לנף, בעבור שטי האויר, כפי השתנות סערכת המשתתים. ועוד שם: רע כי כל הגלד יקרוה מקרים כדרך מה שיויה סערכת המשרהים ברנע הולדו וערך אלה אל אלה, והדבר עמוק סאר, והנה יהיה כפי סולד האשה שתהיה מסבלה; כי תולדת הרחם (יהיה אצלה) להשכיל הולדים, או שתהיה עקרה ולא תלד - והנה אם היה הרבב בשם כסולדו וכפי תולדתו, שלא יולד בנים וכי'. ועוד: כי אנצח התולדות ואין זה נצוח בסערכת הבוכבים, כי לא נבראו להיטיב או להדע לעולם השפל, רק הולכים המיד לעבדת השם לצרכם, ובמדתתם יקבלו בני העולם השפל רבר והפכו על ידם, והנה אם נשמור לא נקבל. ובפרשת כי תשא (שם ל"ג כ"ג) כתב: ואל יעלה על לב כי הארבעה תולדות הם בשמים וכי' רק נקראו ככה בעבר המקבלים, והנה לא יוכלו המשרהים לשנת דרכם, ושיעבור אחד מהם חחק שנתן לו השם, גם כן כל צכא השמים, השפלים יקבלו מהם כפי סתכונתם; על כן לא ייטיבו ולא ירעו. והנה המשתחווה למלאכת השמים, לא יועילו לו, כי אם מה שגור עליו, כפי סערכת טוככי מלדתו כן יקרו; חוץ אם ישמרתו כח העליון יוהר וכי'.

¶ רסוי סתרי התזרה:

רעת החכם בסכול, שהיה בסכת הבוכבים שהתחברו הכותה רעוה התורמת, ומשפיע רעה וו בסבע, לפי שהיה החור רע ונשחת, עונם השם אל סקרי המבע וסכותי - ועוד עומק כוה ברבריו, שהוא סוכר כי כהייה שהשחיתו את דרכם בכל, סמר להם גם סח התולדות, על דרך הסכואר לו כפ' משפטים, ואף כי שלא בא להם כח עליון לצח המערכה, שהוא המתרחק סמקם המסח, כמו שיתבאר עוד כשטרנו, וזהו עומק כונתו ברבורו. ומה שאמר קרסונינו, כי מעם השחית כל בשר

את רכבו, שכל חי לא שמר דרך תולדותו. ועוזה התייב הנטיע. נכון הוא. וזה
 נכבד ריש שורשו שהשחיתו במים, ידגם השם במים. וכאשר שחיתם סמל
 ובתחת, בן היו המים שהשחיתם גם. פירוש לרבריו כמו שאמרנו, כי בהשחיתם
 נתייב הסמל (שהחזוב לשברים, וזה בעם איטור הכלאים), החסורו כח התולדת,
 השמים ומעמד הנבראים המורכבים בדרבנאם כל ימי ספק עמידהם, שהוא הכח
 הבא למעלה, וכאשר הותך הירכבה, ישיבו המורכבים לים, החובר שסמנו התהיו,
 רבנותה הסד, סיום; ולזה עיקר כל זרע לח וגנר. ולהיות האדם עלם שפדתי
 חיות של כל העולם השפל, כמו שיתבאר בסוד האדם, והעו פחת ככלי הותך,
 ונפסק כלמעלה מן המוח שבראש ועלי חוט השדרה, ויאסר התכם שבמו שהשחיתו
 מיניהם במעל ומתחת. בן נשחת הסדר הותך העולם על פי שם שבאיר ופיו שבאיר,
 ותקלקל היסודות במשכנתהם, ונפגשו כל הירכבות, בהשפירם הכח לקבל מעולם
 התיכון, היות הכח על אמצעי, ואף כי הכח העליון, שהוא בא רק במקום השלמה
 והכללה, כמו שיבואר עוד. והמניעו לזאת הסגרא, כמו שזכרנו, סחוד השכחה
 הקדשים, שהוזכרו בכלל ובהעלה נח, גם כחשבתן ויחוד המספרים, ושמרשפם היה
 שניב עקר חרש כסוב שלם, גם סקצה רבריו חז"ל. כמו שאמר ר' יונה בעמדתו:
 עיר כל ימי הארץ וכו', לא יבונה, ככלל ששכחו. וכאשר ר' יוחנן: לא שמשו
 כוליה כל שנים עשר חרש. ור' יונה: כמש. אלא שלא היה רשומן ניכר. ולזה
 יאמר התכם: וכאשר נבקעו, עלו המים (שבהיהם סידר העפר), ונפתחו החלונות
 האצורות בשמים (בנייה האיר), וירדו המים ותכלכל הארץ, ואין סבריל בין ים
 ובין לילה. וברטר התייה אמר: "לשון סתח, והחית ככול בהכלל פ"א
 נאמפיה. והפעם הגיח הרוח מהזקף או שיטח כח עליון". ונגלה בנתנו, שהיא
 נמשכה להרעות הספורסמות בוטנו, וכן ארך סאר לפני זמט במוח, שלא יוכלו
 השפלים לקבל תמות השופעיה מן הגלגל, בלתי שיהיו סיכנים לזאת הקבלה, ולהיות
 האיר ראשון לקבלה זו; על כן צריך שהיה מן העפוש והעכירות, וזה היה על ידי
 עינים והקפודת באיר לנקות, ובאן היה השחתתו על ידי ותהפכות כל היסודות.
 אמנם גם לשיחיה ביה קיבול לבח עליון מן השם, שהוא חול השכחה, צריך שיהיו
 המקום והאיש מוכן במדה ונקיון. וראיתי הראשית, ובסיה את צאתך ולא יראה כך
 ערות רבו ושכ סאחריך. וגם לזה תועיל הקפודת, כמו שיתבאר, על כן אכר. או
 שיטח כח עליון, ולפירוש הראשון, הלשון מן מנהה ליסוד. ולפירוש השני, הסלה
 כלשון הנחה על חול הכח העליון. והשם הציל את צדיק, שסצא חן בעניו, עם קצת
 הברואים לישוב חרש על דרך גם ולמעלה מן הכולל ועוד יתבאר זו והנהגה האחתה
 להלן כבוד האדם. והוא הולך ומכאר המספרים שבאו בכל שנה הסמל כגשם
 ובתגבורה השם, ובקלותם, ובחרבם על פי סכוב הצבא ומערכתו. והעיקר שהניע
 לזאת התנחה, היא מה שבסציאת החן כהיב השם הנכבד וכן בקרבן הודתי,
 ובשאר נקמות הכיפור בא לפעמים השם הנכבד, ולפעמים השם אלהים, שהוא
 רסנוג גם על הכחות השבעיות שבאותו סטנו, שהוא עצמותם וכחם, וכל פעולהם
 ייחמו אליו בצדק, הגם לא בהישך כל פעולהיו אלהים. ובדקווקו אסר: זה שם
 צה אל נח לעשות התיבה ימים רבים קודם בוא הסכול, וכאשר קרטו הימים צוד
 השם הנכבד, שילך הוא וביתו אל התיבה, ובעביר צריבת הקרבן צוה השם
 הנכבד כי: "יעד יתבאר זה הישב. — וכמו כן דעתי בהפלגה, ושלדעתי לא היתה

כונתם ענה כבנין העיר והמגדל, והוא אומר: ואלה בוני המגדל לא היו נפשים, שיחשבו לעלות אל השמים וכי' ואלה הבונים ראו בעצתם, שלא יפרדו, והשם לא יעין בן. והם לא ידעו". והנה כל מלה ירידה חתוב בשם הוא הכח והעצמה סארו אל בדינות שלטמה היטט, ועל בן יאמר כזה: וכלה וידה ה', בעבור שכל מעשה התחתיים דם תלוים בכח הגבוהים, ומשפטים יתבנו כל העלילות (טנתו על הפעולות המבעיות ומטהיהם); על כן נקרא השם, רוככ שמים, היושבי בשמים". ועל המקרא ויאמר ה' הן עם אחד, "זה הדבר אמר למלאכים (הנחות הגלגליה), וזה מרם וירד. ומעמו ירד בעבור שאמר כן". טנתו, כי הירידה והאסירה הוא הכח שיתון בצבא הסיוס לפעול בהתחיים. והפעולה כנאן היא מה שאוכר אחיב: והנכון בעיני שנפוצו שסם, ואחר שנפוצו, סלך נמרוד על ככל, וקמו סלכים אחרים, ובימים רבים כמות הדור הראשון, נשכח הלשון הראשון. והשם הפיזם והוא מיב להם, וכן אמר וסלאו את הארץ". וכלל כונתו כי הפוצת בני האדם על הארץ היה כנסע ובתולדה, שהיא לרעתו הכח, הכא מלמעלה, ובסלאכה (ובאסירולוגיא) נמצא כבאור נוכבים מורים בפעולה כחוד על הפוזר, ובחוד שבהאי, ועל ידי הפוזר תגדול נשנתו ונתרבו הלשונות, לפי שינוי המקומות והאור; השים והצורך וערך ובנין כלי הסכמא. והנה דעת החכם שאחר הסכול כשסרהה הארכת סטוסאיתיה, היתה עצה ההכמה העליונה, להוסיף כח עליון מעצמותה בארץ, המוכנת ערה לקיבול כח זה. ולזה חוק ערה אור השמש, ועמו כל ההשפעה, וכל כח התחתונים. ונהיה ערה הקשת שלא היה מקדם לזה, חה חול השכינה. ויתר העוה הוא הכריה והשבעה, מעבור מי נח על הארץ. וכוה יובטו דבריו, הנה נחתי ערה קשת בענן, ואין מירושו כאשר אמר כי בתחלה היתה". תעוד: "אילו היינו סאמינים ברברי חכמי יון, שמהם השמש תולד הקשה, יש לומר כי השם חוק אור השמש אחר הסכול, והוא דרך נבונה לסכין. ומעם והיתה הקשה בענן, שהיא לעולם שם בסתר, והשם רואה אתה. ואת אות הכריה שאמרתו לך, ווו השבעה שהקומתי". תעוד אמר בסקרא, לא אוסיף עוד לקלל: "כאשר קללה ע"י אדם, כי כן כרוב ארדה הארסה. כי יצר לב האדם רע מנעוריו, היא התולדה אשר טעה לו, ועל כן הוא צריך לכח עליון.

והנה מה שאמר החכם בשכחו, על המסכן, שהוא תבנית ודונסא לכלל העולמות, וכל המונה וציור שבו ובחלקיו ובכליו ובמלבושי ותכשישי הכרונה, שכל אחר נקרא בערך זה כרוב, ושפאלו המונות וציורם במחשבה יגיע המסין והכעין כם, להשנה הכלל והדבקות בו, נראה לו, שרובו לקח מדיכר השוכנה אתה, שהשיב רב האי נאון ז"ל במדות הללו, האבודה בשלמה סאהט, אך נשאר חלק קטן כסיה, שהעתיק ר' ססה בוטאריל בפירושו לספר יצירה. ואלו היתה סצויה לת כשלמותה, היתה טהנה אור גדול על עוסק שמה החכם, ומאין באה לו כיסודה. לפי שהנפלא, שהחכם כוהב דברים במרצת לוטט, שנמצאים בלשונם בחלק התשובה המעטת אצל בוטאריל, כמו שנעחקו לפנינו, וידעתי, שר' ססה בוטאריל העתיק לקצת בהעתיקו, אך בלי שום יסוד, והכוון הפס יראה, שכל התקפת אכתיית, היינו כפי מה שמצאם לפנינו בתנאים וטילים וקונטרסים של סתברים ורוכם כקלי חכמה המפירות היותר קרמונים. ונשוב לענין הריאה כוה, כי החכם אומר בפ' הצעה ברוב בסור האורים תמים: "ורבט שלמה אומר: כי שאורים ותמים הי

כתבי ים המפורש, ואילו ראה השיבת רבנו האי, לא אמר ככה. — ובפרשת תזריח
 בדקדקו לסוד המסכן אומר: "והנאון הזכור, כי שמונה עשר דברים הם
 בם שכן, שהוא עולם אמצעי, ובכחות בעולם העליון, וככה העולם הקטן".
 ואין ספק אצלי, שכונתו על רב האי בתשובתו הנזכרת, והיא מוסף עוד הזכור:
 "והנה כל רוב נעשה לקבל כח העליון". וזה כמש' הלשון הכא בחלק הסודות, וזהו
 כפי שבא כפי' בוטאירלו: "והרב רב האי ז"ל וז"ל: ששה צלעות הם והקרב שמוכס על
 כאור סוד צלעות המסכן). ר"ל ששה סררים, ארבע רוחות, ומעלה ומטה, והשביעי
 היכל הקדש, הוא הארץ אשר כבודו בה. נמצא הוא מקומו של עולם, ומלא כל
 הארץ ככע"ח וצומח ורומם הוא כבודו של הקב"ה. ומה ויכיל האדם בעולם ה
 רעיונית (הקריב שהוא רבדור לקוח כלשון מערבי, דומה למה שנקרא אנהגו:
 רעפ לעקסיאן). שהעולם לא נפל במקרה; אבל בסדר אחר סדרו באופן התקן,
 והצאי מאין לישי. והוא יתברך סדרו על אופן הקשר המציאות זה כזה, והכרי
 השפלים והנהגתם הלוים בעליונים באמרים ז"ל: אין לך כל עשב ועשב מלמטה, שאין
 לו סול מביעלה, שמכחו ואומר לו גדל, שנאמר: אם תשים מיםמרו בארץ.
 והנפשות לכייתון נקשרות זו בזו מדדנה אחר מדרגה. והארם השלם כבוד הבריאה
 בעבור שהוא משים התבודדותו בחכמה, אפשר שיגיד העמידה; כי כבוד התבודדי
 נרדמו יצוריו וחושיו, ויגיע קר העלה הראשונה, מרוב חקרו כסודות המציאות, ואז
 יהיו כחות לבוא אורים ותמים, ביו זה (לדעתי צ"ל להוסיף כאן בזה) נקשר
 בסוד מלאכת השמים והנה הרבקי בטוב ואולי חסר כאן איזה דבור. והנה
 בעבור כי הנכבד בארכה הוא האדם, על כן היתה צורת הכרובים, ובעטר שהוא
 למעלה מנבראי מבה, ישים מנמחו להיות ישראל; כי הנכבד שבאדם ישראל. והארם
 ברבות עולם קטן, והנה כל רוב נעשה לקבל כח עליוני, ובהיות הנפש מוכנת
 לקבל הכבוד, והכבוד שהשפע; או התהדר להצורה דבר הכנהני העליון. ומה
 נאמר: כי שמי בקרבו, כי הוא כבוד שקבל הכבוד, והוא איש לביש הכרים. וסיל
 ישראל דלי, והוא סמונה על כח הנובאה, וכוכב כול ישראל שבתו. והנה כבוד
 השם מלא כל העולם. וכשם שיש מקומות שיראה בו כח המנהני העליון ויהר
 מסקיות אחרים, בעבור שני דברים: הראשון כפי כהכונת הילרת המקבל, והשני
 כפי העליון, שהוא משפיע סויו על ראש המקבל. כי השפע יבא מפאת החכמה,
 והיא הנקראת חכמה הקדומה. — וזהו הסוד הנפלא ברדש שאמרו וז"ל: שהתורה
 קדמה לעולם אלפים שנה. ועל דרך הסוד הגדול בחכמה הזאת, יתבאר הרדש: כי
 התורה היא החכמה, והחכמה היא סוד כ"ב הפעים (ואותיות התורה), והחכמה לעולם
 הנלגלים ולעולם השפל. וזהו סוד אלפים שנה, רצונו לומר, שתי קדויות עליונות:
 קדויות מציאות, יקדויה מעלה. וזהו סוד, אחת רוח אלהים חיים, שתיים רוח מוח.
 ואלפים כלשון ואאלף חכמה, ושנה מלשון שנים כמי שנאמר ועל השנת החלום אל
 פרעה פעמים. — החכמה היתה ראשונה לכל הנמצאים. — כשישים האדם לבו שהוא
 המרכבה הראשונה, כסוד התשהלשלות בעץ תרעה, יגלו אליו סודות נפלאים, כי
 הוא היכל הקדש המכוון באמצע, וזהו סוד הנבואה. עד כאן לשון הרב רבינו
 האי ז"ל. אמר משה בוטאירלו: דברי רבינו האי ז"ל מיוסדים על מרות נפלאים, וזהו
 האופן הנאמר יושפע הוד על הנבראים, ומכאן ואילך ר"כ סדר על דרכי הידע;
 בערוב דברים, כהשנת הנובאה, ובשאלת חלום. אמנם עכ"ל יש להקיש מה,

שהיה תשובה זו בעיקרה על ענין הנבואה ורוח'ה והצפיה במראות. שכתב הגאון על ענין זה סמך תשובה אחרת למפרד לר' שמואל הנגיד, לבאר שאלתו על סמך: ארבעה נכנסו לפרדס, והביאה בעין יעקב במקום הברייתא הואת וגם היא יקרה, המשכילים יכירו ערכה, ועל כן נראה לנו שה'התקת בקצתה אצל בוטאריליו היא הנמשך מתשובה הגיל; ועל כן לא הביאה בוטאריליו בשם ספר של הגאון, ולא מצאה החיוב בשלימות אצל האישי בקאפאלוניא, שהעתיקה מספר הנמצא בביתו, כמו שהיא מעתיק שם מחשבה אחרת להנגיד ג"כ רק איזה דברים בלשון, וזה מסת' שכתב לו". ונראה לנו ברור עוד שני ההעתיקים האלו שבספר הוא שבקאפאלוניא נעשו בברצלונא בימי הרשב"א לצורך ידוע נגד חכמי פרוינצה, והשמיטו בשניהם מה שלא היה לצרכם — והנה נראה עוד שבעל אהל יוסף ראה אותה התשובה בשלימותה, והוכיח שהיה כתוב בה, ששם המפורש ושמות המלאכים לא יכלו להגיד עתידות, ואין בהם הצלחה. והכונה על הוצרת השמות בפה בלבד, כמו שהחכם קרא הנר-על זה במקומות הרבה. ויש לשער, שלא כתב הגאון במרחק הרב סככל לאנשים שבספרד תשובות קצרות. כי אם גדולות בכמות ובאיכות, והיה שולחם דרך אלקירואן שבאפריקא ע"י רב נסים, כמו שספר הר"ר אברהם ז"ל בספר הקבלה.

ה' קצורים מספרי הראב"ע:

בראשית נח ולך לך

בראשית, בראשית ולפי דעתי שהוא סוּך, כמו בראשית מסלכת יהויקים - הנה כן החלת דבר ה' בהושע ויאמר ה' אל הושע - קריה חנה דוד - והטעם יתברר לך בפסוק השני -

ברא ופצאנו מבנין הכבד ובראה לך. כמו וברא אותהן - ומעמו לגזור ולשום נבול נגור, והמשכיל יבין. (שמה האחרת) ואין כלה ברא, כאשר חשבו רבים לעשות את שאינו ישנו, והמוכח ויברא אלהים את התנינים - והנה מצאנו: ואם בריאה וברא, שהוא גורה שגור. וככה אמר הכתיב: ולכבודי בראהיו, שהיא נתינת הכח בעצם, אחר"כ עשיתיו, שהוא התיקון, ומלה ברא אנהקן, לשון חתוך גורה ע"כ; כתוב: באר קצות הארץ, כי הקצוות אינם נופות - וככה, וברא חשך, כי החשך אינו דבר והוא מקרה, ע"ר רבים כן הוא העצרת הדבר, ובעל ספרי יצירה יקראנו חסירה. אל הים, אחר שמצאנו אלוה, ידענו כי אלהים לשון רבים, ושרש זה סרך הלשון ובי'. וסרך הטישה ידענו, כי הדברים יקראו שפה, בעבור שיראה שפמנה יצאו - וכן נשמע האדם העליונה הקרא לב, והלב טף, והיא אינה טף, בעבור חיות המרכבה הראשונה לה; ובעבור חיות כל מעשי ה' ביד המלאכים עושי רצון נקרא כן. ובפסוק: כי שמי בכרכו, אבאר קצת סוד השם - ופעם אלהי הצאואת כמעט אלהי האלהים. ומעם אלהים כמו מלך. וכני אדם המחתמקים כששם אלהים יקראו כן. וזה השם תואר ואינו עצם, ולא יבנה מסנו עבר או עתיד. ואל תחשוב וכו' דבר דוד בתחלה על מעשה בראשית והחל מהאור, ואמר: עשמה אור, ואח"כ: נטה שמים, והוא רמיקע והמים עליו והאש והשלג והדוח - ואמר: יסר ארץ על סכניה,

וזאת היא היבשה-השמיים, והפי דעתו, כי אלה השמים והארץ הם הרקיע והיבשה; כי לא נברא כיום אחד כ"א דבר אחד - בראשון האור - ובשני הרקיע - ובשלישי הצמחים, וברביעי המאורות - ובחמישי ובששני נפשת החיות. והמספר הנזכר לקד - והס' ע"ס כי בראשית בריאת הרקיע והיבשה, לא היה בארץ ישוב, כי היתה בטוטה במים, וכן שם אלהים כח הולדתה להיות לטפה מהמים - כי לא דבר כשה' על העולם הנא, שהוא עולם המלאכים, כ"א על עולם החיות וההשתחיה. ורוח אלהים, כסוף הרוח אל השם, כעבור היותו שליח בתפן השם המים אור, וזה האור היה לטעלה כן הרוח - יפעס ויבדל, בקריאת השמות - ויבש יום אחד, על הניעת הנללל, ויש סוד לדרש שיחא אלפי - רקיע, דבר נאי, וכן וימתתם כאחל - וזה הרקיע הוא האויר, כי כאשר התחזק האור על הארץ, והיו ייבש מהארץ, נהפך הלהט ונעשה הרקיע. לכן אמר בסומרי: טטה שכים, המעלה במים, והוכיז העבים והרוח וישר ארץ והיא נבזה על המים, וכן כתוב: כי הוא על ימים יבדה - יקווי המים. כפי דעתו, זו הפרשה דבקר עם אשה עליה, כי הרקיע לא נעשה עד יבשה הארץ, והעד כיום עשות וכו'. והראיה דבר נפתח והקוית סמוך איננה בריאה, וכן טעמו. וכבר אמר אלהים יקווי המים - תרשא, אמר הכתוב: תרשא ישרצו הוציא, והנה ישם כח בארץ ובמים לעשות, בטוטה השם והו הולדת. ברקיע השמים. אין טף למעלה מלגלג המלוה. והנה הכתוב אישר: ברקיע השמים, שורה שיש שמים למעלה ממנו, וכן שמי השמים, לרובם בשמי שכי קדם, וקדם במקום הזה איננו מידה. והנכון בעיני שיששם המלכות וכל הכוכבים הם סמורות ברקיע ושם יראו: הנדרולים. לא זה גורל מות. יש לו סוד - ויהן, אל התסה על סלת ויהן, כי כן כתוב: את קשתו נהתי בענן. וכתוב ועוף וגי' לעו. על פני רקיע - נעשה אדם. דע כי כל מעשה בראשית לבבד האדם נברא כמצות השם - והצמחים. הוציאה איהן הארץ והמים, וכל נפשת החיות - ואח"כ אמר השם לבלאבים, נעשה אדם אנחנו נהעסק בו, ולא המים והארץ. בצלם ננו כדמותנו - ואחר שידענו שהחיה רבה בלשון בני אדם, כי הרמבר אדם ג"כ השומע, ולא יכול איש לדבר דברים מנבזה עליו או כשפל מסנו, רק ע"ד רמז האדם. מי הארץ, יד הורדן, ראש עפרות תבל - ותלילה חלילה דמות לשכ - ובעטר שנספת אדם העליונה, שאינה מתה, נמשלת במיותר לשם. והיא מלאה כלו, וטף האדם בעולם קטן, יהו שם ה סטורן, אשר בגורל החל וקטן כלה. וגם אמר הנביא, שראה כבוד אלהים כסראה אדם - והשם הוא האחד, והוא יוצר הכל, והוא הכל ולא אוכל לפרש. ואדם נברא בחלה בשני פראיפים. והנה אחד וגם היא שנים. והנה בעלם אלהים מלאך. והנה נברא זכר ונקבה. ויברך יביום הזה יהרשם מנשמה כח הכר והשכל. לעשות, הטרשים בכל המינים שנתן בהם כח לעשות דמותם. בהכראם בהיית הרקיע ובריאת הארץ, ומלת עשות תוקן, וה"א האדם יש לו סוד, גם המצא שבט הסנאה. וגם יהען להיותו כן, בעבור שהוא שם נחצב מהאדמה, והנה יהיה שם עצם ושם תואר. וידע כי מהפסק הראשון עד לעשות הוכיז הכתוב אלהים, ואח"כ הוכיז השם הנכבד והנורא ע"י, וכת יקרו דביו קדמונו שאמר: שם מלא, על עולם מלא; כי לא היה שם כח מקבל זה השם, ובפרשת שמות אפרש סיד השם ואם היא כסוף - לא הוכיז רמזי שם הנכבד והנורא, כי לא ידעו, גם האשה הסיפה על סעודה השם

וְיֵאמֵר הַנְּעוּ בֹ, וְנִלְתֶה לֹ מִדַּר הַנַּחֵשׁ, וְהִנֵּה לֹא הָיָה הָאָדָם שֶׁיִּבְנֶה. כִּי רִיחַ אֲחֵר לְאָדָם יִלְבַּחֶסְהָ, שֶׁבָּה יִחִיה וְיִרְגֵשׁ בְּעוֹלָם הוּא כְּלַבֵּר הַחֶלֶק הָעֲלִיּוֹן, שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם כּוֹתֵר מִן הַכּוֹתֵם. הַדַּעַת, וְזֹאת הַיְרִיעָה (וְהָאָדָם יִדַע) כִּנְיֵי לְבַשְׁנֵי, וּבַעֲבוּר עֵץ הַדַּעַת נִקְרָא כֵן, גַּם חֲנֻקָּה כְּאִשֶּׁר יִדַע כּוֹב וְרָע, אִו יִחַל לְהֵאוֹת הַמִּשְׁגָּל. כִּי אֲחֵר סִסְגֵנו דְבוּר הַחֵם עִם הַמְּלֹאכִים. הַכְּרוּבִים, וְלִפֵּי דַעְתֵּי שְׂחִיָּה מִלֵּה כּוֹלֵל לְצוּרוֹת כֹּלֵם; יִפֶּה וְיֵאמֵר הַכְּרוּבִים, וְהֵם הַמְּלֹאכִים הַיְדוּעִים, וְכִידֵם חֲרִב יֵשׁ לֵה לֵהֵם, וְזֵה שְׁנֵי פִיּוֹת. וְזֵה פִי הַסִּתְרֵפֶת. דַּע כִּי כֹל מֵה שֶׁמִּצְאֵנוּ כְּהוֹב הוּא אִמֵּת, וְכֵן הָיָה וְאֵין בֹּ סִפְקָה גַם יֵשׁ לוֹ מִדַּר, כִּי אִמֵּר הַשֶּׁכֶל יֵצֵא הַחֶפֶץ, וְמִהַשְׁנֵי הַעוֹלָה לְמַעַלָּה, כִּי הַנְּעוּת הַחֶפֶץ לְפָנִים, וְהַצִּמְחָה אֶל הַעֲלִיּוֹן, גַּם עֲלֵה חֲגַנָּה לְאוֹה, וְנִקְרָאָה שְׁלִישִׁי כְּעִם הַבְּחִינָה, כִּי בְּהִתְחַלֵּת יֵשׁ כֹּחַ בְּלִי סִפְעֵל; וְהַמְבִיֵן זֶה הַסוּד יִבְיֵן אֵיךְ יִפְרֵד הַנְּטוּר וְזֵה מִדַּר מִן עֵדֶן וְכַתּוּבָת עוֹר וְגַם יוֹרֵה זֶה הַסוּד, שֶׁיֵּשׁ יִכְוֵלֵת בְּאָדָם שִׂיחִיה לְעוֹלָם; וְהַמְּשַׁבֵּיל יִבְיֵן כִּי הַכֹּל הָאָדָם; וְהָאָדָם כְּאִשֶּׁר רָאָה שְׂלֹא יִחִיה בְּעוֹפוּ וּבַעֲצוּמוּ לְעוֹלָם, הַעוֹרֵךְ לְהַחְיִית אֵת הַמִּין, עַל כֵּן אִמְרֵיה: קִנְיֵתִי אִישׁ אֵת ה', וְאֵין שֵׁם זָכַר לְמֵלֶה אֱלֹהִים, כִּי הִנֵּה נִמְצָא בְּאֵיזֵן מִיֵּן כְּאִשֶּׁר הָיָה לְמַעַלָּה בְּעַצְמֵים - וְסֵלֵת מִזֵּב כֹּלֵל, וְכֵן כְּתוּב וְיֵרֵא אֱלֹהִים אֵת כֹּל אִשֶּׁר זָכַר, וְרַע חֶלֶק. — וְיֵשׁ עַ, וְהַקְּרוֹב אֵלַי שְׂחֵה כְּמוּ שְׂעוּ מִנִּי כְּדֹרֶךְ מִדַּר הַקְּרוֹב. וְסֵעַם סִפְנִיךְ אִמֵּר, שֶׁיֵּשׁ מְקוֹם שֶׁיִּקְבֹּל כֹּחַ וְיִרְאֵה כֹּחַ גְּבוּרַת הַחֵם, וְזֹאת הַכֹּל מִלֵּא כְּבוֹדוֹ. כִּי לִקְחָה אוֹהוּ וְהַמְעַם כְּאִשֶּׁר כְּהוֹב בְּדַבְּרֵי אִסְף; וְאֲחֵר כְּבוֹד הַתְּקִינִי. וְכֵן בְּסוּמוֹר בְּנֵי קָרַח: כִּי אֱלֹהִים יִפְרֵה נַפְשִׁי מִיד שְׂאוּל כִּי יִקְחֵנִי מִלֵּה, וְהַמְּשַׁבֵּיל יִבְיֵן. בְּשֵׁם שְׂחֵאָדָם כְּבִישׁ הַעוֹא יִנְעַ עַד עַת וְיִחַסֵּר כְּאִשֶּׁר יִצְחָק לְעַשֵׂה.

נִחַן יֵיךְ בְּרִיה וְיֵימֵי שְׂבִירָת נִכְוֵל כְּרוּה (וְיֵימֵי), נִשְׁמַת שֶׁב אֶל הָאָדָם כִּי לֹא מִצְאֵנוּ נִשְׁמַת חוּץ מִנִּשְׁמַת הָאָדָם. רַבִּים אִמְרוּ שְׁנִקְרָאת כֵּן, בַּעֲבוּר שְׂחֵה מִן הַשִּׁמְשֵׁם - וְזֵהם שְׁנֵי שְׂרִשִׁים יִצְחָק בְּשִׁדוֹ. עוֹר כֹּל יֵסִי הַאֲרִיךְ לְאוֹה כִּי יֵשׁ לֵה קֶץ קָצוֹב, וְזֵה נִכְבֵּד דַּרְשׁ מְכִיב שְׂמוֹנֵה עֶשֶׂר אֶלְף. רַק לֹא יִדַעַת אֲחֵד מִנִּי אֶלְף - אֵךְ כִּי שֶׁר כִּי נִפְשׁ כֹּל בְּשֶׁר רְטֹבוּ בְּנִפְשׁוֹ. וְזֹאת הַנִּפְשׁ הַמְּהַנְּעֵת וְהַמְּנַשֵּׂת הִיא הַנוֹף, יִכְלֵה שֶׁר נוֹף, כִּי הוּא מְרִישׁ, כִּי הַעֲצָם לֹא יִרְגֵשׁ.

קֶךְ לֶךְ אֶל שְׂרֵי שֵׁם הַתּוֹאֵר וּמַעַמֵּו תִּקְפֵי, וְכֵן נִקְוֵל שִׁדוֹ. וְהִיה שִׁדוּ בְּצִדִיק - כִּי מַעַמֵּו בְּמַעַם וְשִׂיחַ עַל עַמֵּר כְּצַד, וְשִׁדוֹ עַל סִסְקֵל וְלִבֵּי דוֹי, וְרַבִּים פִּירְשׁוּת מְנוּחַת שִׁדוֹ וְכַתּוּב וּמְנַחֵם וּמְנַחֵם, וּמַעַם לְחֹבִיבֵי הַחֵם הוּא בְּפִרְשָׁה הוֹאֵת שְׂרֵא אֲבִרָהם וְסִלֵּל, וְזֵה הַחֵם הַנִּכְבֵּד הַמְּנַחֵם נִקְרָא כְּנַגְרוֹ. וְזֵה שֵׁם הַתּוֹאֵר כְּנַגְרוֹ הַמְּסַעֶה, כִּי הַקְּלוֹם קוֹסֵד עַל אֵלוֹ שְׁנֵי הַשְּׂמוֹת, וְהַמְּבִיֵן מִדַּר הַחֵם יִאֲמִין. אֲבִרָהם אֲבִיר הַמִּין טִיִּם וְשֵׁרָה שֵׁם הַתּוֹאֵר כֹּלֵל לֹא כְּשִׁדוֹ.

הַעֲתָקוֹת מִקְוֹמוֹת קְצָרוֹת מִן סִפְרֵי שְׁמוֹת

שְׁמוֹת: וְהַשְּׂמוֹת הַחֵם עִמְקֵי. יִמִּי יוֹכֵל לְעַמּוֹד בְּסִדּוֹ. וְהוֹ לְבָרוּ נִרְכַּב עֲלִיָּלוֹת. אֵיזֵי מִכֵּה הַחֵם זֶה שְׂוִנֵל מִשֶּׁה בְּבֵית הַמְּלִטוֹת, לְהִיחַת נַפְשׁוֹ עַל מִדְּוֵה עֲלִיּוֹנָה בְּדֹרֶךְ הַלֵּימִד וְהַיְרִגִּלוֹת, וְזֵה הָיָה שְׂפֵלֵה וְרִגִּלָּה לְהִיחַת בְּבֵית עֲבָדִים; וְזֵה הָלֹא הָיָה, שְׂחֵה רַבְּעִי בְּכַבוֹד שְׂחֵה חֵם. וְהַשְּׂעִי בְּנֵחַ מִדֵּין מְדוּעִים וְכוּ' - שֵׁם מִשֶּׁה הַמְּנַחֵם כְּלִישׁוֹן מְצוּרִים בְּלִישׁוֹן הַקְּרֵשׁ. וְשְׂמֵו בְּלִישׁוֹן מְצוּרִית הִיחַ מִינִיּוֹם סִפְעֵם: (ז) וְכֵן כְּהוֹב בְּסִפְרַת עֲבוֹדַת הָאָדָם הַ, הַנְּעִתָק מִלִּישׁוֹן (קְאָמִישׁ) אֶל לִישׁוֹן

קדרים (ערכו), גם ככה בספרי חכמי יון (פולא ?) אולי לסדה בת פרעה ליסונו אי שאלה (ז). — כי יראו המילוח את האלהים. ודע כי זו הסלה איננה סן הפעלים העוסדים ולא סן היוצאים; כי היא על דרך שיקבל האדם היראה סאתר; על כל יראו סאתה. והא הנטון. ואחוו דרך קצרה לומר ירא את ה': על סן מלה נורא איננה כננין נפעל כמו נילר נשבר ונרכא. והמסכיל יכין (ז) — כה לוי ולא דבר נכונה האומר כי הבואה השדה הנורעת בשדה אחרת הצליח. רק באותו שדה עצמי לא הצליח כראוי; כי עקר איסור ערוה היה, להיות ישראל קדושים. — ואשר כתוב בד"ה דסשה אל האמן. ובכל אומר לך, כי כפר שלא כחכות נביאים, או חכמים ספי הקבלה, אין לסמך עליו אף כי ישוב דברים ססכמישים הרעת הנכונה, וככה ספר וחובכל וגם ספר אלדר הדני והדסיים להם. — (הרבר בסנה יעוין כפנים). — את דסיאה הנרול, זה איה ראשון כרוב בתורה, שעשה השם על ידי נביאו משה; על סן אמר לו וזה לך האות כי אני שולחתיך. — וירא ה' כי סרי. גם אלה דברי ססה בסוף. ונקרא סה סלאך בשם הנכבד, כדרך כי ספי בקרבו. ושם אפרשנו. וכך סה סלאך שגראה לנדרעון. ושם כהוב, ויאמר לו ה'. או השם ראה כי סר לראוה וצוה את הנלאך לקרא אליו; על סן סיה אלהים (ויקרא אליו אלהים). וזה השם איננו שם העצם. רק שם תואר, כאשר אפרש; והוא כולל כל קדושי סאינו נוף ולא בננו. ככהוב, להן אלהין די סדרהון עם ישראל לא איתיה, שהוא דגוף. — ויסהר ססה פניו. כי ירא סהבים אל האלהים, כדרך כי ראיתי אלהים פנים והנצל נפשי; ושער העין ששער השמים. אולי כשער) כי ברנע אחר יראה ססונות רבות רחוקות עם קרובות, ואין ככה שער האזנים והאף והח"ך והיר, וכעבור יראה סהה יר פניו. — ויאמר השליח ידבר לשון שולחו. — וארד בעבור היות השמים וככרים סן הארץ; והשם סלא כבודו הכל, רק בעבור כי כל הנורות באות סן השמים, על סן סלה וארד; ועיד כי סעלה סהלאך עצובה, ואין יכולת בססה לעלות אל השמים. — ולהעלותו, כנגד וארד, כאשר אנדר בסקום עליון. סן אשכנס במקום שהוא עליון על כל הארץ, ואלה דברי דמלאך. — (פ"ג י"ג — י"ח יעין כפנים). — ויאמר וענין סופת הסנה לנחש), דעת חכמי ססחקר איך יהבן זהו העצמי לומר להסיר חיבושה (ז) וכל דכריהם רוח, כי הוא דרך סופת, ואוטו על דרך ההולדות. — כי אררן יהיה רוסה לפה, שיוציא רבור הנססה סאינה גראיה. כמו סהלאכים שאינם גראים כי אינכ נף; והנה יוסה ססה כסעלת הסלאך, וזהו ואהה סהיה לו לאלהים; והנה אין אלהים ככל סהקרא רק השם הנכבד או סלאכיו הקדושים, כי על ידם כעשה השם בארץ, או קדושי ססה העושים סספמי אלהים בארץ, ואל ההבה, בעבור שהוא כהוב; ויפגשוה ה'. כי סלאך ה' הוא, וכבורו, וה' הולך לפניהם יוסם, ושם כחיב; ויסע סלאך האלהים. כה אמר ה' וזה השם לא שסעו פרעה, על סן הוכיר איתו ישראל; והסעם עם ישראל ולא יעקב דבריו (ז) ויאמר כי ה' שואל הוא מי ה' שהוא האלהים.

העתקות מן ספר ויקרא

לשמת החכם באלהיות וכמתרי התורה

ויקרא מצאנו בריית יחיד בעבור שני דברים; גם היכן להיות מצוה אחת בענין דברים רבים; כמצוה העולה והקרבן, כי בהה כל חלק בעתו, ימלא החלק שיש לו חלק לעולם הבא; על כן פירש לכפר לתת כופר. ועד מהחלה כי השא; על כן כתוב: פן יפגעו בדבר; גם יש בעולות סודות לעהידוה; גם יתבונן מכל קרבן סוד התולדה; והחפאות והמנות (כצ"ל) להחיות מוריה התורה. — ומעם ויקרא אל משה, ולא יכול משה, שהכבוד קראו סאהל מועד שיבוא שם, ושם ידבר עמו; והכבוד לפנים מהפרכת, ושם היה משה נכנס, כי כן כתוב: וחס מעם ותמונה ה' יביט. — ומעם להזכיר הקרבנות קודם המצות, כי ה' שבינה חשוב אל מקומה אם לא ישמרו תורות העולם; וכן היה. וחלילה להצטרך לעולם, וכן כתוב; אם ארבע לא אושר לך, רק יש לו סוד. — כי דרך שיעיר המשתחלה איננו כדרך כל קרבן. — והגיוף הקרב לכפר על העולה על הרוח יקרא עולה; גם כן הקרב בעבור חטאת ואשם. — והזכיר הנפש (אצל קרבן מנחה), שהמנחה נרבה, גם הנפש הקרא נדיבה. ורוח נדיבה המסכנה ונקרא כליוה, בעבור כח האות המסנל, והיא מנורת נכספה וגם כלתה נפשי — ומעם שבע פעמים המצאנו בפרשה בלק; ובעבור נדל מעלת הכהן, יזה מרם חסאותו על פרכת הקדש, ועל קרנת מוכח הקשרה. וכל הפר, חוץ מהתלבים, ישרף בחץ, כי איננה עולה. — וחטאת הקהל כחטאת הכהן הגדול בכל משפחה, והנה הכהן הגדול שקול כנגד כל ישראל. — והנשיא קרוב שיער, מבעם, ורזיר מהנים או היש, כפירוש הגאון כספר משלי, והוא זכר למעלות הנשיא, רק לא יזבא את רמה לפנים מהקדש, והכהנים יאכלו חטאת הנשיא לכפר בעדו, כי כן כתוב; ולא יאכל הכהן הגדול חטאתו (חטאת עצמו). — מעם הארץ, והם כל ישראל והכהנים התרויפים וכל הלויים, שעירת עוים נקבה כי סעלתו נקלה ממעלה הנשיא. — ומעם ונסלח לו בפרשת שלח (אריכות אף עד שיעשה השוכה שלמה).

צו היא העולה, נקראת כן, בעבור שהיא עולה כלה על המוכח; ובכאן רמו, שלא יעלה בליה, רק היא תזיה על מוקדה כל הלילה. אצל המוכח, מחוץ לפאה מורה (רחוק ממקום הכבוד). — ומעם לא האפה חסין, הוא העקר אסור החסין לא חיוב המצוה כמצות (כצ"ל) פסח. — מקום שחישת כל חטאת צפונה. — קדש קדשים הוא, כי הוא כאחד הקדשים. — הכהן המטא, כאלו אמר: המסיר חטאתו מא. — במקום קדש, והוא חצר אהל מועד, כי יש הפרש בין קדוש ומהור. והנה מקום הפרוכת יקרא קדש, כי החצר ואם הוא קדש, כנגד אהל מועד חול; והנה גם יקרא לפנים מהפרכת קדש כנגד אהל מועד, כמו, כואת יבוא אהרן אל הקדש. — והנה הדם יכפר על נפש אהרן, וכן, כי הדם הוא בנפש יבפר, ומעמו בנפש שיש בו לכפר; והנה נפש תהה נפש; וקדוש מזה המעם והנע לרגליו.

לשמני ומעם, כבר אמר להם משה, זה הדבר עשו, שיתנו שיער ועגל וכבש יושר ואיל, או יראה לכם כבוד ה'. והמעם על האש שילצא, כי לא יוכל אדם

לכפר על אחר, עד היותו טהור מכל תמא... ויסויה לפני ה' כי שבתו ישעשו ובר
 רצון לפניו. — ומעם ואחיבם כל בית ישראל, המצאנו רמזו בפרשה ראה
 אנכי, אל השקצו את נפשותיכם, להיוחס ססנופות, ומנואלות, ואל תמטאו בהם,
 כי ידוע, כי הגוף הנאכל ישוב כשר בנוף האיכל. ונטמאם גם יגוי ויש איכרים,
 שהם בני שרשים, ועד, נמטינו בעיניכם, ושעמו, בארם שאין לירעה. — ומעם
 כי אני ה', כי לא העליתי אתכם בארץ מצרים, כי אם להיות לכם לאלהים, ואם
 לא תהיו קדושים לא אהיה לכם לאלהים, על כן אם רוצנכם שאחיה
 לכם לאלהים תהיו קדושים.

תוריעו ורבים אמרו שהאשה מורעת החלה יולדת זכר. על כן יולדה זכר ועל
 כן דעת הבב יון שהורע לאשה, כורע הזכר מקפאי, וכל הבן סרב האשה, והנה פו'
 הורע, הן דע, כי היא כפי הארץ. — ומבת סמאחה שבעת ימים עד שובה
 אל הסריב, כן ימצא בימי הרול, כי השני יראה קר סוף כל ז', — והשם
 גור על הזכר במספר הזכר, אשר השלום צורתו בכסן, והנקבה כפריים
 וזה דבר כרוז ומנוכה. — וז"ל שמעם הכבש לעולה שבת עולה שום מחסבה על
 רוחה בשעת לילה כרוב הצעי, וחמאת שמא דברה בניה. — ומתרה מסקור דסיה,
 זה אות כי לא תטתר בתולדהה עד הימים הספורים. וכפר עליה
 הבתן ושהרה, זה יורה, אם לא יכפר עליה הבתן, לא תפטר. וזה הלוג
 בארץ. — והכנס הנר, שלא ימסא אחר, כי הצרעת היא מהחליים הנרקקים
 מהחולה אל השלם. — ולפי דעתו, שקרח הוא דמעלה של הראש; ולא הזכיר
 האסה בעבור הלחה הרבה שיש בה לא יקח ראשה, כי השער היא הדמות
 עשש. — נגע צרעת בנר הצמר, ארבע סבוכים; ויש בקרא חמש, גטרי חל,
 מלאכת עבודת בית ה', וכלם פסוכים אל השם שהוא סימך לכל הנופלים.

כצורע ויין ארו ואווב, הוא הגדול והקטן בסיני הצסחים, ודער, סרבר
 חמבת שלימה; ודנה הסצורע, והביה הסנוגע, וטוס את הכת קרובים; והנה
 גם הם דמות פסח מצרים. — על פני הטהרה, מקום שאין שם ישוב, שלא
 הדבק הצרעת. — בעבור היות נגע הצרעת מסור על סעשה הלשון, ועל כן יקריב
 כבש אחר לעולה. כמשפט כל העולה על הרוח, יאחד אשם כמשפט כל אשם,
 ונקבה לחמאת כמשפט כל חמאת. — והנה הסמור מהצרעת שהוא כנוף, כמו
 הכהן שיםלא ידו; כי העון כבו הצרעת כנפש; והבוהן, מקום
 חבור, והוא עיקר כל המעשים, והיסנית, בעבור כח הצר היםי; והתנוך,
 זכר לשמוע אשר צוה; — כי תבאו אל ארץ כנען, בי זה (נגעי בתים) נוהג בארץ
 לבה, בעבור גידל סעלה הארץ. כי המקדש בתוכה, והכבוד בתך המקדש. —
 ונהתי נגע, הדבי תלוי בנתינת השם. — והורחם פירשו, כמו וינורו מקדשי בני
 ישראל ארץ והרחקתם, וכמט נזיר שהרחיק נפשו מהאות העולם.

באשר בנות בן כנען, הטעם שלא יכנס כי אם בקמית, שיעשה ענן ולא
 יראה הכבוד בן ימות; והנה טעמו לא אהיה נראה אליו כי אם כענן. —
 ויאכר רב ימיאל, אנפי שכתוב בשעיר החמאת שהוא לשם, גם השעיר המשתלח
 הוא לשם; ואין צורך, כי הששתלח איננו קרבן, כי לא שחט. יאם יולדת
 להבין הסוד שאחר סלה עזאול והמברכה) הדע סורי וסוד שמו; כי יש לו הברים
 בסקרא; ואני אנלה לך קצת הסוד כרמו, בהיותך בן שלשים ושלש תדענו

ו"ג פסוקים אחר פ' מ"ו פסוק ח' שנוכר בו מלת קנאוול לראשונה, והוא המקרא, ולא יזכיר עוד אה ובניהם לשיעירים; ומלפניו כתיב: למען אשר יביאו בני ישראל את זבוחיהם (אשר הם זבוחים על פני השרה הביאום לה'). — ומעם וכפר על הקרש (בנהיות), להיות כופר, שלא ישחת בעבור ממת המטאים - לכפר עליו (על השעיר המשתלח), כי הכפור יהי עליו, ומירושו ל שלה אותו. — ונתן אותם (המשעים והחממות) אשר ימרו מישראל, כאילו נתונים הם על ראש השעיר, הזולכים אל מקום שלא יזכר עוד, והכתוב דבר להבין הכל. — כי כיום הוא לכפר עליו, כי כן אמרו המפרשים על השעיר המשתלח, כי יעמד חי לכפר עליו כי העסדתו היא כפרה. — שבת שבתן, י"א שביטה לטף ולנפש; ואחרים אמרו, שהוא שביטה השכיחה שאין למעלה ממנה. — למען אשר יביאו, זה המעם על המצוה הזאת (אמר שחומי חוץ) ומירושו על פני השרה, ולא יזכרו עוד את זבוחיהם (שכתוב להלן) — לשיעירים הם השדים, ונקראו כן בעבור שיש להם (כצ"ל) הגוף הרואה איחם; והקרבן בעבור שירא אותם הם שונגעים כרמות שיערים. — אשר הם זונגים אחריהם, כי כל מי שמבקש אותם וסומן בהם, הוא זונה מתחת אלהיו, ויחשוב כי יש מי שייטיב או ירע, חוץ מהשם הנכבד והנורא. — וכזו הפרשה (של שחומי חוץ) לא הזכיר הנר, כי המצוה על ישראל בזבחים ועולות, והזכיר הנר (על המקריב קרבן בתוקן), שלא יעזבו ישראל הנר לעני בארץ ישראל. וכן משפם כל דם, שהוא אמור בעבור שהוא הנפש, כי נפש הכשר כדם הוא; והאמת כי הנפש שבה יחיה האדם הוא כדם הלב. בנפש ימנר, בנפש שיש בו יכפר, ודמעם נפש התת נמש. — ויחכן בעבור שזוהו שלא יאכל דם, ולא יראה דם נשפך חוץ מסוכת השם, צוה לבטח כל דם שאינו קרב לנבי המזבח. ושלא יחשוב הרואה בראותו, והוא דם צני איל או שף, כי זבח נזבח לע"ז, כבפרשת ראה אנכי אפרש סוד זה הפסוק - דמי בנפשו, הוא רבך עם הנפש, כי יודע שהגידים היוצאים מפאת שמאל הלב, מצולקים כחצו לדם ולרוח, ברמות שסן ויה עם האור. ובעבור שהזכיר דברי השעירים שהיו עושים במצרים, נסמכה זו הפרשה והעידות על מעשה ארץ כנען כי כן ספורש במקף. — ומעם אני ה' אלהיכם, על זה חתגנו (הבא להלן) אהיה אלהיכם, או (את משפטי וגו') אהיה אלהיכם. — ומעם ושמתם את חקתי את משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם, לבאר שהם חיים לעושיהם בשני עולמות, כי הסבין סודם חי העולם יחיינו. ולא יסות לעולם, על כן כתיב: אני ה' אלהיכם כאשר פירשתי. — אל כל שאר כסוד שם כלל לכל העייות ואחר כן פרש, ורב ארין רבון אמר וו שמירושו להוציא שויל ... עוה, רב מנגה נמשך. צריך להתבאר, ומעם אני ה' (אחר לא הקבנו לגלות עוה) שהשם אהיה הנכבד לעבדו ולסמוע דברו, וזה סיני לעד (וקדשתם, אל הנשי אל אהיה). גם הראשון והוא סוד האדם. ובעבור שצדק לב האדם כבה סוה, לא יתכן לאמור כל הנקבות; והנה אמר כל הנמצאות עמו בכל עת. ובפרשת כי הוא סגנה אנלח לך סוד מתום חתום, (מקרה לילה, כי כל מפאה מקרה ש שחית. ולא יראה וגו') ושם סא חריך, ותנה כל הסתנאל, יחך שים (מן המקום הזה) השם המקובל. — על כן הזכיר אני ה' (בלא תוספת אלהיכם). לצורה, והנה לא הזכיר בפרשת קדשים עונש השוכב עם שתי אחיות, כאשר לא הזכיר עונש

השוכב עם בת בני ועם בת ברו. ופעם (בצ"ל) המפרש, כי רחל ולאה לא היו אחיות, ואחיות, כי את כל התועבות האלו (שקראם הכתוב תועבות גם קודם שהן תורה ואצל האוסרות) וזו איננה ראוה גמורה (לפי שיתכן שרק בא"י נקרא תועבת) והשואל איך יעניש השם (את כנען) על דבר שלא הותר? יש משיבים, כי בני נח נצטוו על העריות האלה, ואחרים אמרו ולהטובה על שאלת יעקב, אעפ"י שהכתוב אמר כל התועבות האלו, אין הפירוש על כלם כ"א על רובם, ודעתו הרענה בפרשת וילך סשה ובפסוק וזנה אחרי אלהי נבר הארץ. — ואל אשר יעתיקך יא תהן שכבתך לזרע, ואשר נברה האות יצרים על דעת כלם העו בפירוש לזרע, וירענו כי המשגל נחלק ל' חלקים: האחד לפריה ורביה בלא תאוה, והשני להקל מלאות הנוף, והשלישי להאונה הנמשלת לתאוה הבהמה, ואחר שאמר הכתוב לזרע ימנעו אפילו לזרע, הנה היא אפורה אמר חסיד, והסיף למכאבה, כי לא ינקה כל הנוגע בה, והוא מסא לקולם, וחללה, והשם שהיא נקרא עלך שהיא אלהיך בתהך סוד עקדש למולך — ואחד שהזכיר נברא לעשות והנקבה להעשות הותר הכתוב שלא הרפך דברי השם: לרבעה, וזאת המלה מנורת ארבעה וזה כלל, אמר הכתוב כל סין שיוכל אדם להתחר עינים, אשה איש ונכריה, ואשר לא יוליד, כי סין לא יוליד כי אם מסינו וכמינו. — אלה המכאוו, והנה הזכיר על כלם שהם מסמאים הנפשי. — כי את וגו' והריא אוה וגו', ואם יש קך לב היכל להבין כי בימי יעקב שלקש שהי אחיות בחרן ואחיות עמרים שלקש הותרו במצרים, לא נמסאו בהם: — ומעם, כי את כל, שהרעו זה גם אדם גם בנימם שהספרו אוהם והתהי הארץ שהורה ולא הקיא הארץ אהבם.

קדושים האלילים הם הפסילים, ונקראו כן, כי הם דבר שקר, כמו רופאי אליל כלבם; ויהאן לחיותו מנורת אל, והמעם שאינו יש, ואלהי מסכה, לקבל כח העליונים, כי אין צורך לאלוה אחר עמו, על כן כתוב אני ה' אלהיכם. וכי תוכחו, דבק עם הכתוב למעלה, בעבור שלא יזכרו לשדים לא אלוה, כי אם לשם לבדו. לא השנא את אחיך, הפך ואהבה לרעך, והנה אלה המצות כלם נסועות בלב, ובהשפיע ישבו בארץ, כי על שנאת חנם חרב ביה שני. — אחד היהך קדוש, שלא העשה חסם לבן אדם כמוך, גם לא העשה לבחכה, לשנות מעשה השם, על כן כתוב: את חקותי ה' שמורו, לשבור כל סין שלא יתערב סין עם סין. כלאים (בבהמה) שני מינים, ועוד אפרש מלה כלאים. ומעם השדה והבגד (הנם שבכלאי ורעים, גם בכלאי בנידם אין המינים שהערכים באמה ע"י מסעה), האדם היותו לזכרון (לשמירת ההבדלים בעולם, ולאסור העירוב בבח ובדרככה האילן), כי יש מצות רבות לזכר, כגון המצות, וכבות, וציצית ושופר ומזוזה והפלין. — וזה ארסו לך סוד. דע כי השלם שלם סאד, על כן כתוב באברהם, וישבור משמרתו מצוה תקומו והותרו. ומעם, להזכיר ערלת הפרי, בעבור שהזכיר ורע השדה ורע האשה, שהיא כארץ, והזכיר גם הנסוץ, וירוע כי הפרי הכא עד שלש שנים, אין בו תועלה, וסוין כאשר יזיק לנוף כל דג שאין לו סנפיר וקסקפת. וזיק לנפש החכמה כשר כל עוף דורס והבמות המכמות, והמסביל יבין. ומעם, וערלתם ערלתו, שאותו הפרי דוא השוב כערלה, שהיא מוקת ולא תועיל כערלת שפה ואן; וערלת בשרי. — וזיקו נוח אמרו, לילי שהאיכות אבת

גם בן דרך הכושר, לא אמרה הכתוב; ואני אוסר הפך דברי הים: כי הכתוב לא אמר האמת רק השקר, והערך האיליים והפסילים; ולולי שאין רציני האריך. יהיה מבאר דבר בעלת אוב בראיות נסיות. — האובות סגורה כאובות חרשים, כי הם עיקר זאת האומנות; והירענים סגורה דעת, שבקשו לדעת העהידות. — ומעם, אל תפנו, ליודעי האומנות. אל תבקשו, לשאול כשאל-ומעם, אני ה' אלהיכם, שלא תבקשו, כי אם השם לבדו. ותנה הזכיר לשמא ה', כי נפש הפונה והמבקש, מסמאה היא, כי איננה רבקה בשם. — והמסגל להכניס את הגרים העושים עם ישראל, שהם חייבים להיותם קדושים, בעבוד שירותו בארץ קדושה. — וזמא היא, זנות במחשבה. חסר הוא, תוספת בזנות. — לא הזכיר עונש אחי האב, גם לא הזכיר כלל עונש שתי אחיות, והמסגל יבין; גם דברי הקבלה אמת (ז). — ומעם, ולא הקיא הארץ, אפרש בפרשת וילך (והפך הארץ הרבקה בעתה שהם שאר) ומעם דמסא, שהדעו שהוא מסא, במחשבה ובכבוד, וכן השקצו כן העוף, על כן תיטב לא יאכל מסא בארץ מהורה, כי על זה התנאי יחד בתיבת; ואם השכור כל אשר צויתי אחכם, אז יהיו קדושים, כי חייבים אתם ללכת אחרי, כי קדוש אני.

אמור ומעם ונברה הנפש ההיא סלפני אני ה', כי אתר שיכרת, סלפני השם לא יעסוד, כאשר פירשתי בסוד השם. — ובארצכם לא תעשו (סעך ונתוק וכורה) לשנות מעשה השם. — ומיום השמיני והלאה ירצה, כמו הנמול, עד הסרובע. — סמרת השנה, אמרו חז"ל סמרת יו"ט וכו' וכו'. והנה ארמוז לך סוד אחד, שכל המערים תלויים ביום ידת מהחדש, ולא נאמר כהג השבועות מספר (ס"א יום סיעד), בעבוד הספירה שהיא מצויה, וחז"ל העתיקו, כי כהג שבועות היה סתן תורה, ועליו נאמר כי תג ה' לנו. — לולי הקבלה היה נראה כי ספירת הימים כשטה (כציל) היובל (שגם בה כתוב וספרת ובמו כן בנה כתוב וספרת לה). — והמכושים אמרו, שמעם תסימות, שלא תעלה במספר השנה הראשונה שחל סמרתה. — מספרו חמשים יום, כי כן מספר התורה (שהמספר הנוכר קודם הוא ח"ן, ואינו כולל הענין הבא אחריו). — וכן וכיום השמיני ככל מקום (כזלדה וכראיו לקרבן ובעצרת). — ויחכן ששנה הכתוב בשנה הראשונה, בעבור שהוא תחלת ההתחלה, וי"א כי יקרא פר ואילים שנים, או פרים ואיל אחד כרצון הכהן; ועוד לא ראינו מצוה כזאת; וכפנחם אפרש האמת. (לפי שרוב שבועות הכתוב כאן, הוא דחם תעופה, שתי הלהם הבין סכבורי קציר החמים עם שר ושוני אילים ושבעה ככשים לעולה, ובפרשת קרבנות המועדים שבפניהם כתוב: וכיום הכתובים בהקריבכם מנחת חרישה לה' בשבועותיכם, וקרבן הוא - פרים שנים ואיל אחד ושבעה ככשים לעולה, ושעיר לחמאה, כלכר עולה התמיד; והנה אמר החכם כאן, להשובה על המכושים, שבשנה הראשונה היה יום ראשון של פסח בשבת, ויום א' הקריבו העומר ועולתו, ושבתות גם כן ביום א', והקריבו הכתובים ועולות וחמאת ושלמים הכתובים כאן, ובפ"ת פנחם קרבן היום התג). ואני הנה ארמוז לך סודות, ושם לך אולי תבינם. אמרו המעתיקים, שיום ראש השנה הוא יום הדין, ומעם התרועה ובר למלכות ונ"א למלכות) השם; ואחר שהעיקר כל ריח היה ראש יחדש יבין נכבד, כי בו תוקם המסכן; ובעתיד אמר יחזקאל בראשון באחד לחישי; וכן העשה בשבעת, בעבוד המרובע; והנה חמשה עשר לטוב; ויום שביעי

ג"כ (כצ"ל) מרובע; ובפסח שני יתחלפו הגדול והקטן: על כן יום ראש השנה גדול מכלם, אעפ"י שהוא יום ר"ח, אשר להתענות בו, ועורא ויבחר; ויום המפורים הקטן בסוכה ברת; והנה סוכה כחג פסח, רק שסיני וא"י שביעי; וזוה יתבאר ליט הסוד, וסוד השבת. — וראב"הו, יש הפיש בינו (בין והאבדתי הכתיב בעשיית כלאכה ביו"ט), ובין ונזרתה והכתיב אצל הנפש אשר לא תעונה ביו"ט, ולא איכא לפיש. ולקדחם לבם והגולה סארין קדר לארין ארום, אם יש לו עינים, ידע כיד וסציה הזאת (ז). — שהם מעריות במספר השבתים. כבוד האפור והחשן; וימי וכצ"ל עשוינים במספר המערכות (ז) והנכון שכלה אליהם שם התואר, והמלאכים יקראו אליהם, ובן דריוט, ובי ויכל לדעת מה יש בלב המקלל; אך אם יפרש השם הנכבד, שאינו שם התואר, ולא יה ערב עם שם, כי הוא לברוי.

בדרך ומעם שבת לה', כיום השבת, ובכור ימי עולם רמזו במקום הזה. — כי לי כל הארץ, וזה נעם נכבד, וכן אמר משה נהפלהו: ה' סעון אהה הית יט כבוד ודור, אהה כמו סעון עופר, ודור הולך ודור בא. בחקרתו ונהתי משבתי בתוככם, ולא תהירו, שהבאו לעולם לירי חסרון, כי כבודי הר עכבם; ולא תנעל נפשי אהכם, ואיני כן אדם שתנעל נפשו לשיבת במקום אהר; והתהלכתי בתוככם, ועוד כי בלכתכם אל ארץ אייבכם, ורסקדש איני עמכם, יהלך כבודי בתוככם; והנה אני אהיה לכם לאלהים, ואהם עמי. — שבעי בעבוד היותו חשבון שלם נאמר על לשון רבים. — ונעלה נפשי אהכם שהסוד השכינה, או זה חרבנה עריכם ונשמו הסקדשים שלכם, המעם, בהלה היו סקדשי; ולא אריח בריח והמעם כי כבוד השם סלא שמים וארץ (ז) ותכוב על נח ויח' ה' את ריח הניחוח, והמעם, שלא אקבל עולה אתי כן מעם. — ואף כעונה אמהם, כמעם אביהי חמוא ואינם, ובמגלה איכה פדשתיו. — אף אני, כן עשיתי עמכם וסרתים להביאם אל ארץ אייביהם, עד שיבנע לבכם העל, ועוד אפרשנו. — יוכר לה', נודע שהוא לשם.

העתקות לספר במדבר לצורך השער לבאור שבתו

כבוד השם. וסוד העולם. וסוד התורה.

במדבר. כבודי טני, לרדיוע כי לא עלה משה אל הר כיני, אהר הות הכבוד באהל סיעד. ואם התבאר הושב, או הדע כי דראש הוא הרדים, וה נב הוא הצפון, ולא איכל לפרש, על כן ראובן כדיום, כי היא הראש, ורן בצפון. — וקסוננו אפרו, שהיה בדגל ראובן צורה ארם, סבת דרש דרואים, וכבר יזכה צורה ארית, כי בו רכשילו יעקב, וכדגל אפרים צורת שור, כמעם כבוד שור, ודגלי רן צורה נשר, עד שידם לכרומים, שראר יחוקאל הנביא. — סכן דרש ומעלה, עד שוב הסוכות. או על קיוב כדמקוב זה אל זה; והמשכיל יבין. — המשיכן זה עשר יר יורה והאור עשה יר יר יורה. — והשם קת בוסין, כי היא נכבד מהשכאל וכדאור, ואין אהר מוח נכבד כענו. וכעבור שהיה גרשין במד לוי, ויש סלה גדולה על סרוי, כי הוא נישא את הקדש כנגד משא בדרו, על כן חנ גרשין כמעט כמו דגל אפרים, וכדרי בצפון כדגל רן שהיא כבוד השפחה. —

דיהבן היתה צפונה סגורה צפונה ליראך, וצפון לצדיק, כי אין כנגב שום דברי קדמה מורה, היא מורה שפס בסקום ההחכרות העולה; והנה בסוד אהל משה ואהל אהרן ואהל בני ובני בני וכל ביתם — סגן שלשים שנה, קרוב סארבעה שבועות; ועד בן המשים שבעה שבועות, כי או יחסר כח ורנף. — מצוה על אהרן ובניו להספר, שלא יבואו הקהלים ליד כרת; ומלה אל הבית, למשה אהרן ובניו; וחיו יוסיפו חיים; ולא ימותו בחרה. — והנה שחום אהרית, שלא יעזו בקרש כי אם בנדים ישאחי, ולא ירא הקרש.

נמצא ונספכה פרשה וישלחו סן המתנה, בעטור היות השכינה בתוך המתנה בנפעם ובחנתם. — כל צדוע וכל זב וכל ספא לנפש. אלה הם כסאסאת שבעה, והם ספסאים אחרים (על כן יוצלחו חוץ למתנה הכללות של ישראל לרעתי, וחולל חילקו שהצדוע נשתלח חוץ לכלם, הוב מותר במתנה ישראל, ומשאלה כן השתים, ומסא לנפש שיתר אף במתנה ליה, ואינו משולח אלא ספגנה שהיא לפנים סן הקלעים); על כן לא יצא בעל קרי חוץ למתנה (ישראל שאינו סמסא אהרים). ואין יד במתנה לצאת (סקים סיודר), רק כל אחר חופר באהלו, כמנהג כל המתנה כלן. כי חילוקים יש ביניהם (רצונו שהכבוד יונח רק בסגן, שהוא בקרב המתנה, לא במתנה ישראל עצמה). פרשה כי הצא מתנה (שכתוב בה: כי יהיה כך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מתחין למתנה וכו' ויד ההיה לך מתחין למתנה וכו') כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מתחין להצילך וגי' ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך). על מתנה קסן דבר (למלחמה). יבאן שם אשה (ובכל המקרה כמציאת היתרר והבשבה) והארין ביניהם ואין (ס"א והם) סיבים (אחרים), לפי הנוסח ואין כי במתנה ישראל (נהגולה כמו שהיה בסודר) השכינה באסצ (לבר) ועוד אפרשנו. — מי המרים, לפי דעתי שמהל מי סמך; ומלה המרים האר השם, אם כן סודו ידוע. גם יתכן שנקראו על שם סופם. ומסע בספר שהיה להם ספר ידוע כאלוה. כי רובי העכרות סבתם הין; כי נוד הוא תואר השם, ויגורו סגורתי, שסרחק סתתאית, ועשה זה לעבודת השם, כי הין ססחית הדעת ועבודה השם, ובפרשה כי תצא מתנה ארסו לך סוד. — ובאיה מנה פרש, כל מוסמא וכל אשר יצא מנפן חייני. ויש אסידים כי מלה נוד סגורה כי נוד אלהו על ראשו, ואינו רועק, ודע כי כל בני אדם עברי תאנה העולם, והסלך באסת, שיש לו נוד ועצרת מלכות בראש, כל מי שהוא חפשי סן התאנה. אחד לחפסת ואחד לעולה, והסוד הוא שאחזיל ושבר עבירה עבירה: שאשר חסא על הנפש, הוא על נפש מה (שנמסא לו הניוד); אילו היה שחא על נפשו. לא היה השם סגורה אהו שיתוד לחסאת. — יברכך, ותכנה חיים ועושר. וישמך שישמיר התוספת. כיום עשהי עשר יום, כבר בארתי כספר סאונים, למה שהנהגה זה הספר; ומעם עשהי כמו עשהנוהיו. סה שילודו סחשבותיו. כאלו העשר הילוד, והוא סוד גדול (ז) — ומעם וישביע, שהוא לברו היה שומע הקול ולא ישמענו מי שהוא באהל סועד מתחין לפרוכה; גם זה נכון כי השם הוסיף בהרנשת אונים, כאשר הוסיף באור קיני נער אלישע, וכן ויגלה את עיני בלעם.

בהקלחך ואחלתי, כמסע אקח מאשר אצלך, ודע כי הרוח כמו החכמה באה נתן סכבתה ראיבן לשמעך לא תחסי חכמת ראוני, רק נשארה כאשר היא;

והבשל בנר. — התקדשו לסדר ואכלתם בשר, נמצא לשבח ולגנאי לשון הקדש (כצ"ל וכונתו הכלאה) וכן הקדש (בחני) שהיא לשון סוסאה. כי משה לא ידע כי השם יתרוש אית או סופת כי אם להצדיק נביאי כאשר אפרש. — ומה נכבדו דברי קדמוניו שאבדו על הקנים אשריהם ואוי לנשיהם; והנה חשדו משה, כי לא נסבג לשבח עם צפורה, רק בעבור שאיננה יפה. — במראה, בפראות הלילה; בחלום אדבר בו, כפול כדרך הנביאות. בכל ביהו נאמן, טעמו בבן בית שיכנס לבא רשות, ואתם כאשר אהודע לכם בהלום הרעו, ואם לא. — אלם רשות לשאול. פה אל פה אדבר בו, הטעם כלא אסעו; במראה, הטעם שאראה לו הדבור (צ"ל הרבר) כאשר הוא. בצורה הבשכין; ולא בחזות, כפי הנשר הנדול. והמונת הי ימים, כטעם הדאני נא את כבודך; או שדוא בהקין. — וילך הכבוד, והעד והענין סר. — סעל האהל, סעל תחת האהל (לפי שכתוב למעלה וירא ה' בעמוד ענן ויעמוד פתח האהל).

שלח לך עד נחל אביביל. דברי משה (שכתוב בן בשנת האיכעם, ויקרא אד המקום כן), בשם שנתו על לו דבר האשכול שבריתו הכתובים) ויתכן להיות כמו וירדוף עד רן (הכתוב כאבדום ועדיין לא נלך רן נכדו; ושם אי אפשר לומר שמישה כתב כן, כי לא יקרא המקום רן עד יסית השופטים שבבשוותו או בני רן, וכתוב ויקרא ולשם רן כשם רן אבידום להיות שם אחר ובעירו הכונה שמישה כתב שם אחר הנודע או לאתו המקום. כמו שכתב אצל וירדוף עד לשם, והמעיניקים הכותרים שיש חשמה לשמה הנודעים בזמניהם). — שפעו כי אהה ה', כבודך בקרב הקם הזה; אשר עין בעין, על הכבוד שראו הוקנים, אי על מראה כבוד ה' לעיני בני ישראל, והוא הנכון. — זה עשר פעמים, הטעם רבים, והוכיח עשר בעבור היותו סך השבון, כי הוא סוף האחריו וראש העשרות שהם בסכת כרת השניה; — נשאתי את ירי, כלשון בני אדם. כי השמים (שהשמועה בהם) למעלה (בערך האדם); — בסדר הזה, יתום קין כל אחר; ושם יסיתו, כלם קרוב מהקין. וזה החבא דוא שלא עשו מה שצוה לעשות והוא שונג, והנה הוא כמשפם העושה בשננה מה שצוה שלא לעשות; הורה אתה, כואת הורה החפאת ביר רכה, להראות הכל שאיננו ירא מהשם; סגרו, כדרך לשון בני אדם. רבה ה' בזה, זה הוא בידרסה, הכרת הכרה הנפש תדוא עונה בה, איננה הסשכלת כדברי תועי רוח, רק הוא חבור נפש עם הגוף עונה בה, כמו דכו בראשו. — והנה מצוה על כל מי שיש לו בנר בארבע בנפים, שיהכסה בו ביום המיד, ולא יסריתו מעליו למען יוכרו; והמהפללים בטלית, כשעת התפלה יעשו זה בעבור שיקראו בקריאת שבע והיה לכם לציצית. ורק לפי דעתי יותר הוא חייב להתעקף בניציה כאשר השעות מסיעת התפלה, למען יזכר ולא יאנה, ולא יעשה עבירה בכל שעה, כי בשעת התפלה לא יעשה עבירה. — אררו לבבכם, החטאות, והעין רואה והלב חומר; והנה יהיה הציצית לאות ולסימן, שלא ירחף אדם אחרי תדורו לבו, וכל אשר שאלו עיניו. — אשר אהם ונינם, כי מי שילך אחר האותו הוא וזנה כהחת עבירה אלהיו. למען הוכרו, שאם הוכרו, יהיו קדושים, ולא תנאאלו בהאות הלב הסגפנה הרוח הסשכלת. אני ה' אלהיכם, אני הוא שהוצאתי אהכם להיות לכם לאלהים, על קאתרתי לכם אני ה' אלהיכם.

קרח כי כל העדה כלם קדושים, וזה רמו לבכורים שהם קדושים, כי כן כתוב קדש לי כל בכור, והם היו הכהנים הנגשים אל ה' (הכהניב אצל פתן תורה קודם שיכתבו אהרן). והם עיקר כל העדה. — כי כל העדה וגו', כי כל העדה פיוס מעמד הר סיני היו קדושים. ובתוכם ה', כי הלויס נבחרו אחרי היות הכבוד כתוך בני ישראל, ואם ידע משה כאשר היה בהר סיני. כי נבחר שבם לוי. לא ידעו ישראל. לא נעלה, יתכן שהיה אהל מועד כתוך הסנה במקום נבזה, על כן מלת העלו סבביב, או מי שילך לעבודה השם או אל המקום הנבחר, יקרא עולה. — ויחר, זה הרבור כבר פירשהו, כי העולה והסנחה מארכת האף על הרשעים, והרן ואכירם היו אנשים גדולים, והקריבו מנחה קרבם והבעשה. — ומעם אל, מורה שיש לו כח לכלותם כרנע, הוא אלהי הרוחות, והמעם פירוש אל, כי יזבל לבלותם, כי הרוחות כיוז הם — וי"א, כי מעם אל אלהי היחודה, כי בידו כח לחפש הרוחות כי הוא אל היחיד, והוא ידע כי האחד כיהא קרח, חמא לכרו, וגם נראה, גם אם החמיא אחרים לעשות את כל המעשיב, להחליף הבכורים בלויס. ודע כי דבר גדול היה, ומכעיס לאשר איננו מאמין, לחסר הבכורים סבתונתם, ולהשיב המעלה למשפחה משה לכרו, וכל זה היה כעבור מעשה הענל. כי ויעלו ויגישו שלמים (הבא בספר הכרית שבמתן תורה קודם שהלך לחר) הבכורים העולם כי הם לברם היו הכהנים, ובני לוי הרנו עובדי (עכדי) הענל (איהן הכהנים הראשונים), ויש ככאן שאלה (למה נבחר אהרן עושה הענל ז), ותשובתם בפרשת וילך משה (בפסוק וזנא אחרי אלהי נבר הארץ). — בריאה ה, ויש אומרים שהיא תורה על המצא מה שלא היה, וכבר פירשהי, שאין המלה רק מגורת וברא אהרן, וכבר נבקעו מרינות רבות, וידרו הדרים בהן שאולה (ואיב אין זה חרוש מאין) והנה פירושה (של מלה בריאה כאן), כמעם גזרה (כמו הגזרה והבניה שבחוקאל). — חאדסה את פיה, וכבר רמזתי, כעבור היות נשמת אדם העליונה תיכונה תדבר על הגבוהים ממנה (השם ומלאכיו). כדרך ארמונה שהוא הנוף, וכן על השפלים ממנה (ב"ח, וצמחים, ויסודות ממים), והמעם (בשניהם) להבין השופעים. — ולפי דעתי שלא נבקע רק מקום דהן ואכירם, וקרח היה עומד עם סותתו וכי. כי קדשו, כי אחר שהקריבו לשם הגם קדושים. — ויהו לאיה, לזכר ולטימן. אתם המתם, הפעם מה ראה היתה ואת ששבם הלי הוא הנבחר, ונבחר אהרן לכהן גדול ויתכן שבהפלהב או חכמה שידעלם, שרפתם המקריבים. את הסחתה, הידועה. ושום קפדה, ולא אסר הקפדה, המכשיל יבין. ברית מלח, ברית כויהה, מגורת ארץ פרי למלחה ומקום המלח ככו נכרה, שלא יעלה בו צמח כלל, וכן נפרית ומלח.

חקת עץ ארו, כמו לפצורע, ושם רסוהי סוד. אסר הגאון: כי סי גדה, כבו הדבש, שיויק לבעל המרה האדומה, ויועיל לבעל הלחה, ואין צורך למי נדה: פירושו רחוק, כמו מנדיכס. ולגר הגר כהיכס, כעבור היות ארץ ישראל קדושה, כי הכבוד שם. יחמטא בו, יסר חמטא, או כמו חמטאני באזוב ואסר. וידוע כי בסוד החשבון, השלישי כסו השביעי. קח את הדסה, ויש ככאן פירושים רבים וכו' והפירוש הנכון אנלנו ברסחות: דע כי כאשר ירע חלאת הכל. ודבק ונתן יותר ידבק) בכל, (אז) יחרש בכל אותה ומיפתים; ואמט כי השם אכר למשה ולאחרן ודברתם, ולא דברו, כעבור מריבה

השם עם סשה: ודנה החלק (ונשאר) חלק, והבת הטעו ולא יצאי מים עד שפרשו פעם שנית - והנה לא קדשו השם, וכמו יפעלו כשנגנה, גם זכר הספיק לפשו ויבטא בשפתו והקשה לפשו, כי על בן נעשו, כי לא היה ראוי שיורה דבר עד שיבטא שליחות השם (ולא היה בא למרובה ובעם). גם יהיה דרש קסימני ולא, כי החטא היה בעובר שאמר: שמעו נא המרים. והטו זה הסוד (שסוה נראה בשעם הרבה) - ולפעלה מזה כתבו: יבא סשה ואהרן ספני הקהל. בדרשות בנר חיים מצד המריבה פירו ונדרו, ולא עשו רצון השם, וגל כן סר כבודו. הסן הטעו היה יש לנו ב"ח להוציא לבם מים ממנו? יען לא האמנתם בי להקדישני, הוא הסוד שרמזתי, שלא נקדש השם על ידם, ויקדש בם בשמה ואהרן, בטעם בקוביו אקדש. וישלח מלאך, כמסמעי, וכן הכתוב אמר: וסלאך שניו השיעם, ורבים פירשו על משה, כי מצאי: ויאמר בני מלאך ה', ואין זאת דעתו. קשה לך, בדרשה נחש שרף מנחשת, כי כן כתב (בד"ה), רבים הסתבשו ואמרו כי זאת חצויה לקבל כת עליונים, וחליה חלילה, כי הרבר נעשה בעצו השם זכר, והאבת כי נשגבה ממנו דעת עליון.

בדק וקסמים ביום, וכפר הכתוב ששלח אל קיסם קסמים כסוה, ועוד שלא יוכל להתקבץ לאסור: לא אמצא יום נבחר וסעה נבחרת ללכת ולקוב, כי הם אנשי אומנותי. יבא אלהים הנבחר ישראל, כי השם ידע דבר בעל פה, ואולי היה בלעם מקלל אותם, היו כל העולם אומרים כי נבחרת קהלת בלעם באה הסנפה. כי בידך הוא, המעם לא תוכל לקלל איתו כי אני בדת הים מלא ביה, בזה מלא, וכן כלא כל הארץ נבחרו. כי רבים שחשבו שסבד השם הוא מלא העולם, כמעט לה' הארץ וסלואה, ורצה שהסבין בסקרא הוא, כי כבוד ה' ושכונתו כמלא את כל הארץ, כמי ויכלא כבוד ה' את כל הארץ, לא שימיון כי מלא הארץ וצאנאותה, הוא הטקן כבוד להשם. לשפן ל', כמר פירשתי בספר איוב, כי השפן היה המלאך, ודברי הנאון, שהוא בן אדם. לא מעלין ולא מורדין. ויפתח ה', אמרו חז"ל, שעשה רבנים נבדאו כערב שבת בין דרשות, ולפי דעתו, שהפעם שגור השם לחדש באותה האלה, שהם היון להלילה. ויאמר הנאון: כי לא דברה הארץ, ורב ששאל בן חפני הנסו, ורי ששאל (ועל שלמה) הספרי בעל השירים (הסקילים) חשב להעיל הנפש. ודע כי אנשי שקל הרעה, הוצרכו להוציא הדברים מסתמם; כי אמרו, שהשם לא יחדש את בעינים, לשנות הסנהגה, שברא כ"א להצדיק נביאו. ולא אמרו אחר; כי הנה חסויע נעשה להם אית, ולא היו נביאים. ויש סתם אומרים, כי בלעם נביא היה, והאבת כי נבואתו יהיה כעבור כבוד ישראל (בפעם ההיא לבר), כי קסם היה, וכן קראו הכתוב בוהשע. ויש אומרים, כי היה יודע רעה עליונים לקבל בחס לכתם בצורות, ויה מסע ואשר תאר - והנאון בעני, כי היה יודע סולות, ובעת ראותו בסול של אדם, שהגיע עת רעהו. היה סקלל איתו, וכמו הרעה אל הסקלל, וחשבו תרואים והשומעים הנמצאים, כי עבדו קללתו באה הרעה, והעד שרבר במרה עם שרי בלק. וה פעם, לא איכל לעבור את פי ה' אלהי, כי אין יכולה כנוצר לישנות סעשה היוצר או נדרתו (נוירת השם הוא סרי העולם עפי המטובה השמימית, וכעשה הוא הנחת השם שלפעלה סן המל לחרבקם בו, וכפי שפתי). והסוד

כי החלק לא ישנה החלק (הכוונה שכל פרמי ואישי היצורים הם רק כמו תולדא
אחת בקשר הטבות והמסוכנים, וכלם מזוהים ומזוהים בזאתם לאור המציאות על
פי הטבות מלידיהן שבהם נקשרו), רק נזרה הכל השנה נזרה החלק
(היינו שהזוהי הכולל בעצמו המבורה, והוא השם והרזונים הרבקים בו, הם בני
חורין מן ההכרח המצוי והתעוהו המיכאנקה, וכבר ביאר זאת החכם בקדם לסדר
ובמשלים), ולא אוכל לנלות זה הסוד. כי עמוק הוא (תביא החכם זה
בכאן, בכדי לברר. שאי אפשר להסכל במבע השם, או להסתעב במעש ומיחוק
סכט כמו בלעם, לעשות כופתים, או לשנות המערכה. כי רק להודיע סוד השם
טאת בחכמתו, ורק בו במעשיו המדורים. וכמו שביאר בפרשת ואראו. והישר כי
האנון רבה (וכמו שהיתה נבואתו היחידה רק לכבוד ישראל, כן נעשה האוח
בשכלם). ואם הביין סוד סלא כי אברהם גם יעקב, או הביין האמה
(היינו שהכל היה במראה, ויחוס מכאות נראה נגר הרואים וברמזים). — ויגל
ה', כנער אלישע, שהוסיף במאור עיניו, או הכרו החלה במטרים. והפעם
ואותה החייה. נשמחה, כי בן אדם בראותו הסלאך יסוה, והעד והנצל
נפשי, ודבר מטה לעד, ואף כי הכהסה, שאין לה שום שוה פוה עם רוח
הסלאך, כבן אדם. שבעה מוכתה, יש מוחת עמוק, לא יכינו כי אם מתי
ספרי, ושביעי ביכים, ובחדשים, ובשנים, ושבועה כבשי העולה,
ושבע הזוהי, אשר השם לאיוב: קוד לנם שבעה מרים ושבעה אילים, ובהח
שלם לשלם או התחדש רוח בינה, והמסכל יבין, ולך שפי, והעד על
שהלך אל שפי (הר ונגעה בכדי להבים בטוכים), והחשר מלח אל. כמו יוכא
ירושלים, וכן נאעו העם הצרות ורבים כן. והנה הוא מנחש בלכותו (שהלך לעיין
במערבתם). כי כן כתוב (במשל האחרון): ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים,
והנה גם פה רסותי לך סוד חתום (הסוד לרעהי, שראה במערכה מנפת
פעור בשמים). כי מראש צורים אראנו, כי על השפי היה, והוא נבוה, והעד על
השפי שדא כפירושי (ההבטה במערכת). ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת
אל המדבר פניו ולא אל שפי. גם יתכן להיות מראש צורים ששל לנזרה
היוררות סחעליזים, כי ראה בחכמתו, שתעסוד זאת האומה לברה, ולא
תתערב עם אחרת, מתגברה עליה לעוב הורחה, כאשר עשו כל האומות (וזה דא
בכולות לפי השפה, שיש מול לכל עם ועם). ובגוים לא יתחשב, אפרשנו בפסק
יצב גבולות עמים. ותחי אחריהי כמטו, והפעם לפי דעתי, שהתאוו לפוה,
והתי אחריהו כאריות ישראל, שהם חלק השם, ולא חלק כוכבים, כי היא
היה קוסם. לא הבים און. לפי דעתי, כי מואה הסלה לסוד בלק, לשלוח נשי
מואכ במחנה ישראל. והפעם, שאין השם כבן אדם שיהנחם, כי לא קרא ה' און
בישראל, והנה אם יזוה גם און, לא יקום דבר השם, כי כל רביוה הם על תנאי,
רק (חוק) במקום שבעה, וכן הנביא אומר רגע אדבר וגו'. וזה טעם ברבר בלעם
(הן הנה היו ברבר בלעם). ולא ראה עמל, והפעם, מה יביא האדם לעמל בסוף,
און. והנה כל עת שלא הבים און ביעקב השם עמו (וההנהגה העליונה לפי
הדבקות ולא יזיק רוע המערכת). אל מציאם במצרים, וזה השם שהיה עמו דא
הקיף, ודארה אותות במצרים, והפעם שזה האל שם תקף לישראל. וכל זה
בעבור שהא דבק בשם, ולא יבקש כי אם מאנו, כי אין להם צורך למנחש

וקוּסם (להודיעם נורית המשיימות. שהם למעלה מהם). בעת אשר ליעקב, בעת דואת, והמקם, בכל עת יאמר להם בלוי העת נחוש, מה פעל אל, מה יפעל אל, יסלה עבר, בעבור היות כל דבר נגזר, ואם הוא לעתיד, ככבר נגזר בתחלה. וזה יאמר לישראל בדרך נבואה, שהוא האמת. הן עם כלבוא יקם, רמו כי יצא כלבוי נענן, והקרוב אל הרעה, הדבר הקרוב, כמו מלחמה מדין, שלא נשכח מלחמה במה וכי. ולא הלך לקראת נחשים, על כן היתה עליו רוח אלהים. וזה עשה, בעבור שראת, כי לא נחש ביעקב. יש אויבים, כי טעם שביצע גם יחזק, דבר הנחוש, והקרוב אל הרעה, שהוא דרך הנבואה בחלום, כדברי אליפז. המינה לנגד עיני, דממה וקול אשפע וישם סביב בחלום הוין לילה, וידע דעת עליון, בדרך נבואה לא בקם (עלה).

פינתם ישער עיני אחד לחמאת לה, כמו אשר עלה עליו הגורל לה ועשהו חמאת. ידע כי חמאת עם לשיר כלשון הקדש, אין החמאת דבק כי אם בחובא מליצה עתית, והכונה, שאין הפירוש חמאת של השם הלא הראה, וחמאתו לאבי, והנה זה הוין הרש והביאי עלי כפדה) רק יש לו סוד. במדת אדם ושבוים, בעבור הכבוד השייכן בתוכם. לפני ה', כי שם הארון לפני ה', ומאשר פירשתי כי ליעלם היא לשבח.

מפני אלה שמת האנשים אשר יחלו, אלמר ראשונה, כי על פיו יצא יושע, גם הוא בן הארון. ולא הוכיר נשוא לפני ראובן ונדי, כי כבר לקחו חלקם והמפרישים, בהל הרעה, באשר יצא הגורל בתחלה, רק יש מענה גדולה עליהם (אין הודיע השם זאת מקדם, ולמה היצרך א"כ הגורל ו) אפ"י שהפירוש נכון יהיה נראה לפי דעתנו (ואולי רובו מזה לדעתי היחזקה בהוספה סיפורים). ולא תבטא את הארון או הוא עוין בעבור כי אני שוכן בתוכה, ולא לכבוד הארון, רק לכבוד בני ישראל, על כן אמר: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל (אחר אשר אני שוכן בתוכה). על ידך ירחו, מורחה.

העתקות מספר ישעיה לצורך השער הכמת המסכן:

סודות מאד עמקו ונכחו. יראום נבוני לב ויתחוו
יתן אלהים עז לאברהם. והבא לפרש ספר ישעיהו

השם אחד ודבר אחד, רק הפעולות שנתנת בני כח כל נביא, כי אין פעולתם שיהי; יש כחה שנוצאת בחוין לילה, כמו אברהם (ויהי וגו' רב ה' בסמות) וגו' החוה. ג"כ ישעיה (הנבואותיו נקרא חוה).

(א) והוכיר הראש והלב, כי שניהם הם השרים. — ומלה שבעתי, בדרך בן אדם דבר הכתוב, והאמת אם ארעב לא אוטר לך. — ומעם הארון, בעבור השופים, שהם ארזי הארון ישעם ה' עצמאת. שהוא באמת ארון, והעבאות לעדיס; ולמה נספך השם לעבאית? ספורש בסמואל (כפעם הראשין שבא זה השם בסקרא שהוכיחתי חנה) — הפ' אינו אתנו) — אכיר ישראל, שהם בסמה, כנגד עצבאות פעלה; כי גם הם יקראו עצבאות השם, ככתוב בטרחה.

(ב) והנה אשר אמר: באחריה הימים, והם יסיימי הַמְשִׁיחַ, שהם אחרית ימי עולם. — ידענו כי הר הבית לא יהיה נשא, רק פירושו נכון יהיה הר הבית, שירוצו אליו מארבע הפאות, כאילו הוא נשא מכל הנבקות, ובילדי נכרים ישפיקו, מה שהולידו במסחשבה, האמצעי בין שהים המחרות יקרא נולד. — המעס, כי די להם בחכמות החיצונות, ולא יבקשו הנבואה שהוא האור. כי מלאו מקום, והנכון בעיני כי הם כלאים פחכמה בני קדם, והם ארם. וכן תרוב: ארם מקדם ופלושהים סאתור; ע"כ אחרי כן ועוננים כפלושהים (כניהו) על גורת משפטי הזככים, שהם חכמת הכלריים, וזוהו יבאר דברו החכמי כי די להם וכו'. — והנה הזכיר למעלה שהוא חכם, ובפסק הזה שהוא עשיר ונבחר, כאשר יזכיר ירמיהו. ואל תשא להם, והקרוב אלי שאין נפש לאחד מהם, שתשא ראש או נפש להם (רומו על המקרא ולא ישא אלהים נפש, אלך ה' נפשי אשא). ועל הדרים, ולפי דעתי מגורה הרה, כאשר אפרש בספר תהלות. (ג) שופט, שיסאני שיורה בדרך הישרה ברה, וכן הנביא, גם הקוסם בחכמת המזלות. וכן, שגמה דברי העולם, והכס חרשים הוא האומן. ונבון לחשא אפילו המכין לחישי הנחשים, וי"א מגורת מהלחשים. נצב לריב ה' ועומר לדין עמים. והמעס על גורוהיו. — בתי הנפש, על החוה, שהוא בית הנפש, כי בו היא הלב.

(ד) כל הכתוב לחיים בירושלים. אפרשנו במפר תרי עשר בפסק או נדברו. (ה) ואת פועל ה' לא יבישו, על דרך רבים, שהמתעסק בשכרות לא ידע ורבי השם, וכן כל שונה בו לא יחכם. הרי נכורים. המעס, נבכרה חכמתם בעבור הדין מצדוקי, והיין יעור לכם. צר ואיר, והמעס, כי החשך ארץ ישראל ספאת הצר, גם ספאת האור. שיחשך כעת הדיסותיה, כי יעלה איר, ויבסה אור השמש. (ו) רם ונשא, תואר הכסא, לא כאשר אמרו רבים; והמעס, שהוא למעלה מהחיות, כאשר אפרש כספר יחוקאל. ושוליו, הם שולי הכסא, כי מנהג המלכים להיות נגדים על כסאם. ושרפים, קראם שרפים, בעבור ששרפו פיו. ומעס עומדים ממעל לו, כמו עומדים עליו מימינו ומשמאלו, ודברה הורה כלשון בני אדם להבין בני אדם, כי כן דרך המלכים הגדולים. — ומעס אלה הכנפים, אפרש בסראות יחוקאל וזכיסוי הפנים, כמו ויסתר משה פניו, וכן רגליו בעבור הכבוד; ובשמים יעופף. למלאות שליחות השם. וקרא, הנה לא הזכיר כשה ספרים; וי"א שנים, והנבון רבים. קדוש, תואר השם והקדושה בעצם, ולא תשהנה כנגד המקומוה; והשם הראה לו ואת הנבואה, בעבור שיהקדש כטובטאת השפה, כי השם קדוש, וכן כשרתיו ושלוחיו, ומעס צבאות, הם המלאכים שהן במעלה אעפ"י שהוא קדוש קדוש כבודו מלא הארץ שהוא לסמה, והתפרש, מלא כל הארץ, הדרים בה, כמו לה' הארץ וכלואה, לא אמר כלום, והעד, וימלא כבוד ה' את כל הארץ. מעס איש סמא שפתים, לפי דעתי, שהנביא גדל עם ישראל, שהיו סמאים במעשה ובדבור, והנה לכר מדברים, והעד, ויסרני מלכת בדרך העם הזה, על כן אמר: ובתוך עם סמא שפתים אנכי יושב. — מעס כי את ה' צבאות ראו עיני שהוא קדוש, ופחתתי להקדשו, בעבר מיסאת שפתים, ואעפ"י שאמר ראו עיני, במראות נבואה ראה כן. ומעס במלכיהם בדרך כן אדם. ומעס הסוכת, בעבור שהאש היא מטורה לא

רה- ומעם הנני שלחני אחי שפתרו שפתי, אני ראוי להיות שליח, ולא הייתי כן בימים הראשונים, ע"כ אבתי, שזאת הפרשה החלה נבואת ישעיה- ויב עינך, היא עין הדבור, שהוא סוכר התולים בדרך אנשי חרו וכן אבד למעלה, והכנים הנביא עצמי עסקן דרך סוכר, כאשר דבר משה: ושלחת לעונתי או בעבור שנדל (למד מדברי דברי פיהם); כאלה וכאלו אשר בשלבת, שנים אילנים היו בשער שלבת, והיו חזקים.

(ח) איתו הקדושי, לכוו שפנתג האדם שיפחד מהקדוש כמו כי איש אלהים קדוש הוא- ומעם סקדש ולאבן נגף, מקום שילך אדם אליו לרגלו בו, ולהבצר בו, והנה הוא דבק למקדש נגף ולאבן נגף, שיעלה אדם עליו להשגב בו.
(ט) על בחוריו לא ישבח, בדרך לשון בני אדם כי בהיות הנעשים בטוב, ישמחו עשירם.

(יא) ונחה- והנה פירש, כי רוח ה' הוא רוח חכמה ובינה, וכן כתוב על והישע בתורה ובפרשת פינחס: קח לך את יושע בן נון, איש אשר רוח בו, ובסוף היתה ויירשע בן נון סלא רוח חכמה. והדיוט: פעמים המעשה הנגשת האון, שהשפע ואין קול, גם העין המעשה כשיראה לה הנח יהוא נגף, רק הרגשה הרוח לא המעשה, והריחו כבאילו ידית הדבר, כזאת השם שיש לו. לא ישפיע כאשר יראה לעיניו, ולא כאשר ישמע, כי יתכן להיות ערות העינים שקדו- לא ידעו, כי מלאה הארץ דעת ה', כאלו כל ארץ ישראל סלאה רעה ה' כי ידוע הוא, כי יודע השם לא ישחית לעולם רק וינה ויהפך. - כמים, וכן הוא, כי הרגיש הרביעה, כמו אשר יכבו השים על הים, שלא יפסקו רק הוכפנה. יה שמו, פירוש חצי השם בספר ההלכות.

(יג) ה' וכלי ועמי, והנה באי גזרות השם וכלי ועמי, שהם פרם ימדי, ובסליהם, יש אידום, כי כסול הוא המוכב, שהוא קרוב מהסוך הרדופי, שימחו הנמלים אם ידאיתו, ולפי דעתו, שהוא לב עקר ב- ויהכן להיות המסילים מנחת הכסלים, שהם קרובים אל הסדנים- ויאבדו ה' וינה, כי כסול הוא אחי, וחבר כוכבים אמרו אליו, ובסורו כתי השן (ז)- עצמו, בראשון קרד דבר עתה - רפאים, הם הכתים, ויהכן היות האלף החת תהיא רפה - הילל, הקרוב אל היעת שהוא כוכב, והקד בן שחר - שהוא נראה קרוב מעלות השחר בימים ידועים ואין בכוכבים ובצבא השמים כלו כוכב סאיר למראה עין בסודו. על כן נקרא הילל, מנחת לא יתלו אדם. - נשבע, שבועת השם היא הנזרה שנגזרה, מדברי הא נורה שגור, כמלך שיאמר למשרתו עשו בן, על דרך משל להבין השיעום- אבד, הוא המעולה בנית, וכן בלשון קרד. - ומעם ועיניו אל קדוש ישראל תראית, שרא הראינה עוד ע"ו, כי לא ילך כי אם אל מקום הכבוד- נעטבו- כמסמניו בלשון קרד, והוא עצם שיצטח מורה- השנשנו, מנחת שניא, הנדלו אותו מורה, ובסודו, ובבקר על חזק הפריחי, והנה אוסר דך בלל בדברי נביאי ההוכחות, כי חצוי הפסק נלמד על חצוי כרוב.

(יד) כרוב על עב קל, רבו לנזיות האבות מורה. ומעם אמת יהודה, מעביר השכינה השוכנת בה- שש כנען, וסוה נלסוד כי הנעננים בלשון הקדש היו כרבים.

(כ) וזאת שאלה קשה, איך ילך הנביא ערום להיות על מצרים? ואני אפרישתה
בנחלת הרי עשר בעורת השם.

(כד) עברו תרוח, שקול הרעה. שכל בני אדם משתים בו. חלמו חק, כרתו,
כשו בליל יחלוף, והחק, הם חקי השם כפי התולדות. וזה הוא מעם, הפחד בריה.
עולם. והנביא אמר, נשאר נשמה ושאייה, הגם שהם העורר בלתי נמצא, על הרך בן
אדם להבין השומעים, וכן וסוב סשניהם (אשר ערן לא היה). — כי ארובות כמרים,
כמי חלונות, והפעם, גדות שמים על צבא המרום במרום. והנכנס, שהן המלאכים,
מדן עומרים לעזור לנו, ולהיות לנו אחר לשפנה. וזה סבואר בכפר דניאל; על כך
אמר: ועל סלבי הארמה כארמה, כי מלכות הסלכים רבקה עם מלכות המלאכים,
וחפרה הלכנה ובושה החסה כי סלך ה' צבאות כדר ציון ונגד זקניו כבוד, מעם
דלכנה והשמש כי הם מושלים, והנה מלכי הארמה יבשו, גם תקרר השמש והלכנה,
או תראה מלכות השם בדר ציון. או יהיה כבוד לרבקים בשם, ויש אומרים כי הפעם
על עובדי המאורות ואינו רבק בפעמי הפרשה (שאינה סרברה בע"נ, כי אם על
רוי סצב יושני כל הארץ כוסן רע, כנוג ומנוג או סנתיוב, ברוע סערבה מולם,
והתגולה הגהנת השם, שלמעלה מהומן בארץ נחלתו ולהרבקים בשם. כפי השמת
שלו, ולזה אמר למעלה: „בוגדים כנרו כי כל האדם כוגדים כנגד אחר כגד". ועל
הכבוד פחד ופחה, וכעבור זה בא הרע לכל עם).

(כה) בלע, הכות יבלע אותם, וסחה וגי' כי רעות גדולות עשו לכל.

(כו) פתחו שערים, אין ראוי לפתוח שערי ואת הסדינה, שיכוא בה ודר
בה, כי אם צדיקים כישראל. — יצר, מי שיצרו סמוך עליך, אתה השם הנצדנו
כשלוס, כי ביה ה' צור עולמים, ביה' ביה סשרה כסשפס. צור עולמים, חזק
לעולם. כי יש בספרים סכב לים ססריכובים אל"ף ביה' עם השם שהוא חצי השם
בספר האוויות ובספר התלות אפרש זה. כפסוק סולו לרוכב בערכוה. — ולסת
זה, בעבור שאין אורח לצדיק רק ארמ משרים. אף וגי'. אלה דברי צדיקים,
שיקו השם להראות ספספו בעולם, כי הנפש סת אוה לשמך. נפשי אויתך
בלילה, רעיון נפשי שאויתך בלילה. אף רוחי בקרבי אשחך, והנה יש לאדם
נפש ורוח כאשר פירשתי בקהלת, כי גם כל מעשיו פעלת לנו, המיד
אהה עשית לנו מה שלא נדע אנחנו לעשותו. — ה' בעלנו, כי גם אנחנו עברנו
כאשר בעלנו, ה' ארונים כסו כמפי ישיב לבעליו, ואעפ"כ היינו סוכרים
שכך. יסעם לכד כך. — כי אתה עוהנת, כאילו אמר, אין עור, כי אם כך, על
כן יכולנו להיכרך. — סל אורות, ויש אומרים, כי אוריה צמחים ככו, ללקום אורות,
והם צמחים יכבו כנגד השמש והירח (פניהם). — כי הנה ה' יוצא ססקוט, הגורות
הייצאות סלפני השם.

(כז) אני ה' טזרה, על השכינה, שהיא כציון. לרגעים אסקנה, כשל לנכואה,
שלא הפסק.

(כח) כיום הוא יהיה ה', והנה זה הפך צבי עמרת אפרים; כי תראה מלכיה
השם כציון. — תושיה וחכמה, ויאמר ר' משה הבהן שהוא מנורת יש.

(כט) כאוב כמו וכאובות חרשים, כי כן אויסנוהם.
ול) יהיה על כל הר גבוה ועל כל גבעה נשאה פלנים יכלי סים כיום הרג רב
כנפול כנרלים, שיסותו אנשים, וזאת נחמה כי אם יסיתו עשרה יחיו רבבה. כי.

בעבור שיפול קור על האלמנה, לא יעזור השם הנשם, שלא ישלח להחיות רבים, כי אין לנשם דעת שירד על מקום אחד. ולא על מקום אחד עמו בחדר. נשמה ה' היוצאה בפרה, וזה דרך ששל על הנזרות הבאות במהרה. (לא) ולא רוח, שלאך כמו ה' צבאות שלחנו ורוחו.

(לד) ונסקו כל צמא השמים. בבוא האדם יום אירו החשך לו השמש, כאשר הוא כתוב ביום הכות (בקהלת). והנכון בעיני, שאלה הרבנים רפו לכל עיר שיש לו לבר נוי במשטר שמים, כאשר מפורש בספר דניאל. כי הוזהר במסים חרבי ונו', זה החוק אשר רסונו מהנזרות. כבצרה, יש אושר שהיא קושטמנית. וזה לא יתכן כי אין לה היום אלה שנים שנוסרה, רק היא סרינה בארץ אדום. ורשו מעל ספר ה'. רבו לנזרות שמים, שהם כתובים באצבע אלהים. כי פי הוא צוה, רפו לנזרות היוצאות מפי השם. ורוחו, רוח פיו, והנה המעם כפול כמשפס. בקו, שהוא קו אמת.

(לה) ושפחה עולם על ראשם. כי כח הנשמה בראש.

(לז) ויחי, כמו ער חיותם, כמו עמידה, וכן ואחה סחיה את כלם. ג"כ נבול החי (ז) שאל, הוא הקבר שהוא בתהות הארץ הפך השמים, שהם למעלה לעולם, והקר ואציעה שאל הנך, ואינני ניהגם כלל. יתר שטוהי. כמו את מספר יסוך אסלא, ויש פירשתי. אמרתי לא אראה יה, השם איננו מקרה עיר שהשם העין כן, רק הוא נראה במעשיו; והמעם, שלא יראה מעשיו שהם בעולם הזה, והוא שיכיר מעשי השם בעולם הזה (ז), והוא בארץ החיים וצ"ל יה בארץ החיים). כאילו הוא יורש דבריו. והנה הוכיר בתהלה העולם האדם בעולם הזה, והוא שיכיר מעשי השם, ואח"כ שיתענג במראה העין, להיות עם חבריו, והוא לא אביט אדם עוד. ויתכן שנקרא העולם הזה חרל, שחרל לעולם להיות אדם בו (לעולם): הנה לשלום מר לי מר, כאשר תיהי בחצי ימי, כי בן תשע ושלושים שנה היה כאשר חלה. כי אם התגבר הסיה הארוסה על הילדות האדם, יהי חלה כנערותו, ויהי שלם בוקנותו; והפך זה ואם התגבר החלה (הסיה הלגטה), והנה האמצעים שנות שלום. כי השלכת אתרי נך כל הבאי. דרך שכל רבן אדם, שלא יראה מה שיש אתריו, כי ירענו שאין נו לבורא הנויות. וזכר נא את אשר התרלכתי לפניך והטוב בעיניך עשיתי, והנה הוכיר המחשבה והמעשה. כי לא שאלו תידך, המעם אל הנוף הקנבר בשאלו. והבים יתכרו. אך כתב הנביא בדברים האלה סמכתישים בהחיות המתים ויש להשיב כי הנה אין לו כח ואין לי דעת בעאת הנשמה מסנו ולכה יתמהו, והנה גם להיות הנשמה רבקה עם הנוף איננו סבין, ואף כי בסוית. חי חי, פעמים, והמעם מי שחי מסוני או שיהיה אחרי חליו, הוא חייב שיודה, והמעם בפה שבו הראה חבור הנשמה עם הנוף בדרך הוידאות (אולי כדרך). אב לבנים יודע, אלה האמינות.

(ס) נחשו נחשו עמי, נרבקה זאת הפרשה בעבור שהוכיר למעלה, כי כל אוצרות המלך גם בנוי גילי לבבל, על כן אחרי וזה החסות. ואלה הנחמות הראשונות חסוני המפר (ואילך) על דעת ר' משה הכהן נ"ע על בית שני, ולפי דעתו הכל על נלוותו. כי מלאה צבאה מלאו יסיה, וכסוהו כל ימי צבאי איהל, הלא צבא לאנוש, ודמפרשים אכור, שהיא כמישמעי (על נורה מערכת צבא השמים). והראשון הוא הנכין. ונגלה. כאשר יחדש השם זה הפלא, או יראה כבוד השם. כי פי ה' דבר, רבך בכבוד השם, כי דברו יקום לבדו. ולא כבן אדם. מי סוד, ותתמוהם אך

יהיה זה, והלא השם ברא הכל, וידע כמה מים יש בים, כאילו מדהם ביד. ושמים. שנשפה כירקע ידע מרחם, כי הוא בראם בנבורתו כפי החכמה, כאילו מדהם בורה, וכדבר בן אדם דבר הכתיב. מי הנן את רוח ה', ומסך הרוח אליו, כמו רוח אלהים מרחפת. כל הגוים ונז', והיהיה מתנאן ז"ל שאומר, שכני אדם נכבדים מסלאכי השם, והלא קרא ואת הפרשה - ואל מי תרסיון אל, הם בלא היא הדעת כמו אלהים הוא ידוע (צ"ל אל אלהים ה' הוא יודע) (ז) הלא תדעו, בשקול הדעת שהוא העיקר - ולא השמעו, שילמדוהו אותם אחרים. הלא הוגר בראש, וזה למטה סבל הדעות - בראש, מים היתהם, ואם אין לכם דעת ז' הלא רבינתם כוסרות הארץ, חני הארץ סנזרת ובסחונה, והמעם הכלי העושה הרוג והיא הקו הסובב בעגול; והנה לעד כי הארץ עגולה ולא רבועה, ואם אין צורך לפסק, כי הדבר ידוע בראיה נסורות. והמעם היושב על ונו' שהבל סלא כנורז. הנטה כחוק שמים, כשפרד והיא קרוב כהבנית האהל, ואלה השמים אינם האופנים (הנגללים כי אם עגול האורד כמו שפירש בבראשית). ואשור יאמר קדוש. מעם קדוש, כי השם קדוש מהשחיות עם אחד ממעשיו, אף כי עם מעשה ממעשיו. מרוב אינם, שיש לשם ושהוא אסין בח, איש לא נערד, והמעם על המספר, או על עצם כל כוכב, כי אינו מת לעולם, והנה איש כמו עצם, והאיש נביראל. הלא ידעת, בשקול הדעת, כי בראיות נסורות ידע המשיביל את בוראו. אם לא שמעת, שיהיה סאמין דברני המסכילים. אלהי עולם. אלהי נצח, והמעם, באשר היה בן הוא, ולא ישנה בירא. קצות הארץ. כבר פירשתי בסדר בראשית, כי בורא קרוב סגורת נור, ומעם קצות הוא הקו הסובב, ולדעת אנשי הרגושה כי הקו אינו גוף, ואחר שהוא השם, עוסר לעולם, והנה הארץ לעד, שהוא מסוד אותה בהוך הנגללים על בלימה. לא ייקף ולא ייגע אין חקר להבנתו, והנה לעולם לא המוס נבורתו וחכמתו.

(סא) אוהבי, אינו כמו אוהבי, כי אוהבי פעול. אוהבי פועל, פועל יוצא סאוהב ונרבק באותב והוא הפעול. סחויק יסינד, כי זה דבר פלא שנלכדה בבל זנדרת בחוריה כסרינה, ונסלמי ישראל - אל היראי, שהרגו עם הבבליים. כי אני עזיהך, פועל עבר חחת עתיד, והמעם, כי כל הנזרות העתידות היוחם חסבות כאלו הם, ועוד כי עבר ועתיד הם כנגד הנבראים לברם, וקדוש ישראל ביה, כפי דעתי כמו נור זאת, ולפי דעת רכים, שהשם יביא מים מאין ולא מים. לאחר, הא דוסן הכא, כי הוסן שעבר יקרא לפנים. —

(סב) בורא שמים, כי יש להם קו שהוא גבול להם. ונוסיהם, על הארץ, רסו לרקיע (אורד) - נוהן נססה, לאדם, ואסר עליה, בעבור הליכתו בקוסה וקופה. ורוח, לחיות ההולכים - אני, אלה דברי הנביא, שאסר לו השם בעד נפשו. אני ה' היא ססי, הנכבד, כי אין במקרא שם עצם, רק זה לכוד.

(סג) בראתו יצרתיו אף עשיתיו, המעם והקנהיו, וה' שלמה בעל הסידים השקולים פירש בו כי זה סור העולם, ואינו דבק במעם הפרשה - למען תדעו ותאסונו לפני והכינו כי אני הוא, זה החיור שאין למעלה סמנו, כי כל יש אינו הוא בעצמו, לפני לא נוצר אל, והמעם כי הוא ראשון ואחרון, ונוכר נוצר עם אל, כי אין אל סבלעדיו, כי אני נוצר, ועורי לב יחשבו, שיצא סורני הנביא, שהשם נוצר, חלילה חלילה, רק לא יבינו האנטי. אנכי אנכי ה' ואין סבלעדי מושיע, המעם אנכי אנכי

פגמים שלא אשתנה בהשגות צבאות סעלה כנגד המוצק (האדמה), ולא בכי ההתחיים בעצם ובהכנות על כן אישיע בכל עת.

(כז) ה' צבאות. כי לעולם הוא סלך, והערים, צבאות השמים. — היש וגו' ואין צור בל ידעתי, והנבון שהוא רסו לחסון סעלה. — יתארהו, יעשה הארז; והנבון שהוא כמו והאר לבם הגבול, שהוא כדמית רוסם. לא ידעו, הרעה בנקבים הקיובים אל המצח, והבינה בנקב האמצעי, שהוא כחוד הראש. — ולא ישיב אל לבו, רסו לשכל שהוא העקר. רוקע הארץ סאהי, סכחי, כי אין השם נוף. וכתוב (הכתוב) בי אתי, והנה הוא כמו לבדי, ודע כי הכתוב אמר: נוטה הצמים ורוקע הארץ, כי עמידתם תמיד כישם. אותה ברסו הם הכוודאים מלכם, וכן בדרך סתים יחיישו. ויותר נבין להיות מנורה כדר, כי יש נשפיה שיש להם כח להתבודד. וקוסמים, הם חכמי המולות, והפעם נגורים האוסרים כן יהיה. והנה הכרים הם האוסרים כן יהיה לא בדרך חכמה. משיב חכמים אחר, הם רואי הכבוד והבהף וחכמי העתיד (בלם הגלחשים ופלאכהם שקר).

(כח) וכו' לפניך אלך, המעם עור השם, או רסו לשר פרם, ככהוב כפפר הניאל. ולא ידעתי, כי עוד לא ידבר לנבוא (סורה לדעתו בנביא, ספחד ארם). — יוצר אור וגו' הוכיך דבר והפכו. וכדא חשך, מנורה בריאה כפעם נורה, כי החשך איננו כלום רק העדר האור. וכדא רע, כמורה רע, מסין הטוב שהוכיח, שלום, והנה רע, מלחמה הפך שלום, חילי כנוף כן ארם שהוא נלחם עם התולדות. — כי נשבעתי וגו', טעם כי, שהיא קיים, וכל סקים ששם שבועה הוא גורה שנגורה ולא תכבד.

(כט) יצרתה, בנורת שמים. אף אעשנה, בארץ. לישראל תפארתו וכו', או כעמו לישראל טהם תפארתו, והיא הנכון, אשר כן תפארתו.

(ל) כחמך ודעתך היא שובכהך, והבטחי, רסו לחכמה חיונה ככחרת השם (כונתו פעולות הקוסמים בהורדה הרוחניות ועשיית המלסמאיה). — הוברי שמים, אין ריע לו, וטעמו חכמי שמים, הם חכמי המולות. ויש כי שהיוצאו מנורות ברור, והטעם, שלא יוכל לדעת חלקי השעות: אם לא יהיה אור השמים ברור ונד, והנה היא ררך החקת; כי היא היא עיקר. מודיעים לחרשים, כן חכמתם, כי לא יתהבלו לדעת כל הקורות באייר ובסרעות, רק סעת התחברות המאורות, כי הם עיקר אוסנתם, וזה טעם לחרשים. רק סא שר יבואו עליך, איננו רבן עם מלת וישיעך, והטעם יש לך להאמין.

(לז) כי אני ראשין ואחרון, והנה האסין באסה (על דמקרא אני ראשין אי אני אחרון). אף ירי, השמאל ררך טשל, והוכיר היסין עם השמים, כעבור שהם נכבדים כהארץ. קורא אני אלהים יעסרו יחרו, וסוה הכתוב לסרו המפרשים, כי השמים והארץ נבראו יחד, לא זה קודם זה. ודרך רפשמ שאני עשיתם, וכעת שאקרא אליהם למלאות רעוני וחפצי, יעסרו שניהם לפני כעבדים, וכסוהו לטשפסך עסרו היום, כי יקרא השם לאשר איננו.

(לח) שבעו אלה דברי הנביא (ה' מבין קראני), ה' אלהים שלחני, ורוחו, הוא הסלאך לא קרי לו) יאסף, השרש (ינכון) שהוא בויו כאשר הוא קרי, וכסוהו הוא עשנו ולא אנחנו, וחבריהם (ג' שכתורה). והגאון אמר: לא יאסף, לא ימיה, כי מנהגו לפרש בדרך קרי וכדרך כתיב, והנבון סה שאמרת, רק האלף הכתוב היא

תחת וי"ו, כאשר פירש ר' יהודה המדקדק נ"ע והכונה שוה על דרך כתיבה קרמונית, למסן קריאה החולם כמכתב אל"ף, כמו שכתבו בזמן מאוחר בו"ו, ושניהם בשביל כירור הקריאה במקומות צריכים, או בשביל צורך מסן אחר לספרים, כמו שבארנו בשער מסורה והלכה, ובוולה אלה המקומות הצריכים, השאירו בלא את סימני, והוא הנקרא במסורה חסר).

(גא) שאו לשמים עיניכם, והביטו אל הארץ תחת, כי שמים בעשן נמלחו והארץ כבגד חבלה, ויושביה כמו בן ימחון, ויושעתי לעולם תהיה וגו', מזה הפסוק למדו אנשי תושיה, כי נשמת האדם עומדת, ודברם אמת, לכן אין מעם הפסוק בן, והשמים הוא הרקיע (האור שרק הוא אצלו סן הדברים הנשתנים ונפמרים לא השמים, והם הגלגלים שלמעלה מהימרות), והארץ היא מיושבת (צ"ל המיושבת). לפי שבהוראתו השנית על תוסר הכללי לימורה, אינו נפסד כמו בן, וכן השמים והארץ שבפסוק ראשון בתורה. ביאר הרקיע והיבשה), ויושעת השם ואמינתו וצדקתו לעולם עומדת. לנסוע שמים, הרך משל, שיתנבא על המרינות שתשובנה לקריתן.

(גב) עירי, וזה הנבואה עורנה לעתיד, כל המפרשים הפכירה דעתם, אעפ"י שישבו להזכיר סודו צאו משם (וזה בודאי מוסב על בבל בעבור הדברו צאו מביה). וזאת היא השוכת ר' משה ולא אמר כלום וכו'. כי לוקח עמי חנם, בבבל ובארץ ובכל נוי. מושליו יהלילו, הם גדולי ישראל, והנכון שחם, כמו על בן יאמר הכושלים. כל אפסי ארץ, ואל תהסה, כי הפסוק ישים יד ורגל ובפן ופה, והמעם ידע, שהמבר הוא בן אדם, וכן השומע ישים הדברים בדרך משל, כאלו הם על צווח בן אדם. להבין השומעים, כי הולך לפניהם ה', כבוד השם, ולפי דמיון כי השם יטוב אותה, כי הכבוד הולך לפניהם ואחריהם, כמו מאמץ לכל המחנות.

(גד) שברו ואבולו, כי החכמה לנשמה כמאכל לנפש. למה שיוניקע עצמם בתכחות נבריות, שלא יועילו (הכונה על חכמת גזרת הכוכבים, שלא יועילו להיות הגזרה מוכרתה, חוץ מהדבק בשם, ווו ע"י החכמה האמתיה). הן עד, וזה המשיח, ויחכן היות למעם (צ"ל המעם), כי המשיח לעד, כי אין סלך אחר נגיד על חעולם בהמצאו, לדורשים, כי ידעו שהשם נמצא בכל מקום ובכל זמן, הנה המעם, קודם היותם הגזרות. וכן מעם בהיותו קרוב, רמו לשכינה שהיא במקדש - דדו, שהוא נהוג ללכת בה. ויעזוב איש און מחשבותיו, והנה העקר המחשבה והמעשה. לשירתו, שירות השם לעשות חקיו. עוי נפש, רוב הנפש הנמצא במקרא על הכת המתאוו לאכול.

(גה) כה אמר דם ונשא, שמוי. שוכן עד, עולמי עד, עד שלא יוכל אדם לספור, ומעם שיכן, כי כל הגבאים יש להם הנועה. גם לכווכים הנועה כנשמה. סיום וקדוש אשכון, והמעם, כי אשכון עם המלאכים למעלה. ועד דמא, שהוא בארץ. כי רוח מלפני יעסוף ונשכות אני עשיתי, המעם כפול. דרבי ראיתי ונפמרו ואשלים נחומים לו ולאבולו. הנה זאת לאות על יושר פירוש הספר (רצה לומר שספרי בעבר, שכבר רפאוה ונחמדו, מזה ראה שמוסב על עולי גלות בבל).

(גו) לא יהיה לך עזר הסמס, לא תצטרכו לאיר השמש בעביר אור השכינה. לא יבוא עזר שמשך, זה השמש לא-יבא, והירח (הזה) לא יאסף וכו'.

(גז) פורה דרכתו, והמעם הרינת אדום, והשחתת מלכה תדעה. ומלאך פניו הדישיעם (וכן כתוב, וישלה מלאך ויציאתו מסצרים, ואינוט משה כלל. והמה סרו

ועצב את הח קרשו דרך כשל, ויש אומרים, כי זה קרשו הוא בלאך הכבוד: אה
האם בקרבו, בקרב משה, ויש אומרים על הכבוד, שהוא בקרב ישראל. סילך
ליסין משה ויזע הפאיתו, זה הוא בלאך השם הסילך לפני משה ישראל. לפי
ההעט ה' מדרוך, בעטר היות השם המכה העליונה, היא הראשונה, אפי' לפי
ההעט, יש פשיטות, כי זה בעטם פה שאמרו קרביטט ו"ל: אין מספקין בירו
לעשות תשובה, ואחרים אמרו, כי הכתוב דבר בנגד המחשבות (של בני אדם
פועותים), ויש אומרים בעבור שאמרו בנלות, לא יוכל לעשות כל הפעולות החליות
בארץ.

(סח) כי הנני ברא שמים חדשים וארץ חדשה, ויש אומרים, כי הפעם באלו,
והבי יהודה הסירקין נ"ע אפר, כי פעם בריאת שמים וארץ עד הפרטים, והנכון כי
השמים הם הרקיע, והשם יחדש איך בינו, שיהיו בני אדם בריאים בנושם ויחיו
שנים רבות, וגם יוסי כבת הארץ והנה היא חדשה. עדי' ק"ל, שנים ארובים, כי
הנה אחריו ימות. והנה בורא את ירושלים יוכית, כי איך בריואו ליוצא יש סאן
כאשר אמרו כל המפרשים, רק הוא בנותה הירש (או חדשה, המונה, שיוצת ג"ב על
החוש תואר והסניה, כמו הנני ברא חדשה) והחטא כי סאה סנה וקולל, הכתוב
לעז כי סוף העולם ישוב בראשיתו (ויהיו האנשים וכן גם באדם ובנהו). כי זאב
ישלח, אלה הנטואות עתידות בארץ לבדה, כי כן כתוב בכל הר' קדשי.

(סו) השמים כבאי, ידענו כי כבוד השם היא השמים והארץ (בשות), והפעם
(שיחם השמים לבסוף), כי כן השמים הבאנה הנדיות על כל העולם כלו, כאשר
האננה לפני הסלך בשבתו על כסאו. — היום הנלי, כי היא ברשותי ושלי. והנה
סעם, אחר כי הוא ברשותי ושלי, כי זה הכסא וההדום אני עשיתי. קול סחבל,
השם, הוא בית השם, או השמים כי יקרא הכול הקדש. אם אני המוליד ועצרתו,
אני שהייתי בידו כל העולם ועקרתי. — וראיהם ישש לבבם, רמו לשמחה כי הא
רביבת הראשונה (לה). ועצמיתכם (כצ"ל) כי הם המיסדות ולתוף. כי באש ה'
נשפט, הפעם הנדיות היות פתע פהאום, עיכדים לפני, הפעם לפני, בעבור שהם
עיקר כל עמידה, והבים אמרו, כי ואשם לא הככה, רמו לשמחה בהחדה מעל
גיתה, אם לא היתה זוכה לעלות אל סדאבי השם, הבאי אצל נגלג האש. והקרובים
אמרו, כי זה אחר החיות הפתים, וראיהם, שאמר הניאל כל (צ"ל כי) הישעים אתר
שיקצו, שיהיו לרדאן עולם. והכל אמת אמרו.

העתקות וקצורים מס' תרי עשר לצורך הכמת המסכן בולף שמות החכם באלהות:

הושע:

(א) נאום אביהם המחבר, חלילה לחלילה, שיצא השם לקחת אמת ונטיע,
והחליד ילדו ונטיע, זה וזה לנכר להיות כרבו, לא נאמר על זה, כי זנית מאדו

השם דרך משל, רק באדם הוא במעשה, והנכון בעיני, כי זה הנביא היה רואה, במראות נבואה בחלום הלילה. שהשם אמר לו קח לך אשת וזונים, ושהלך ולקח אשה ידועה ורתרה וילדה, כל זה במראות הנבואה, כאשר פירש, אם יהיה נביאכם, לכד מסה לברו, ה', במראה אליו אתודע בחלום ארכר בו, ואל תתמה, איך יראה בחלום וילך ויקח? והנה בחלום אדם בלא נבואה, והאכלנה הפרות. וככה אל ישעיהו הנביא, כאשר הלך עכרי ישעיהו ערום ויחף, זה היה במראה הנבואה, כי למה ילך הנביא ערום בעבור כוש ומצרים? וככה קח לך לבנה, גם שכב על צדך השמאלי, גם ואהה קח לך חסין, גם דבר הזקן (כונתו לדעתי על הסקרא קח לך חרב חדה תער הגלבים תקחנה לך והעברת על ראשך ועל זקנך, ואם יהי כונתו על נבואת הנביא הזקן שכבית אל, והענין עם איש אלהים, אשר בא מיהודה, לא ידעתי מעם להמראה, ועוד, כי שם נראה, שהיה הכל בפועל, בראה הסמור אצל יאשיהו, והעד על כל זה, שאמר יחזקאל בתחלת ספרו: ואראה מראות אלהים, ואומר: במראות אלהים הביאני אל ארץ ישראל. ואל התמה, בעבור שלא הזכיר בתחלת הנבואה (כאן) מראות. כי הנה כתוב: דבר ה' אשר היה אל זכריה, ושם כתב ראיתי הלילה, ואשא עיני ואראה; והנה כתוב באברהם בסחוח. וכן היתה כל נביאתו (שם) מעשה המעמד בין הבתרים). והנה אמר לו בדרך הנבואה, ולמה אשת וזונים? כי זנה תזנה חאריך.

(ב) ובספר ד' חכם מפרש הכעל, בעל הכיה הצומח. בחכמת המולוח, כי יכן יקראו בתים למולוח, ולהם היו עובדים, כי הם צבא השמים.

(ג) אין אפור ואין תרפים, ולא מצאנו אפור לננאי, והנכון בעיני, אין זכר לשם ולא מצבה, ואין אפור לעם, ואין תרפים לע"ג, שקראם להן אלהיו.

(ד) ואל תשבעו חי ה', כתוב בתורה: ובשמו תשבע, והמעם, את ה' אלהיך הירא, שלא תעבור על מצות לא תעשה לא בעבור יראת מלך או דבה או נזק בנזף, רק בעבור יראת השם. ואורת תעבור. מצות עשה, שהם כפה ומהם במעשה. ובו תרבע, כמחשבת הלב, שלא יעבור רגע ככל יכלתו, שיחשב בלבו מעשה השם ונפלאותיו בעליונים ובשפלים ובהתהוונים ובאותיות הנביאים. ואחר שיהיה דבק בשם, חייב להזכיר השם בכל דבריו ולהשבע בשמו; בעבור שיבינו ממנו כל השומעים הברואים (?), שהוא דבק באהבת השם, והמיד שסו וזכרו שגור כפיו באהבתו אותו, וכל העב ישמעו וילמדו מסנו האהבה והיראה, וככה מנתג הנביאים, שישבעו, כדרך ואליהו ואלישע, וכמטור כל לשון לך השבע.

(ה) ונדעה נדפה לדעת את ה', ונדעה שנדרפה וכו', כי זה מוד כל תחכמות, ובעבור זה לברו נביא האדם, רק לא יוכל לדעה את השם, עד שילמד חכמת הרכה, שהם כמו מולם לעלות אל זאת המעלה העליונה. ומעם כשחר, כי בתחלה ידע המסביל הש"י כמעשיו, כמז השחר כצאתו, ורגע אחר רגע יגדל האור, עד שיראה האמת. ויבוא כנשם, המעם, שהשם יעירנו ויורנו האמת, ע"ד יערוף כמסר לקחי וגו'. והמעם, כי אין מרפא כ"א מאתו.

(ו) בבבן עקב את אחיו, והנה בהיותו בבבן נתתי לו כח, ואחר כן התאבק עם המלאך ולא יכול לו, והנה מלאך אחד הרג כל סחנה אשור, ומראותו יפחור בני אדם, כמו רוד (? נבעה, ואף כי להתאבק עמו. והנה רשעו שירעו כל בני העולם, כי זרעו יעמוד לנצח, ובסוף הוא ינצח את אויביו, והנה אפרים חושב, כי (אפרים)

ותא מצא האין, וישר, פי' איך ישר את אלהים. ויובל, את המלאך. וכמעט בנה ויתרנו לו שישלחו, ומעט עלות הסחר, לפני שיתחוק האור, שלא נבעת יעקב, ומעט ביה אל ימצאו, כשנו לאביו, שם מצא המלאך, ובקטור שהמלאך נראה בבית אל פעמים, הנה המקום ישר השמים, על כן התנבאתי אני וקמוס על ירכעם בניה אל, שהוא מקום מלכותו כאשר אפרש. — וה' אלהי הצבאות ה' זכרו, המעט המלאך דבר עם אביכם, והמעט נלה שמו למשה, שהוא אלהי המלאכים, להיות לכם לאלהים, על כן ה' זכרו.

(ד' ארפא כסונחם, המשובה בנשפה בחולי בנף.)

יואל

(א) וכשור מסרי יבוא. המעט מי יוכל להכלם משור שיבא מה'. והגניד זל אטר, כי שור (ציל שרי) הוא, כמו עליו לבי רוי, רק אטר, כי הויד תחת אות הכפל, כמו רליו שוקים מפסח, והמעט מתגבר ומגנח, על כן אטר, כי במקום היה איננו שם הנכבד, וככה, כקול מים רבים, כקול שרי. וככה, והיה שרי בצריך, תקיף (שהבצר שלו יהיה תקיף), והעד וכסף הועפות לך (שהיא ג'כ תקיף, כפי ותועפות ראם ליו. יבתים: ויהי על עפר בצד (ראה על בצריך כדרך חוסן ויפק, והיה תחוק), ויפה אטר.

וקריעת הלב, כדרך ומלתם את עולתם לבככם, וכמו: ואקדע סוד לבם, והנה המעט להסיר סכסכה הלב לקרעו, כי הוא ימנע, שלא יבין הלב, והמעט להבין האטר, ובקטור זה כתוב: כל ערום יעשה ברעת וירצה שהוראת ערום סוה, שאין ללבו סכסכה, ועדיו השכן לב העם הוה).

(ג) השבש, יספר קדרות שיהיה לשמש בתחכמה עם הרחם, והיה יקרה ויהיה ארום, זה יהיה בהיותו רחוק מראש ההלל וסוגבו קרוב כשם פעולת, ילעלים הם אותות מלחמה, והיה לאות, כי ימותו עמים רבים.

עמוס:

(ולא נמצא יותר)

העתקות מועילות נצרכות להשער הכמת המסבו

מפירוט

תהלים

הקדמה כי אין מקו בין הישראלים, כי ספר בראשית, משה איננו יבנו, כי בנה קבל אבותינו הקדושים לל אדם שאין בנים בהמלה: וידבר ה' אל משה:

(א) ולפי דעתי כי מעט פרוי, הנשמה החכמה, שהיתה מלאה היות אלהים

להכיר בראיה וימשיכו העומדים לנצח, יהרכב בעולמה העליון, בהפרדה מעל גייתה, כמו הפרי המבושל באילן ויפיר ממנו. והנה נפש הצדיק דוחה אל הרג, שהוא עומד הרשעים כחבן לפני רוח. — כי יודע. אין ספק כי השם הנכבד יודע הכללים והדברים; הכללים הם נפש כל חי לכל הבריאים. והפרטים הם כל מין ומין בפני עצמו, או אפילו בריה נפרדה בפני עצמה, כי מעשה ידיו כלם; רק דעת הפרט לכל אחד בדרך כלל, הן לצדק והן לרשע ירענו, ולעילם ידע אומנות (?) הטרעות. ובעבור שתעבורנה נפשות הצדיקים, וההיינה קיימות לעולם; על כן ידע איהם, גם ידע כי נפשות הרשעים תאכרנה, הנה המעם כי דרך הרשעים לאבדון.

(ב) והנכון שהשם ברא הנשם, שהוא העצם, והצורה שהם מקרים, כל אשר יעשה האדם או יציר צורות חיות, ושמו נשגב לברו מהיותו כיסוד ואף כי כמקרת (המתקן) רק בעבור שהמדבר אדם וככה השומע וכו'.

(ג) והמתרגם ספר התלות לערלים אמר, כי מלת סלה אין לה מעם רק להקין מעם הננון והער וכו'. — וכתוב: ודובר אמה בלבבו, לב חורש מחשבות אין, כי דבור הלב הוא העיקר, והלשון איננו רק מליץ בין הלב ובין השומעים.

(ד) והנכון בענין, שהוא על נועם פיו, שתחלתו שניין על דברי כוש, כמו שכתובין כותבי ספרד הפיוסין, יכתבו לסעלה בתחלה טור הזיומ, נועם פיוס ירוע. (ח) זה המוסרי נתנו למשפחות עובד ארום הלחי וכו', או פיוס החלתי הנתיב

סחארת והרסה לה. — והנכון בענין, בעבור היות האדם נכבד מכל נבראי מפת אמר כן, כי מעת שיחל הנער לדבר — וזה מעם שפי עוללים — או תחל סתכונתו לקבל כח הנשמה החכמה. ער שהשכל בשקול רעהו כח בוראה, כי חזוק הנפש יום אחר יום. יודע כי שבעה מעונות למאורות ולחמשה לזככי לכה, והמעין השמיני לצבא גדול, והתשיעי לנלול המולות (היוסי), הדלך מסורח למערב, והעשירי כמא הכבוד, על כן כהב מעשי אצבעותיך כי הם עשר. — סה אלוש, כי הירח ואחד עשר כוכבים כנקודה בעגולה מתגלגל, וכל הארץ כנקודה שלא תחלק כנגד הרקיע, וכן אדם כחלק שלא יקבל חלק כנגד כל הארץ. וכבוד והדר העשרה; בעבור כך נשמת חיים שנפח בו, שהיא עליונה ואיננה נוף, על כן לא הטהו.

(יא) כי צדיק ה' . . פנימו, ויפת אסר, כי הוא על דרך כאשר התעו אותי אלהים, ולא דבר נבונה, כי לא ימצא לשון רבים עם השם הנכבד, רק על שם אלהים למוד ירוע.

(יב) השקף, בעבור היות כבודו במקום עליון, והוא השמים, וזה הדרך מסל, כי הוא יודע הכל ודרך ואולי בדרך כל.

(יג) נבזה בעיניו, והפעם, כי עובד השם, כל מצוה ששכר, וכל מוב עשעה נבזה ונקל הוא בעיניו. כנגד מה שהוא חייב לעשות; וככה משפם הצדיקים, שיבקשו לעלות אל סעלה קדוש ממנו ונכבד, ואסר יכבד כנגד נבזה.

(יד) והנה נשמתו רבוקה לבוראה פרם הפרדה מעל גייתה, שמה לבי, הוא שכל הרעה. וכבודי, הנשמה. אף כשרי, הגוף. תודיעני, כי כלות הגוף או הודיעני דרך החיים, והפעם הדרך שאעלה בה אל השמים, לחיות עם סלעבי עליון. ומעם שובע שפחה: אה פניך, שיהנה סויו שכינה. ומעם תודיעני, כי תאמץ הנשמה מעסקי העולם, והראו עין כלץ האכה. ומעם נעמטה בימתיך, שתהענג על השם. מעם בימתיך, כנתיב: מתיבת גליכה לאיהבי בימתי, ועפעם נצח, שלא תפסקנה

סגולה... והנה שכן הצדיק פורש במיטתו זה. כפי הנס, והפעם, כי אחד שהיא
 דבק בכח עליון, העליון נפשו ובה הדבדו בו, ויפדו סגולותיהם בהשגות העליון,
 על כן ישכון נופי בעולמו לבמה. אנו בצדק, אין לו חפץ רק להיות פחד. כי צדק
 שפדויה היה כבה התענגי בראית פחד, והפעם הדבור משנה השם, כי הם כלם
 כללים, והכמה עשיתם. ילנה עופדים, ואנו שבע מתענגי חסותך, לא באשר
 תפרא במנו. וזה אינו בחלום, רק בהקדן, ואת הדורה אינה כפראת העין, רק
 כפראת שקול הדעה, שהם פראית אלוהים אמת. ואלה הדברים לא יבנו. רק מי
 שלמד חכמה הנפש.

(ים) וזה המוסר נכבד מאד והוא קצור עם בלבת החסום, וערה אפרטנו
 בדרך קצרה. רק לא יבדור כי שלא ידב הכמה המולית. השמים תטעת הנגלים
 שהם שיות בדרך אחת, ושונה בדרך אחרת. והליכות על דרך ישנה בעצמם, ואינה
 ישנה כנגד יושבי הארץ. וברת התנועה לא יוסף ולא הנרע בראית נפשות, והיא
 הוסף הנניע כפראית העין, והנה היודע דרכי העולות, יודע רעת עליון. והנה
 השמים, פנינת החסום, ואלה כפראים, בעבור שהם עופדים על סחכות אתה,
 וזה הוא כבוד השם. כבוד הקדוש, שהוא ראוי. כפי שפירשנו בפרישת בראשית,
 (וישם הדרום כתרדמים בכל יום, על כן כהומו יפעלו ידיו, כי עם השמים כתב:
 כבוד אל, וזה אמת כי יקבל האור כח השפדתיים) שבעה בוכבי לכת) והעבד הנדול
 (דרכיכם הקיימים). — יום, יש ראיות נפשויה סחכות הרשפון, כי סחכות השבעה
 ששהנה בכל הלוקה, ילעולם לא תמצא סחכות מערכת ריפה ראיתה, אילו היה
 העולם עוסק אלפי אלפים רבבות שנים, גם זה כפירש בספר יצירה (שהי אבנים
 בנות שני ביום ימי עד כה שאין מה זכיל לדבר ימי דאון יבילה לשמימי). ובעבור
 זה, כה יתחדש ביום הזה ידענו ליום המא. זה ליה נדיר אל דור, כי בכל יום יש
 דבר חדש, ואין פננה מדברו שלטה אין כל חדש, כי על רבלל ידבר. והנה הוכיח
 כי כפראת העין של טוף. וכפראת עין הנעמה הפנימה תרכמה, וראה אמתה ספיר
 שמים, ובה שינוי הקדוש. — קום כמו כי לין, וזהו הכנה, ויהיה קום שב אל
 השמים; והפעם, כי סחכות יראה בכל סקום. ויבנו מה טעמו כל הכפראים בכל
 סקונית הארץ. ובקעה הבל, הוא הארץ הכושבת, סלחה ישמינו, והנה ספיר יהיה
 הוא הספיר. הם שהוכיח בעל ספר יצירתו כפראת וספר וספור, כי אלה שלשהם עיקרי
 התכפיה (הפעם אי הושגן כפראית לכעלה טוח בכלת אושר יהדברו והסכתו). ופעם
 לחוכי הספס, כי הוא גדול ככל נוף והפשוט נפדרד), והתנועת העליונית בין
 קשורות בו, והוא מוליד הזמן השנה והשנה, והיום והלילה, והסכתו והצמחים וכל
 החיים הליום בשפס. ופעם ואין נסרה מהמהו, כי חמה השפס בעולם כפראית רום
 הלב בנף האדם, כפראית סחכות התולדת, והנה הוא והשמים חיו כל הנפיות. —
 ופירוש תורה, שמורה הדרך הישרה כפראים נוכחים ואי נכרים), כפי תורת הצניע
 והגור, וערה, הדברים הקדושים כפי דסעודים שראו בעיניהם, ובעבור שלא יוכל
 האדם לרעתם סדרך הראיה, אשר סרכיכת חמי- פקודי, כנורה פקדון, והמה
 רנסציאת ככה הנשמה בכל אדם, כהוזה בר מצוה. והשם הפקדום בכל, והוכיח
 ישמים עקום, כי כל השכילים סחכיסים עליהם בדרך הישר, שאין הם סכשול,
 והכמש עומרת לעד, כי אינה מורכבת כפי הדברים כפראית ישרות, אנפמי
 שהנהנה עסדת השמש כפי דריותה. שפפמי הו. ידע כי שפפמי הכמה המולית,

כפי מערכת המשרתים בערכם אל השמש, ויש סמפטים בערכים סמתיים אלה לאלה. ובעבור זה יטען בעלי הדין וכו'. — הנחמדים, אנשי העולם סתמיים להיות להם רוב ופז רב גם אנשים יקרוח, בעבור שהם עיטדים ויסצאם בשעה הצורך, כעבור היוהם עומדים בעצמם ולא יחסרו, ולחכמה יהיון עליהם, כי האדם ימצאנה בחייו ובמותו. — ומעם אז אתם, אז אהיה הם - (שייך למעלה) ולפי דעתו שהזכיר ער כה, איך יוכל השכיל למצוא ערות על האלזות ולהכיר מעשיו, ויאסר דוד, גם יש ער אחר נכבד מסנו ויהר נאמן, והוא תורת השם ועדותיו ופקודיו ומצותיו ויראתו ומספיו.

(כג) גם כי אלך, ומעם אם הקראנה גורות השמים שהשם נור סימי קדם, לביא רע, לא אירא, שרע יהיה לי, כי שבטך יראה לי הדרך עד שאצא, וזה השבט הסענה, בה יהנחם לבו; והמעם, כאשר הבאנה שנות רעה לעולם, השם יסבב סבות לחוסים בו, לחיותם ולהציל מסית נפשם. והמעם מות, שאיני כדרך התולדות, כמו כתי כלהבה ומנפה. ומעם זה המסור על עבדי השם העוזבים תאות העולם והם שפחים בתלקם, ויחשבו כי לחם ומים כנגד כל הענוג המפעמים, כי מחשבתם וילבם עם הענוגי העולם הבא, ועל כן יניחו הענוגי רנע כעבור הענוג עולם. ומעם וירפוני, כל כך אגיל עצמי לעשות טוב וחסד, טוב לנפשי, וחסד עם אחרים, ללכדם ולתרוותם לנכיר את ה', עד שיהיה לי חק, כי אלו רציהו להניח חסיד רנע אחר, הוא היה יודף אחרי. ושכתי, כמו ושקפתי, כנורת בשוכה ונחא. והנה המעם כי לקולם אעשה מיב וחסד, כל ימי אשב בבית ה' להכיר מעשיו, וזאת היא התעלה נאכה, כי אז יהיוד סכני אדם.

(כד) לה' הארץ, כעבור שיש סמטות בארץ, יקבלו כח עליון, כדרך וזה שער השמים, על כן החל לומר לה' הארץ ומלואה, כעבור כהר ה' (שזוכר כמסוך למקום נבחר). — ומעם לה' הארץ, כי הוא על ימים וגי', כי כדרך התולדה, נבראה להיותה חחה הים, וכחפץ השם יבש קצחה, והיא המחצה אשר כנולה; על כן כי הוא על ימים יסדה, והמעם, שלא היה על מהכונת ישרה, שיחיו בני אדם עליה, כי אם שיהיו סביבה ימים ונדרות.

(כה) נפשו כמוב הלין, טעם נפשו כדרך נפש כל בשר, דמו בנפשו הוא, והוא המטה כהפדר הנשמה. — סודות אלהים לא יתגלו כי אם ליראי. כי יחד ועני אני, כי הנשמה יהודה וככה הלב, ומעם עני, כעבור חסרון כחו לעמיד כנגד התאוה; והנשמה נחפשה ברישה התאוה, ואם השם לא יעודת, אין לאל ידו לצאת סדרשת, על כן היא יוציא מרשת רגלי.

(כו) אורי תלוי בדברי הנשמה, ויש עי בדברי הגוף. ומעו חיי קשור הנשכה עם הגוף.

(כז) ובני אלים הם הכוכבים, והעד ברן יחד וגי', ומעם להזכיר הכוכבים, כי כפי מערכתם ירדו הגשמים בעזרת אלהי האלהים.

(ל) למען יזמרך כבוד, כל אדם שיש לו כבוד, והמעם, נשמת חכמה, ובעבור כי המכילים מעטים, אמר כבוד, ולא כל כבוד. הנפש המתאוה שכחה נמוע בכבוד. (לב) רבים מכאובים לרשע, ודע כי הכתוב לא התיר להתרפאות, כי אם ככה בן אדם, כי השם לבדו הוא רופא לישראל, ורופאותו לחוק נפשו ולהוסיף על יראתו.

(לנו כי ישר דבר ה', הם נודתו שמו, ינקראו ר' רייס. שהכל ע"י המלאכים שהם עושי רצוני, וככה הורו כל הנביאים גם הב"י הלב. בדבר ה' שמים נעשו, טוב להוביר, כי לא התלקים לכד דבקים בדבר השם, רק השרשים, והוביר השמים, כמו בדבר השם, בעבור כי כל הנביאים בארץ, וכל הדת גם, הליים בסערכת השמים. כי הוא אכר יודי, בחפץ וברצון לא כבלי - ויקסוד.

(לד) חזונה סלאך, שם חפץ, והנה הסעב סלאכים רבים, ככתוב בדברי אלישע, ואמ"י שאינם נראים בסראה העין, הם נודעים בלב באמת.

(זה) נגשתי הנל בה', רמו לשמחה העליונה, ונקראה נפש. בעבור היותה

קצורה עטה.

(לו) כי עכף סקר חיים, ח"י הנשמה העליונה שלא תמות. באורך נראה אר, כיטי לשבר העה"ב; כי אין דבר בעה"ז נכבד מהאר, והוא עצם ואינו נ"ח. לידרץ, שהם כבעלה העליונה. לישרו לב, שיש להם סעשים טובים, ואם לא היו יודעים כפי יודעי השם.

(לז) יודע ה' ימי תמימים, והגבון בעיני כי זה על דרך, את מספר יסר סלאך, והשם יודע כל מלא - גבר בלשוננו הוא מלא דעה, ופי שהוא מלא דעה צדיק יהיה. שם נפלי פועלי און. ויהבן היות שם רמו למקום, שנפלו שם פועלי און במים קדמונים. לא יכשוו כעת דעה. כפי דבר, והסתכלתה, אי כרעב, לא כא יוסו כדברי חז (שא) - פי צדיק יהנה חכמה. וכבר הוביר, כי הצדיק עישה חסד והגבון הוא נודתו חפץ ונתון, ועושה חסד ללמד חכמה, ולהורות האיברים. וזרת אלהו בלבו, ספר כי תיכו כדור.

(לח) אך כולם יתהלך איש, כי ישתנה מיום אל יום וסעת אל עת, כמו הנהר הסתהלך וצלו עוסד. בעיני. כי האדם הומה לצלם, וכאשר ישתנה הצלם כן ישתנה הוא, ופעם הצלם מערבת השמים וכוכבי עליון. שלא יעמדו רגע אחד על סוכנות אחת.

(ט) והן כפי שיר דודי וגו' פעם לאלהינו, כלשון רבים בעבור יראו רבים וירא - אשרי הגבר או יאמרו אל רהבים. בעל הבת לעירי. ושמי, הרטום נוטה. רבות עשית, זה הוא השיר החרש. ומחשבותיך, נודותיך, אלינו, בעבורנו אי היא כמסענו ואכר אלינו, כנגד אלהינו. אין ערוך אליך, אין יכולה באדם שיערכם אליך, ודסוף ייבוח (שמלת ערוך מוכב על הגפלות והמחשבות), ויש אמרים, שרוא כמו ייניך לה' (ומסב ערוך אל שאר כל הנמצא), ואם היה כן עצמי מספר יאוב (בע"כ) אל נפלאותיך. (החכם ירש ג' התוכים ראלה על דרך יסחור בעוד בת עליון נגד הכחה השופעות מהגלגלים לדרבך בשם יתברך ויבאר בשערי).

(סא) ופעם ביום רעה ימלטהו, מערכת עליונה כנגד סולידו.

(סב) אבותי מסרו לנו, והמספרים היו אבותינו, שכל אב אבה את בניו, ולעולם לא יררו רק האמת לבדו. כי שחה לעפר נפשנו, מה תקוה לנו, ונגשנו שהיא מן השמים העליונים שחה לעפר (שע"י הצוית תאוח גם הנפש לעפר) רבקה לארץ במגנו, והדבק לארץ, הוא הקבר, ופעם במגנו, הוא הגוף.

(סג) כי הרבו הנפיש ימצא בנשבת האדם.

(סד) על כן לא נראה בהסיר ארץ, בעבור היות מקום גבדה השם מהטעם

סמעלה אל סעלה וממל אל סול; על כן אמרו בעלי התולדות, כי יבא זמן, שחשוב היבשה ים והים יבשה.

(פו) ומרו אלהים, המעם ומרו השם, שהוא נודע במעשיו בשקול רעת הלב. ולמלכנו, שטוע לעו לכונו בשכין כבודו עכנו. כי מלך כל הארץ, בעבור שהוביר למלכנו, אמר: כי מלך כל הארץ ומרו זה כל משכיל. מלך אלהים, פעמים רבות בדורות שעברו, הראה השם מלכותו, כאשר עשה משפט ונקמה בגוים. (סח) ינהגו על סוה, בסנהג טוב ונעלם מהנבראים.

(כז) והמסור הוא נכבר כאד, כי יש בו מסורש איר העולם הבא, ונפש החכמה שלא המות. שמעו זאה, זה הדבר, שהוא יודע, הוא כולל לכל חי, שנפח השם באפיו נשמת חיים. פי ידבר, בא ללמד על כל חכמה נעלמה מהם. וחכמי הלב הכיחה בדרך חידה. אמת למשל, אדבר זאה החכמה בדרך משל. כמו לא יראה אור. כצאן לשאול שחו, ובעבור כי החידה סתומה גם סגורה על כן אפהח. כצאן לשאול שחו. שפ עצמם כמחשבתם זהם כצאן. מוה ירעם, כי סופם לסבח. וירדו גם ישירים, הם ארבעה יסורים שאינם מורכבים, שהאש המורכבת בו השוכ אל האש, והרח אל הרוח, והמים אל הים, והעצמות שהם סתכנינת העפר אל העפר. — אך אלהים כבר הזכרתי בספר, כי הנפש והנשמה וזרחה שם אחר לנשמה אדם העליונה, העומדת לעד ולא חמת; ונקראה נפש גם רוח, כעבור שלא תראה לעין כי אם עם אלה; ובעבור היות המסורר מלא חכמה, ומכתב השם היותו על נשמתו, על כן אמר: אך אלהים יראה נפשי מיר שאול, שלא יהבן שהוא אוטר, שלא ימות כשאר בני אדם, כי מי נבר יחיה ולא יראה סוה; וזה מעם יקחני. שהרבך נשמתו כנשמה העליונה, שהוא נשמת השמים, וכמותו כי לקח אותו אלהים. ואחר כבוד תקחני; כי אם יקנה חכמה תועילנו אחר סוה, כי תיסיב, ויאמר למשכיל, שתבקש מה שיהיה טוב לך באחרונה. ער נצח לא יראו אור, והו השבר ותענוג הנשמה, לאוד באור אדונייה, שנהגה ודא לקחה, וככה בספר בן נוריון יקרא אור העולם הבא, איר הנדול, וכבר הזכרתי מעמו.

(נ) אל אלהים ה', המעם תקיף לעשוה משפט, ע"כ אלהים. ומעם ה', שהוא שיכן עד בלי שינוי. מצוין, שהוא באמצע הישוב באורך וברוחב, אלהים הופיע, כבוד השם.

(נא) הרב כבסי, והנה דומה הנשמה שנתגאלה, לעשות מה שאינט נבון, כדבר מסויף, שהוא צריך לכיבוס וסורה. — הן אמת, המעם אעפ"י שחמאיה, אמנות לבי כאלההוך לא השתכשה, וזה הוא אשר חפוזי ותרצה סן האדם. כמאות, תמקומה העלמים שהם סביני הלב. תרסאי, סומח, זה המקרה שקרה לנשמה כנגע צרקה כנוף. לא יחצו ימיהם, שלא המלא סספר ימיהם. ואנו אבטח כך, שהמלא סספר ימי, כאשר הכפתהני כותרתך (משפטים).

(נז) כי גדול ער שמים חסךך. ובעבור כי יש לנבחות השמים חקך, ואין חקך לחסךך, ע"כ אחריו, רוסה על השמים.

(נח) אך יש אלהים שופטים בארץ. המלאכים, כי סמכון כנגנה הגזית על כל הארץ ברבר השם הגבבר.

(נט) אלהים צבאות אלהי ישראל, כי אחז אלוהי צבאות סעלה, בשמים; ואלהי

צבאות מטה, שהם ישראל. ענין, אתה האל שהענין לו בעצמו. וירעו כי אלהים משה
ביעקב והטעם כי אלהי הנסים אליהם, ואלהי ישראל שופם ערק.

וכמו נשבעה בטוב ביהוה קדוש הכולך, הענין הנשמה בעבירה השם בבית
המקדש, וישרה בטוב גם אחר עמי, בטוב קדוש הכולך, והטעם בטוב הכבוד שרוא
הקדושה. סמכת כל קצו ארץ וים והעולם, בעבור היות קצות כל גוף אינם נופים.
כמו בורא קציה הארץ, וטעם וים רחוקים, בעבור היות הצי כבוד הארץ ימים. סתן
הרים, ילפי דעת שהבורא שהוא סמכת הדבר שאיננו נראה, וגבורתו נראית בגופות
הגדולות. ויראו וישיבו קצות, כנגד בית המקדש.

(כ"ו) כי בחננתו. והטעם נכח דרעה אשר בלבכם, גם זה דרך משה. כי רכל
לפניו נלפי בדם בראיתו לב המושב.

(כ"ז) סילו לרוב בערביה, שם לשמים, והנכון שהוא לרוב בשמי שמי קדם,
ועצובר כי התנועה שלש, האחת עולה כמו האש, וכנגדו הדין והשנית יורדת,
כמו הארץ וזה כנגד השפלה והעירבה. אפצעות בהטעת הלגלל (בטוב) כפרש שיר,
טעם שרף כמו כנעת, כאשר פירש הנגיד. — חדר חמד אלהים לשבתו אף ה' יסכון
לנצח, לא השפל הרב בןן (כענין אצלו לא"י), כי אלה הר' שחסדו המלאכים לשבת
בו אף השכינה השכן שם. רוב אלהים רמותים. זה רבן עם חמד אלהים לשבתו,
וטעם רכותים כמו סביבות אלישע (במלכות) רכות רבות. אלפי שגאן, שנים בסספר
כמו אלף אלה (נראה שבינה בל"א טייגנדווייניע) ואלה שגאן תחת יו"ד בןן קין
(ויהיה בטות שנה ופתחו הפל). אדני גם סיני בקדש, והנה הטעם כי קדושה
אל בחד סיני. הליכות ארץ מלכי בקדש, ראו הליכותך, ישראל, אלו הדרכים
וההליכות שהלך השם עם ישראל פעם אחרי פעם. וטעם בקדש, השמים, כמו
הטובים סמכיהם (נלחמי עם) לרוב בשמי שמי קדם, בקשרי ב"ה כדרך הטהה
אשר אני רובב בה (שפתחתו עלית), והטעם שמי השמים (לגלל הוסי). וטעם קדם
יש לו סוד כנגד בני הרה. וענין בשחקים, כי טעם יבוא הענין לישראל. — ורא
אלהים סמקדשך, והנכון כי בית המקדש בארץ סבון כנגד בית המקדש בשמים, כמו
זה שער השמים, והוא סוד מבינה. — אל ישראל הוא נהן עו, ובעבור שהבורא
הנו עו לאלהים, כדבור, שינו שרוא בעל העו אמר ישמעו כמעשה כמאת גם
התעצמות השם יתן אורם לישראל והודות לשם, על בן ברוך אלהים.

(כ"ח) אדני ה' צבאות, שהוא אלהי השמים, כי הצבאות שמה הם, אלהי
ישראל. שהם צבאותו בארץ. — יטחו מספר חיים, כבר צירשתי בספר, כי מסר
החיים הם השמים, וטעם כל הנורות העתידות לחיותם, כמותה ביום הביאם.

(צ"א) היה לי לצור טעון לטוב תמיד, כמו טעון להסתר בו, על בן אדניו לטוב
המיד, כי כל טעון הוא למעשה. — וטעם צוית להישעני, שהבחינו שמואל, או על
דרך הוא צוה ויעמיד, כמו רבו השם, שהוא על הגזרות עלי המלאכים.

(כ"ב) וירד מים עד ים, ואם על המשיח, מים הדיימי שהיא ים האדום, אל
ים צפון שהיא ים אוקינוס (אטלנטי). וכנחר, נהר יוצא מעין, שהוא בתחלה מוצא.
ועד אפסי ארץ, שהוא בסוף מערב. עושה נלאות לברו, שעושה תמיד בעבור
ישראל. וברוך שם כבודו לעולם. טעם שם כבודו, היא השם הנכבד, שהוא שם
העצם; כי אין לשם שם בכל השונות, כדוא שם העצם, רק האר, כמו ארני, גם

אלהים ישרא' על כתיב, זה שמי לעולם, כי הוא שם אחד לברו, וככה נשמא אחד, ומעם יוסלא כבודו, תהלתו.

(ענן) אך טוב לישראל, כל בני ארם, שאינם מסבילים מעשה השם באמת, הם מסתאנים, ובעבור זה הלא, אך טוב לישראל, כי מעם אך שאיננו טוב לטוה האיצוה שלא ידעוהו רק לישראל. לברי לבב, לא לכלם. כמעם נפיו רגלי, והצל לטור מהררכים הישרים, שהם ררכי השם, כדרך באשרו אחוה רגלי; כי בעבור שהרגל הולכת, על כן דימה אכניה הלב שירגיל בה, בהליכה. רק כאין לא מצאטה שרק על האם ומה שאיננו, ודרך משל הזכיר לאשריו שיספכו כמים, כדרך כמים נשפכה, בעבור שלא נשאר ככלי מאומה, כמי וכן) שופכו אשריו ואין לו בסח ילך. הרצבות, כמו אגודות, והמעם שהיה ראוי, שהיו קשורים בעולם שיסחם מדיה. ואלו, על משקל טובם, והמעם כחם, שהיו כח התולדות השומרת העוף, היא מנורת יש לאל ידי. משכיות, כמו מחשבות, כי השכוי לניו ללב, באילו משכיות מראית (סלשון ואמכתי בארמי), או יהיה כמעם ואכן משכיות, והעזורים הם המחשבות. ואמרו איכה ידע אל ויש דעה בעליין, ולפי דעתי, שהאמרים הם עם השם (כמו עם הנוכר למעלה), והעד, הנה אלה רשעים, המעם שהנציקים יודעים דעת אמת, שיש אלה נשגב מרעת הארם: והוא חכם לב, שידע הכללים שהם עומרים, והחלקים שהם הפרטים, הם משתנים בכל עת, על כן לא ידעם השם כי אינם עומדים. והנה המסק בירם, בעבור ראוחם הרשעים, שהם שלוי עולם בנפם ורבי עושר. — אך ריק וכתי לכוני. דברי המסביל, ומעם וכתי לכוני, שמחשבותי מחשבת אמת, ואמונת' וכה עם הבורא, ובעבור זה נברא הארם, עד היות נשמתו בחייו וכה ומהירה ככוכבים, ומעם בנקיין כפי, שלא עשה מעשה נואל ומטף, מה שאיננה ראוי לעשות (המטפה את דרוח המשכלות). — ואהי ננוע כל היום ותוכחתי לבקרים, ולפי דעתי, כי ננוע סמאת ראשו למבול עמל לכבוש יצרו, ותכתתי לנפשי מה שהמסביל מוכיח לנפשו חסד, בקצורה מרעת לעבורת אלהים. אם אמרתי אספורה, דברי המסורר, אם אמרתי לבבי, או אמר לאתרים כמי אלה. הנה, אהיה בוני ברור בני השם, שלא תרא אמונה לבי כאמנרם, והנה יחסר ביית ברור בנדך. הם שקבלתי התירה מפייה. ואחשבה, כאשר חשבתי לדעת זה המוד, לא יוכלתי לו, זה הוא עמל בניני, עד אבוא אל מקדשי אל, ששם כהני השם וחכמת ישראל, והם גלוי זה המוד, והוא אבינה לא תריתם, כי לא הובא הארם בעולם הזה להעננו בו, או לחיות סלך או עשיר, רק שהיה אחיירו מוכה, וזה הוא שבר נפשות הצדיקים. אך בחלקות השית לטו, הרשעים בעוה"ו כנפשותם ברברי חלקות, ולבטוף יהיו למשואה, לחות ואשר איננו, כדרך רשעים להשטרים בסופם. איך, מעם סמו המו על נפשות. סן בלדעת, כמו בלהית אתנך, כי יש, שישבו לאין ולהבל, והעד ואינך. — כחלום, שאין בו אמת. בהקיין תחילם, ככה צלמם יהיה בויי בקיר. והמעם שהיו נשכחים כי נשכח זכרם. ואני, הייתי בתחלה לנגדך, שלא ידעתי טוד הרשעים, כברמה, עד שעזרתני ונגלה המוד לי. ואזר כבוד תקחני, מלת לקיחה בלא דבר (1), הוא התחברות נשמת העדיק עם העליונים, שאינם גוף ולא יסוהו לעולם, ע"כ ברברי חניך, ויההלך חניך את האלהים, שהרגיל נפשו לחתולך עם המלאכים, עד תלקח השם. והנה יבקש זה המסורר ועוני וטחי והרגילני בעצהך, ואחר שהעשו לי זה הכבוד, או תקחני, וכמוהו כי יקחני סלה, או ש' ואחר,

ואמר בן הקטני, ואני כבוד כאתר המלאכים. כי לי בשמים ועםך לא חפצתי בארץ, ולפי דעתו, כי אין לי חפץ בשמים ובארץ אחר איבוד נופי; על בן אחריו: כלה וארץ, זה הגוף (שהוא סן הארץ). וכלבי, זה הנפש המתאיה, שהיא כח התולדת (שיקבל האדם את השמים לשטתיו). כדרך אחריו לבבכם ואחריו עיניכם, רק צור לבני כמעט הוקף, הוא הרב ק העומר לעולם, ולא יאבד (צור לבני וחלקי אלהים לעילוי). יאבדו, הצמחה כל ונה ספך, הוא היוצא במחשבתו ובמעשיו מרשות השם. ואני קרבת אלהים. כנגד רחוקך, ל טוב, כי זה הוא הטוב באמת. סלאכותיך, ליד, והחיר מלאכה. וסווא הנורה מלאך, והמלה רביעה, הנקרא בן, בעבור שיעשה המיד כדאבת השם. וכאשר יחכם המשכיל, ויכיר סלאכות השם, ויובל לספרם בלב או אל אחר, או ידע דעת עליון, ובעבור זה נברא כל האדם (שתי בארץ ה) כחסי הספר כל סלאכותיך).

(ע) לך יום אף לך לילה אתה הבינות סאיור וספס, הסעס, שאתה עושה אלה הנפלאות בכל ופן כיום ובלילה; כי המושלים בהם אתה הבינותם. סאיור, הוא הירח. אתה הצבא, והוכיר כי השבעה נבולות הם נצבים לעולם, ולא יהתלה הישיב. כי לא ספיצא וסמערב ולא ססרבר הרים כי אלהים סופס, וי"א כי זה רמו לחכמת הסולות, והושבים כי הטוב ורדע, והכבוד והקלון הבא לאדם, הכל כסערבת הכוכבים, והיהד הראשון הוא הוא הסורתי גם המערבי גם הדרומי, שהוא כנגד סוכר הרים, הם המושלים על כל האדם, ולא הוכיר הרביעי, כי אין כח לו בעבור היהי החח הארץ (ובאפיקס הצפוניים שלנו).

(עו) ויהי כשלם סוכו, היא ירושלים, אולי נקראה בן, כי היא סלמה כנגד שער השמים. נאור אתה אריר, אין רבר נראה שהיא נכבד, סאינונו גוף יהיא עצם רבר, רק האור לבדו. והנה זה כנגד הכבוד. ואריר, כפי אריר בסרום ה'. שמים השמעת דין. כי כל הנורות באות שמים, כאשר יסמעו כל יושבי הארץ, שישב; לכסא ודנת כאמת, או יהאו וגי'.

(עז) חשבתו ימים, סגורת חשבון וחילוק רברים כסחשבת הלב. — אלהים בקדש דרכך, כדרך נאור בקדש, בעבור דרכיך סאנונו רואים בשמים, לער כי סו אל גדול כסוך. — אתה האל עושה פלא, הסעס העשה פלאים נפלאים סעיני האדם גם סמעת דין, וזה הוא, הודעה בעמים עוך.

(עח) אשר שמענו, זה ספי אנשים רבים וצדיקים, שחייב אדם לקבל סה שהעתיקו, היהה הקבלה כמו דעה, וזה הוא ונרעס, ססעס סספדים, כי הסספדים אורבנו היו, והם אבותינו. שאין להם חפץ להכשילנו. לא נכחד, והנה חייבים אנונו, שלא נכחד סה ששמענו סאכוהינו לאכר הם סורעס, ער שיהיו גם הם סספדים הולות השם. — עדות, הסעות שסקיל הדעת סעיד עליהם, על בן מלה ויקם (כפי): יקם הבית- ותורה, הסעות שנעלם סורס סרכים, על בן מלה סס, שקבלו ככה כפי סשה. לסמן, דור ארר דור, ער עסוד התורה כיוס שמים. — וינסו, זה הוא דרך עקלתין, שיבקש העבר סארונו סה שאין צורך לו. — ופרטו ספיהם, דבר הכתוב לפי סחשבתם, כורך ורואנשים רמוס אחר הם, ורבר שסכור אתרי סורו. ולכס לא נכון עמו, הנה התכבד, כי עקר החפלה כוונת הלב. ויכור כי כשר סמה, כי הניף הוא הכשר, כדרך ויגל כבורי אף כשרי, וככה עם כשרא לא איתוהו; והוכיר הכשר, כי הם יהאו הכשר, כי התולדת תתאוה החסה לה

שיחזקנה, ועוד כי מרה קשור היות בבשר איננה ארובה, על כן יבקשו להתענג בשר הפרס; כי אדם הוא רוח ובשר שהוא נוף שהוא טריניש - ילם נתיב לאפו, דרך השל נכבד, לרדת הנורות מן השמים - ויבן כמו רטיב קרשו: כארץ יסרה לעולם, ושעם בארץ, בעבור היות הארץ בכללה עומתה, והלקיה נראה שחצר מלה, משחנה או אוכזרה; על כן הוזכר זה החלק מהארץ, עומד כנגד הארץ בכללה.

(עמ' ה' אלהים צבאות, בעבור שימצאו רבים אלהים צבאות, אמרו כי הוא שם אה צבא שלו, על דרך הפשט שהוא דרך קצרה, כפי והנבואה עורר הנביא, שכן הוא והנבואה נבואה, וככה זה ה' אלהים, אלהי צבאות, שהם צבא השמים - ושעם ילעזו למו, כינוי בעבור כבוד השם שהוא הגבן שהסעה מלפנים, כמו אשר לא נשא לשוא נפשו, והם ישראל, כי כרם ה' צבאות (ב"י). — ובעבור שהוזכר צבאות (נראה שחצר מלת אלהים), אמר משמים. ה' אלהים צבאות השיבו, והוזכר השם הנכבד בפסוק הזה השלישי (הראשון ה' אלהים צבאות עד סתי עשנת, והשני אלהים צבאות הנבם משמים, וזה השלישי) בעבור ובשמך נקרא (המסוך מקודם) שהוא השם הנכבד והנורא שהוא לנצח, כאשר פירשתי בספר השם.

(פא) והנכון בעיני, כי הוזכר יהוסף בתוספת ה"א תפארת, בעבור השם הנכבד. והוא כנגד כל ישראל, כאשר הוזכרתי בכוזמר העליון (אצל טוג כצאן יוסף על הדרך אבן ישראל, שאמר יעקב).

(פב) מעם נצב בעדת אל, הכבוד שהוא עם עדה ישראל. בקרב אלהים ישועם, הם המלאכים (שהם האלהים, וצבא השמים בני אלהים, כי ע"י המלאכים הם כל משפט אלהים בארץ), כי כח השם במלאכים בפעלים. — לבי, הוא השכל והדעת שהם ננשפה. ובשרי, הוא הגוף. והשער והפה, על כן ירנטו - ושעם צבאות, המלאכים, וכנגדם הוזכר יעקב, שכניו הם צבאותם בארץ, כמו כל צבאות ה'. — כי חן, כי השם לא ימנע מהמקבלים איתו, כי הנוטח בשם לא יחסר כל טוב. — (פה) אך קרוב, והנה זה המוזכר לגר, כי הכבוד לא היה בבית שני. הטעם בהיות הכבוד שזכן בא"י, או יהיו כלם חסידים, ושלום אמה בעבור היות הנורות הללויה לפי מעשה האדם בארץ, ועל כן אמר תפתח ארץ ויפרו ישע.

(פו) ביום צרתי וגו' כי תענני אין כסוך באלהים, ושעם כי תענני, שארע דעת אמה כי תענני, בעבור שאין כסוך באלהים ה', כדברי משה, כה' אלהינו בכל קראנו אליו. — (יוסף רוד במלה עצמו, לשלם, יותר מן הגנים שאמר עליהם ויבברו לשמך, והוסף ואכבדה שסך לעולם (הוא הרבק בו תמיד, והגוים ידעוהו רק בראות הנם).

(פז) כי מי כשחק יערוך לה' ידמה לה' בבני אלים, הם הנוככים; והמעם, כי חכמי המלוכה יראו בנסיכום פלאות גדולות ומעשים נוראים מתחדשים יום ויום כפי כח הכיכבים, ומערכת אלה לאלה, והוודעים דעת עליון ידעו, כי מעשה השם הנכבד נפלאים יותר ויותר. — אל נערץ כסוד קדושים, הוא התקף שיראוהו תקדושים שאינם נגוף. וגורא על כל סביביו, הם הצבא הגדול שהם נוף. ושעם ואמונתך מביבותך, שאיננה מהפדת כי איננה מקרה. לך שמים אף לך ארץ, עתה הוזכר דבר הרקיע והיבשה, כי היא חפץ לברוא אדם, והנה (ראיה לשמרת) השמים הם הקרובים אל הארץ, ותכל היא (החלוקה) הנושבת מהארץ, על כן וסליאה - ומעם יסרתם, רמו לביבשה נבולות כל הישוב. — צפון ויטין וגו' וזה כמו בספר יצירה, התם כשא

מבעות. — מנן כסאך, על דרך טיבו הארסה, בשבתם על כמא המלוכה, ככה כמא הכבוד. ויטרי בים וגו'. בעבור שהוכיח כי השם מוצל בגאית השם, הוכיח שיתן חלק מהכבוד ליהוה, והתגבר בתולכים על הספיקת בים ובגדירות. — אחת נשבעתי בקרשים השמים שהם עומדים.

(צ) מנן אתה. והנכן בעניני שהוא מסעין קדשך, והיה התקרה העליונה, כמו והיו כשרם סוכו וכו'. יהנה בעניני כנגד סוכו, והטעם, כי השמים אינם מעינת לו באמת, רק אתה המעין באמת, ודוד הילך דוד כמא, והמעין לא ישנהה, טעם אתה עם כדת היות, אתה לדרך. כשרים הרים, וטעם להוכיח התרים, בעבור היותם עומדים כאלו הם קרומים, כמו ומראש הררי קדם. וטעם ילוח. כי הדעות יולדים וארין. שהיתה תחת השים כבריאתה. ותכל, היא חיבשה ששם הישוב. אתה אל, בעבור שנאמר על בן אדם רכא. והאמר שוכו. אל העפר אשר לוקחתם ממנה. כי כליני באפך, כאילו אנפת בני, על בן יכלו ימינו. ובחסדך נבהלנו, כמו ויכל כהכל ידעום וישנתם כבהלה. עליבנו, והנכון בעני, שהוא כגורת העלוסה, על בן לטאר פניך. כמו היה, כמו והנה מפני יצא, שהרבור אין לו סעסר, כי כרנע רבור הרבור יטעא, ואחר על כאילו לא הוה. או נעשה, לשבחן איך חשך. יורש ציפתה עושה, שחר עיפה. כוננה עלינו, להנן סביה יעלולה, שלא יהי מורח להם יעכל בכל מעניהם, וטעם כונננו, שהיה שלם.

(צא) עליון שמת מעונך, והוא לעולם יפעלה, על בן לא האנה סוכו, כדרך אתה לידע, אשנברו, שלא יוכל האויב לרדע לו, בעבור כי הוא ידע מיד שמי, וקראנו, ובעת שיקראני בשמי, ובכוא הצרה על אנשי דודו כפי גזירתו, אני אהיה עם עבדי ואחלצהו, ואכבדו, שלא יעפדך לילוחי. — ארך, מספר ימי אכלא. וכחפר כבודו מעל גופו, אי אהו ביצועתי, הטעם, שהנה סיוו שכונה, וזאת היא יצועת השם באמת.

(צב) לשבך עליון, שהוא עליון על כל השמות. — כי שמהני. בעבור היות נשמה המסביל בשמה ימי דמעשים, מהבורה (אילו יציל מהגוללה) בעסקי העולם, על בן היא מהבורה בשבת, להנן מעשה השם יפלאהו, על דרך שנת השמיטה, שיכסעו כל התורה, לבנן ילפנו וראו. והטעם כי שמהני נדעתי כל מעשך שהם ישרים.

(צג) הנון תכל, כי גאואת השם וכו'. עמדה בתוך הנלל הנדול, כנקודה בתוך עגולה ולא תמוט. וכן כסאך, ובעבור שהוכיח הראב"ן, כי היא השומרה כמא השם יצל ואילו יצל על) מיצקה שהיא הנקודה האמצעית, והיא בעצמה נקודה כמא הכבוד שהיא הן המוכב, על בן נכון כסאך סאו. מעולם אתה. ובעבור שהוכיח כי כסאו עוסד, אמר ומעולם אתה קרסין. ואין ראשית לך. כאילו אמר, מעולם אתה יושב על הכסא. מקולות סים רבים, יותר מקולות סים רבים, שהם אדירים, שהם פשטרי ים, יותר אדיר השם בטרום. וזה לאות, כי לגלגלים קולות, וכן כתיב ביוחזקאל: כקול סים רבים, ואלה הקולות לא יישעו החרשים, כאשר לא יביטו העינים מעשה נראים. ערותך נאמני סאר, כדרך השם ס מספרים כבוד אל, כי יותר נאכנים הם עדיך, שהם ערות ונראה ברוך יע"ל ערתיך, בערית השמים והארץ והים, על בן הוסיף סאר. והטעם כי ערות אלה הנראים הנאכנים וכו'. וסאר יע"ל נאכנים), ועדותך יותר (נאכנים) וזה כוסם לפי שטתו על שכלים רחמים שנקלם

העליון). ומעם לכוּחך, שהוא כנגד כסא הכבוד, סיום מראשין סקום מקדשו, לאורך ימים, כעבור כי כסא הכבוד עומד לנצח, או השלה המעורר יאריך בית השם ולמטה) ימים רבים.

(צד) דנוסת און, וזה מעם נכבד, כי אין צורך לעינים ולאוניס, כי הוא הוהן כח בעינים לראיה, ובאוניס לשיטע, והנה המראה והמשיטע מאתו הם, ואיך לא ידע הכל? והוכיר נביעה עם האוניס, שהם נמועים כשהי נקדוה הסדנים כגלגל; ועם העין הוכיר יצירה, כי הצורות נצרות בכל עת בעין. כי הוא יודע כל דבריהם, כי הוא המלמד לאדם דעת. והנה דעת האדם כנגד דעה עליון כאין, ואיך יחשוב האדם, כי השם לא יראה ולא יבין? (ויאמר: לא יראה ה', כי אין לו עין, ולא יבין אלהי יעקב, כי אין לו און כמי שמעו שמיטע ואל הבינו) והלא הוא המלמד לאדם דעה, ויודע כי הדעת מאתו הוא, על כן אהריו ה' יודע מתשבות אדם, כמי שאמר: הומע און ה', והוא שהדעת מאתו, ידע כי כל מתשבות אדם הנבל, כי אין כח לו להצנא לאור העלוסה. להשקיע לו סיכי רע, גזרות רעות יצאיה מהשמים. כי עד צדק ישוב ששפט, אל הצדק ישוב ששפט השם בכללים, רק בהלקים יש מעשים, שאין הם צדק. והנה אהן לך ססל: כי כאשר ידד הנשם על הארץ, צדק וחכר לכלל כל היגלים הצריכים למים, רק למעטים מהם, שהם הלקים, אינו צדק. שיוק להם הנשם כרוב ענין.

(צה) אשר לו היס, הוכיר בנפיק הוח היס והיבשה. כי הם כרוך אחד בראיית גפדות מתחמת העולות. ומעם עישט, כי עשה היס והיבשה והם כללים ומהם עשה הפרטים.

(צו) שירו לה, שמו הנכבד, שהוא שם העצם. על כל אלהים, הם המלאכים, כי הוא אלהי האלהים. כל אלהי העמים אלילים. הוא ושקר, כמי רופאי אליל, והוא מגורת אליל, אל יש בו, או אל יש הוא. והלשון הקצר לדבר, כמי ושיב משניהם את אשר ערן לא היה. ומעם שביב, מעינות המלאכים שהוכיר, והוא השם הנורא על הנשמות, שהם צורות נכבדות, והיא עשה הטעות. — במקדשו השמים, כשמי קדשו, או הארון, ש:קרא עו כביה המקדש, והוא הנכון, והמעם, כי השמים סעוטה הוכובים, וכיה המקדש בית זבל לי.

(צז) אש לפני הלך, דימה הגזרת היוורות מהשמים לאש היא השורפת שריחה יסיה. — אהרו, כמנהג הנשם בידוה. וברקיו הם הסכות, ולא יביטם רק הכשכילים, והראים כמראה העין יחילי. סמעה והשבת ציון, כי שם הכבוד, כבראית משגפיו או יהברר, כי אהה עליון על כל אלהים בשמים ובאין. שמו המעם כל השמחה היא בשם.

(צח) כל אפסי ארין, כנגד מקוטה הישיב, שהם שבעה נבולות בצפון, ואחר כדרום.

(צט) ידו שסך, שב אל העמים, ושכך, שם העצם הנכבד והנגלה על ידי משה לישראל, כי בכל האשיטח אין לשם, שם כבוד, רק עם ישראל לנרם. רומט, כצאתם מן המקדש, והשתהיה אל דר קדשו, כמראה, רק באמנה הלכ, הוא לשם הנכבד.

(קא) אשכילה בדרך המים מתי תבוא אלי אההיך נתם לכבי כקרב ביהי חמים יאר לדרך, כמי אהן המים דרכי, השעם, כי הוא יכביל תמיד בכל רגע

להרליע עצמי ללכת בה, עד שלא ייגע ללכת ובאילו הדרך הנבוא אלו כאלה, בדרך הכבוד מינו הנחלות. והבי משה אמר: פתי הנבא אלו, כמו ויבא אלהים אל בלעם, שחשבה רוח הקדש עליו בביתו בהתבודדו כבני אדם ודיניהם וריבם. (כן פי לו, ואיזה פי' הוא הנכון ידבר על עת התבודדו והבדלו) והנה מעט אתה דק גלילות, במס' והלהך תהיך. לא אשיה לנגד עיני, יספר על החשבתה שהיא במצוה.

(קכ) יעצמתי כמוקד נהרו, שהם כחולות קרות. רובה בעשב ויבש לבי, כשמש שיכה העשב ויבש. כן יבש לבי, כי פיה ליתת התולדות טהלב, אשר בה הדבק הנפש עם הבשר, ולא יוכל לאכול לחם, כי הוא שבע בלא סאבל, והמקם כפול וכי שנתתי מאכול לחםי, כי המאכל מהליף, שהוא יביא הלקים, כנגד מה שיוליף האויר, וזה יורק בחכמת המולות (ו) ואתה ה' לעולם השב, הפעם שאתה בלי שטור, ע"כ מלה המר, כי כל הטעה ישינו היא, כי הטף, שהוא סן העפר, הוא כלי לנשמה העליונה, שהיא מסימי השמים, ובחפררה מעל הנוף תשוב למקומה, וכן כתוב: וירוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. וזה מעט אל העליון. בדרך הוריס שנוהך. לפנים הארץ יסדה ומעשה ירך שמים, מעט שנוהך לעליון ער, רק אין כח לשון רק לדבר כבני אדם. ומעט לפנים, לפני הארץ שיסרה: והמעט, שהוא מוצק כשמים, ע"כ מלה המר, כי הסיים, שהוא הקו ככתב, המה יאבדו. אבדו הכבי שקיל הדקה, כי משפט שמים ותקומם יסודו, והשם יחדש שמים חדשים וארץ חדשה, והם עיניכם לפרש דברי ירמיה שכתב: אם יכישו החקים האלה, ודברי הוד: ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור. יד' יגודה כן ווד המדקדק הראשון, שהיה בארץ שטור, אמר, כי הכללים שגורים לעד לעולם, והפסיקים יאבדו, והנכון, הוא ואת הארץ (שזכר כאן) היא היבשה. ומעשה ירך שמים והשמים שזכר כאן, הוא דרקיע, והם עינים ככללם, ואובדים כפרימיהם; על כן אמר: המה יאבדו; כי הפרטים אובדים והכללים שגורים, וזה שיאמר: כי שמים בעצמן נמלחו, והארץ כבגר הבלה, על הפרטים אבר היוצאים סן הבלל (נולדים ממנו), כי הם שמהנים ואובדים (פי' שכתב שם; ויישביה כמו כן ויסתוקו). רק הכללים. שהם החקים. העמידם חק ולא יעבור, והארץ לעולם עומדת. ואתה היא נאכרת ואין יולהך. ובעתהך לא ירמו. אין לרם הכלית וקן, בני עבדיך יסמונו, בדרך וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו, ועדקתו לבני בנים.

(קכ) ברבי נפשי, היא הנשמה העליונה. וכל קרבו, יקרא הנוף שהיא הבשר. והנה הוכיר שם העצם שהוא הכבוד. עם הנפש שהיא הכבוד, כי הנשמה היא כבוד רגוף, כי אין הנוף נחשב למאוכה. רק בעבור הנשמה; על כן הוכיר הנפש בלתי עם העצם עם הנפש, והשם (קדשו) עם הנוף. ולא הוכיר עם הקרבים עם העצם בלתי רק בועלם רחום, והוכיר כהשלים עשרה סדוה מה שצריך לו על רב' המלואה, כאשר עשה משה כעת הפלתי, כי לא הוכיר רחום וחננו ולא ה' נוצר חסר לאלפים, וכבר מירשתי העצם במקיסו. — ומעט רחום, שיהכן עילולית לשמור עבדו מרם בא דרעה אליו. חנון, להושיעו בעצקו אליו. וארך אפים, להאריך לו. ורב חסד, שלא יפסק חסדו. ומעט כי עפר אנתנו, כי העצמות הם מיסוד הנוף, והם קרות ויבשות כשהתבונת העפר. ומעט לא יכירונו עוד מקיסו, כי המקוסות ירששו בין הפרטים; כי אין נוף בלי מקוס, ולא יעבד שנים מקוסות. וחסד ה' מעולם ועד עולם, וזה שזכר העדיקים שהיא לנצח, והוכיר בתורה לאהבו, שהם כמעלה התבונה ואחר כן

לשומרי מצוותי, מיראה, וככה פי' פה לראוי, והם שומרי בריתו, רק זוכרי מקדו
 הם הארזנים (הדברים); כי לעולם מקדו לשניהם ובלבד, לא ישכחו רגע אחד. ה'
 בשמים כמשי, המעם, בעבור שהזכיר הכבוד השם על ידיו לעולם ועד עלם כלי
 חסד, נתן ראייה לדבריו כי נכון הוא, כי השם בלי שינוי, ובמאן נכון בשמים שהם
 עומרים - ומלכותו ככל מסלה, בעליונים ובשפלים. ובעבור שהזכיר הדברים ט, הם
 המלאכים שאינם נין, כי על ידם הבאנה הגזרות מהשמים כדרך מנצח, ומשה
 אמר: וישלח מלאך, ומלאך פניו השיעם. נטרוי כח, כי אין יתלה נבנרא לעמוד
 סגנונם, והמלאך שבא אל יעקב מצוה היה; ופעם לשמע בקול רבו, כי אינם
 כבני אדם שיקו מהשם שבר בעשותם דברו, רק זה הוא שרם והעונם ותפלתם.
 לשמע בקד דברו - רבו צבאיו, הם צבא השמים העליונים (המזלות) משרתי, הם
 הישגה שהם בשבעה מענות, רבו כל מעשיהם המזלות והצמים וכל החיים,
 כי הוא המטל בהם, ואחר כן המלים כאשר החל, ברכי נפשי.

(קד) ובמסוד הוא יסר משה בראשית, והחל מהארז כי הוא יהיה בתחלה,
 ואח"כ לשמים הארץ (הרקיע והיבשה) והרשאים והמאורות ודני הם וחית השדה
 והאדם. חבירה שהנך הנפש סוד הוא. שיהיה ומאמר לשם, כי הוא גל סוד,
 על דרך, ומסודם על כל ברכה ותהלה. ומעם יוד הדור לבשת, רוב הודך ותודך,
 ולא עניי הצמחה התכסה לראיה כנודך, כאשר ימנע המלבוש לראות עצם הלוכש.
 עומה, הזכיר תראה מלבושו הוא הארז, והוא עומה איתו כשלמה, על דרך כבני
 יעשה, וזה הארז הוא הזוכר כמעשה בראשית, הנבנרא כיום ראשון - טעם, כיום
 השני, כודך ויטרום כאהל לשבת - עליותיו, הם הענים והם כבדור המגריי. יסר,
 כי הוא מוצק בשמי השמים, ומכונה כפי תולדתה ככה השם, על כן לא המים כי
 אין לה תנועה, כי היא טלה קמנה כנגד השמים כנקודה בעגולה. ועשב לעבדת
 הארז להוציא להם כן הארץ, כי כאשר תעבר הארמה תוציא צמח נכבד - עשה
 יחד, וכפי תוספת אורו וחכמתו, יתחדשו דברים בתכונות ובצמחים ובחיים, וכפי נטת
 השמש בצפון או בדרום, יתחדשו שינויים בכל מקומות הישוב. — תוסף רוחם, השלח
 רוחך, אנשי המחקר אויביים, כי כל חי אתי מיהו יקום; וחכמי התישית אויבים,
 כי הכללים שמורים והמרים אויבים, וכעם יבראן, אורים, והמבין בו, יבין הדך
 האמת. ויהי כבוד ה' לעולם, הם הנבנראים, כי ברבר נעשו. ובעם ישמת, על
 עמידה הכללים - המבים לארץ ותדעך, המעם כי הוא תולח ארץ, והוא נשאת
 במשי, והזכיר כי לא המים לעולם; ואלו היה הוצה, היתה רעדת החרים שרופים —
 אנכי אשכח בה', כנגד ישכח ה' כמעשיו, והמעם, כי תעסוד נשמתו, והתה
 כמו הכלל, ולא חן החכמים כי יהמו יאכדו.

(קה) שלח חןך, אולי ישאל השיאל, אם תחשך מקרה, איך יהיה שלח חן
 אולי יעיר זה השאל כמנתי, ויראה, כן יהיה דברי אשר יצא מפי ... אשר
 שלח חןך.

(קו) אמרי אל, הם מקורי הלב שהשם נמעם ככל כל מדבר. — יראו ישרים
 וישמרו, בעבור כי רובי האדם דינם השם כמעשהם בעולם הזה, על כן ישכחו
 הישרים, כי בעבור היחם ישרים, הם בשמחה, ולא יראנו ולא יפתדו וכו'.
 (קיא) גדלים מעשי ה'. אעפ"י שמעשיו גדולים, הרושים הם להורשיהם
 ומבוארים וכו'. — סמכים לעד לעולם, השם סימכם לעד, על כן יעמידו.

(ק"ג) מסורה, ככה אורך הישוב, שהם י"ב שעות ולא כן הרחב, על כן כתוב: התכונת עד רחבי ארץ. המספילי לראות, כי הכל ידע כפי הדבר הנראה, וזה הוא הכתוב בתורה: הוא אלתי האלהים, ואחרי: עושה משפט נר ויתום. מקום מספר, גם זה הכתוב קטור, כי המצר שהיא הארץ, נקודת העגול הגדול שהיא, המקרה י"ב. (קטו) ומעם עושה שמים וארץ, שהתן היבשה והרקיע, כפי ביום עושה ה' אלהים ארץ ושמים; והנה המעם, כי הוא מישל בעליון ובשפל והוא יבדך אתכם. — השמים. ואני כנר פירשהו כמפר השם כי שמים על סתבונת שנים (וינוי), וגורתי כשם, כעבור כנר מקומה כסוך שהם נמונים, וכן כתוב לנמוס שמים וליסוד ארץ. (ק"ט) פקודך, שהם בלב (השכליות), מצותיך. הם מצות עשה ויש מהם שלא פירש למה כו' וכאשר יבום עליהם בעין הדעת ידעם; על כן לא אבוש. משפמי צדקך, שהם דיני נפשות ומסון. כפקודיך אשיחה ואכיזה ארחותיך, עד לכבי שהפקודים נמונים בו, והפקודים וירוחו לשמור ארחותיך, שהם ישרים בכללים, אף על פי שנפרטים ידעו למי שהוא, הכללים שמורים למי לכל הנשים. ופירוש הרבה הבין סתפסם, שהוא כלל שמור לטוב לכל העולם. ובכללו שהוא סמיך, יבוא סמט מקרה רע למעטים. כחקותיך, כחקות שהשם נהג עולמי. אשהנעש, (על כן לא אשבת דבריך, שאמרת: אחרי ה' אלתיכם תלבו. ורך פקודיך הבינוני, לדעת עיקר למה הם נמונים בלב. — אסרתך, הם הגזרות הבאות מהשמים, והמעם קיים כל גזרה שתביאני ליראהך — לעולם ה' דבריך נצב בשמים, נזרחותך עומדים בשמים. לזרז וזרז אמונתך, יש סוד עסקי. כי הוכיר למעלה, כי דבריו, והם שיבני שמים, לעולם נצבים, ושוכני הארץ, הכללים נצבים. על כן לזרז וזרז (בלבד). ומעם ותעמוד, שנקודת הארץ היא נקודת גלגל העליון, בראיות נמדדות. — נר לרגלי דבריך, כמו לאורו אלך חשך בלי מכוול, והנספל (דבריך) הכבוד המאיר כנר. ומעם כל פקודי כל ישרתי, כי כל הפקודים בללים כל איש לב, וכמה את המלה כדרך, כל כבורי כל. פלאות עדותיך, הם מהעין על כל גפש, על כן נצרתם נפשי לברה. שבע ביום, הרבה, הדבר שישוב כמו השבוע.

(קכה) ולישרים בלבותם, כי היושר בלב הוא. והוא היסוד, והדבור והמנצחה כמו בנין.

(קלכ) עד אמצא מקום לה', ידענו כי כל הארץ לשם היא כלה, רק יש טקטוט נכבדים, שהם יותר נכבדים, על כן וזה שער השמים.

(קלה) ומעם מקצה הירקן, כנגד מקצה השמים מוצא, כי העגיל אין לי ראיה. רק כנגד הסחל וכנגד הסכך הרבר אליו, והנה המעם ככל מקום. פה להם, וכבוד האדם על כל נבראי מטה, בנשמה העליונה בעלת הרבור, על כן אמר פה להם, ואחר כן הוכיר דגנשת העין גם האונים, שהם נכבדות בהרעיות, והיחז השלש האררות. ומעם אף אין יש רוח בניהם, הרוח ישריא הנוף שימצא יאדם. ולבהמה ולעוף לכל מרגיש, והוא עיקר כל הרעיות, והנה העצם פחות מכל מרגיש. ומעם בניהם, כי הרוח הנכבד כהפה יהיה, ועיסוד זה היתה בלב, ובצאתו מהלב, יצא מטה, על כן אמר בניהם. כמותם, בלא נשמה וכלא יראה ושפטי רוח.

(קלז) אלתי האלהים, המלאכים דעליונים שאנם נפיות ולא נפיות נראה שציל כנפיות), לאדוני הארונים, המלאכים הם (נראה שציל שהם) אדוני הארץ. לעושה נפלאות, מעין, והם העגיליות הכבודות, שהם צבא השמים. לעושה השמים,

זהו הרקיע, שהוא שמי הארץ, לרוקע הארץ, כי הסים החת הארץ בחצי הכדור, כאשר פירשתי בפרשת בראשית - לעושה אורים, הזכיר שני המאורות, כי חיי האדם תלויים בהם, ואח"כ פירש כל אחד מהם, את השמש לבדה. זאת היתה משהתחילים, ובעבור היות השמש בלילה החת הארץ אין כח לה, ולולי אור הלבנה והטובבים לא ישא"ר חי וצמח.

(קלח) כי הגדלה על כל שסך אמרתך. והנכון בעיני, כי יש לשם הנכבד שמות הארץ, כמו ארני הקמין, גם אלהים, אל, ושדי; רק שם העצם הוא הנכבד ואינו נקרא, הוא הנכבד והנורא על הכל, וזה השם לא ידוע עד שבא משה אחרוננו, והשם אמר לו זה השם, וזה הוא ואורה את שפך. שהוא שם העצם, והנה המעם, כי הגדלה על כל שם שיש לך. שהם שמות הנורא, השם הנכבד שאמרת. — כי רם ה' ושלפ יראה, או יתברר להם כי השם, אעפ"י שהוא רם על הכל, הוא דואה השפל מכונני. שהייתי בתחלה רועה צאן. אם אלך בקרב צרה, הנה ידעתי, כי אתה רם, ותראה השפל; ע"כ אדע אם אלך בקרב צרה, אדע שתחייני. חסרך לעולם מעשי יריך אל תרף, הנה חסרך לעולם עומד, ואני מעשה ירך, אם כן לא תרפני.

(קלם) זה המסור נכבד מאד בדרכי השם, ואין כאלה החמשה ספרים מסודר כסודו, וכפי בינה האדם בדרכי השם ובדרכי הנשמה, יתבונן כמעמיו, ועתה אפרשנו בדרך קצרה ב"ה. — החל חקרה נ"י, בדרך חוקר לב ובחן כליות. ויכולה לדעת כל סודי, אתה, תרע שבתי וקוסי. והמעם כי תעוה האדם הפוכה, והבל כפי צורך האדם ומחשבתו והפצו. להשי מרחוק, מחשבתו מוסן רחוק, קודם רעי. כדרך במים אצרך בכמן ידעתיך, ומעם להוסיף אתה, כי אתה לבדך תרע מספי כל תועוהי, לא האדם בעצמו. וזיה, מן זר והכ. הסכנה, והמעם הגדלה. ויכלת דרכי, הם דרכי הגדלה, העין לראות. והאון לשמוע, והחיד למעום, והלשין לדבר, והאף להרתי, ועל הגוף להמיט, וכן מעשה כל אבר דבר ידוע, לא יעשה אבר אחר. וחכמי ההולדות יביטו זה. והנה זה כדרך אם יוצר עין הלא יביט. צדחני, כנורת וצרת עקיה, אל הצורם. וכלת קרם, לפנים. ואחור הפך תנועה האדם. והנה המעם, כי צרהני אחר ולפנים, והשה עלי כפכה, ואין סצור ומצוק כזה. — פליאה, שם העניאר, והמתיאר הרעת. וזאת הרעה המחשבת היא. אנה, אין יכולת באדם ללכת, לא יוליכוהו רוח השם; על כן אנה אלך מיוחך? והמעם ארץ. והארץ שהמוצק (שלה) הוא השאל. -- גם שם, והנה הייתי ככורח סירך אל ירך. ואימר אך חשך יסופני, תיסיני, והנה ולילה ישיב איר בערני. — ומעם כליות. הם הבקשות הנסתרים, והם הקרבים כי הם ככרם הפנימית, וי"א כי הכליות (וכראות) החלה, כי הם כמי שני סדני הגלגל, וי"א בעבור שיש להם כח בהאיה המשגל, על כן נקראו כליות מנורה נכספה וגם כלתה. — נוראות, הואר לעלילות, כמו וידבר אדם קשות. ונפשי יודעת מאד, והיא ידעה, כי נפלאים הם מעשיך. לא נכחד עצמי מסך, הכח של תולדת, שלא נראה ולא יצא במעשה. ככח הווקן בנעד הקטן והדבור כנולד, ואם הוא נכחד סמראה העין. גם סמראה עיני הלכ, לא נכחד מסך. עושיני, מנורת מ ע ש ה לא מנורת ושם עשו דדי. רוקמדי, הוא הצורה שיוצאה למעשה, ודוסה סהרי דרסם, כמו סתרי התהיות ארץ, והנה בחיות כתיב, והנה אופן שפל, כנגד אופנים לסמלה מכני. — גלמי, הוא הגוף הראשון, שהיה כמו ספה

קמנה, והוא מטרה נלווה, וכפוף ותלווה בנולד, שאין לו לב, רק גוף לברו. ומעם ועל ספק בלם יתהוו, על אבריו, כאילו צורתו כותבה על ספר, והוא יוצא בלא הוכחה ובלא מדידה. ימים יוצרו ולא אחר בהם, כגורת יצירה, כפי היום ילדו, כי על ספק כל אבר ומתכונתם נכתבו כמותם הימים שיצרו, ולא היה אחר בהם ניבא ונברל. כי ככת העלילות, להיות צורה העין והאין תלם בפיפה הראשונה, ואם אין שם (עדיין) אבר נברל. ולי סה יקרו, כנגד גנתה לרע, והמעט כי אהה תרע על שם השטות, ואני לא ארע משטותך, כי נשגבו סטו, ויקרים הם לרע אתם, והמעט דבר חרל היא, כמו ויקר צרין נפשם (וחרל). ולעולם אם המשטת אחת, העלילות תהינה רטות; על כן אבר סה עצמו ראשיהם, והמעט ראשי משטותך, אספרם מחול ירטון הקיצותי תעודי עסק. ופוי אתר, אני בצדק אחזה פנד, במראה אלהים בלילה, על כן אשבעה בהקין סתמנת מראות אלהים, ומראות על ימים ימים, ויהיה (לפיו) רעך כאשר אני תושב בלבו לרעת רעך. והנה הוא במראה אלהים. והגוף שוכב בהדבק נשמת האדם נכנסה העליונה, או הראה המיטה נפלאית, על כן הקיצותי ועודי עסק, כי אין זה כדרך כל החלומות. (קמא) אל תרע נפשי, כמו ותער כרה, כי הרוח כלא הגוף.

(קמג) הרוח טובה תחני בארץ כישור, ותחיו לטבת השם. ור' שלמה ספרדי ז"ל אבר, גם בהרוח העליונה. לפען שפך ה' תחיני, בעבור שירדע שפך, או בעבור שאני עובר שפך; ומעם כי אני עוברך, (בסוף המוסר) לאות על הפירוש השני בפסוק לפען שפך ה' תחיני.

(קמד) צורי חסדי, הנה אתן לך כלל, האסר אלהי ההלתי. גם ההלתי לברו, כמו הוא תלהק אלהי צורי, טרף ה' צורי, וכן אלהי חסדי, גם חסדי ומצידתי, כי הפעם הכח שקבל סתעליון. והנה חסדי במטותי, ומצודתי בצדתי, ואשרי העם, ולכה כאז לו כל זאת הטובה בעבור שה' אלהיו.

(קמה) בכל יום, יום אתר יום אברכה שפך. עד שאהיה סתמחללים המיד שפעתה נולדה סתמכרבים.

(קמז) תצא רוחי, היא השוכנת בלב, ישוב לארסתי כי העצמות במתכונת העפר, יהם מסודי הגוף. המוסר אמת לעולם, הם כללי כל סין, שהם בארץ וזים רק בשמים כל אשר בהם בפרשים הם שפויים לעולם, על כן לא הפתרו מאדם, וכו'. (קמו) מינה מספר לכוכבים. שהיכוכים הם מזורים כגלגל העליון והוא ידעם כלם, והנה יהיה הפרש בין סגן ומספר, כי מספר הוא הפרש, ואנה מספר רבל קרוב סגורה מנין. לכלם סיסת יקרא, והמעט כמו איש לא נעדר (בישעיה) וזה אמת סגן נולד, אמר: מינה מספר לכוכבים כנגד ולתבניתו אין מספר. סעודר ענוים הם הפללים.

(קמח) זה המוסר נכבר מאד ויש בו סודות עמוקים, ועתה החל לרבר על השני עילמות, האחר העולם העליון. והוא העולם הרחב והגדול, ואחר כן הוכיח העולם השפל, שהוא כמו הנקודה במשטבת החישוב בעגלה גדולה, ותחיל לאסר... אתה הרדים בשמים הרבים, והם שמי השמים, הלאהי כל סלאכות, הם שאינם נפות; ואח"כ כל עמאיו, והם נופית סגורות ולא סרבות, והם היכוכים הרבים שהם כגלגל סמלות; ואח"כ הוכיח המשרתים. והוכיח בתחילה שסוד וידע, כי הם המישלים ואח"כ הוכיח כל כוכבי אור, בעבור שיש להם אור גדול, בעבור היותה.

קריבים אל הארץ, ואח"כ הזכיר שמי השמים, והוא כחור הלכנה; ואח"כ הזכיר כחור האש, שהוא סמוך אל כחור הלכנה; ואח"כ הזכיר כחור הסריר, והמים אשר מעל השמים, עד כה נכול העולם העליון. והנח החל בנכבד והשלים בנבואה, הפך זה עשה בהזכיר העולם השפל ואמר על העולם העליון והדרים בו, יתללו, כי הוא צות ונבראו, נוד או חפץ. וימסרים, פי' שלא ישהט לעולם, כי אינם מורכבים מארבע יסודות, חק נתן ולא יעבור, החווק אחר מהם, או החק לא יפסק, והמפעם כי שבת יסוב בנלגלו פעמים בהשע וחמשים שנה, וכן לכל אחר חק עולם, ואמר הנביא: אם ימוש החקים האלה.

העתקות מספר איוב

הקדמה אמר אברהם: בעבור היות כל נברא כראו מיש ומאין, נברא עמו חסרונ, וחסרון העליונים בהטעות כנגד המוצק, לא בעצמם ולא בהכניחה; והחסרון השפל (הארם) בהכניחה, לא בעצמו; וחסרון התחתיים (יתר יצודי הארמה) בעצם ידבדבניה. וזאת סבה התלאות הקרות לנשמה ולגוף או לשניהם, או לעושר ולבנים ולנשים ולחברים, והכל בסספר בששקל, בגורת האחר, אשר אין לו ראשה, ואין שני לו; על כן אמרו אנשי שקול הרעה, כי התוכחות הבאות על כן אדם, יש סוף ליסר אורו, כענין והוכח במבאוב על משבטו, כדרך האב המיסר את בנו על מעשה הרע שעשה עד שלא ישנה, וכדרך הרופא שהוא משקה לתולה דבר להמיר חליו; ויש תוכחה על הגרת מעשה, כאב החומל על הבן ויריכתו בדרך הישר, וכפי הדומה המאכיל הבריא, ואם יפחד שיארע לו סחלה, ישקוה במשקה לשמור בריאות מתכונת גופו; ויש תוכחות לקבול שכר, וסבה היומה רבות. ואיוב הצדיק, הנביא ניוקאל) העיר שזיה יחיד בדורו בצדקתו, ותוכחותיו לא היו על מעשה רע או הגרה מעשה ... וכלל אומר, כי אליהו הוא היה חכם מהכל, כאשר יתברר מדבריו על איוב וחבריו, ומעסי עניניו קרובים לרברי המקום, על כן לא חרה אפו בו, כאשר חרה אפו על אליפו וחבריו. גם אמר המקום לאיוב, הרשיעני למען תצדק (ומזה שנס דבריו לא ישרו בעיני השם ושאינם על האמת). הנאון רב סעדיה אמר, כי השמן, כן אדם היה סגנא כאיוב ... ואמר, כי המלאכים אין להם קנאה, והנת שכח ויהיזב מלאך ה' בדרך לשמן לו, ובספר דניאל ספורש, ואין איש מתחוק עמו על אלה, כי אם מיכאל שרכם - ועוד. ואני בשנה אחת לרדיוש המרי, עמדו לחתוק ולסעו לו, שהוא החיך למיכאל ועורו, ולבאר מד אלה הדברים, לא יכילם ספר; והסבין סוד מערכות הצבאות, והשתנה המעשים כפי השתנות התנועות, ידע עיקר השמן, והכלל שהוא מלאך. ומעם ויהי היום, יום ראש השנה, שכל בני העולם יעזרבים לפני המכינה כבני כרון, או יום דינו של איוב לבדו, ולא איכל לפ"ש. וערום אשוב שמה, וי"א כי סכטן אמי, היא הארץ, והענין (בעבור) אדם הראשון (ושנוצר מן הארמה), או בעבור היות העצמית שהם מוסרי הגוף, מן הארץ וכנגד הארץ, וחז"ל אמרו, כי משה כתב ספר איוב, והקירוב אלי, שהוא ספר מתורגם, ע"כ הוא קשה בפירושו, כדרך כל ספר מהורגם.

(ג) ויקלל את יומו. גם יש ימים שיהיו כן (סקוללים) בהיות שני המאורות על מהכונת קשה, וזה צריך פירושו ארוך. יום ולילה הם כנגד הארץ מפאת השמש,

בעבור היות הארץ באמצע הגלגלים ונבואת מעלה. ואין להם חשך כלל, גם קרדיה
הלבנה ספאת הארץ שהוא לבסה, אין אור אלא בסעל, והוא אל ידרשהו אלוה
ספעל בני הארץ הוא חשך.

(ד) ותקף אורי סמין סנהי. והנכון בעיני. שהוא סמסע ומה סמין דבר נספע
בו, יענינו כי לא יכלה או לקחה הטיב המעולה סמנו. כענין פנים ואחור הנוכרים
בפדישת בני תשא. בעקדיו לא יאמין, אין אסונה בעקדיו כנגדו, שהוא לבדו שלם
בלי חרזון. אף שיכני בתי חוסר, ק"ו הרדים בבתי חוסר, והנכון בעיני, שעקדיו
וסלאכיו הם העליונים, שאין להם נשם שהוא נוח, נפשות בני ארס נחצבות מהם,
ואף שיכני בתי חוסר, הם הנפשות שיוסרם בעפר. אמר כי הרשע לא יצמח, לכן כן
ארס יולרתי, וכאלו לא יולד, אלא לעשות עמל ואין, כענין הן בעונן חוללה; כי
הולדות בני ארס קרובה לעשות רע, כמעט כי יצר לב האדם רע.

(ה) הוישיה, כמעט חכמה, יד' משה פי' שהוא כן יש.

(ו) סיה מעצמותיה, בהדה נפשי סיה יותר סתתודו בעצמות, כי הגוף לנפש
ככו בית, ויעקף הניף הם העצמות כמו היסוד והעצמים. ואחיה עלי למשא, היקן
סופרים, אפ"י שפירושו כאשר הוא בלא היקן נכון.

(ז) ע"ש, הם שבעה כוכבים. כסיל וכיסה, שני כוכבים גדולים האחד ספאת
שמאל בגלגל הנוטה, והשני בפאת ננב, ועש בפאת צפון בגלגל הגדול. (עיש על
בניה שבעה כוכבים קרובים מהסיצק הצפוני), וחדרי תימן, הם הכוכבים שהם
בפאת ננב הגלגל הגדול (קז השנה); ובעבור היות הישוב בפאת שמאל (לבדו כמו
שהשבו הקדמונים, וברובו כנודע היום), ולא יראו אותם הכוכבים, על כן קראם
חדרי, כאלו הם במקום נחבא.

(ח) חליפות וצבא, תולדות ועוסדות, כמו הלא צבא. ולא סדרים הם סער כות

הכוכבים. יהינים יערוך יסדר.

(יב) לעשותי, כמו אולי יתעשה האלהים, עבדו עשהנתויו.

(יד) סי יתן סתור סמסא, כענין הן בעונן חוללה, כי הארס נברא סרבר סמא.
אם תרועים יסיו, כבר נורת עליו נורה כמה יחיה והרצת סמספו, ויסמה לו תקים
וגבולים לא יוכל לעברם. יכרת ועוד יחליף, יעשה סה יהיה, חלף לו (שכר והועלית).
לסעשה ידירך סמסוף. היא הנשמה, כענין כי רוח סלפני יעמוף.

(טו) ותגרע אליך חכמה, סמנרעת, היתה לחכמה והעמרכה (בשביל נרעונה)
אליך, או השים החכמה אצלך נרועה ותקדיה התינו לטובה.

(יז) יסי עברו, וסוטי סחשבותי, ובלשון קרד דבר שיקשיר. והו קשר
סחשבה.

(יח) לכה תרדפוני כמו אל, הוא הקדוש (אולי שהוא ספרש אלוה שבקודם,
ואח"כ על הבחיה והגזרות האמצעיים).

(כב) הכער עיפאל ישפוט, ססתר ערפל. וחוג שמים יתהלך, על חוג השמים
יתהלך ולא ידע סה יעשה לכמה בארץ. האורח עולם הססור, אורח העולם, עם
האוסרים; כן היה העולם ואיננו הרש. והיה שדי, יהיה הקוף. בצריך, כספך. וככף
ותעפות לך, הענין כפול על סמנה, ותעפות אוסין והוקף, כמו ותעפות הרים,
כתעפות ראם לו, ויש אוסרים והיה שדי בצריך, כסמסעו, כמו עסי אנכי כצרה,
והראשון יותר נכון, להדביקו בסוף הפסוק (נגוד השדי והכער אל הככף והתועפות).

(כג) קרם אהלוך ואינני, טורח. ואחור ולא אכין לו, מערב. שמאל בקשהו ולא אחו, והוא ברא פאה שמאל (צפון), ולא יוכל לחוותו שם. יעמוף ימין (דרום), ולא אראה. והוא יעמוף ימין ולא אראנו ולמה הייתי מפלם נפשי, שפופמי, ממנו שהוא שופמי. כי ידע דרך עמדי וגו', והוא כאחר ימי ישיבנו, ונפשו אותה יועש. יש אומר שהביית נוסף, והאמת שאיננו נוסף, ולא אוכל לפרש, כי יש בו סוד גדול.

(כד) מדוע משרי. לא נצפנו עתים, רובי המפרשים יפרשו שרי כסוקם הוה שודר (המערכות) וכן פירושו; למה לא נצפנו עתים משרי ויודעו לא יראו הימים, והענין, אילו נצפנו עתים משרי (שיש בידו לשטתם), לא הייתי סהרעם עליו, כי יודעו (השם) לא ידעו מה יהיה (והלשון ברבים אין תימה כמו אלוה עושי, שכבר ביאר החכם), אלא הוא שידע העתים שיעשו בהם הרשעים הרשע למה יחישו — במרדי אור, השם שהוא איר המאורות.

(כה) המשל ופחד עמי, המסעלה והפחד עמי, וממנו עושה שלום במרומוי, שאין בהם כליחמה; כי כלם טוב, והרע הוא במסמה (למטה) לארץ, ואלה הרברים צדיכין פירוש.

(כו) נטמה צפון על הדר, הוא שנטה צפון, שהוא מקום וישבו של עולם על חוה. הולא ארין על בליכה, שהי סלוח כענין (חצר) כי הארץ הלווה כאמצע הגלגלים. מאחו פני כסא, הוא השמים, כענין ה' בשמים הכין כסאו. עד תכלית אור עם חשך, עד מקום שהוא תכלית האור, שכל מה שיש למעלה (מהגדול והוא) הוא האור, ולמטה בדפך (חשך) - נחש בריח, ההנן אשר בים, וימי כי הוא ה ה ל ו י, ונקרא נחש בעבור שהיא כמו מעוות, ובריח שהוא סבריה מן הקצה אל הקצה. סמך דבר, כמו לשמעה.

(כז) כי יש וגו', הענין כי הכל הלוי כמול, בני אדם גם המקומות. אכן איש, הוא הארץ, שהוא עיקר האופל, גם הוא עיקר קדרות הלבנה, בשעה שהקדר כחצי החדש, בהיותה עם ראש החלי או הונכ. וענין אלה הרברים (שכפרשה), שהמקום יעשה הדבר והפך הדבר, יתן טוב לרשע גם ישלם לו רע. אפילו מקומות הארץ שחננים, ארץ הצמיח, וארץ לא יעלה בה כל עשב; ולדעת עיקר אלה הענינים, למה זה לא יוכל האדם לדעה. אברון ומות אמרו, הם המהים הקדמונים אמרו לנו. כי גם הם שמעו מאחרים, כי לא יוכל האדם לדעת אלה הענינים, כי אם הבורא לבדו, שברא ארבעה המסודות, והם הארץ והשמים (הרקיע הוא האש) וחרות ודמים, והם נוכרים בשני הפסוקים (שלמעלה ארץ סמנה וגו'). או ראה ויספרה, אין ויספרה מן ויספר סשה, כי אם מספר, או מן וללמדם ס פ ר, והענין היא כותבה אצלו וכמוהו י ס פ ר שחקים כחכמה.

(ל) תשאני אל רוח תרביכני, במחשבות כל הלילה תרכיב בנפשי דברים והחושיה שהוא כעין החכמה ההוגני.

(לא) ותשק ידי לפי, מין סמיני עבודה ורה. כי רובי הקדמונים, גרם באו הנביאים, היו עובדים שני המאורות, על כן אמר, גם הוא עון פלילי כי כחשתי לאל סמל, והענין שהוא למעלה מהמאורות.

(לב) לא מצאו סענה ורשיעו אה איוב, ובתוך (במדרשות) כי הוא מהיקון סודרים, והאומרים כן, ידעו מה שנעלם ממני. — כאובות, ורובי המפרשים אכרו

הם בנארות וחד נכון, כי אל הפני אל האובית עקר אינהם (צ"ל אנהאס בנארות צ"ל בנארות) הוא.

(לג) אם יש עליו טלאך סלין אחד, סוה הפסוק הלמד, כי הסלאכים הסביתם הסבקים נפש האדם רבים, וטלאך אחד הוא עקר עליו לשפרו, והסבין סיד ספרות הצנאות יורה כן.

(לד) ויחוננו, הסקום, ויאמר אל הסלין פרענו - אם ישיב אליו לבי, הסקום אל בני אדם. לבי, כענין וכי תשית אליו לבך, סיד יאסף רוחו אליו, כענין והרוח השוב - ינוע כל בשר יחד, ואדם אל עפר ישיב, וינוע הבשר שהוא הנוף, והאדם הנראה אל עפר ישוב.

(לו) אשא דעי למחוק, הוא הסקום שהוא העילה הרחוקה, כי העילות הרחוקות רבות, כענין האלהי סקום אני ולא צלתי סחוקי - הסיס דעות עסק, הוא הסקום, כענין ספלאוה הסיס דעים, והענין הוא יעיד - רחב לא סיצק החתיה, אל רחב שאן סיצק החתיה, והיא דרך סצל, כי רחב היא הקו הסובב העגולה וסוצק היא הנקרה (הסרבו), אטיס ימיס כחוק, על דרך החכמה, מספר שניו, לא חקר, רכרו הקמונים על לשון בני אדם, ויש איסרים כי נקרא רסבר אור, כעבור הסאור הקסן (הלבנה), כי בהנוקוהו יהיה הסבר בצווי הבורא.

(לז) וכבר הוכיחו בספר מאוני הלשון, כי כל דבר צריך לזמן וסקום; ועל כן ימצאו פעמים בלשון הקדש בלא כ"ה ויחס שבו הסתמש לנכול הזמן והסקום). והיא מסכות סתהפק בתחבולותיו לפעיל, והסבין בעיני שהוא על הנלגל סתהפק בתחבולות הסקום לפעלו בני אדם - אם לשבם, להשחית הודיע, אם לארצו (להצטיחה), או לטבט בסו אבנים גדולות ונשם בים, והנה ג' ענינים ושבסבורם יהיה הנשם: האחד לסובר, והשני לארצו כעבור צורך הארץ ושיבניה הסידים, כענין לפעילם, והשלישי לחסרו, והנה יושב אם לשבם אם לארצו, פירוש לפעילם, והשחקים הם על העינים, ונקראי כן, כעבור הוחם אייר דק, וכן נקראו הקו וכרפס רק כשעלה, ורקיע וחס החת הנלגלים - הודיעטו סה נאסר לו, לא נערך ספני חשך, סה דעת יש לנו, שנאמר לו, למה כן וכן? לא טבל לערוך אליו ספני חשך, כי אנחטי כחשך - יענה לא ראו אייר בחור היא כשחקים ורוח עכרה ותפחרם, והנה אין כח בידם אפיוו לראות האור כשהעכים כשחקים (ובהיר סב לשמש והוא סן כהרות), סיכוא רוח ותפחר העינים. - שרי לא סצאנהו שניא כח ספספ, נדע במעשיו שהוא שניא כח ושניא ספספ, ורוב צדקה לא יענה. מלכו, כי אם סחסין הסקבל, נאסר הוכיחי סעם בתהלת פ"ו קהלת.

(לח) סיו זה כחשך עצה, הענין רצות לחשך עצה, כמי להעלים ולהסתר, וכמקום אחד סיו זה סעלים. סיו שם ספריה, נטולותיה, ויהבן שיהיה רבו לפרת הגבולים (האקליסים). קי, הוא סטוב עולת הארץ (המשה והאיפק ואיפן חצי היום). וארניה, הם החרים. אכן פתה, היא הנקרה וסרבו הארץ והעולם). כרן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים, כעבור סיכובי סכובות נקחת הארץ, וכוכבי בקר הם הו' ספרהים, ויקראו (גיכ) כוכבי אור, ובני אלהים, הם הספרה בות העליונות. והנועתם הוא רתם והריעתם. - התהפק כחיסר חוהם, הארץ בצורות כשונות כחיסר חוהם - ויתיצבו, בני אדם, כסו לטיס עליה, וכל יום הרליפם. - התקשר סעגרות כיהם, כוכבים הם כפאת צפון, וכסיל כפאת דרום, וכיסה תקשר

הפירוד, שהם המענות, וכמיל הפך הדבר; ותענין האחה ציית לטוכבים האלה לקשר ולפתח ו' והקדמונים אמרו, כימה, הם שבעה כוכבים קטנים, והם בסוף סול סלה, והטראים וסרסן. והנבך בעיני, שהוא אחד, והוא כוכב גדול יקרא עין השור השמאלי, וכמיל כוכב גדול הוא, לב סול עקרב, כי בעלות אלה זניהם במזרח, יראו המעשים הנוכרים, וזה כנגד זה כביה וכמעלה ובחלק (ז) — כמותה, והנבך בעיני שהם הקרב (הוך האדם), כענין הן אמת חפצת בנותיה, ויורה עליו סוף המסוק, שאמר: ובסתום חכמה חודיעני, כי הענין כפול הוא, במנהג — לשכוי, הוא הלכ, כמו עברו משכיות לבב - והענין, צורה תקיחות, כמו ואכן משכיות ובכני סוד הרח ויוד כן. — כי יספר שחקים בחכמה, פרושו מספיר, כי שם אחם כספיר (הרוביכמני) כענין כראי מוצק, ויש אימרים שהוא סן ספר (כתיבה) ואחרים ממספר — כצקת עפר למוצק, היא הנקודה (הסרכו). והנכים ידובק, הם בקיעות הארץ סתומם והכמר.

(ס) והמעס כי השם ענה את איוב על דבריו להטיחו, והדוע, כי אינו יודע דרכי השם שהם כלל, אף כגפרש. — האף הפר משפטי, ההרצה להפר משפטי, החכמה ששמתי בעולם, הרשיעני למען הצדק.

(ט) כי זה מעלים עצה בלי דעה, והמעס, כי בלי דעה היתה, שרציתי להסמיר עצתך בעולם, כי אם פניו אשא, לבלתי עשה עמכם נבלה, השם ישא פני הצדיקים בעולם הזה, רק בעולם הבא אינו כן, וחלילה שיעשה השם נבלה. רק בעבור שהיו חברי איוב מצדיקי השם, אם השם יביא עליהם רע יאסרו חוטי רוח, הנה זה דבר נבלה. ודברי איוב וחברי איוב עוד אפרש, ובמה מעו, ואמר השם שילבו לאיוב, בעבור שרשיעוהו חנם, והנה התברר כי איוב צדיק נמור היה — שב את שכוח איוב, שהיה נשבה ביד השטן הציאו כרשותו - (פרושי המעסים) ... ואלוהא חרה אפו על איוב, שהאריך לשונו בקוצר רוחו ... והנה סוד דברי אליהוא, שאמר לאיוב וחבריו: כלכם העוהם, כי חשבתם שעמדתם כסוד השם, והנה אמר לחברי איוב, כי השם ונסה ויענה, על עקב עון, או להסיר עון, או לקבל שכר, .. והענין הנה בברייתו, ולא נכבדים העליונים רק בחיות, שהם בארץ ובים סתחת לארץ, שנים נבורים לא תוכל להם, להשתעבר בהם, ולא לברות על ליתן לאכלו, (אף) כי בן אדם לא ינבה לבו נגד הסלאכים, ולא כנגד בני האלהים, כי הם נכבדים ממנו כפלי כפלים, כאשר פירשתי בפסוק הנה אנכי שולחם לארץ כראיות נמורוי משקול תרעת, ומרברי החולדות, גם דברי הנבאים שה אחר כך, ואשר סצאנו כתוב בדברי קדמוני זיל (שנראה מהם, שהם משמשים לאדם ובשכילו, ופחותים במעלה מסנו) גם הוא אסר, כי הם לא דברו רק על הסלאכים הנבראים לעהם לכבוד הנביאים, רק גובה לבו (של האדם הוא באמת) כנגד החיות והעופות, כמעס מלפני סכהמות ארץ. והנה אסר השם, כי הנה יש גופות בארץ עפר, והם נבורים סמך, לא תוכל להם ולכה נבה לבך.

העתקות מפירוש דניאל

הקדמה במלאכי מעלה סדוה, עופרים על יסודות (של שבת חכמתו). — (א) ומשכילים בכל חכמה, כלל כל - ויודעי דעה, שידעו בתחלה דבר הכדבר,

סה שהיה נרעוהו לזכר באהרונה, כי יש חכמים רבים לא ידעו זה עד סוף דברי הסופר. — וסבני סוד, שיכלו להבין לאחרים, סה שיש בלבם ובכדיעם, כמו גם כמדק סדק אל תקלה, כי יש חכמים ילאו להוציא בלשונם סה שיש בלבם, כי אם בדרך רחוקה ובאחרות עקלקלות. כי עשרה סך חשבון, ובעל ספר יצירה אפי עשר ספירות בליבה.

(בו חרומים, הם חכמי התולדות. הוודעים העקרים והולדות כל רבד וכל סעשים שיעשו בלבם) על ידי כחה מבעיות ממוסים לאחרים ונודעים להם לברם). וכן כרוכ בחרטומי סערים (בלהמהים). ולאשפים, הם הרופאים. ומכשפים, הם המשטים דבר התולדות לכראת העין ואיהו עינים במתירות הסעיה וסחרי תפעים ואנשים עוזרים בתחבולותם), והבשרים, הם חכמי ובלות (הכלדיים וטברי שמים סודיעים הקורות לארם ולגוי יחר סערכיה הצבאות בעת סילדם אי בעת הטוכמי) והגורן הם בעלי הקופים, ההולכים לקראת נחשים ועישי הסלסמאית והעזרות וסודרי היותות עליהם יעל הנליום להם ע"י עשונים וקרננות והפלות, במקומות ועמות ומספרים וכנות יודעים, כפי אכונת הימים ההם) ואלה הם שהסלך צריך להם (ענה לפתרון חוינו המבעיות) לא להבטי הסהות, החשבון, והערכים, וחכמת הבנין, (ברפים הבנים) והכחה העליונה. והנה קרא לרפיכים, שהם יודעים עיקר החלוקה, ואך תראה הנפש חיונית הלילה (שהו בלו חלק חכמת התולדות שזכר לסעלה); גם קרא לאשפים (שהם הרופאים שהם יודעים ברפק הורוע או כפי השתנת הגוף, והוצי החלכות הולכים על כתונת הגוף); וקרא גם המכשפים, שהם יודעים השעת הראויה לעשות כהם סעשיהם אילי יסהלו וידעו סה הדלום כפי סכרחה הסוכבם כואת השעה (אינו יודע אך יסכים זה לסה שאמר לסעלה במכשפים); גם קרא לבשרים, שהם יודעים התהירות כפי סלאכתם, כדעתם סולחי הארם ינהיג המעלות על הנבולים, ועל ככפי הכיכבים המסרחים, ושני המאורות, ותקפת הסנה והחודש והשבעו יחיום, והם היו יודעים בילד נכונדנצר, על כן ענו הבשרים תולה, כי הרבך תלוי בהם ובכחמתם כפי דבריהם. — אלהן די סדרהן עם בשרא לא איתיהו הם המלאכים העליונים, שהם צורות אבה (ברפוס צורת) אינם בנופות וכרפים במעוק כנופות), והנשמות נגרות סתן כאור היצא סהשסס, והנשמות הם בנופות וכרפים כמעיק נופות) על כן אינטי יודעת הנסחרות רק סעם (לא כמו אלהן די סדרהן לא איתיהו עם בשרא) וכסראית הלילה, שאו אין (ברפוס סרין כשבוס) הנסחרת סהעסקות בצרכי הגוף, והורע כסוד הנססה יעד על דברי. — והוכיז הכמתא ונבורתא די ליה דא. כי להשם לבדו היא החכמה והגבויה כאמת, וכל הנבראים בסעלה ובססה כפי סקרה, כי כאתו הם. — ידע סה כחשיבא, ולפי דעהי שהסעם סה ככח להיות, כמו והעלוסה יוציא אור. ומעם ונהורא עסיה שרא. הכל לפני כמעשה.

קצורים מפי קהלת להחכם לצורך השער

הקדמה אורח חיים לסעלה להסביל לסען סוד ססאלו כמה; כי כאשר יתאה האורח שנשבה, לשוב אל ארץ מולדתו, להיות עם ספסחיו; כן הכסף הרון הסככלה לאחורו בסעלות הנביות, עד עלוהה אל סערכית אלהים ריים, שאיננו

שוכני בתי חומר; כי הנויות נמשליות לבתים, וכעפר יסודם, ובענין די מדרגתן עם
 כשרא לא איתוהי. וזה יהיה, אם תתכן הרוח, ותתקשר מסומת האות הנויות
 תמנאות. הנתמנות הקדש, להתערב בשאלו מסה; והשיב אל לבה לדעת יסודה;
 ולראות טרה בעיני החכמה שלא חבוניה; והרחוק בקרוב לפניה והלילה כיום: או
 התי נהנת, לדעה קושם אסרי אמת, יהיו מחוקקין עליה, שלא יסחו בהפרדה
 מעל גייתה; כי המכתב סכה אלהים הוא, כי למען הראיה הובאה הנח; על כן
 נכאה בסמנר עד נה קץ, וכל זה להועיל ולהשיב לה, ואם סבלה עמל שנית
 בסמנר, כן תטח ותשמח עד עולמי עד בלי קץ. כי כל מעשה יסוד היה לארבעת
 ראשים: טוב כלו, או פוב רובו ורע בקצתו, או רע כלו, או רע רובו וטוב בקצתו.
 והחלק הראשון הוא מעלת בני אלהים, והחלק השני הם החיים אשר על פני
 האדמה, והשנים הנשארים נעדרים, לא יתכן המצאם; כי לא יעשה ה' אלהים רבר
 כי אם טוב, כי הכל לעולם היא טוב, וכן כתוב: וירא אלחים את כל אשר עשה
 והנה טוב. ואם היה שם רע, היה בקצתו; כי בעבור רע מעט, אין בדרך החכמה
 העליונה למנוע טוב רב. ושרש הרע סחארין המקבל, ואם אין לו יכולת לדמות
 מעשה אלהים כי אם אל מעשיו (בעבור היות הכל כעשוי); הנה ראינו, ילבינו
 הנברים השמחים לשמש, ויחשבו פני הכוכב, והלא הפועל אחד יוצא מפועל אחד;
 לכן ישנהו הפעלים, בעבור השנהגה תולדת המקבלים. ומחשבות בני אדם משתנות,
 כפי חלדה ניה וגויה, והשתנה התולדת, בעבור השתנה המערכות העליונות. ומפום
 השמש והמקבל כחה, והמרינות, והדחיים, והמאכלים, ומי יוכל לספר אותם. וכל
 דרך איש זך בעיניו, ויער ה' וכו'; כי כל מעשה שיעשה נוצר לא יעמוד, כי כל
 הנבראים ילאו לברוא עצם שהוא שרש, או להכחידו עד שיהיה נעדר, רק כל מעשיהם
 דמה ותמונה ומקרה, להפריד מחובר ולחבר נפרד, ולהניע הנח ולהניח הנע; על
 כן מעשה בני אדם תרו וריק, כי אם יראה ה', ולא יוכל איש להשיג אל מעלת
 יראתו, עד עלותו במולם החכמה ויכנה ויכוון (המולכ) בתבונה.

(א) ושלא יאמר אדם בלבו, שיש בדברי העולם הכל, ויש בו שרש עוסד,
 הנה הם הכל הכל בל. וענין תחת השמש הוא הוסן המהפך, כי השמש לברו יוליד
 הוסן, כי היום תלוי בשמש, סעת זרחו ועד באו וכו'. וכן זרע וקציר וקור וחום
 וקין וחורף על פי נמת השמש לפאה צפון או דרום. אעפ"י שיש לירח כבהמת
 ובצמחים הלחים ובמחו שעשים נאים, וכיסה לקשר, וכסיל לפתח, אין מעשה כלם
 כנגד מעשיו, כ"א חלק סחלקים רבים. ואם השמש אחד ישנתו מעשיו כפי השתנות
 הסאה ועשרים סחברות השבעה, והשתנה חחלכות כלם עם נוע נוכה לגלגל המוצק
 היוצא; על כן לא המצא סחכונת מלאכה השמים נמשלה לסחכונה אחרת, ר"ע אחר.
 ועל זה נזכר בספר יצירה שתי אבנים כותט שנים, עד תשע, שאין הפה יכול לדרר
 ולא האון יכולה לשמוע. — והעמל לבקש חכמה עד שיתברר מחו, יש לו יתרון,
 כי אין דרוח של אדם, תחה השמש. — בעבור היות כל נמצא תחת השמש סורכב
 סארבעה סוסדים, מהם יצאו ואליהם ישובו, והם: האש והרוח הנח שחוא האויר
 הדמים והארץ. וזכר ארבעתם, והחל בארץ, שהיא כמו היולדת; ואחר כן זכר השמש
 סקום האש, בעבור רוב חמה, ואח"כ דרוח הדמים. ואמר על הארץ שכל הנוצרים
 סמנה אליה ישובו, כענין, כי עפר אתה ואל עפר תשוב, והיא עומרה, ודור הגלגל
 דודר כא. — כבר בארו אנשי הסודות, שכל הנבראים הנראים על עשורה חלקים

(וגדולם), והכש גדול כלם. ואין אחר כמות, והוא דרש במלאכת שמים, כרסות הנקודה בחכמת הסיוה, והאחד בחכמת החשבון. — והענין בזכירת אלה איבעתם, ובי' היות כל הנמצאים תחת השמש נולדים מהם וכו', ואם הם, שהם השרשים, כנהגם לשוב אל מקום כשהיו, איך יעבדו הנולדים מהם? ואם היו בראשיתם הכל כן יהיו באחריתם, ואם האדם הכל, אף כי מעשהו, שהוא כמו מקרה לו, ואף כי בחשבונותיהם הם כמקרה הסקרה.

ואחר שהיועץ הארכעה השרשים, שהם עומדים על פתבותם, ואם תקרה להם הנועה, בסוף ישובו כשהו, אמת ונראה שצ"ל אסרן ידענו הכל, והפרטים הנולדים מהם לא יעמדו רגע אחד על פתבות אחת, על כן לא יוכל אדם לזכור אותם, והענין לא השבע כראותם; כי סבת ראות העין התמונה, שהם פתבות באויר הוד, ללא יעמדו רגע אחד. ואין לא המלא שמוע הפרטים, כי גם סבת השם ע"ה. הנוכח האויר שיש בו המנה הקולת, גם הם לא יעבדו; על כן לא תוכל העין רבדים כפרטים, ולא האון ליבטיע מספרם, כי אין קץ וספער להם אצל בני אדם; לכן הייצר לברו ידע הכל: הפרט כי מעשה ידיו כלם. — מה שהיה הוא שיהיה, אפר המשיכה על הבריאות העליונה: כי הוא צוה ונבדאו, ויעמידם לעד לעולם, ועל הבריאות של סבה אסר: כי נשגב ישי לברו, והענין כי יהו הכה כלם. וענין מה שהיה, הוא על הגלגלים וצבאותם: כי הם ענותות הויות הלילה, וראשיתם כסופם וסופם כראשיתם, ומה שנעשה הוא שיעשה, על הגלגלים, שהם שמורים כמין אדם וימן טוס, ומין כל חי ומין כל צומח. ותולדה אלה מהנועיה העליונה, ואם העליונים עומדים, יעמדו הכללים; שהם בתבנית מערכות הצבאות. אצ"ל שלא אוכל לזכור הפרטים, כלליהם שבוים ויריעים וספורים, ועל זה הדרך הראה עולם שלמעלה ועולם שלמטה עומד על דרך אחד, ואין כל חדש. ואמר: בירושלים, בעבור היות מקיפה נכון לקבל החכמה. וידעי כי ירחב ירושלים שלשים ואלש בעלותה, וכאשר העסק הראות שרשי המעשים מנא שהם הכל ורעות רוח. ויהיה (לפ"ו) פי' תחת השמים כמו התת השמש (רבוי העולם השפל), ויתכן שיכו במלת תחת השמים, כפי התת השמש (שבמקרא שלאח"ו), לגלגל העליון שישם כל צבא השמים (בתעלה ברוחי ויחא היוסי), וחכמת סוד המולדת על מ"ח צורות הגלגל. ואחר שהספיק בדרך החכמת, ברעת עיקר כל המעשים (איך) שהם נולדים בכח השמים, וראה שהוא ענין רע וקשה, כעבור דעת בני אדם לספור המולדים ואף כל הנולדים, ואין מספר לגדודי שמים. — מעות לא יוכל לתקן. והענין על דרך הפ' הראשון של שני הפסיקים שהם לפני זה (שמוסב על המעשים שבעולם השפל בעצמו). אחר שראה שהכל הכל, לא יוכל הכל לשוב כמו עופר; כי המעיות לא יוכל להיותו נתקן. כי תולדתו מעוה ובעל החסרון, אין בו יכולת, להמטח עם השלמים. ועל הפ' השני (שמוסב על מעשי העולם התיכון ומערכותיהם), שגולד במערכת הפרה. אין בו כח להשלים נפשו, והנה נמצא המתעקק לחקר עיקר התולדות מלכת שמים, כהעקק בהו (לפי שלא התעל לו ידיעתו במוכרח ורק לעצמו), וזה נכון ברוב מכני אדם וברוב סמעישהם (באורו כפי השא). בעבור היות הלב משכן הרוח, והוא הנבדא בניח בתחלה (כי היא רמית סלך והסוח שר צבא), היה הלב כנוי לחכמה, ולשכל, ולמען, ולמחשבת הבינה, בעבור הויות המרכבת הראשונה לנשמת האדם העליונה, וכן יכונה הדבורים הבלונו שפת, בעקביר צאה הדבורים מסנה.

(ב) וראיתי שיש יתרון, כמו שיכריל האור הצורות וסראה הקרובים ודחוקים, ויעמיד כל דבר על סתבותו, כן דרך החכמה. — וענין חלקו, החלק שיצא בגורלו, כמו אספיר קדמוניו ול בני חיי ומווני וכו'.

(ג) לכל זמן, והנכון שיש לכל הזמן תחת השמים עת וזמן, כי בהשחתה המבכחת המלידה, יטות הילוד, ותתחדש סתבות תעשירט, והפך העושר, כי זיתים קצובים הם, ובבוא העת, יתנועע אדם, אשר הוא טוב לז, והזייתו תעוועו כנתנועת הצלם, כענין אך בצלם יתהלך איש, וא"כ אך הכל הימיון. גם אמר כי אין העתים קצובות על בן אדם לבדו, כי הגה הנסיעים בן הם. אפילו האהה הנמועה בלב בן אדם יש לה עת, והיא לחכב השוככת בחיקו ולרחוק ממנה. והנה הוכיר שלמת אפילו הדבר יש לו עת, גם האהבה גם השנאה תלויה בעת הזמן. — והענין הגה דבר העתים לכל דבר, לעלות אל עושר או לרדת ממנו, ועלי אין להוסיף וסמנו אין לגרוע. — והענין שהאלהים בקש סן הזמן שיהיה נדרף, זמן דורף אחר זמן ולא די נספק, כי הזמן שעבר שכ עושר, ואשר להיות שכ כמו עבר ושב הזמן אחר, ואם יתחלק הזמן עתיד וקבר; וזה ענין יתבאר בגלגל, שכל חלק ממנו ידורף אתו הנקדה האמצעית, והיא המוצק; ונקראת מוצק, בעבור צוק המסוק, והקו הראשון היא דרכו. וכן רחב לא מוצק החתיה, וישוב החלק שהיה כמורח במערב והפך; ואין למקום חנועת הגלגל ראשית שיחל ממנו, כי כל ראשית אחרית וכו'. והגידף, הוא המיטק, והענין סי ופי שירע בכני האדם התפרש, שיש בין רוח האדם ורוח הברמה, והענין כי לא ימצא אחד מני אלף. ורעת הרוח עמקה וצריכה לראות, ולא יוכלו להבין אפילו קצתם, כי אם המשכילים, שהתבררה מחשבתם כמאנוי החכמה ובארבעה יסודותיה, שהשלישה מהם ספר וספר וספיר, ומדרכ סן השנים (נראה שרזם למה שחשבו בהגיון לראשי הידועות, המיחשות והמישכלות, והמקובלות והמפורסמות). ומתורה אלהינו יוכל להבין, כי הגה אמר במיני הצמחים תרשא הארץ, והגה יש לארץ כח להרשיא, ברבר אלהים, ובעבור היות המרשיא גוף, ממנו יצאו ואילו יצובו, ולא יעמיד הגולד שהולידה הארץ, כי אם ימים קצובים, בעבור שיש קין לגורלו, ובעסרו ולא יגדל ישוב לאחור. וכן אמר ישרצו המים נפש, והגה המים הולידו נפש כל שרין ועוף ורג ברבר אלהים, וכן אמר תוצא הארץ נפש חיה למינה, ולא אמר בתורה נפש אדם, רק אמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. והוכיר שברא גופו מן האדמה, ואח"כ ויפח באפו נשמת חיים. ורזם חיים, בעבור שהיא עומדת, ולא תאבר כנפש הברמה. והפרש יש בין נשמה ונפש, כי לא מצאנו בכל הסקרא נשמה ב"א על בני אדם וכו'.

(ד) וטוב אשר עדין לא היה, ורבים חסרו, איך יאמר: ומוב לטי שלא נברא? ואינו תיבה, בעבור קוצר הלשון לדבר, כי אם על דרך רמיונית, וכן אמרו החכמים ולי: אשרי מי שלא נברא, כמו שיאמרו חכמי שקול הרעח, כי כל דבר הוא שי אין, ואם היא דבר, איך היא אין?

(ה) ודע כי האלהים נצב עליך, ורואה אותך ושומע דבריך. כי הוא בשמים, כנבחי סרום הגבוהים, ואחה על הארץ, ואין למטה ממך. — כי חסרו עמו בכל חלקי הרגע שחיינו יתענג בהרגשות, וחכם היה כדורש, גם הוא חבר בקשה תחלתה: אמרי האוינה ה' ויש בה דברים אינכו נכונים; כחם שאמר: והרבה עולמות אין להם נבול, ומה שאין לו נבול איננו נברא. ואמר: כי שסך כך וכך שסך, ואילו ידע כח

פירוש ש"ס, לא היה זה הדבור עולה על לבו. — נבואה מעל נבואה, דע כי יש צורך, שרואה זה החכם, ואינו אחר, רק הם רבים, וכל אחד נבואה מעל נבואה, שומעים רבים לא ידע איש מספרם; כי הם נבואים על אלה שמעלתם איננה שוה. והודיע סוד השם, ידע כי נבואה מעל נבואה הם חכמים וחכמה. ולא אוכל לפרש.

(ז) טוב בעם שיחוק, כבר בארו חכמי הראיות שיש באדם שלש נשמות

יען שם לעת הצורך. ואל יאמר מה היה שהימים הראשונים וכו' כמו שיאמרו הפסילים אם ירדו מנזולתם ישגהפך העולם, כי המבין ידע כי הימים שוים, והמערכות העליונות הם. רק המקבלים ישגהו איש איש כפי חלקו. — שהחכמה תחיה בעליה, כי החכמה היא צורת הנשמה העליונה, שאינה סתה כמות הגוף. — והחכם שאין לו נחלה ובקף, ישבח בחכמתו ולא יבעס כעבד עינו, כי כבר נגזר עליו מה שנגזר מששת ימי בראשית, וסביני מלכה הסמים יבינו, והיא פירוש אשר ברא אלמים לעשות; כי האלהים שם בכל בלאכטו כח על הרמית וראשונה, וכי שחיהה כערכו מעוהת ברבר מסון אי דבר אחר, אין לו הקנה. — גם את זה לעינת זה, כענין שנאמר במסד יצירה שבע בפוליה בג"ד כפ"ת, והענין שעשה זה לעינת זה, ולא יוכל אדם לענון, בעבור שההסדן בא מן המקבל, כמו שפירשתי בתחלת המסד. — טוב אור האינו, כבר פירשתי במבוק מיב בעם שחוק. מעם כחלק הנפש. ואיש השכל יתן לכל נפש חלק בעתו. ואינו צורך לחפש בה יעשה, וילך אחר תורת אלדונו, ולא יסדר סמנה ימין ושמאל, וישמור המצות, אשר יעשה אותם האדם ודך בהם, בשני העולמות. — וכיון ע"ש ה, בעבור היותו מן חשבון, והוא ראש הכלל. כי כל מה שיש לעולה כמני הם אחרים. ובעבור היות עיקר כל דבר הראש ואמצעוהו וכופו, היה האל"ף בלה"ק בתחלה והיוד בסוף והנה היו הה"א הו"ו אמצעיים, ואלה הארבעה אהיות הם לשדך, ולא יתכן שימצא אה או הנועה רק שהיה אחר בהם נמשך עמי, והאל"ף היוד בחשבון שוכרים עצמם כמו נדר, והוא והי"ו עניל חשבון, וסוד גדול יש בכלם, כשם הנכבד והנרא אינו שם סדה, והוא מן האותיות הנזכרים, כי אין אדם אשר לא יחטא בשועל או בדבור או במחשבת, ככתוב בספר משלי: לך חויש מחשבות און. — סבתי, הסכותי פני ומחשבותי בלבי אם התחבר החכמה והחשבון, שווא פירוש מחשבות הרעה עם הרשע והסכליה ההללות. וטוצא, כוצא החשק יעור עיני חכמים, ויסלף מחשבותם ותהבלע סחכסם. — ראה זה מצאתי וגו', אחת לאחת וגו', והענין שלא יוכל האדם למצוא סחכסות, שווא החפץ, עד שישמך אחת לאחת: שידוע שהחכמה האחת נשא ונטוא, וכן החכמה השנית, רק שהינה בהסכסם הנשא בראשונה נושא באחרונה, או שני הנשאים או שני הנשואים בשוה, או הוליד בין שתי החכמות דעת שלישי. והנה מן בדברי הנפש, אף כי בנויה. והענין, כי אין ראוי לחכם להתחבר עם אשה כלל, לולא שלא יתכן להשאיר דמותו התהו, שהיא שלישי. כי אם בתחבר האב האם. — ופירוש אחר וכו' יהיה פ"י מלה חשבון מחשבת או מנין, והענין כשהחשיב בכל דבר שתמצאו, אינו לבד עד שישמך לאחר, כמו גדול וקטן; כי לא יקרא גדול, כי אם כנגד קטן מסני, והקטן בהפך. וכן חכם ובסל, וכן צדיק ורשע, כי כ בחשבון; כי בהתחבר אהת לאחת, יקום ראש הבנין (ב); ואם התחבר אהת לראש ישוב כמו סוף (ג); ובהתחבר אהת לסוף, ישוב נגדו (ד) (פאשענין, ד); ובהתחבר אחת לנגדו, ישוב עולו ז (ה); והענין, ס' ו' ש' ר' ז' ו'; והמיושר, ש' ל' מ' ז' ו';

והשלם גוף מעיקב (ח'). והענין, אפילו שלא ימצא איש שכל וחכמה ויראה, והוא האדם הישר (בהתלם), רק ימצא כנגד בני האדם האחרים; ויזכורים לזכרם, ימצא (רק) אחד מני אלף, כי החכמה תלמיד העטה; כי בהתגבר הנשמה על הרוח, יסוד הבקעם ועזות המצח.

(ח) א"כ (למלך) לבשר ודם, אף כי למלך האמת, שמלא כבודו מעלה ומטה — יודעי בינה לעתים, כבר פירשו רז"ל, שהיו מחשבי עבורי השנים, ויודעי העתים הם אנשי המולות — כי איננו יודע מה שיהיה, לא ידע מה יהיה, ואם ידע, ידע דברים על דרך כלל, או נסיונה שנסה, מי יגיד לו בפרט כאשר יהיו הדברים — ואין משלחת במלחמה, מלחמת המתכונת השומרה הנוף עד שת קץ עם הוליל הנכנס בנף, ואם תחלש המתכונת ימות בן אדם. ולא ימלך רשע את בעליו, רוב התנועה התנצח כענין, והוא, ישקוב ומי ירשיע, ובכל אשר יפנה ירשיע.

(ט) והראיה כי החכמים בעלי הדעות אבות המלאכות אין להם לחם. — כי עת ופגע יקרה אה כלם, ופירוש עת, מה שיש במתכונת המערכת העליונה הראשונה. ופירוש פגע, פגיעת אחד מן המערכת, באחד מהשבעה, שהוא החצי, וחציו לפניו ואחריו, ושלישיתו, וחציו לפניו ואחריו. — ואל תהמה, כי כל חסא הוא קמן ונחל לפי מעלת העישה, כענין בקרובי אקדש. ומה נכבד דרש קרמינו וז"ל במלת וסביבו נשערה סאר, וכן נכהנו מלות קשות על גדולים משלמה המלך, על דבר קל, ולא נעשה ברוחן, רק אחרים סבבו הרבר.

(י) לב חכם לימינו וגו', לא יאמר על גוף הלב, כי באמצע הוא לכל לחכם ולכסיל, אעפ"י שראשו נמוי לצד שמאל. וענינו, ששכל החכם עמו, ובשעת הצורך ימצאנו מיד בכל עניניו במהרה, והפך זה הכסיל, כאילו לב חכם לימינו, כי לימים יותר כח שם אל ויותר מהירות, בעבור היות סביב הרם. שהוא הכבר, לפאת ימין, ואין איש אמר יד ימינו מענה, כי המשל הוא על דרך הנסגים כרוב לבני אדם. — בעצלתים, ידוע כי כל מלה שהיא ע"ם שנים היא שנים, כמו עינים וכו', וכן שמים; ומבין סוד הגלגלים יורה כן (התנועה לגלגל סביב קוטרו ועל שני סדניו) וכן פעמים, גם מים ויש לו סוד סתום והרומ.

(יא) הן חלק לשבעה, עיקר שבעה במקרא, מה שאכר בעל ספר יצירה. והיכל הקדש כמובן באמצע. ואמר לשמונה, כנגד ימי השבוע, כי היום השמיני הוא כמו היום שהחל בו, והענין תמיד בלי הפסק. — כעצמים, ענינו גוף הילוך פרם יולד, וקראו עצמים, כי הם מוסדי הנוף, כי הבשר והעור כמו מלבוש. — ומתיק, ואמר על האור מהוק וכו' בעבור התחביות הרגשות במקום שעל המצח, והוא מקום (ז) ויאמר מלה שהיא ידועה לזאת ההרגשה אחרת. — והאור, הוא אור השחר, שעלה פרם ורוח השמש, ויעמוד אחר טאו, שעה ושליש שעה בחשכות השעות.

(יב) שומרי הבינה, י"א שהם הארבעה הממונים בכל אבר ואבר לשמרו, והם: המושך והמעכל והמכסר. גם ירש אנשי החיל: הן והמליד והמצי. ותפר האבינה, והענין תפר היועצת מועצותיה והיא רוח, וההיה זאת המלה האר מבינה, היא כיעי לרוח בעלת הבינה. — ותכל הכסף, הוא חוט השדרה, וקראו כסף, בעבור דמותו לבן. וגולת הובב, הוא המוח, ורמזו לזהב, בעבור הקרומ שהוא אדום, שהוא עליו. והכד היא המרה, ונקרא כד, בעבור ששם תתחבר המרה האדומה. והסביע,

הוא הכבר, וישוב העפר, לא ישאר בנוף כ"א העצמות, גם הם ישובו עפר. — והרוח השיב, זה הפסוק יחמיש האומרים, שהרוח הוא סגרה, כי דסקרה לא ישוב. — ובא ה"א יריעה על קהלה, בעבור היותו תאר השם, כי לא יבא על שם העצם. — דברי חפ"ן, היא החכמה העליונה עד שמצא, והענין מה חפ"ן יש בזה שנברא כך ולמה כך. — כי אם כל מעשה האלהים, מיד שלא זכר בספר בראשית עד ויבולו לשם שם, כי אם האלהים, הוא סוד ספר קהלה. סוף דבר, כבר השמעתך הכל, אי שבעת כל מחלוקת החכמים, זה עשה את אלהים י"א. כי זה כל האדם, וישב לענין שעבר, שהוא, האדם בחייו ובמותו הכל, וענינו, כי זה סקרה כל האדם, אי. כי זה עיקר כל האדם וישוב לראות השם הנכבד והנורא.

אסתר

נאם אברהם הספררי הנקרא בן עזרא, אין עורה כי אם מהשם החוקק תקת עולם על לב המשיביל בהקיצו, גם בחלום ידבר בו, ובו יחסוך בהחילוי לעשות כל מעשה, גם יוכרנו הבוד כרם מוצאי פיו, והנה אין במנלה הזאת זכר השם, והיא מספרי הקדש 2 — כיד המלך, ככת כי הכח ביד יראה. — שונים, מנורת שינוי, כרמזה פעיל (ואילי פעיל) וכן ועם שינים. — יודעי העתים, חכמי המולות, או העתים שעברו על המלכים הקדמונים. — ובספר מלכי פרס, כי ארבע מלות הם השירים, המערכת הראשונה יושבת בתהלה לפני המלך, במלכות, במערכת המלכות, וי"א כי בחר להשמיר את ישראל בהרש אור וכו'. בעבור חבור העליונים במול נדי, שהוא שנים עשר למול דלי שהוא מול ישראל, והקירוב אלי כי לא נמשכו יסיו (של דניאל) עד מלך אחשוורוש, כי זקן היה (בימי רדיוש), ומעלת החכמה לא הסוד (לשנאמר) שחברוהו מנדולתי בעבור זקנותו. — הדמי, מנורת כאשר דסיהי, ושניהם מנורת רסיון כמחשבת הנפש. חפז, כי כן משפט מלכי פרס. שיכמי עברי המלך פני מי שכעס עליו המלך, שלא יראנו עוד המלך, וזה דבר יודע מספרי פרס.

שיר השירים

הקדמה זה הספר נכבד ובלו מחסרים וכו', וכו סוד סתום תמים, כי החל מיכי אברהם אבינו עד ימות המשיח. וכן כתוב בשירת האיונו, כהנחל עליון ניים, סן דור הפלגה, עד שוב ישראל מהגלות אחר מלחמת גוג ומגוג, ואל התסה בעבדי שהמשיח כנסת ישראל לכלה והמקום דודה, כי בן דרך הנביאים, וכו', והחליטה חלילה להיות שיר השירים כדברי חשק, כי אם על דרך השל, וילי נודל מעלתו לא נכתב כסוד כתבי הקדש. ואין עליו מחלוקת, כי הוא מטמא את הירים (17) — אנשי החתקך הואילו לבאר זה הספר על סוד העולם, ודרך החכמות הנשטה העליונה עם הגוף שהיא כסודנה התחנית, ואחרים פישוהו על הסתבנות ... ואין האמת, כי אם מה שהעניקו קרובינו ויל, שזה הספר על כנסת ישראל ... ואחר שהעיד הספוק, שנראה המקום לשלמה פעמים, מה תימה ילי שבו, שהנבוא על דבר עתיד, כי ברות הקדש דיבר זה הספר, וכן הטעא באסף המסירר והיכן שחברו שירת ברות הקדש, שנקראו נראים וחזוים, וזאת היא הדרך הנכונה לא זכל לבחש, כי אם פתחלל ועקשי. — אנשים שלא היה להם אלוה הכניסם (אברהם) החת

הדור; הרדיו. ויהתן שהרביסין ועבר על מידת צניעות. — אצפי! שאני שחורה בקצה מעשים רעים, נאזה אני כשסירה הברית ויתר השם. — נטירה, שאמור הדיס נגרים, ועזבוהי שלי (במצעים). — במסבטו, כמו מקום מעולה ונכבד. בין שרד ליק, בין הכרוכים או באמצע מחנה ישראל. — אחר שעלתה שכונה לשמים נלו ישראל לבבל. — פתחתי אני לדודי, זהו בנין הבית (שני) וחשבו, שהשכינה תדור עמהם, וכן הבמזרח הגבאים, ושכנתו בתוכך, אילו היו על דרך ישרה, והגה השכינה לא נכנסה עמהם, וזהו בקשתהו וגו'. ראשו כהם פו, הוא כמה הכבוד. קצותהו תלתלים שחורות כעורב, כענין ישת חשך סתר, סכיכותו סוכרו. עינו כיונים, כענין בכל מקום עיני ה' (משלי). רוחצות בחלב, כענין מהור עינים מראות ברעה — לחיו, הם שרי הפנים. שפתותיו, הם המלאכים השלוחים לבני אדם, כמו נביראלו דידי נלילי זהב, הם האופנים. סמלאים בתרשיש, כענין, מראה האופנים ומעשיהם בעין הרשיש. — סעיו, היא האפודה האמצעית, שיש בה המנוחה מסוככים נבצים. שוקו עמודי שש, הוא הגוף, שסמטו נברא העולם, וענין שש, שיש לו שש קצחה. מוסרם על ארזי פו, הם הארץ, כענין על מה ארזי ה המבעו. — מיראה כלבטן, הענין, שיש בלבטן עצים, אין מספר להם אצל בני אדם, וכשיראה האחר מהם יחשוב שאין כמותו, ולא ילך כי אם מעט בלבטן, ויסצא יותר מפלא ונכבד מסני, כן מעשה המקום. — נחור כארזים, שהוא עוסד וכן מעשיו, ולא יכלו, כי אם חרשים לבקרים רבה אמנתו. — לרעות בנגים, זה שעלה למרום, והוא דר עם המלאכים שהם צדיקים. שערך, שהיו בבית שני נזירים. — שך, נבזרים. רקרך, כחגים. ננת אנוו, משל לכנסת ישראל, שלא יראה הפרי אלא אחר השכרה (בצרות), הפך וישמן ישרון ויבעט. ראשך עליך ככרסל, זהו נחמיה בן תשיאל, שהוא מבני יוסף. ודלת ראשך, זהו אליהו. מלך אמר בודפים, הוא המשיח שהוא אמר, כאשר העתיקו קדמוניו, כי ביום שתרבה ירושלים נולד; כשיעלו ישראל סמכרות העמים אמרו למשיח, שהוא דודה: דע כי חחה ההפוח עוררתך, הענין כי היית אמר וישן, ולא התרתך כי אם בתפלהי. — אם יתן איש, כמו הרשע. ללענ יהיה, שלא יוכל לשנות דת ישראל, כי המקום הוא שומר תורתו, כענין אהה ה' השמרם, ושהוא חחר על הפסוק הראשון, אמרות ה' אמרות שחירות. אחות לנו קטנה, האמר כנסת ישראל אחר שתתחבר: עוד נשארה לנו אחות מעבר לנהר כוש, שני המטות וחצי המטה. ביום שידובר נה, ביום הנחמה, כמו דברו על לב ירושלים. אם חוסה היא, אם שמה עצה ולא יצאה מהרה, נכין לה מקום וסירות מלאה: כסף גלך בשבילה. ואם דלת היא, שלא שמה המצות, ופתחה לכל, נצור עליה ונכבנה, שלא תבא אלינו. ענתה היא ואמרה: אני חוסה, שומרת דתי הית, תורה שבתבא ושבעל פה היו לי. או יהיו כל ישראל בשלום; אמרה שכונה, היוצאת בגנים: את כנסת ישראל! כמה יתאוו המלאכים לשמיע את שירך. ענתה כנסת ישראל: אם מיב בעיני דודי, ברח מהמלאכים, ודר אל דרי בשמים, הם הרדי ציון, כי שם צוה ה' את הברכה חיים ער השולם.

רות:

(ולא נמצא יתגר)

הקדמות לבואמרים שונים

א המבנה ניומא (ח') אלני כבש קרינן כיוה"כ: יוה"כ של כבש שנה לא היו חוקשין, וכמוצאי שנת לא היו מנדלין. אינן הולטות על דרך קביעות הדחיות כ"א פ"ד הית יודש הלכנה כ"ט ויחי; וזה קובעין לשולם מודש אחד מלא ל' יום, ומתש שאריו חסר כ"ט יום. וכל שנה שבוטה ש"ד ימים, וא"כ מותר לו כיומי הקביעות כל כל מופש מבנה לשנה ד' ימים, וכבשה מפורשת המסוגר חזרה חודש חסר מן כ"ט, וא"כ שינוי הקביעות לשנה בלאחריה המשא ימים, וזוהי שנת יודך כריזתא של אחרים באמרים: אין בין עזרת לפורת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא חרובת י"ג בלגה, וזה היתה שנה משוכרת המשה (מגמרת סוכה ג"ד ע"ב). ועל סדר זה של האחרים הנוכחים הו"ך ה"אמר: מימח עורא לא מינו אליל מעובר, היינו כההדש הראשון ניטן עכו מלא. ל' יום, וזארוו אירי חסר, כיון מלא, חתו חסר, חב מלא, אלול חסר וכן לעולם והקישוי כגמרתא דשרכין סי' ע"ב, והאיכא יתח דבשי דחלת שנין, הילך על דרך הכריזתא היבנה: אין חדשה כל לבנה ספית מן כ"ט יום והאי וזשי יודת שנה (שכן היא פיקרה בלאחריה, לא כמו ששנו, והוכחו עליה ה"ה"כ שינ הלוקס ולכסוף נדוויפה למורי כ"ט יום והאי חב"ל' ח'ק"ס), ויךר ה"כ ל"אסוף על קביעות הראשון של החודש הנילו חי' כמות לבנה על שם, והאיכא יומא דחלתין כנין? הילך על דרך מדויק יותר וקרוכ לחכין שנט, שהנבילו זה חודש הלכנה כ"ט יום והאי וזשי יודת שנה וזהה מע"ו כבשה, עד שיפלה החומר ההדש לשי' הדשים שנה הית, ולשכבו שנה שנה ש"ס הדשים, כ"ד שנות שנה יום שום, ה"כרך להיות ניטן ח' מן ה"כשה, ויהיה ח"כ בשנת השלשים שמונה מלאים וחרבשה חסרים, והאשכונ זה הילך כעובר היות חודש הלכנה כ' ט יום והאי וזשי יודת שנה והלך חש"י כבשה. ה"א השלה פ"ד הלוקס לחת"ש, כ"ט יום וזשי יודת שנה וזשי יודת שנה הם חס"כ הלוקס חת"ש וזאת חס"ו כבשה שונים ע"כ הלוקס חת"ש.

ב כשני מקומות נראה, שהיה לקדמוניו כמקרא הנוכח: כל המקום אשר ת"ו כ"ר זה שני: האחד בלכות, שמיא ממנו, האשילו אחד המזכיר את שמו של השם כחורה שנינה שריים כתיבם; והשני בכוכה, דף ג"ג, א' כדברי הלל, כשהיה שמה כשתיא בית השאינה, אחר: אם איה תוא אל כיומי ה"י פנח אל ביתך, אם איה לא תבא אל ביתי, אזי לא תבא אל ביתך ש"ד בכל ה"קרוס וכו'.

ג (סוכה ב"ה) מי מלא ראה שמתח בית הבואנה לא ראה שמה מימיו וכו', כמפור מלא השאינה יתכן לומר, שהיה נגור מילת סוכתא. שהוראתה כמריש חוקיה כל חור, לשי בהמחה עיקריה כהלקה הנדולה, ששכשה בשנות נשים כמזכורו נתיבות, וזכר הניח נבית ומלור למרהק בכל לילוח חול כל הג פ"י המזכורו ופ"י האנוקות שנידי ההיורים ואנטי מעשה, המהדים כמחול ובריקוד וכדי הפס. והגם שנתהים הלבו או כסוף הלולב נקרוה הגבר, כבביל ה"הם לניטוך כ"ג, ה"ה כמבשה אין שם דבר מואכפת המים, כ"א שמחת האורה נכד. — וז"ל י"ו ה"הם המורח כגמרתא (שם דף ג' ע"ב): חזמר רב יהודה ורב עינא, חד מי הבואנה, והה מי ח' ס' ב. ונראה כדור ש"אי עשית, וז"ל ה' ש' ב' ופתרנו האנוקה; וכבר נראה שלא היה נגור כידם אם מלא הבונה מים: על ה"הם כב"ג שה"י כיוצאמי אמרו, שחכם טואנים ריה הקדש, שהשגינה שריה מתוך שמה, וכתיבסות היטיבו נהקשות, שמתכבה קרא הגבר חקמו, וא"כ היו ה"הם נשפלת בלילה. ולולם חר וטורח האחיזן שפרש סם שאנש על שם ושאכשה חים כבשנין. והינדכת השוכה, על שם שהיא מליה חשיכה.

ד נראה כל חי נקרוה לקדמוניו כרכת השיר, שפחוס ק"ח ע"א) והוא לדבשי מין ממיני כריתס הנהנין על ההכה היבנה כל נשימות ה"ס"ר וכ"ו מ"ר ה שנתן הק"ה לבני אדם, כמו שתכנן ומתחין על כל רוזני ההכב והעולה, שהושם מתכפת עליהם מפנימוחה, וכיחד לזוהי היתר נכנס כלל כל הרומיות הקדושים, והוא השם יהב"ך.

ך האננה בראשון של ניסן מתחלה לאחרי, וכל סביב הולכת חזרה עד ס"ו ימים ודיסקוס של מתחלה; ומס'ו עד שלשים אחר שלה חסר, כל' אינה נרואה, כך ישראל ס"ו דור מן חזרה ועד לבנה, החזרה החידל לאחרי וכו' כיון שבא שלמה נחמלה דיסקוס של לבנה, שנאמר: ויבא שלמה על כפתה ה' וני' הרי נחמלה דיסקוס של לבנה, ומשם החידל המלכים פוחתין וכולתין: והנפט, אחיה, אשא, הישפט, יחורם, אחיטוב, יואש, אחזיהו, יואש, אחזיהו, יוחם, אחז, יחזקיה, מנשה, אמון, יאשיהו, יהויקים; כיון שבא לדינה, דהויה: יח: עיני נדקיה עור, חסר אורה של לבנה וכו' (שמש רבה פ' ס"ו). והנה הם שנה עשר ת; מדקיהו שבטא השננה עשר; ועוד החסיר יחלוח: כן יאשיהו, ויהויקים כן יהויקים מהשפך המלכים; וזוהי על שקרם מלכותם, ואולי יש לחשוב יהויקים ונדקיה לאחד כי אחים היו בני יאשיהו. וכוננו הוליה גם יואש, ובספרים נדבר כימים הוליה אשן ויהויקים, ובאין גליון של מתי, חשב ארבעה עשר דור מאברהם ועד דוד. וזה הנכון. ומשלמה ועד יהויקים אז יעניו דלגלו ככל נ"כ ארבעה עשר דור, ועס"ו דרכו לא השב נדקיה — כנכון שלא השב המלכים כ"א החזרות עד גלות ככל. אולם שנה כמה שאמר כי יאשיהו הוליד ליעניה, ויעניה כן יהויקים כן יאשיהו, והנה החזרות משלה עד יעניה בלחמה שנה עשר, אולם מתי כביל מדרישו להשוות מספר החזרות שנתן אברהם עד דוד, ומן בלטה עד יעניה כבכל, וממנו עד למשיחם, החסיר ארבעה דורות, אחיזה. יואש, אחזיהו, ועוד יהויקים ומנו אחר יהורם עוהיה.

ך כנגדה חלק מוכח שם כרייתא: מחצת ר' נתן, חניא, ר' נתן אומר: מקרא זה טקב יורד עד ההיום, כי טוב חזק למועד, ויפה לך ולא יגוב אם יתהפפה חכה ל, כי כל יבא ולא יאחר, לא כרבוניה. סהיו דרשין, עד עקן עקן ועל עקן, ולא כר' אמלי' סהיה דרש, האכלתם לחם דמס' ויחזקו בדמשת שלם, ולא כר' עקיבא סהיה דרש, עד אחת מפס היא, אחי מרשע אח כהנים ואל הארץ, אלא מלכות ראשונה שבנים שש, ומלכות שניה כ"ב מלכות כן כוונתו אחי אשים ומחלה. — ונתקפו המדברים כמשה ו, ורש"י זל מביא איזה סירושים, וכתב לבסוף כפתחול: וכל הך דרבות לא מנה, ולא כרייתא, כלומר שלא מלאם במקום אחר לפרשם, והסידור הנכון כה הוא: ע"י נתן הארץ ימים עד סוף ימי רבי, כמו שאמרו רבי ור' נתן סוף מנה, וזו א"כ יותר מחמשים שנה אחר הרכן ביחר, ורצה לספור כמסננו אותן דרשות הקן, סהיו מפרשמים בותן כן כוונתו על כמות הכתיבה ומלכות כן דוד שקרובה לטא. ובייתה עיקר דרשום, כי שלמה מלכותו דרש מישראל אך לא מביא דוד, היו ראיות לפמוד כרייתא, והאליהו חסוד ומן פסע, ואחר החודר לבית דוד, ומלש מלכותו אלו הם: מלכות סההים מורע חשמונאי, ומלכות הנריס כורדום חרשו, ומלכות שמשון כן כוונתו, שלא נודע יאסוי, אך עכ"ס לא היה מורע דוד, וכנראה, ע כ"י מדינת היס. אשינם ככלל יחסיין (ואולי חכנו שלם כן יהודס, וכונתו פיר יהודה לבני שלם גד"ס (ר"ה ח' ד' כ"ב). וק"ח חמיים כבכל, שמשו היה ר' נתן, וקולא רבוטוט, וממט הך כזה על המקרא עקן ועדני וכלן עקן אשחלכות הראשונה מופד אחד, והמלכות השנייה מופד, והאליהו רק חלי מופד, וק"חם מסט על ומשקו כדשפטא שלים, הייט סהיו שלם מלכות וריס ורפיס, ור' עקיבא דרש פ"ד א ח ח, שמשפ סהיו אשים לפניה, ואחר: מוש היה שלם חמך ויבא כן דוד. ור' נתן אומר, כי כ' חלקי המקרא, כי עד חזק לפמוד, רומים על דרך דרש, אלא למסוך על שלש דרשי קן הנסור, הנס שרמו כדרש ניכר רק כדרישק, לבי שחלת עקן הוא חרומם מופד כשכרי, וכן כ"א שם כדרישק מופד מופדים אחי. ואחר שוד עסם לדחוי הדרשות קן הנוצר אלא מלכות ראשונה שבנים שנה, וזה עדיין לפי שראשק מביא שמונאי, שלקח כתר מלכות, היה ארכחוכלם כן יחזקן כקן גדול הוא הורקום, כנחה כ"א לויים, והסדרים מלך בשנת רפ"ו, ומלכות שניה נ"כ. וכש זה נסן סהיו סוכב רק הנתן שמשלו כנחמה ולא סיה הנמון רומי כירובלים, וזה היה לכד בימי הדרום המלך והרקולום כטו י"א וכימי אגריים הראשן, ומלכות האליהו לא עפדה כלל רק כ' אשים ומחלה. וא"כ חין להשוות כיתום כלום כנשפ מרש

שלי. ולא בין החיים הראשונים. כשמש מררש מוסד מועדים. והגליית ארץ לחנה מלכות כלל בשרך אל הראשונים. כמו שזיה כשמש לפי הדרש של עק. ומחלה אחת משם היא. וזו לא היחה שלטי מש. ושל כל לא היה משם כדרכות קאן אלי. זה הגרלה שיקר ככרייתא סחומה ז.

יחן קרן לומר, שאם היה לח"ל ארצה סבה נקבלה כשורים להסחיר כש המלך המדיבר בו לגלוי. או מחמה אמת רחמי, כינו את שם הדיא כשם אחר טרע מלכיים לרש. וכלתי מטובן כהגורה; והפרויגים שנט הספור. כבר שבה בניו הכיטי ועניו. וזכה ויוג המחחר ביכמות ועוד מקומות. ח"קב דדריטי עילא מרחא נח כיוסם לינאי מלגא. כי היכי דלוקמא ייחשע בן נמלא כהני וכרבי. וזה כלל ספק כיטי לארונים האחרון, שארי טרע, שיהאע בן נמלא היה כשעם החיבן. והנהר ע"י הינאי. — וכן יהי הכיטור מן השיירות שהיה לו לינאי המלך כהר המלך, וזהו עור מלכא שהיהשכ בדורו אחר ההרבן, ומלך בו הניטר הקורני או וס בן נוייאל, ושניו השונים הקדשונים השם כמשמס משה הרומיים. ואולי בא ע"דו הריתוף מן הרקניב לינאי ככרייתא דקדושין משני ככידו של ויוגן סכן גדול

יחן באגדה לדענית (דף ג') אחר ר' יוחנן ג' מפתחה כידו של הקניי, שלא נמכרו כיד שליח, אלו יחן: של היה, ושל נמיום וכל חמיית המחיים וכו' שם רחיות מדרכי ספויים. והנה הנס שהענין מלונס בלגס האגדה. ובעלי הנמלא הארונים מחאכיס הדבור בשאלות ואיוותי משכויים אחרים. וכן הספרים אחרים; והנה יש כשנייה טוניה משוחרה מהכנה לרעח החכמים כשעלות המלס השכעיים והנסיים. וזה כרוב מעיני העולם מחהניו ע"י רחוח השבע הנלוות הקרלוח אלס: מהניו של פולס, וקלסם ע"י רחוח נעלמות ואיזה סבה רשוקה, מיוסדת כשעב רשוק או כריהני נספי ורועי, כמו שאחרו הכל כידו שמים (כלל הכחות הענפיות השמייות). הן מירוח שמים, הן מליני שמים; ועל כן רוב משש הם מחדשים כחשורי לזיוה טעב, או נמשכס מחשן ועל דוחי, והכל ככח בעל הרומי ושבילי, הכול פעולה יולח למראה טין ממנה של פולס, שילל מן הסכנה ויכריח מחליו, וירבה טובחו ויהאר מרשחו, וכפי מה שגארנו כזה מדרך ההס, ומדברי הרמב"ן כנסים נסחרים, וזהו המטנה באגדה, שנמכרו כיד שליח או שמוסם בכל הכחות ופרטיהם. אלס יסודי הפעילות הענפיות והם הדיה והנדול והסחורן או ההסדר להיתום כחות רחבות ושרס לכל פעולות השבע. הנה לא האמינו האלתיים הקדמונים, כי יול כשם הכיטי והיוליה מן התנכר השולמי בבנת כוחת אלמשיית, אף פעולות השכס האיסלוקי והרוחני, ונסים כללה ראי ליהם להכנה נעלה וכלתי אלמשיית. וכמו שגארנו כזה ענין שרי ההנגוס של דרך ההס והרמב"ן. וכמו שמוסד זה כדעית קדמונים, שארט לפעלה כשער עס פולס, ומעורר במלח המכב. הכל לשי, והרשית כיונה, וכסוב העולם נדון. וזה הענין וזו השטה הם שמוסם כלי ספק מקוס לדרס אנדה זה. והרניש בו לדעתנו אחר מכללי הקבלה הראשונים הראכ"ד ו"ל ונכחי דכריו כשכר (?) ומכחי ענין יעקב (חשניו ע"ה) ומלחי כחוב כשם הראכ"ד ו"ל כשורים, לא נמכרו כיד שליח, שליח הוא שר העולם, הגרלה לנכחיים, מושל במרכבה, נאלל מן הכוחה העליונה, וכה ש פ ל י ו נ, וסוף אחר נשעה ארס כללנו. מן הכוח לית ליה ג' מסחחמו וכו' ע"כ. ויוגן שיקר הדברים כהמחור כאלן וכשערים קדמים ויחרס ככאור שחט מסורת המקובלים שיהדנו.

יחן (הולק ע"ו ג') מהו דרבי: טוב ליש חנון ומלוה וכלכל דכריו כמשש, לשולס יכלל דרז ויכהה סרזח משה שיש לו, וילכס ויחכפה מנה שיש לו, ויככד אחשו הכריו ויחר ממה שיש לו; כזה מליין בו, והוא מלוי כמי שאמר ויהי העולם. הכונה שבאיתה השנייה שהיא כמו כן הונה עליו, ישעה כמדה נדושה כככילי ללח ידי היכוח התלוי בו, אל ככקפת הכיטה מחארים ואלו מלח השני, אל סוכוח ממנה חס, רחוי לט להכשק ככקפת השועס הרחי, כיה כחונות כשחיס שאכר. ובמלכות יחר מש.

יחן ממה שאכריו לח"ל הקרוא מלך כמשש יעורר ארץ ואיש מרומות וירבהה זה כן הייטי-

בבית הברית פ"ב מדה מולד ששש סכנו הוא ששמה המלך ע"ה אחר כי המלך ויקים ויעמיד
המדינה כששש וזך הנה (השגל תרומה) פכרסה .

י"א (הטח סרק ד') ר"ש אומר ששש כחרים הם . כחר חורס , וכחר כהונה , וכחר מלכות ,
וכחר שם טוב טולה על נביאן , ע"כ . כחש הוא לומר ששש אהנס שלש מדה הם העגלות כוכרס
גדול כחש כנס . כחר חורה (דח מלכש דער וויכטנעמלשט) כחר כהונה (פריקטערליכע מלכש ,
מלכש דער קירכע) וכחר מלכות (דח סקליטישע מלכש) מכל זח כחר שם טוב (דח מלכש דער
סקטענעליכען מייטע) הוא השגל על נביאן . כי שגתן נכנעוה לה .

י"ב (מדרש קבלת ספקא כי השוקא יהולל חכם) המשה תלמידים היו לו לריב"ז כל זמן שהיה קיים
היו יושבין לשניו , כששער הלכו ליכנס , והלך ר' אליעזר בן ערך אלל אחשו לחמאוס , מהש מים יפס
וגבו ישה . כפתח לנס ביכשו אללו , ולא כשו , כיון שלל כשו , כיקם לילך אללם ולא הכיחו אששו ,
אמרה : מי לריך למי ? אמר לה : הן לריכין לי , אמרה לו : החח העכברים מי דרכו לילך אלל מי ,
העכברים אלל החח או החח אלל העכברים ? שמש לה , ויכ לו עד ששכח תלמודו . לאחר זמן כשו
אללו , אללו אחשו : מה חסין או מה שטורין מי סב אוכלה כלישטן ? ולא ידע להיכין כלישטן , ר' אליעזר
ה' ייבי אמרים : כ' ככילין לשוחן זה כזה , ע"כ . והנה כעל ידי משה אומר כ"ג שטורים מי סב
אוכלה , כלומר אחשו מהס טוב לאכלה כלישטן וכן הוא כילקוט , ולא ידע להיכין . לא ידע מהו לשחן
כלומר למה כקרא לשחן , ומי לא יראה כי פירשו חינו נטן . אהנס כשום פין הלוטו נעשים סרק י"ג
מכנס ס' החכבר השאלה , ששאלו אח ר' אליעזר בן ערך . כלי שום לחן ; כי שם איחז , עד שיכנס
(כבית המטע) כדי אכילת פרס מה חסין ולא מה שטורין מיכב אוכלן כלישטן ע"כ ; היט סכשישור
קדי אכילת פרס כשה חסין ששילחה יותר קלה ומשך זמן אכילתה סחוח מכל שטורין . וכן כשחכל חדש
לח ששו כהכנה אוכלה כלישטן , אכילתו פתמהרה , וי"כ כך לריך לגרס כשאלס מה חסין או מה
שטורים מיכב אוכלה כלישטן , ולא ידע להיכין ; כלומר ששכח לח השישור לשחן אכילת פרס , שש
יחל כשה חסין או נס כפח שטורים .

משל מוסרי

(א) ויהי אחרי הדברים האלה ואברהם יושב ברח האהל כבא השמש: (ב) וירא והנה איש נקי ושבג ימים בא מבא הרך המדברה נשגן על ספרו: (ג) וקם אברהם וירץ לקראתו ויאמר בי אדני אל נא תעבור מעל עבדך סורה אלי רחץ רגליך ולינה פה תלילה והשכמת בבקר והלכת לדרכך: (ד) ויסמן האיש ויאמר לא בי פה אליו תחת האהל ויפצר בו סאר ויסר אליו האהלה: (ה) ויקח חמאה והלב וישם לפניו ופצות אפה ויאכל: (ו) ויהי אחרי אכלו ואחרי שחו ויאמר אליו אברהם עתה גברך לאל עליון קונה שמים וארץ בי השביעני מטוב: (ז) ויגן האיש ויאמר לא ידעתי את־אלהיה ואת־שמו לא אברך בי אם אלתי אשר עשו אצבעותי חסוכן עמי בבית ונתן לי כל מחסורי: (ח) ויחר אף אברהם פאיש ויקם בחסותו וינרשחו המדברה: (ט) ויבא אלהים אל אברהם ויאמר אברהם איה האיש אשר בא אליך תלילה: (י) ויגן אברהם ויאמר הן נרשתי כעל פני בי לא אבה להודות לשבך: (יא) ויאמר הן ראה הנה אנכי נשאתי את־פשעו זה מאה ותשעים ותשע שנה הלבשתיו כלכלתיו אף כי הברה את רוחי ואמה בן אדם אשר בעון חוללת גלאת כלכל אוחו לילה אחד: (יב) ויאמר אברהם אל נא יחר אף אדני בעבדך חסאתי הפעם בי אדני סלח נא: (יג) ויסתר אברהם וירץ המדברה ויבקש את האיש וימצאהו וישכרו האהלה וידבר אתו טובות: (יד) ויהי כבקר וישלחהו לדרכו וגב אדה נתן לו וחלף: (טו) ויהי דבר הן אל אברהם שנית לאמר יגן בי ובנתי לפני ומעש הישר בעיני גם אנכי אזכור את בריתי והעקף אחריו אשר בהענותם והובחתים בשבת אנשים: (טז) אף את בריתי לא אפיר אתם והשיבותים לאדמתם תמה יהיו לי לעם ואני אדעה להם לאלהים עד עולם.

מכתב א אגרת התנצלות

לחכם נכבד.

התאחדות

אל אהוב וכו' ידעתי ירד נכבד! גם ידעתי גדול השמא אשר על שמך רוב וריווהך לעשות חובתך בשלמותה, ולכן שמהי חק עלי מאז לבל אפריעך סמעיך. ושלא אכביר עליך כאנרותי; אולם עתה אלצני ההכרח, היצקתני הסנוכה, וייצגני כליותי כי אשא עיני אליך, לחסיה כצל אהבתך סחום אש קנאת אולה, בה פנעו בי איזה סתחסים בג'ק ל... ורק אהך סצאהי שם נקח, ראוי לשפוך שיחי אל חיק אהבתך, ולהציע לפניך התנצלותי הנכוחה, ודי לי אם תעלה לרצון אצלך ואצל אנשי הרעיה דרוסים לך; ואם אהה בסוכך תחי לי מצדיק קרוב, מי הוא יריב אתי? — איזה אנשים סכה... באי סל... לכפר ק... בגליל שלט, וילכו אל איש שסו ד... הקראי, וידברו אליו בערסה לאכר: ,הנה אהט נער עברי חשקה נפשו לקרוא איזה מליצות בלה"ק, אם יש אהך איזה ספר נרפס או אגרות סרבחה יצחה הנה לנו, ונשיבם אל ידך". ויאות להם האישי, ובהוך שאר דברים נהן גם אגרה סכתה ידי ספי רבורס, והספה הביאו איזה עסם לל... והגם סהצללים בה בכל עה, ומתאססים סאר להריר ככודי על ידה בעין כל ישר לב ותמים דרך. היא השבועה שהנעתי לאוני. ועתה ישמע נא כבודך אמתה הענין כאשר הוא. הקראי הנוכר סכירי ואהבי סוסן כביר. כורף העכר שלח הלום שליח סיווד אודות איזה צרכי פה קלהנו, והביא אגרה גם לי, ומסעלם לא היצבותיו בככה על אגרותיו, רק על זו השכתי בקוצר סלין ובחפזון, כי אין השליח לדרט. ושהדי במרוסם, שאיני וובר קרת הוטב, סה שפלטה הקולטום או, כי לסעום ערכה לא העתקהיה אלי, כסדוסה היה שלא נהתי בענה, כ"א על העסקים שבקש; אולם כאשר נזכרתי ע"פ השבועה סהבלינים, כתבתני נ"כ בשולי העלה איזה חרווים פשוטים כלהי סויסקלים, וזו לפי שהקראי הנוכר כתב אלי אגרות הרבה, כן מלאות חרווים כאלה סספרים כשכתי בהארים גדולים ונשגבים ראים רק ליחידים סבור ער כי בשהי סהם, ותוכנהי ע"ו בע"פ. סצאוני סוני, ונפתה לבי גם אני, לחרוז בסוף האגרה ההיא איזה חרווים דלים ורדים סספרים כשכתו וסוכו, ואסרתי בהם, ששט רוד, והוא ססכיל לכל דרכי כוד, ושעם כל סה סמתגרים בו סטרפיו שבעירו, הנוז בן עוה"כ, להיוו עמל כחורה ובסעות לקיים כפי סעשה אבותיו אשר ביד, ולוה כיום סרר יבוא על שכרו עם כל יראי ה'. הלא זה הרבר אשר עליו חרפנו והורידו לארץ כבודי, ויעש העהקהו מאגרהי (וסי יודע כמה יש בהם סן הסני והיויף) ושלחום לאוהביהם, לסען הבאישי, ולתת אותי לסעצה ולגדופים כפי כל. והנני נשכע כאלוה השמים, אשר עשה לי את הנפש הזאת אשר בקרבי, ויודע סצפונה, שלא היה כונתי כ"א כנדר העלוב הזה שידעתיו לירא ה', וכונתו רצויה, הגם שסעשמי בלהי רציים, והוא סההרל סאר בעבודה וחרד לאחריתו. וקצת סערתני שבעירו ובסמיכות סונן אה, כי סכר לא יהיה לו בעמלו, ודיוויתו לריק, וסופו יורש גיהנם; על זה נחמהי דברתי על לבו, לא היה לי כזה כונה אחרת וולתה. ואם אולי ככלי דעת חפרתי על הסרה שייער בלהי ראוי, הלא נעשה זה כחרוים שטרע לכל, כי סררם

הנושא וההפגנה, והכניעה הזים שפלים לחרום, ורוח חיים בנפיש מהים, ויסיב
 השיר כונו - הלא רכב אהר. ופי כסוך כקין בחבויים, בודא נודע דך סדיו
 הקרובים רביום קשים, מה שהיא עיוף ררבה מה השעור, משה שארם על כבוד
 סחבריהם לזכרם הנה; ואין סביאין ראה על דעה מהרעות, כ"א סבור הליסיד
 והשום, לא סבורו ההלצי, ולזה אם באמה לא נסכרתי סחמו בלוגי, כרוב רביום
 אשר לא יחדל פפע, הגני להורות על האמה ולאמר שניהו ו להורות סורה ועוזב,
 וברנא שכבודך ושכסרתך יוכיחו יעל פיכם יצא ספספי. עשה זאת אפוא לטען
 איהך סנערוי, וראה להשיג האגרת ההיא, והודיעני ספספך עליה כפי סוהודך
 החרוסות, בהטבת כולה, אם יש בי עון, ובאהבת כליה ססארתה אם עזקתי, ואם
 יש בדבריו ססנה להסין. הלא אני כתבתי ביחוד לאיש נדה אשר לא סקולנו.
 שנכמרו החבי עלי, ושינאי הם הנורכים הפרסום והגלי, ועליהם האכמה. — ומה
 יחשבוני עלי צרי, כנכליהם אשר נכלוז האם שאני כעל רה ז מי סהם ידע עלי
 שסין שפע זרן ועבירה על רה, יכוא ויתן ערוי. והל נודע לכל באי שער עירי,
 שאני חלילה פורק על מצות ורכיו חיל, ושאני נודה כקוליה וסחוסריתן, וקובע
 עתים למקרא ססנה ומריא, והגם שסעשם הם כעל כרחי לחולשת נופי וסנים
 כחתי, הגם לא לרהארות ובקשה נחלה. הלא סעקר היא וחתי נפשי. — וכל
 זה אני אוהב להנעלותי, מן סמתי כשפתי כשיסמא דלשנא כרכרים סהם כנחלי
 אש, והסכסלה בהם קרובה והרהבאת לפתח רובין; אכנס כעקר העיני כעצמי לא
 אסיר סמתי ססני, ולא אקשה שקך בנפשי למצוא בי עון אשר לא רבתי, האסנה
 אשר סחכרתי עם שנים — לא יותר — סהסונים והסלוסדים שבהם, וכדתי להם
 ברית שלום, אמה הוא. וכבר נשאלה סאלה וו מפי נאון עווט נר ישראל דרסבים ור.
 והתיר ל שאול כ שלום ס, ללבת כבתיהם ולסל אה בניהם, וכזוא כנפוסיה
 סמרים. ידי נא סיכך לעיין בהסובה זאת, הלא היא ככפר אגרותיו הכעזי כיד כל
 אדם, סהתלתה; אסנם אתי הנכבד והיקר! שרש הסכל והסעד; העקר ביטתי
 כתיקף סאלתי, כי נשא ורם סלתי, ולדבר אליהו ולסעותי הוא הדר יכו יאמר:
 כי אלה הקראים השוכנים פה בנוא אסון ונארין סצרים וברססך, וכשאר ארצות
 ישמעאל, ווולחם, ראויים הם לחלקם סחלקי הכבוד ולהתקרב אלם כעשה ישר,
 ולהתנהג עמהם כבדות הענוה וכדרך האמה והשלום, כל וסן שנס הם יתנה כעני
 כרמיסות, וסיריו סהם עקשה פה סלדבר הועה נגד הכמי הרבנים סכורו וכי.
 ובאפע השוכנה העתיק דברי הגאונים, ביחוד לטון אברהם של ישראל רב האי ויל:
 דגתו סילי דר' ספון, שאם יכואו לידו ספרי סינים וכי, כבינים כדפרי בעיקר
 נגדו, אבל הני רבא כל אימא דלא מפר כחציפותא לא חשבין ליה כותיהו,
 ופלנין להו יקר א". (ובעין זה כתב כחבורו הגדול הלכה ספריים פ' ד').
 כרכרים האלה רברו ראשי חכמי ישראל וכאוחו חסן וכאוחן סקסימית שהיו קרובים
 לוסן חלקה הקדאים (כיס' רב יהודאי נאון ויל), והיו הקראים עם רב, והסנאה
 עסרת כנבירתה לסבת דוכיחים התדירים, ועם כל מה סכהנה סאווהה וכוכרים מן
 סיכריהם, היו ביניהם ג"כ אנשי סדן עוי נפש, שדברו רועה על חכמינו ועל קבלתם
 ונ סנה כפירוש הכתובים, והלעינו על סהדרשים כאגרות. ומה נאמר איתנו כל
 נחיים מתי סספר הושיבים כקרבנו, הגלו הלום סארצות ישמעאל עלי' התרתים זה.
 כשלס כאנה סנה, והמה כנכעים חיים וסחופים, סכקשים למצא חן כענינו,

ובתנורים העשנים שחבר מפליאים בשבת חכמינו וההלה ספרינו וכיבוד ספרי הא"י ז"ל
 והלמדי; באיזה אופן נשיב להם, אם יתחננו אלינו לאמר: חננו חנונו! לא אחרי
 אלה ורע האבות הלמדי משה והנביאים ו עשו אתנו ברכה! אל השנאו אותנו, עד
 יבוא סדרה צדק, וירנו סדרכיו ונעווב את אשר הורישו לנו אבותינו? היהכן לנו
 שנשהבחנו רחמינו וגומלי חסדים, להקשיח לבנו נגד הפרודים האלה, לדחותם כשהי
 ידים ולאמר להם, שאכרו את עולמם, ושגרונוים לחורי הדות, וספליים לבא בקהל
 עד עולם ו אני סדרה. שזה לא היה ביכולתי ולא ביכולת מי שלכו לב אדם, היה
 הסגור עזי מי סדיחה. ואם נגרו עליהם האחרונים כמינא כש"ע ירד סיסן ב' ויסן
 רס"ז, אין זה רק לענין שלא נסמך עליהם בדברי הסגור. וזלא נחיה ספיהם ומסדוהן
 בשחיסה ובסמרות וכיוצא, לא להקניטם ולסגור בפניהם פתח ההשוכה. ואם היה
 ההלחה על שאמרתיו עליו שהוא בן עוה"כ, הנה אמר החבר למלך הכבוד: אין אנתו
 שיללים ססודם אדם נכול מעשיו הטובים והצדקה שעשה. ואפו גרע איהו מחסדי
 או"ה שיש להם חלק לעוה"ב ו אפילו לדעת הרס"ב"ם היה המסנין כשבע סגוה בני
 נח ספעם שנעצמו בהם האבות העולם ככלל חסירי או"ה. והנה אלה האנשים
 סאמינים ככל התורה סככתב כי נהנה לססה מפי הגבורה, וסאמינים בביאה הסשיח
 וברחיה המהים וככל העקרים, וסידים בהם פעטים ככל יום, כמו שראיתי בסדר
 ספלוהיהם. ולא עוד אלא שאותן שכמינו לא פקרו הם בעצמם, אלא שאבותיהם
 התעום, וססרו להם ברובי הסגור פירושם טובים מתגידים לתורה שכע"פ ולקבלה
 הנאמנה שבידינו. והנה גם בדבר אשר ודו, טיבה אחריהם מראשיהם; כי אלה
 שבימינו התקרכו לתורה שכע"פ, והודו בכמה דברים אל האמה הסקובל אשר אתנו.
 ואם כפי דברי הנאונים הנזכרים אינם ככלל מינים דפקרי בעיקר, מאיזה סעם היה
 ססור לט לישא וליהן עסדם ככרי לפתוח להם פתח התשובה ו וכאשר יפקד ה' עמי
 ילה להם המושיע המבוקה, מי יודע אם לעת כזאת לא ישובו גם אלה כמו בכות
 ישראל, אל קהל עדתנו, אשר מקרכנו יצאו זה אלף שנה, וסכלו עול גלוה ולא
 נדבק כאוסה אחרת. והנה חכמינו ז"ל אמרו שאליות בא לקרב הסיווקים. ולסון
 הנאונים הנזכרים: "דלסא נפיק מנייהו ורעא סעליא וחררי בתשובה". ואם יליד
 אינו עלי, על אשר קראתי בספריהם, הנה לא קראתי חלה מה שכתבנו בחכמת
 ובעקרי הדת. בדברים שהם שיים כה עמט. והנה ספר הסקמן המובא בחיבה הלבויה
 הוא ססה, ובמורה סוכיר דרכם בחכמת שרשי הדת, וספר חוקק אמונה שהרס"סיד
 אנשי עדתנו כנסספידם הוא ססה. הגאון סו"ה אליה סורחי סוכיר בחבורו פירושים
 לתורה, לפי שהיה בעיר קוסטנטינא, והיה לקראים הצספרות עמו, וספליאים אותו
 סאר סאר כסאספר וכוכונוהיהם. החכם הגר"ל יש"ד סקנדיאה חבר ספרי הסאור
 א, ל"ס לתשובה על שאלות שנים כחכסיהם. ובספרו טיבלות חכמה ספרוהק ודבה
 דברי חכמה ססה, ועוד רבים; וכסדוסה שהגאון סדחי הנזכר, דבר גם בתשובותיו
 עליהם, אלא שאינם כירי לעיני לעיין בהם. ויעיין בתשובה המיוחסת להרא"ש ובספר
 הברר סאסר ג' ססימן ס"ג ואילך עד סוף הסאסר. ואנו סה אני כי ילינו עלי ו—
 ותאו אנכי אהובי הגבבר! כי גדלה אנרהי יותר סדאי, ותארכנה פארות התעצלותי
 גזילי אך לסורה. כי דך ולחסיס לך יספקי הקצוד, ולנמסדי לב סבת... אשר
 חסרין רעהם הוא להם לחכמה ספיארה, ואשר יפסקו דיני נפשות עלם דינים חרדים
 עכ"פ העולה על רוחם כשעה סוקנאה: וההלהכות, ועל הדוכ גם הארים סס"ק"ס

הריונים מבלבלים את סיהם ומאפידים את שכלם, אצלם לא יועיל שום התנעלות בעינים, והלואי שלא יזיק. — והנה זאת הבת המהרסרת לא נבדה בתחלת צמיחתה דרתי במחוזות נכסיה, בספרת פריצים יואדאחיא, בערבות סדבר אקריינא, ובין הכפרים שעל ספר אונגארין וזרם קבוצים חדשים מקרים נתיסור מבוחרים ומסגורשים בסמינות המסובות. ולזה כאשר הייתה קרן בעת גם באוזה קהלות ישנות ופורססות כדבמה ובמנן (וזה כסיבות שינות וכעור איהו רבנים). הנה נבה לבם עד להשחית, והרחמן יעילנו כן הנדרף ששב להיות רודף. ואני בטבעי אהבב המניה ושונא לבל מחזיקת, מעורף לזה אני הליש הנף וחסר הכחיה, עד שפעמים הרבה לא האכזו איהבי בחיי כמו סודיעה, והימים אשר אני על עני הארסה נהנים נהנים הסה לי כאת ארץ החיים, והקדשתים להשלים נפשי ולהועיל לנפשות ביתי; חלילה לי כי אפסידם להתגבר ולהתנענע נגד שום אדם. ולכן אהה דכרתי סוה, הפעם, ושהים ויא אטיף. יאא נא בטייך להערתה דברי איהב דבך מאח, סהכבר כאהבהך, סוכן לטייךך. ייש בשליהך. * * *

יום ב' י"ג הבן הקטן לז"ק.

מכתב ב

המכתב על דבר איהו דעתי ההב קאנט. עשיבה על המלה אשר ואת הגויה:

סאד יקסה בעיני יהים צורות השכל אשר הם כסשכמי הקשור אל המיחשים הנמצאים בפעיל חוץ לשכל (דיא רעקוגיאן דער אנווענדונג אונד בעציהונג דער פֿערישטאנדס־קאמפאריען איף דיא נענענשטאנדע דער ערפֿארונג) ואיכזה איכל ריהוק הקום אל המיחשים הנמצאים חוץ לשכל. אחרי שהחקים אינם נמצאים רק בשכלנו לבד, וסי יעד לנו כי בן הוא גם חוץ לשכל * ואפשר לט לצייר מיחשים בפועל בטובלים בוסן ובסקוב, סבלו שיהיו קשורים זה בזה חוץ לשכל כאשר יגור השכל. עד"ס המיחשים הנראים לנו זה אהר זה בוסנים בתחלפים לא יהיו קשורים זה בזה לפי חק הכסה אשר יגור השכל. לא בן הוא ביחיים צורות הוסן והסקום לפי הכסה התנוכה אל המיחשות, כי רק כהם ועל ידם הניע לנו השגת המיחשים. ואי אפשר לנו לצייר איהו כוחש מונבל בוסן ובסקום ציור הוסן והסקום ויהר כסשמי הקסוי הנכללים כם כפי אשר תגור הכסה התנוכה.

וזאת תשובתה

שאל י נשאל השר רון יצחק בהייתו באימאליאה סאת הרב ר' שאול הבן — הלכיד הפלוסוף ר' אליהו בעל סאכר בחינה הרת — שהים עשרה שאלות פילוסופיות, והיתה אחת מהן שיבאר לו דבר סתום אחד בסאכר אפשרות הרבקות — כשכל הפועל, לבן רש"ד — ובחשיבו אותו דבר לבד ככאור הענין ולא הסלות, נתן הסכה בזה שכלן שאל כל ספריו דרך ים למרקאה, ואין הסאכר ההוא בידו לענין כו. ודוסיף השר כסתנעל: ואילו היה הסאכר הוספות או פסקים הייתי שואלו בהלואה לאחד סבני הארץ, אילם כשכל אין כאן לא אפשרות ולא רבקות כדברים. האלה איבר אי אני אליך כביד איש הפעלות והסרות, כהרד בתורה והורש הכסה ככל דבני סויה שלי"ש נ"י, שמיים עמדי על דעתי ולמדוי זה עשרים וחמש שנה לא

שאל י ארם בצורת השכל, ולא ראג להצדיק שמישים, ולתק הנכבד! הוצא היום ראשונה כזה. אמנם אחי אחרת לבוא, סי' יתק לי כוסי המכה שעברו, איתך או כיוצא בך, והיוני ספילים כפרם הפילוסופיא איכות וקצרה כלל אור נפשו. ואף שברדושים אחרים יקרים ומועילים מצאתי לי או חברים מקשיבים, ומסג גריום ונעשו הישים; הנה בחכמה הראשית, צר סמני חוצני ואליו ישובו כל הפרעים, קראתי ואך עונה בימים השיבים ההם, שעמדה לי סנהת נפש תמורת נגד כמאובי טוף חלש. וכל מחבורי נתנו בפור אבות עשירים מה ובטראדי; ולכה אפוא מה אעשה בני עהז? כי נזקה בי השיבה, וכתי תש סאר פאר, ומאדעית שנית הרעית עברי עלי רעית. ביחוד זה שלש שנים, ומקרב סתה עלי אשת נעורים אחי חלטה ימים רבים, ובתי היקרה אשר עמדה לימיני ולסני לי זמן ארוך, גם היא עזבהני בעת דבקה באישה, אשר שב מאשכנו מיכרה כבתי הרפואה ובפעולת יקרות ונתיישב במארתאפאל. גם בני בחור משכיל יעובני בקרב ימים סעמים, לתור לו במרחקים כאשר יסואת סחיהו למסרת חצו. ואני נשאר לברי פה עם בן קונים מעשר הים. ועיני נשואת לפיוס, סאין יטוא קורי לפינתיו? ופי יהיה כחוקי בריי סנהל לי ולמי החלש והרפה?

הקתרתו דברי מעמדי הנוכחי עליך האדון! הרוצה בצובו להיות מסודר? מיר בתחלה הכרתנו אשר לא כרה הכוסר, אלא שבות יטופר עין המפתחך לבטא בשפרים נגד החכם בלאך, וגם בסבתך האחרון אשר דברך חוק עלי להדייק הבה האמת אשר בגללה נמנעתי מלהשיב לך עד כה, ושלא אכתר ספר דבר, הנה לפיך די התנצלות לרעה על וזה. ומה היית סבור? האם כי בשאם נפש או שהוהך נקל בעיני החדשות? עשור לא הייתי בו לכל אדם, ומה גם ליך הערך דרש אמת, כאשר הגלות נגלית אתה אמינו? עיי סבתך המפיק חן ושכל ועב טוב גם יחד. — והנני בא מפני הכבוד והחיבה, להשיב לך על סאלה לפי שיטתי של קאנם בפילוסופיאה הראשונה בקצרה וכפי היכולת. לרעתי אין רדיעה ולא הסנה כלל להישים, והם לא פיעלים כ"א סתפעלים לבר. מקבלים חקוקה בסחשים חיצונים לנפש, אי הנשים פנימים בנפש, מה שאין כן השכל שהיא בה פיעל רא סתפעל. והוא אוסר, שלא ברויק אמרו הקדמונים הסאכר הטרע, שהנשים לא יהיו דאמת הסדר, שבאמת לא יהנו כלל, לא אמת ולא שקר. והשכל לברו מעיד עיי, ולו פיעלת ההשכלה בחיור, היינו, לענות סיגנים בוללים ראשונים בניני ויורה לדמה ולקוש בין אתר לחבורי בכלתי אסעני — עשית הסעשעים — ועיי סושנים אסענים — עשית הקשים — אולם ככל אלו הפעולות לא יבחו ולא יוכר, אם אלת הציווים הם לידי רעיוני לבר, או אם הם סושנים סנסענים סיתורים, ואם יש בפיעל נמצאים, יהיה סחשות או שישכלות, מקבלים לסיגנים ההכה ונערקים אליהם. ולזה צדק השכל לתפס השכלתי, והם הדרגלות שנותנים לו הטרשים, וזה כולל גם חיש הדרגלות הם צורות — הוכן והסרתך — כמו שהכניתי היום, ובשייב איהם השכל על פי דרכו וצורתו הסיוורה, מהה העצמים העומדים לנגדו — וייגע אביעקסג — שעליהם ישכיל שאר סיבילי. סמרס הדרגלות, יקבל נישאוי — אביעקסע — לחכמת השכל והסיווית הרבות, ואפילו למרע הסותף אדחתם לכל אדם צריך. פעילה השכל בהם כפי שנבאר, ומצווח הדרגלה יקח השכל יסאזי בחכמת התגודסה הקיח. הוכן וסדוהיו, והסריק ותגלותו, בקים, כששנים ובכעלי ג' סרתקים

וכסירבב בשתי הצורות, היא רתניעה. ועל השכל המיד להביא דאיה שהעצם היא שהיא נושא ועובר נגדו בהגבלתו נמצא בפועל לא ברמזין לבד. השכל כחומר העולה: הכובד והאור, האודם והלבן, ועוד עליהם החיש החיצוני. המשל בעזרה: פשוטה שיה הצלעות, על הכרחק ככלל העיד צורת הכיחושות בכלתי אמצעי, ועל היחוד שלש צלעות, באמצעות פגשוה שני קיים בנקודה אחת, ויבולת הפשוטה סקי ישר בין שתי נקודות סימיות. אמנם על היות שלשה הקיים שיים, באמצעות הפעשה הנורע בוא סראטון לאקלודים, ולולי הסיפה הנזכר לא היינו יודעים באמת אם המיניה היא פשוטה שיה הצלעות נמצא אפילו רק בעולם השכל, או אם היא לבד דבין נפטר ויותר עצום, כמו ד"ם המשושים שאחר מצלעיו 3 השני 3 והשלישי 5 שדוא באמת ננסע. היוצא לו סכל זה, שיש בכאן שלש פעולות: ההרניעה, ההשכלה, וההברת. המרגש מופשט סכל השכלה לא יתן ידיעה כלל, כמו שלא ניכל לומר, שהפראי שוכן סרבר ואינו יודע בענין הכית. השיג הכית כשראוה, אבל השיג הל של אבנים סיודר. אולם גם להשנה זו כבר יהערב בה פעולה שכלית; כי החיש לא השיג הל אחד, כי אם הרגשות סכסוכ אבנים, והאחרות של האבן הפרטי, ואף כי שההל היא ספעולות השכל בעזרות האחרות אשר לו, כמו שנכאר עיד. והסייכל מופשט סכל כורגש. לא יובר, הגם שיהיה מושכל. ד"ם עצם בעל ארבעה סרחקים, הקדרים האלמים, ואף כי השיעורים הסודיים שבהגדרה. טשל ספלו ההכבים הקאנטיים את ההרגשות החושיות להברות, והשכל הוא הקורא בהם, אחרי שיצפה ויקשור אותם החלה לסלית, ואחר למספמים ולמאסרים, וזולת זאת פעולת הקשור והצירוף אין לההברות סוכן כלל, הגם שעיקרו של מאמר הוא האיתיות וההברות, והגה אופני הקשור והצירוף של הרגשותיהם סכה, המאטרות הנורעים היום בשם קאטענאריוען של קאנפ, לא אותם של אריסטו הנסנים בערכים וכלי יסוד החלה לדעת הקאנטיים, והסח ארבעה אבות ההשכלה שקבעם בלוח בספרו הספורסס יהסח מאטרות הכמות שיש במושנים סמד עצמם: האחרות, הרבו והכללות (רוב המקובן לאחד). מאטרות האיכות והמסמות שיש בצירורים סכסכס: הישה, ההערר, והסכל (חכור קמן עם העדר). מאטרות המצטרף והיחס שבין מישנ ומושנ אחר קרוב או רחוק, העצם והתאר התנה עליו הסבר והסייכב, הפועל והמתפעל כאחד. המאטרות בהכונה ההשנה, האפשר והנסע הנמצא בפועל והנמצא בכח לבד. הנמצא בהכרח והנמצא סמקרה. — כמו שאי אפשר לנו לקבל המוחשות ע"י חומר ההרגשה הנתן אל החוש לבד, כי אם כהצטייר החומר ההוא בנו על צורות סיודרות שהפישטן בפני עצמן הוא הוסן והסרחק; כן אי אפשר להשכלי הרברים סכל שיקרא ידיעה ואפילו המיניה, כי אם כהצטייר המוחשות ההם הנתונים אל השכל כחיס, בעזרות סיודרות כשכל סיודון והפישטן כפ"ע, הם המאטרות הנוכרים למעלה, וכסייכנס דבר סה בעירנו וכדענו כבר הארגונו וצירנוהו באחה הצורות הנוכרות. ד"ם צורת האחרות לציר אילן אחר אי אפילו אבן אחד, החוש יחוש דבר סה שקצתו אינו קצתו האחר — איין מאנינג ל"טינינו — וכשהוא מרגיש זה החלק אינו מרגיש האחר, וכן באוהו הלך עצמו, גר הלקים נפרדים אחר סחכירו. ההרגלות הרבית והעעסמות נרכבות לסדע אחר סיודר ככל חלקים — והוא סייג האילן או האבן הפרטי. וכן יחסיה השכל ליהן צורת האחרות שלו במושנים רבים ולצירים סברע אחר וסיודר. והאחרות אמנם בעולם החושים איננה, שכל השנתם רבוי ונפרד, אלא שאי אפשר

בלבד להשגה הכללית. — וכן אי אפשר להשיג השגה שרבי אחד בעצמו היה כך, בעצם כך; אלא כאשר נצויד אותו עליו עצמו והוא מביט אותו, והתקדם והוא עומד בעצמו בלתי משתתף רק ששופם הוא ירכוש האר. חולת זה אין סקום לשני אך יהיה הכל יהיה והפסד. והנה הדין לא ירצה העצם, כי אם התארים לבי בעצם נבטו, אלא שזה הוא ספועלת השכל מסאמדת הצדוף הנגזר, וכן הורה הרבם בראיה ספועלת, שאי אפשר להשיג קשור בין הנמצאים בשלם מלא תאחד, אם לא על דרך קישור מבה וכסובב, ועליו פעולת יצואת החזקה בין הנמצאים מה לזה ולזה, וגם ספועלת אין את רואים כזו. שאנו רואים דים האש המוסמם חושב, יאחזי העצם, כמו שאנו סוכיחים להשיג כל המוחשים זה אחר זה כסוף, שיין הדקה היא זו מענין המכה — קיוולמקום — שהיא מושכל לא שיהיה, אלא שכללעיו אין סקום להשגה קולם מלא, והדברים יאזכרים ומטארים חושב בספר הבקודה המפריסם. הורה המכה באי המב, גם בעל נבטת המורה ספועלת פרק שכל משיכר מושכל. ולי אין סקום לברר יותר אתה אתה הראיות של יום העזרות השכליות אל כל נשוא אליהם. — תחלה מה אמר הרבם קאמו שהיה עיקר המבטוי, שהשתחוה כפני קנסן ובהשפעתן ספכלי לחסון אל הנמצאות אפשרי ההשגה בודש אין ביד השכל לעמוד על אפשרותן ולהבין מכו, והם הבהלותיון לכל הקתותן איהם נהגים. רק קדימם בלתי, היינו בהשגה סוכבה סדום וספכל. ואיך אפשר לו לצויד אחת בל'ע איה סוכר פקום שאין חלקו זה חקן לזה? וסחלקו כלו וכלו חלקו, הגם שרק אחתה כה את סוכיחים להגיה כושכל היתה את סוכשים אצל הבורא יחיש. או איך אפשר לו לצויד העצם כלי מקיים? או איך נבין מכם שיעין אחד יהיה מבת ועדם לרבר כלי שיעניהם סוכים כפני עצמם ונבדלים בהכרח לאחרי ענין? שורה אסרת המכה, וכן נכל צורה השכליות, אלא שצין כאן סקום לנארים החזורים האלה סופסופים וכפני עצמם, הם לדעת קאמו והדחלים בעקבותיו, סכלל סופסופים ספין אחד הנקראים ספועלת הבונה — אודעען — שבאדם הרבם בחלק מיוחד מספר הבור, ולחכם ולמבין כביתך די בזה לחשובת שאלהך וכו'.

מכתב ג

לבד המסלל . . . מלה ששאל לכן נחלפתת ניו

היחבת סוכר לזה על ידי את קבוצת המכתבים אשר הכינת לסוך הדין סוכר המד, שדום כבוטבים; סוכיב תורה אני לך על זה, כי ספועלת ביהם רברי זה השכל סוכ, וסדום הדינים גם יענים זשנו לך כידוד הסוכלים חקיים שבאכיליא, אין כסם יוא לום הנוטה ומסעי סליזת סלפגים גם הדים. — יהי גם עסלך זה כרך; ואין אם לא חסרה איה הלוחת חובה עם על בקזה רברים ככל חלקי אספוקן, תנה אצל הישרים בלטהם תודק בשפסד, כי לא ססה נשפך לשר וספסם על העין על דרך, להספף או לטרוע; ואין אדם, יהיה מי שיהיה, שלים, ברת רוכססה בקרב רכבי וסוכילי הוד הוד, ומס גם סטה יאספום רבים הנה הנה הדין הרבת הדיעה. ילוח אף אם טדה סלפי מבע ענין הנאפין ספועלים שונים, כה אם יבא לבעקים בהין אספוקן איה רבר שאין תנפס הדיה נדה וספסו, תנה לא ספוכי ה יחול רברים למסוד על מספחת סקודות; הענבים יפריחו ויכשילו לנפן אדחה,

והבאורים יכלו כאלוהים. — והנה גם על כל ספר וחבור הכא מחדש, יהיה באיזה ענין שיהיה, ניכר לקרוא, ע"ד הלצוי, הסקרא: "ב"ש חציר" וכא שבו אך להשקפה אוני סלין בלי דעה בלתי ראיים לסאכל חי פסכיל), "ג ב ל צ י ין" (משחקי דטיין או דברי חידו בלבד, שהם כמו הציון שאין בו מוון מכריא כ"א מראה עינים) ודבר אל ה' יצ"ו והדברים הטובים ומועילים שבין, יקום ל עולם".

אכן באחת את' אנו יראין להתעלם, הים שלא נכחד בו קשה עלינו ליבנם בזה התור, גם מפאת היותו נגד איש אהוב וטובד לנו ביותר, גם מפאת קושי הענין ויקרותו, דברי אמנה ונחילו איש רה, גם לקוצר הלשון ופעים הכושר כבארו וצחיותו; אלא שבעל כרחי ובלו משיא פנים נדבר משפטים אל יודיני החכם השלם ה"ר שמואל הוד לוצאטור, על רדפו בחרב הרעותה שעברו, ועל הוה בזה בוד מתנדרנו ואויבום לנו חרב חדשה ולה שני פיות, להבאיש יחמנו ולחזק את שמנו. — ובאפת ובחסום אין אנתו יודע איזה הדרך עבר היה קאה גדולה זו על החכם הלוה, לכונן קשת גם לדרך עור הציון דבר סד נגד הרסכ"ם ז"ל בכרך השלישי, ונגד החכם ר' אברהם אבן עזרא ז"ל בזה איש נהת לפני, ושניהם הם המדריכים דרכי תבונות ונהגים חיי נפש לירות אין מספר הבאים אחריהם.

ואילו היה בא נגד הגדולים הללו במענות חדשות ונוצחיות, ובתהנעלות הנאותה וחרין לכף זכות המהויב, ההרשנו, כי המשפט לאלהים: אלא שאין הרבר כן, ימינו נצב כצד יוסף; סבל עבר ופנה סבל בו שקדודי טובים נושא וכן, מענתה קלושות ודברי הודיין בלבד; וגם כפה שהוכיף הוא מדעתי מכפיק לזעמי משחוחות של דברים מבלו ליבנם לעיסק הענין שהיא מידת עליו, ובעיקרי יחסים אין להם שחר; כמו מענתו על הרב ז"ל על דבר תבונה אמנתו בתחית הניפיה, וכי זה מועל חכם לנלול עלינו אותה דבה ישנה שבבר נשכח זכרה; ושהתנעל עליה הרב בעצמו במאמר מיוחד הודיע וציינו ביד כל אדם; והנה דבריו שם אמר כדורים, שהשארה הנפש כבודה ואשרה היא יסוד כל אמנה וקרה, מיוסדת בשכל ובעוסק דעת הרוחני, חוץ מן הכצאה הרוחית בעוסק דברי וסליציה הנביאים ואנשי רוח הקדש, וירחיבו ויעסיקו בה החכמים בכל דור ודור; אמנם החית הנופיה היא רק גם פמעיני הנסים שינוי כנהגו של עולם ואין לנו בו אלא חדושו והאמונה בו בלבד. ולדעתנו העניה הבסית דישם בתחית הנופיה, כשכיל לגור על ידי אמנה זו את הסין אנשי הרה אל האמינה בנצחיות הנפש וברוחניותה, שהוא ענין רק קשה הצויר להסין, אפילו בעיור קרוב רטינוי כיש באכתתו, והורגלו אליה ונקבעה בלבם ע"י האמינה כהבטחה החית הנופיה, ובוסים הקרובים בוטן ביה שני לא עשו הברר כלל בין שתי האמנות, והצדוקים שבחשו בתחית כפרו גם בהשארה לפי עדות יוסף הכהן; ומאחר שהכתיבתו השם בחיקקנו במעשה גם כילול זה באחרית הימים, לבעבור הדכיסטנו ולהיותנו ביום הזה, הנה הרב ר' רא ישיב חוקם, ובלב נאמן ונכון נאמר בכל יום הדנדור הסתוק ובסיום אמנתו לישינו עפר, והניסח בשיד נגדו, מתים יחיה אל ברוב חסרו, והטמס הסתוקן יאחר דקדכיסטום בעקרים. אני מאמין שיהיה תחית המתים בעת שתעלה רצון סאת הבורא יתבי' שטי, והדבריים כלם חוסים אילו גם לסה שוכינו.

ובן היא מענתו על הראב"ע על אמרו שהמלאכים נכבדים מן האדם, ושמשלתם נבחה מאד; הנה דברי החכם נכונים מאד להקוסרים כפיר השם וכסוד העולם, הנם

יארם נעלים משכלי רמין האנשים; ומה נעמו אמחתיו הבאים מ'עמקים באספ'ך וז' כ'פ'תו האחרת לספר שמות .

ובלל אינו שאין לך דבר קל מזה להשיג על חכמים גדולים ועל ציורי השכלים בדברי אמונה ודעות ופירושים, וליקח ההשגה מן הערך והדומי בין הציורים המושכלים החמה ובין ציורי הסוף אנשי הרה ככל הענינים הנזכרים; והשגות כאלה כבר יקרו לחכמים בכל הזמנים, שגורמו וחשבו ודומיהם כי השיגו, והחכמים לא היו קמים כלל במקום אחר; וגם ההשגות שעשו על הרב ו'ל בחייו, גם כסוף אחרי מותו ב'כרים אלו, רובם מסין זה; לדוגמא על עשות הרב ענין הסעודה לצדיקים' לעתיד לבוא שזכרו חו"ל, משל, שאל מהנגדו הראב"ד ו'ל כפ"ח מהלכות ה'יבנה (וגם הוא יקר ובעל נפש בדוחותיו), ואם זו היא הסעודה אין כאן כוס של ברכה", ענין שהישיב' בעלי אנדה אחרונים להשבתת המשל ולפיו, לפי הדרך הנהוג ב'טנים החם באנדה; ובעין זה. כשכא הרב (כפ"ו מהלכות מלכים) לבאר הכינות המושיע הסעודה ומסניו, וביאר שם עקרים גדולים והברחיים לאוסה בכל מקום ובכל זמן. והמשיבו הציור להוביר מעשה בן כייובא וסיפר בו שלא לנתינו, סיד בא הרב המשיג הנזכר עם ספור הביאו מאנדה חלק, שהחכמים החם שהרגו לאיש ההוא כשלא מצאו לו היכולת לזון דיני נפשות עפ"י דרייה; והמסור בודר ומהנגד לא לבד לדברי הקרות אלא אפילו לבאר אנדות בתלמוד ומדרשות, ורק מקרא הוא דורס על הדרך ה'דועה' בזה יכל סבין; והפ'יטוה כאלה באמה אינם השגות כ"א היאנית.

יהנה יפ'ים נא הארון בעצמו אם אין השת'הו דומים משל לאלה הזכיר ת; כי אם נאמר אלו חנה הכתובים מעידים כחוד הנפש שהיא אצולה מסוימים נפ'חה פאת השם ייב', ובנוף שהיא עפר מן האדבה ושב אליה, ונזכיר לו הדברים הנעלים כשבר הנפשות; אך אלהים יפדה נפשי מיד שאול כי יקחני סלה, והיתה נפש אדוני צוררה בערוה החיים את ה' אלהך; וחשב מחשבות לבלתי ירח סכני נרה. ובעונג הרוחני לנשכה רבו לסאר הכתיבים בהללים והמאמרים ברוח"ל, ושהספ'ע אין הרוחני קשר בנופני, ואין הנוף היכל לנשמה, כרע עמוק וגשגש עכ'פ סרעה ההסין, ובעה רק לבעלי עיני הגדולים; הנה ישיב — יפלה החכם רבברוחו לסנהו כאן עם ההסין באטינה, ככדי שלא נרע לו יותר מזה השעור, לחשבו לעושה חונג ומרבר ברב ילב — מה לו ולמעינים; לא כך הרוני כלמרי דרדקי במסכר הנפשות ובהעודה האדם האחרונה, כי אם שהנשמה משוממות באיור עד לאחרי הפרגור, וכאות לקבריהם בכל ער"ח, וליום האחרון ישובו אל גופותם ויהיו ישימינו ויהערת, ויבואו לביהם ולקריבותם, וישאו בחורה את נשותיהם, שכל זה נמשך ונאחד באמה לפי חשבתת האמונה ההסנית; וכן אם בענין המלאכים וסוד השכלים הגב'לים והמאורות העליונים כדברי נודל בעלהם כרסו סרכבת ישעיה ויחוקאל, ומה ישכרו כהם קרסונים כדברי הראב"ע מסש, שהקנו באלפ"א ביה"א של ברב'ה יוצר לחול, סאור'ה נחן סביבת עוון פנות צבאיו קדושים, כלם עימדים כרום עולם, ויהרר באלפ"א ביה"א של שבת מהנהגה וכו' ושמה הראיה, שכל זה היה דעה חכמי ישראל הראשונים כסוף בחיה, מן היהודים ה'רבי ארצות היונים, אותן שיכרו לראבונה חכמה פנימה לישראל על דרך המחקר הפלופופי, וקבלו מהם יחידים מחכמי א"י החסידים ובעלי הסודות שעסקו כמעשה בראשית ובכעשה סרכבה ובפ'תו ה'היה, וחס הם סקני היוצרות, וקצה ההפלות הנעלות ל'פוערים, שאסרכו ושוררו אותם

הרסידים בעכרם לפני התיבה לפי הנהוג אז. הנה תהיה השיבה אהובני עמי. יסבל זה מתנגד לזה שאמרה לו אביו במלאכים הטובים, שהם יק להכתיבו הצדקים נבראו. להביא טרף ועשר לכותם או להיות להם לסנידי בעלמה, עד שהתפארו קצת. שהיו הנלים בבית משפחתם או גם שנבראו ע"י אבותיהם. — ונגד מעטה כאלו מה ישפנה בפניו? ודרי עלינו לדודת באמת שרעית הללו נקנה ברסיון ובתחלת החששונה. נכניס לסלסלים ולספורים הלציים, והולכות ומהפסמות בהרגל וקלוה בין הרסין. והרעיה שכנגדן נקטה אך בעפל ויניעה, ומיוחדות הן והרמפה להן לחכמים טומים חקי העיון שבכל דור ודור, ואך יקרא אטמה כלל ישראל ?

אולם מצד המעי כל סכין מסכילית בונן החל ל, שזו היא חומת נחמה הישנה, שגב גם לכר אמונה מפלה, הצומחה ורבה קל סהרה, יעדרת עצמה בחוסה זו. — ויבין ויביר עור, כי המיד, וביותר בחדר שיפרץ בו איזה שבוש שכל לכל תפץ שיהיה, כל אדם לפי מה שהוא מעיון, או רעהן סקבל רדרך סאנריום, או יואת סביבו עושין ועושה, לא יחלל כבנת לו בנפשו איזה בנין אמונה שהוא סתהלך בו, ושהו באמה כבוד העצם הרחמי החי השוכן בקרבנו, שעליו אנו סברין כרנה אחה חונן, ומהפליך חנט סאהך וכו', היינו שהוא צועד המיד מפלה מפלה, סן הסדוסה אל המצושב, וכן ציווי החלה המחשבה לציווי הבינה, וסבה שהוא כקצה חרות מונט ונתון אל הנפש סכתיץ ועל צורה אחה, למה שהיא קנין לה, ונאחר עם עצמותה לעולם; ואחר העיון העמוק יביר עור, שבאמה הטכנ הפנימי באמונת התריות שוה ואחר לפי עצמותו, גם באימה הפשוטה של המון המאמינים גם באימה ציופה של חכמי כל הדורות שבישראל, וככו שיבואר עוד ברגסך שאר המענות.

וככה תשוב חומת ברל הנכרת לקיר נטוי ידר החוויה, או גם הל של קרח סמני הקור והצורה, וכחם היום אורחה שמש צדקה וגם.

וככו סן מעותה נגד הרב ונגד כל האוטרס באימה צרופה, הלכותה סהכלית האחרון בעבורה, וכמה שאנו אוטרס כסדרנת החסידים השלטים בעלי העיון האלחי באושר האחרון בערך אל המון המאמינים וכקיימי מצוה כהלכת; ונאמרה ונשנה גם היא כרוכ בפי בעלי ריבני המקובלים הידועים ול, הרי יעבך, הרי"ר שם טוב והרי"ם נכאי וחכריהם). גם ריא אינה כ"א תואנה למרות עין ולכאיב לב; שהרי כל ספריהם בסה שנקרא להם נגלה ונסתר מלאים סאלו הסדרונה ונבולוחס; ופי יאמר שאין חלוק כדרנה בצדקים סקיימי העורה; ולא שט חכמים אלא שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, לא שחלקם שוה; והלא סוף סוף אחר כונת חלב הן הן דבריים, והכונה נמשכת אחר הסוד והסבל, הנברל ומשונה הרבה בנידויו ושהר הסנה סין רב למעם.

וסוענין בזה גם מצד הנסיון, שאנו רואים קצת מעיינים סקלים כמעטי רסצוה; ואך סביאך ראה להענין כסוכו וכצביוט סן אותו ענין כשהוא מרקל בקלקולו וברעתו; ומענה זו חיי ראשי כי טכל להחוויה להם ביהר עז, שבכר צפחו ביניהם כקצת הומונים כהרע שלכות סקלים כמעטים ואפילו כמצות הסכליות, ס'ולולים כלומר הנבלת הספסיים התוריים, הכל להתעלית שחשבהם וחוסכהה, כפי רכורם; ובסביל כל זה לא יכנר שעה העיון; הרי היצוה כפירוש או ככלל רטרו, כנערת וסחון יודעה ועין, הוא סכקס לפתוח כער גדול לכל תוענת אמונה מפלה, עד לאבק ע"ו ולהשחיתה הסטר והאמונה ככללם. — והאכה הכרור הא כי היצורים הנעלים התוריים שוין

בהם הם והגלגל, המשביל ושאינו משביל; אלא שאצל המון המאמינים ישארו המיר ציורי תחלה המחשבה, בדרים ועומדים בפני עצמם בלי קשור ברור, ולא על מהרה אמתה; והמעין החשוב הוא המקשרם ומעריבם, ומעלה אותן מסדרנית נלמדי ציורי תחלה המחשבה למושגים כוללים וציורים וכים תבוניים. אמנם בשהי המדרגת האלה גם יחד, לא יצאו הציורים התרניים והאמינות לפעל שלם בשאור שיהיה קני עצמי בנפש ויאשרוה ויצליחה, וולתי עיי מצפים בפועל נערכים אל הציורים ההמה, ועיי עבודות הנרצות ביחיד ובצבור, וכמו שיביא עוד.

וקרוב להונר הוא מה שמונין אהנו כמשל בפיהם, נאמר בניד דבריו לעק: חקיו ומשפטיו לישראל, לא מניד דבריו לארמטו חקיו ומשפטיו לאפלטון ובונהם על מה שאנו אומרים בקצת האמתיות הנעלות כסיד האלהות ובוהד הנפש ובתעודות שחצונו אליהן גם טובי הפלוסופים בעיונם, ורוסוים הנגד אל שמהם באלה הדברים הגעלים, שהיא חלקם וסיוחורת להם לפי סברתם. — והנה כונה והקרא על המצא כהמן אומה שלמה הציורים והמשפטים התרניים על האופן היותר שלם שאפשר לה בכללחה, ועל היותה בפועל מסוררת ונהונה על פיהם. ואין הכונה כלל אל העיין המחקרי, ולמה שניעני בו איוה מהמגולות שבמין האדם, והכתוב אומר לא עשה כן לכל נוי. ואינו מדבר בפרטים.

והנה גם שמהם הרמחה לעד, כי לא היתה מעולם חלק להמון רב באומנו; והזיל אמרו חסידיו א"ה יש להם חלק לעולם הבא, ולפי מה שאנו עתידין לבא" בספקם אחרי א"ה, הכונה לראשונים כתאר חסיד על בעל העיין והצפה כאלהיה; ונסעז להם עוד מפורש במדרש: „אם יאמר לך אדם: אין חכמה באדם אל האמן; יש תורה באדם, אל תאמן". — והנאמר על היונים ותרומיים הקדמונים, ויזכר המאמר למשביל סברתו שלמעלה. — ועל כן נושט סברתי אהובנו השונה באולה מי שקדמוה ואומר בהמשך דבריו: „והרי סבואר בי גם ננוב רצוח ונאוף וזבל הפלוסוף המשביל לקנות לו חיי העולם הבא", כאילו ראה מיסוי איש שונה בתועבות אלה יעסיק הרבה אפילו בלסודות וטבעיות. ועל תאיה אחת פחותה אומר הכתוב: כל שונה בה לא יחכם, ואף בי הפלוסוף הסבון כאן, שהוא הדורש בעסקי האלהיה, אין ספק, שלא בלבד המשוכלה ונעזוב אל התאוה והמדות הפחותות, אלא אפילו מי שילמד רק להנאותו, כמו להקרא חכם וחסיד בעיני עם הארץ, לא בא ולא יבוא לעולם בשערי צדק העיונים האלהים, שהם הם הרעוקים מאד גם מדעות המנוכלים של רוב בני אדם, גם מהפעליות הקנאה התאוה והכבוד הירידים כם כרצונם.

קצרו של דבר, התשובה הכוללת לכל אלו הפענות והזכרות היא, שזה שאנו קוראים כזה חכמת ישראל לאמנה צרופה, והנקראת אצל הרב בכמה חכמת התורה על האמת, ואצל טובי קרמוני המקובלים מוד היתוד והאמונה, ופלוסופיא של הרת לקצה התאורנים, הכל שזה ונאחד בערך אל תחוכן הפנימי שבהם, עם הציורים התרניים שכלב וכפה ובפועל האיש חכשר וירא אלהים בהמיסיתו בשעה שהוא שומר מצוה ויזקק בעבודה לשם שמים וכלי פניה; אולם החלוף גדול יהר מאד ביריעת והכרה, ולפי מה שיהיה ספק ומשכן תחוכן חזקא כהרגיש הלב, כמחשבה, או גם בשכל הנקי, שלפי זה ההבדל תהיה היריעה והעבודה ברורה או מעורכבת, וזה או כבירה; והירבים עתיקים ועמוקים למאד, יש כחכם להסיר החשך והתחירות שבין ואמנה: הפשוטה ובין חכמת האמונה (או לפי הרבור הרגיל התורה והפלוסופיא)

שהראשונה חושרת המיד את האחרונה, שהיא מנגדת לה ובמספרת אימן התחיתה, לא
לבר באותן האמיתות שזכר אהובני בסבלתי, כי אם בכלן, בהשם ביה ובתאריו,
בכריאתו והשגחתו והנהגתו לעולם, בהתגלותו לאהוביו, בשכרניו בהתחוננים ובעם
קרובו, ובעבודות הנרצות אליו ביותר, והנדר" הנראה בזה בהשקפה שצדיקת
בין הציורים התוריים המפורסמים ובין הציורים התיבניים שבמכתב האלהית והאמנית,
היא, ה, ה, ס, ב, ו, ה, שהיה הרב ז"ל ראשון להשיגה ברור לכל חלקיה וההפשטה,
וזהר בהרהרת באמרו, שקראו לפכת זה, מורה נבוכים וסאסרו הנכבד"ו,
אלא שאין באגרת זו המקום כלל ליכנס אפילו אחת מאלף מהעורך בדברים אלו,
שאין לנו יקרי הערך כמותם; ורק איתה המענה שהנוכלים עלינו מהגדן בני המיד,
וההבם לוצאנו עמהם, ועישין, מ, ס, ה, נ, פ, ש, ה: זה: או שהמחקר השבתי בדה הוא
סוה להפשוט כדת, וא"כ הוא יגיעה בשר לבד ואין בו מן העורך לקנין חיי העיה"כ;
או שהוא בלתי שוה והוכן אחר, והחסרים כמנו, והם רוב העולם, אינם בני ע"ה"ב
ועיה בידם חיה המורה השושנה, והסתעלים וסותלמים בו אינם צריכים לעבירה
ולמקשה המצות - אותה המענה, והיא באמת המציה העתרה רבירה, היא שהבניסה
אוהנו לוח המעט שזכרנו ושגדבר עוד בזה בוראה ופחד בדברים העשירים ברוכי של
עילם באמת.

אמנם מאד שנבנסנו לזה, תרענו עוד להעתיק דבור אחר פתגמי אשר אתי
בכתובים (השם יוכני להשליכו ולחוקיל בו) בכונה שאולי גם מהם יגיע ברור קצה
לכונתי בכאן, לא שיחיה בסבלותי להביא ראייה מדברי על דברי. — ואנחנו קהל
ראשוני מחוקקי יהודי על טהרת אמתנו כאיבניים ויודעים, שכל הכרבים הנשמים
חולפים ואובדים ואינם כלום, לפי שאינם על אמתה המציאות, ושגם הרוחני המישג
לנו בקשור ועם כל הנשמים, ומהנלה יותר כמין האנושי, ומאיר בסטוליהי, אין
עמירתו ואמתה מציאותו כ"א בהשם יתעלה, שהיא לבדו הצור החמים, מעון לנו
כדור ודור, היינו סבה כוללת ביחודה כל הפכות לפיניהם, ואמתה מציאות כל יש,
שאין אמתה מציאותו וקיומו אלא בו: ושאלו היה היצה מסנו אמתה מציאות וקיום
לשום דבר בפני עצמו היה הוא האלוה; וזה עוסק סוד המקרא: אני ראשון ואני
אחרון ויסבלערי אין אלהים.

ודע שכל מה שיהיוקי האלהים ליסוד מוסר לשבם הכל אל השם, ויאמרו —
ר"ם — שכל המצות ואפילו השכליות אינן אלא נורות השם, ושההכרת להאמין בהן
ולקיימן הוא רק מפני שגילה אותן במטבו לבני אדם. כל זה החוקק אינו אלא לקיים
הפנה הזאת, שאין אמת ויסוד קיום כ"א להבא מפאת השם יתעלה, ראשית
והתחלה לכל דבר.

ודע עוד, כי הפנה הנדולה היא, שהחוקק בה בסתמה האלהיים בקבלתם,
היא בעצמה אותה שנתקשו בה נדולו חבסי המחקר להשיגה בכירורה, פעם התראה
להם ופעם התעלם, והגיעו אליה בבירור מתחלף בין רב לפנים, אחר עוסק העיין
ההבונני, ואחר שעברו נורות הרבה, דיר דור ופגולות חבסיו.

ואולם הם אונך לשמוע היותר נפלא, שהוא הפנה בעצמה שיעמוד אליה, אך
לא בבירור שכלי, כ"א כהרגש פנים יבהלך נפשו. כל בעל דת אמת ידא ישומר
בצויה לשם שמים, על פי ובכח דעה אלהים הנמוטה כנפשו וקשורה עם רוחניותו,
וכספ"ה: וכל בנין למודי ה'; כי השגת המאמין, שהכל אצם וזהו חייך כחה

שימך על הברא יב', היא דעת אלהים, והשנתו שהיא בעצמותו ובחזונו (הייט כשהוא עובר בפועל) חביב לפניו ית', ומתקרב אליו ודבק בו, ושעל ידי זה הקירוב והרבקות לכר יתקים ויחיה חיי נצח (יהיה לו עתיד). היא עבודת אלהים, ועל זה נאמר, רע את אלהי אביך ועבד ה'.

ועל דבר העקרים, שהניח הרב ליסוד אמנת ישראל שלשה עשר במספר, חנו קצתם ויאנו בהם מפחדם, שלא נעשה הברל וחילוק באמונת הטריות, ונאמר שאין ההכרח לאיש הישראלי להאמין בכלן, וולתי בכל המונע לעקר, ואלה הם קצת ואולי רוב הרבנים וקצת המסבילים יפחרו המאמר והכבל למחשבה שיש בהנתן עיקרים, ויאמרו, שמלפנים לא היה בישראל רק מעשים ועבודות מורים על המחשבה ואמונת ה'ב, ובמעשה הפול המצוה המסכחת, לא עיקרי אמנה התולים כבר במחשבה שלא תסבול ההכרח והכפיה, ולא יפול בה המצוה כ"א ההשגה וההוכחה. ושני אלו המחירים שמעו הקמנים יוצאים מפי הגדולים ונשנו בפהם לרוב, והנה אהובנו החכם ובר האחרון האחרון בפענתו נגד הרב, ואמר שהימים הראשונים, בלי עקרים שנים ומיחדים, היו טובים מאלה שהיתה אמנה מסורה ללב, ולא גידון אדם כ"א על מעשיו (והלוא שמעו אנחי מה שמוי מדבר, ולא נתן דופי בגדולים ופובים ע"ד אמנה), ודבריו אכה באיזה פנים, אך התולדה שהוציא מהם לאשמת הרב ולדעת הוסן המאחר איננה נכונה כלל; וזה לפי שמתחלה בהיות הדור פשוט והלב המים לא היוצרכו לעקרים, שלא אמר אדם לחברו: אמנתי מוכה מאמונתך, ושאני מאמין, היות גם פלוני ופלוני נעשה בידי הגביא, או הצדיק אחריו, בפועל מסס ועל דרך שאני סבין בו, ולך אין חלק באלתי ישראל ובתורתו, להיותך בלתי מאמין כלל במפורו או על דרך וולת המיבן לי מסנ; או לפי שאתה סבור, כי הפירוש הראשון והפשוט במקרא פלוני הוא בחילוף הפירוש המקובל לי בו. וכל עיקר המראה חוה מן המחלוקת באמנה ובערך האמנה אל המעשים לא נראה כ"א בין הכתות שצמחו בנינו בזמנים קדומים בזמננו נגדם, ופסק לגמרי כשגדחו ונחלקו שקרבנו.

אולם ברבות הימים, כשצעדה הדת לפי מבע הרוחני למדע ולחכמת הדת, ונחדרשו השכלות ומכרות ודקדוקים באמונת ובפירושם, והכמו ועשו כחורה חכמים שלמים גם תלמידים שלא שמשו כל צרכם, רבתה בהכרח המחלוקת בדעות ועמם המשפחה בלבבית, עד שהביא הצורך הגדול והנחוץ את החכמים השלמים גדולי העיון, להקפיד עקרים כוללים, וחטרו לכאר השרשים. שוולתם אין סבוא לדת ישראל כשום פנים, שרשים שהרעת והלב סקבלים אותם. להיות קצתם אמרתם מבוורת נלויה, וקצתם ידענו מהם שהאמינים אבותינו כל ישראל בכל הטריות, והמכתיים בהם יצא סכלל דת ישראל; אכן בולת זה השאירו הדבר מסור ללב ולשכל המאמין. שאם יאמר אדם מאחני סתיים ליהדות שאינו מאמין — ד"ם — בפשוטן של דברים שאותן כלעם רבחה בפועל כאדם נפיה החמרי, או יאמר כפירוש איוה סקרא, שהנגלה ב"ם מלחיו הוא הראשון ובלתי נעקר ע"י מה שהוקנים והמפורים סקבלי התורה כדירותם פירשונו כרוח קדשים וכרוחב בינתם באופן אחר לכונה קדושה לחכלית נרעה; הנה האיש והוא לא יחשב כשכיל אמיתו אלה לכופר בתורת משה רבינו; וזה לפי שהעיקר הטלל והאכתי כזה אינו כי אם שהשם כ"ה הוא ראשון והוא אחרון, ולא היה עמו דבר נמצא ורעה לו המכריתו בחקוה סכקו ומנע השם מלעשהו רצונו, והוא הרוחני המסלל השליש על כל והבל ככתו ומפעולתו — וכן העיקר השייך

למשלנו השני הוא שכל התורה, שבכתב ושבעל פה, המצויה עתה בידנו, כפי מה שנמסרה לנו על ידי הנביאים וקני הסופרים (אנשי בנות הגדולה) והחכמים שאחיהם ברך קדשם ובנוהר בניהם, היא המסורה בעקרה בכללותה ובדוחתה לה למשה ימינו על ידי בנינו (כפי שאמרנו, שהראה הקב"ה למשה כל מה שהלמיד יזיק עתיד להדוש, ויבואר כל זה באורך בס"א בעות"ו). וכל עוד שאין המאמץ הנכון הוא פינע כאלו העקרונות ובחובותם, הרשות בידו, כי יפירש לו, מסכים להם שתורהו תבוננו. באיתי הדבור התירוני אי באיתי המקרא, פירוש, על אמת מן הדברים הנודעים לרנבים כפירושים, ושהתחילי בוידותם עוד קדמינו ול כל תלמיד ובמדרשות; מהם: און המקרא יוצא מידו פשוטו; דברה תורה כלשון בני אדם, לשבר את העין מה שראו, וכולה לראות ואת האון מה שהוא יכולה לשמוע; ניתן לבריתו סופן הניכר להם; המשל הוא אינו כולם וע"י המשל אהה מיצא דברי תורה; גדול כחן של נביאים יבוצא דבריו הפירוש שהראים במאדם חכמי התישבה הרב ול.

אמנם להיות שלא היה ביד השלמים ההם כמספר העיקרים ובדקדוקם קבלה קדמונית, הנם שנמצא להם יסוד וראשית במשנתן של חכמים, הנה היה זה סגוב הלקנו ינועם נודלי. שלא נמנוי חכמי דוד ודוד לדרוש בהם, להוסיף עליהם ויגדו מהם. ולפי האכזה אין רוב דמהחיל בהם וליא היא החותם; ועוד לפני ומנו כחשל באיתי שנה, ויסה רב סעדיה ול, התחילו לדרוש אדרי רישו הדת כמדע סגור, ובסעבה ואת הדרישה ביחוד עד אשר דון יצחק שלש סאות שנה אחרו הרב.

ויש בזה עוד ענין גדול יקסוד עליו הסהבונן סרבריו; וזה שקצת הנחשב לעיקר בורה אחר או באיה דרות, ויכל לשוב כדורות אחרים למדרגת אכונה ראייה, אולם נתונה להסכרת המאמינים ולפירושם בה. וכל אדם יודה כי בהיעז ישראל השוקעת עולמים על מושיע המקווה, לא נצטרך לסנות ביאת המשיח לעיקר, כמו שאין הארי המשיח ופרטי הכונותיו עיקר אפילו היום, ויחשבו בהם המאמינים איש איש כפי דעהו ושכלו; וכבר רכר על זה ננוחות רב חד השכל כעל בשמים דאש בתשובה רנ"א ספפרו זה.

ועל דרך זה נאמר ברשד נכבר וראוי להבנות עיקר בימינו אלה, והוא חייב קיום המצות כפועל, שאין די באמונה ובעבודה כחשבת הלב לבד, בין שהיה המחשבה פשוטה ובתחלת הציור, ובין שהיה צרופה ומבשכלה. לא הספיק לבריה עד שנוציאנה על ידי מעשה מצוה לפעולה שלמה ולאור המציאות החיצונית ביחוד ובצטור; וזה יסוד בתורהו בכל המקומות ובכל הזמנים. וכבר בהורה שבכתב כאו סנאר הגבולות והדקדוקים בשאלות פרטיות סמעשה המצות וקיופם, כמו בחטאת חיצונה המשרפה, כמקושש, כמגדף, בניעולי כלי נכרים, בירושת הכנת, דין הירשות נחלה כארין; ויבטי הנכווא ומשך זמן בית ראשון היהה הוראה במעשה המצות ודיניהם מלאכה מיוחדת לכהנים ולשבט הלוי בכללו. ויורו על זה כרובים רבים, עד שהנביא כוכיח קצה המורים על לקחם שפר כהרואה; וכהנים כמסיר יורו. ובמשך בית שני לא כלבר ראשי חכמי הפרושים כא"י ובכלל שהתדלו הרבה בהגבלה המשפטים התוריים והדקדוק כהרואתם, מה שטודע לכל, כי אם גם בין היהודים שבאלכסנדריא ובשאר ערי יון, שיסודו לראשונה, כנוכר למעלה, חכמת דת פניסות כמד האמונה ויחוד הלב והכונה, הנה דיודיה וכשמו היוני פילא, אולי הגדול שבין החכמים ההם, נמצא במאמריו ברמיו התורה תוכחות עצומות שלא לזולל

במעשים סמני ידיעה רבויהם, אלא לאתו בהם ולעשותם כפי הסמירה מאתו ; והתבטוהו אלה אינם נגד הקלים והרשעים כ"א נגד החסידים ואנשי העיין שבבני ומני ואיני. אצלו במהרה נעלה מן סדרנה העוברים ואנשי פקעה בלבד (ביוני אקסקאב, עוסק) (ככל זה ורשומי הניכר בהדול הראשונים, יבאר באורך בתבתי כשני שיהיהו לשמת החכם הוא באלהיות); וזה נראה שבכר או רצו להקל במעשה סמני העיין כמו שהדבר בימינו, לא בלבד אצל קצה המעינים עוד פלוספי או נחשב לפלוספי, אבל גם אצל קצה הנמשכים אתר מרות ההכמה הסקובלה, ואין כל הרש; ונשוב לעיין.

מעה יחן המהונן, מה בין מניחי עקרים כללים בתמים לחכמים, בלא הויק ולא יויק לעולם לא לאכונה פשוטה ולא לאכונה צרופה, ובין איהן שאינם אפדים בעקרים, בכרי לעשות הכל עיקר; הייט כל האר בלתי מנוקה מנמטה, וכל דמיון גם חושי, שבו ההאר המחשבה ההמונית את הרבנים היותר נעלים הקשים לקנותם ונחיים לתפסידם מהרתם, וקצהם נמנעי ההשנה אפילו לשכל האנושי, ומצוייהם נאמתם רק להכינה, הסנה האלהית ליצור כפוי; שסוף סוף (ההכרח והצורך הגדול מביא לשנות וליטלס זה היסוד) כל מחשבה וכל ציור שלא נורכך עין בעומק עיין התבניי, הנה הוא משותף לכל, יהתו בו נאמת ההמון והנקראים ידענים, עם הנפשי החלק היצוני שבחכמה התורנית; והנה הכתוב מעיד ואומר: סיד ה' ליראי ובריהו לירדעים, והכתובים בשבת החכמה העליונה, בקיפי השנמה, ובמעום היודעים בה, רבו מלספור, אין צירך להעתיק מהם כזה. — ונשוב למענת החכם נרז ולתבתיני.

עוד מבקש לו תואנה כזה שהחסידי הרב בתבתיו התלמידים בעונש וכמסמטה נגד מאמני דעות אודות, ושכח להוסיף מה שהיסיף הרב, כמה זבל כמה שאותן הרעות מביאהו להעכות הרעות הקבין וישוב הכרני, ואם ישים עיני על השונת הרב אדחת הקראים ואודות הישמעאלים להגד ר' עובדיה, ויאה דכתיב בזה; ובשומי עוד עין פקחה על דבריו בפרק השביעי סתלבות מלכים (הלא מהר דק לכר כדטום הראשון של וויניציא), ויעיין בהם עיין סוב תבניי, הנה יורה כי כשה עלה על ראש הדר, וירא משם את המין האנושי שוכן לאמותיו, ונילה לבידדים הרבים שהעתיקן עתיק יומין משכלו הרוב, בדבר הנהגהו יתב' לעולם.

וחיין סכל זה מי שהיה עליו נדברי אמונה מחלוקה סמס מאנשי ומני, דד ששפך את לבו המור והנכאב לפני תלמידו החביב נאמרו: ופי שהא בעל דעה לפי סברתו יחפוש עלינו כמה שכלל בו (בכחיר הירד) מעיקרי האסנה ואלו הם הרוב" ועוד שם; ואם הכריחו (הוא סדרב כסחננדו אחר, לדעתנו ר' שמואל ראש ישיבת בבל, והכל עוד לפני ההפשמ ספר המורה) הומן והענין והצרכי להרב הליסד שאיני בעל דת ולא בעל מעשים טובים יאכר וה". ויהר מזה, מי שהיה לו לרעי אהוב הפלוסוף הגדול אבן רשד הישמעאלי, הגרף סכעלי אמינהו על דבר דעותיו עד שהתרחל להחמיר עצמו, ואימרים שדרב בסכנת עצמו החביאו משך זמן, איש אשר כזה בלי ספק היתה אהו אוח (המאָלעראַנגן). אשר היא שוכה היום נפי כל הכתות והצדדים, עם היתה לעמים קרובה פניהם ורועקה ככליתהיהם.

ואם לא השחק היא הלונתו שהרמב"ם היה הראשון לכהוב הלכות פטוקה על ספר; ופי יאמין, כי שכח שכבר בגמרא התחילו בקביעות הלכתא, ובוסן הגאונים,

ארבע מאות שנה ויותר לפני הרב, כתבו הרבה שאלות והלכות גדולות ומסקות; והנפלא שרק בהלוגה שוא ואין זו הכשילו פני לומר על חבור ה"ר" המאיר, שהיה הרב ב"ב ע"כ ר"נ; ח"ו! לא ההא כזאת בישראל. אלא ההא האיש הזה חסאה גדולה וצריך השיבה וסליחה, וכבר שב ודאי- ואילו לא היה בסכתו רק הרב הרב הקשה היה בלבד, היה די מעט להוכחה מטלה, ודי הויב על"ך המוציא לאור לקבלה ולפרסמה באסיפהך ולא יהיה כך המא.

וכבר ראינו איך בסחברה זאת הרביעית לאסיפהך, שת פיו ולשונו גם בהחכם ראב"ע ו"ל, כאילו הכריחו סבכו להיות בעטם ברבותו, משל להתנוק הנושך שרי אפי: כי מי סבל אשר החל רוח ה' לפעמו להגות בחכמת ישראל אשר לא ינק לראשונה מטי"ן הטונגם של שני המעינים המוכים הללו.

והנה העול אשר כעא בהחכם על רבנו בסעליה המלאים, כבר הוכרחנו למעלה; אולם עוד הוסיף לעשות להערך בין פירושי החכם ובין פירושי רש"י ו"ל בבחי' הקדש, וסח נאמר וסח נסיב בזה הערך והדמוי שאין לו יסוד בפני עצמו? ואיך יהיה ערך בין דברים שאין להם שוהף באמת, הגם ששניהם פירושים? והנה ספר החסידים וספר חובת הלבבות וספר הישר, שלשמה היו הספר ויותר הלב לאכינה ועבודה, האחד בין הצרפתים והאשכנזים, השני בספרד ובפרובינצה, והשלישי בין החרדים שבקונסטנטינא ואי"ן יון (והוא לר' רחיה הינו וסוהם בסעיק לדה כנודע), ושלשמה כאחד טיבים ויקרים בערך אל וסגם ומקובות חסידים; ועם זאת אין להשוות ביניהם כלל.

ואפי"ן כן לכל יהו איש חכם או עדיק בעינוו בהתהלכו כדמיים כאלה, נאמר בזה אשר לפנינו, ש"ס צד אחר" לא נעלם מכלני גדולה רש"י ו"ל בקדמה, הוא של סה עשה אונים לתירה, וכל הספרים העקריים לדה היו לפני באו, ביחוד בערך אל הסון והונוים כם, כקפה שאין לה אונים: אכנס תקפי הוא כשרונו הרב לכתור המיד כסדר ולשון חיותר חודר וקצר, צח וקל להבין, ופרשת גדולתו היא עויו נפשו, שלא לסור לעולם מן הססלה אשר רךך בה כבאור דברי הוולר, להיות מפרש הרברים על דעת ארמים וכונתר הראשונה בלבד.

האכנס מה שטנע ביתר לדרך פירושו כרוכס. הנה אין להכחיש חיותר בסקומות הרבה נסך יותר סראי אחר החדש (הטוב בפני עצמי לאיהו צורך שהיה כרונים ובמוסורים) נגד הפשט הברור, שאליו היה עיקר סגבתו, כמו שמוכר בעצמי לרוב. ואף גם זאת הצשים לב על דרך כל פירושי תורה שהיו נהיגים עד זמנו כנאיצות יון ואפאלאי וצרפת, שלא היה רבר וילה קובץ סדרשים שונים ולקוטנים, סורכבים או מקצרים ככמת שנכצאי תלה, וסתובלין באיזה תכלין של יצוי הלשון. כפי מעט והפץ כל הבא לסלאות יהו לכתוב פירושו ויסודך זה, שהוא הדרך הרביעי שוכרו החכם בהקדמת פירושו לתורה, נולדו לט הכרשים המאחרים שבידנו, תא יבין כמה גדול כחו של רש"י שהחל עכ"פ לבקש קישור והמשך למסקאות על סדרן. והנה בזה ראשון לעשה ב"ע ל נבול בין פשט לדרש.

ועל כן גם שאין להפחית מעלתו בשביל שלא השלים מה שהיה הוא המתחיל בו בארצו, הנה אין לעשות מן הקצור יהרון, ולא שלמות מן החסרון. ותוך מן הרב רמב"ן ו"ל ושאר טובי המפרשים שהעירו על זאת כסקיטית אין סספר. הנה יהו בזה העד הנאמן רש"י ו"ל בעצמו. כמה ששמע מפיו בן בתי הרשב"ם ו"ל, שבתלה

פירוש לפרשה רשב"ה, הוא המספר שנתווכח עם זקנו ולפניו, והיה לו
אילו היה לו פנאי, היה צריך לעשות פירושים אחרים לפי השפיות
הסתוריים בכל יום. ולפי דרכו למדנו מה הרכיב, כי אז לעת זקנת רב
הגדול ומורה על האמת, החלו פירושי הפשטנים שבמספר ופרובינצה להשתבץ
הצדפות, ושהתנצחו גם צעיריהם במלאכה זו נגד זקניהם, כדרך שהיה כנארים
הבאים מאשכנז אלינו בני פולין בדור שלפני זה.

ומצד השני בטעם אל החכם רבי אברהם ז"ל, לא נעלם מאתנו כלל, אך
התאמצו נסים שבחזרות אחרונים לרצף רגלי הענק הזה כבדי להטירו מנהלת
זמרום מצטו, אך לא עלתה בידם, רווח עוסדת בהוטנו ודבריו הם אתנו, וקסם דברי
נחלי הקסומים הסבירין לזכותו, כמו הרב באנרוב לבט, רבנו הם ברחימים שעשה
לכבודו, הרמב"ן כמה שנוכיר להלן, החכם הנדרשי באגדה ההנצלותו להרשב"א;
יוקרי השבחים הגדולים ההם שמקומתם, ולט אין צורך להעתיקם. — וסבב וחביב
היה להציע הנה דבר מתכונתו רוב כמו בכל דבר חכמת בינה, ללא אשם מקום בזה.
אך את זאת ראוי ונכון להדיע, כי שקר נחלו החושבים שכל סודיה החכם אינם
אלא בקרקוק הלשון ובמספרי החשבון ובאסטרונומיא; והאמת כי שפתו באלהיות נעלה
מאר ועמוקה. וסופנו תדע היוזם אדם לא זכר ולא ידע את האיש המסכן ואת חכמתו
מכל מה היה העיר מצד חכמת ישראל, ולא עמד עליה על מקצתה ולהי
שרידים מקמים, כמו הרב ז"ל על פי רושם ניכר מלשונו באנרוב, לבט הנזכר, והחכם
המפלא יש"ר מקראיה ז"ל מכלל דבריו בטובות חכמה סוף קליד עד דף ק"ם, יגם
הרב הגדול הנעלה רמב"ן ז"ל; שרדי עם כל מה שדבר קשות נגד החכם על אחדת
דבורים מעטים ועוברים נבול הכיבוד והמירא הסחיב לקרטינינו ז"ל בכללם והגם
שעל הרוב במקם המיד הוא נודר בזה סאר, ורק ההפרות וההפרעות של המתחברים
הצבוקים שראה לפניו, הן שלהצות לזה, כי המרו את רוחו ויכסא בשפתיו וכמו
שהא לעינינו עוד היום) הגדו אומר עליו בהקדמת פירושו לתורה: "ועם רבי אברהם
בן צדא היה תוכחת סגולה ואהבה מסותרת"; ועם שקראו פעם, המהררר
בכוחותיו" הנה במקום שפצאו סכוון לשפתו בסדר השם, הנחשבת אצלו לאסיתית
היא לברה ובזושתה, לא נסע מלובר עליו; צדקו כל דברי רבי אברהם בענין הזה,
אלא שהיא ככהנבא ואינו יודע" וזה כהחלת וארא; ובפ' תשא, הבין בשוב שכלו
במקום... כי לא שסע ולא ינבא" וכדומה עוד, עד שלפעמים יפרש רמזות חכמה
במל"ן סתומים גם רם, כמי דבריו כפרשת אסור, ייש הפרש בין והאבדתי וכן ונבירתי
ולא אוכל לפרש" ופרשו הרב כפירוש: לש' אחרי, "חשוב החכם כי האבדה האכר
הנבחרת חברה ולא ישא אליהם נפש".

כי על כל אן יוכנו השם ויקיטנו ואחיה לפניו, אחר שער בפני עצמו ללמד
דעת החכם הזה באלהיות ובמרי התורה, ואבאר דעתו במי היכולת; ונכ"פ היראה
פאם לעין הבוחן, כי שמה אחת שלמה ומשוכלת סמכמת ועורכת עם עצמה לכל
חלקיה היא ההולכת והמכבת בכל דברי פירושו ומאמריו.

ועדין אני נכסף וישתוקק להגיע אל כל מאמריו הבודדים יפפורים אנה ואנה
וקצתם ואולי רובם לא באו עדין בדפוס; ושני אלה הקונטרסים שאני שולחם לך
עתה בחורה, סתוקים מסבוכי ההעתקה כפי סעום היכולת, גם הם יהיו בעזרי
למלאכתי הנזכרת, וביחוד אותו הפרק ראשון למאמר שער השמים, שהוא הכיל:

במעט מלהי' הלק' פסיו' טפסתי דרסוה בזה; וסי' יהן והשני טאת הוק' השולח
אלך גם יתר פיקי הסאמר דהוא; אהתי יודיו! על' זה ועל' כיוצא בו; ואתה יודע
כי אהתי החסידים זה מכל אהר' האיה נפסתי בשפני' ספוני קרטינותיני. וארין
איטליא היא הכרובת וימייבת גם בכל הצורך לחכמת ישראל לכל הלקיה.

שאלתי ובקשתי כי השאל' בשמי' השלום כי הרבנים המרועים אצות אלך.
יארות החכם הוק' דהיר' גדול. שאלתי היא המכילת בזה; כי הנטוהו נאמנה.
שהיה איש ריבוי לשנה קלה והצורך נחין, ואהוב ויקר לו כל יתר שטת היי'. להב'
ולניעם המעלות והכשרונות שהוא כלי' בהדרבם. ואני מצדי אהיה לך באחד שאלת
לך איה ככתב, ארא שאין כירי וילת דנמצא בחבורי, ובדתי לך כיש' איהו הכרת
על קצה סוס רי' הדללים; והגם שלא נאמרו בטנה להירות פירוש, כי אם לפי דרכנו
ולתועלת מידד כמו שאוכר, ואפשר ג"כ שלא יקובלו בחשטתי כמו יציה אולי
כבוא הדברים טקטיים עם התובן הנא לפניהם, טכל מקום אם רצונך לאכפם
הישיה בידך, ובפרט להיות להם איה ייבית עם הנא באסיפתך ואת' על דברי
רציונים שבראשי המוסרים טאת החכם ריניו נר"ו — —

וזהה שלום כחפני' . . .
היתה זה טאנפאל בהרש' סדחשון הקדש' .

